

P.Z.E. hr. 544

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-03/13-01/293

URBROJ: 65-13-02

Zagreb, 28. studenoga 2013.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 178. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog obiteljskog zakona*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 28. studenoga 2013. godine.

Ovim zakonskim prijedlogom usklađuje se zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije, te se u prilogu dostavlja i Izjava o njegovoj usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, Maju Sporiš, zamjenicu ministrice socijalne politike i mladih, te Hrvoja Sadarića, pomoćnika ministrice socijalne politike i mladih.

PREDSJEDNIK

Josip Leko

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/13-01/247
Urbroj: 50301-04/04-13-2
Zagreb, 28. studenoga 2013.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog obiteljskog zakona

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 – pročišćeni tekst) i članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske podnosi Prijedlog obiteljskog zakona.

Ovim zakonskim prijedlogom usklađuje se zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije, te se u prilogu dostavlja i Izjava o njegovoj usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, Maju Sporiš, zamjenicu ministrice socijalne politike i mladih, te Hrvoja Sadarića, pomoćnika ministrice socijalne politike i mladih

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PRIJEDLOG OBITELJSKOG ZAKONA

Zagreb, studeni 2013.

PRIJEDLOG OBITELJSKOG ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1., te člancima 62., 63. i 64., a u vezi s člankom 35. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 - pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU PREDLOŽENIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Obiteljski zakon donesen je 14. srpnja 2003. godine, te je od donošenja noveliran više puta (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013).

1.1. Stanje obiteljsko-pravne zaštite djece i odraslih članova obitelji pod skrbništvom u Republici Hrvatskoj u ovom trenutku nije zadovoljavajuće, što je istaknuto u Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (u daljnjem tekstu: Strategija 2011. - 2016.) koju je prihvatila Vlada Republike Hrvatske 2. travnja 2011. godine. U navedenoj se Strategiji ističe da Obiteljski zakon u proteklom razdoblju nije riješio brojne pravne i institucionalne pretpostavke koje jamče punu zaštitu djece i osoba pod skrbništvom, držeći da ovom pitanju valja pristupiti sustavno, što podrazumijeva reformu obiteljskog zakonodavstva i njegovo usklađivanje s međunarodnim standardima. Usklađivanje obiteljskog zakonodavstva Republike Hrvatske s obvezujućim međunarodnim dokumentima i međunarodnim pravnim standardima odnosi se prvenstveno na Europsku konvenciju o ostvarivanju prava djeteta, Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, presudu Europskoga suda za ljudska prava te Preporuke Vijeća Europe.

Kao prioriteti u vezi s unaprjeđenjem obiteljsko-pravne zaštite u Strategiji 2011. - 2016. navode se:

- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na skrbništvo nad odraslim osobama, što je potrebno temeljito reformirati,
- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na posvojenje,
- jasnije određivanje i ispravljanje normativnih nedostataka koji u praksi dovode do zabune u tumačenju pravne norme (utvrđivanje podrijetla djeteta, jasnije uređenje roditeljske skrbi, olakšavanje ostvarivanja susreta i druženja s djetetom, pojedine odredbe o uzdržavanju, pravna nesigurnost s obzirom na različite pretpostavke i način utvrđivanja izvanbračnih zajednica),
- uređivanje postupovnih odredaba po kojima će se voditi obiteljsko-pravni postupci u skladu sa zaštitom postupovnih prava svih stranaka, a osobito djeteta u skladu s Europskom konvencijom o ostvarivanju prava djeteta, te

- poboljšanje drugih odredaba određivanjem rokova, privremenih mjera, obiteljske medijacije, uvođenjem novih mjera za zaštitu djece (stručna potpora roditeljskoj skrbi te intenzivni tretman u obitelji), pojednostavljenjem povrata sredstva isplaćenih temeljem privremenoga uzdržavanja, donošenjem odredbe o zaštiti djece od gospodarskog iskorištavanja djece te priznanjem očinstva.

1.2. Zaključci Radne skupine za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona, s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje, koju je tadašnje Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovalo 14. rujna 2009. godine, također su upućivali na potrebu rada na izmjenama Obiteljskog zakona, pa i dugoročnije naravi od one koja se predviđala Strategijom 2011. - 2016.

Dok navedena Strategija 2011. - 2016. predviđa mjere unaprjeđenja rada sustava socijalne skrbi u području obiteljsko-pravne zaštite u okviru poboljšanja materijalnih i postupovnih odredaba Obiteljskog zakona, te preciziranje određivanja pitanja nadležnosti, s rokom provedbe 2012. godine i reformu obiteljskog zakonodavstva s rokom provedbe 2011. - 2016., Radna skupina za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona istaknula je da složenost građe zahtijeva znatnije normativne zahvate, kao i prilagodbu tijela za buduću primjenu propisa uz osiguravanje svih pretpostavki (organizacijskih, financijskih, kadrovskih). Tako je Radna skupina istaknula da budućim izmjenama treba urediti sljedeća pitanja: brak, ostvarivanje roditeljske skrbi, mjere obiteljsko-pravne zaštite, skrbništvo, medijaciju, posvojenje, imovinske odnose (bračnu stečevinu), izvanbračnu zajednicu, te postupovne odredbe koje osiguravaju zaštitu postupovnih prava djeteta, u skladu s Europskom Konvencijom o ostvarivanju dječjih prava (1996.).

Radna skupina je nadalje predložila uvođenje obiteljske medijacije, uvođenje novih mjera obiteljsko-pravne zaštite kako bi se mjere mogle prilagoditi različitim životnim situacijama, uređivanje privremenih mjera o roditeljskoj skrbi i susretima i druženju s djetetom te uzdržavanju, kao i novo uređenje skrbništva i posvajanja te prenošenje nadležnosti u ovim stvarima na sudove. U pogledu postupovnih odredaba Obiteljskog zakona Radna skupina je predložila izdvajanje postupovnih odredaba iz Obiteljskog zakona u poseban propis (zakon o obiteljskim sudskim postupcima), te osnivanje specijaliziranih obiteljskih sudova čime bi se omogućila uska specijalizacija sudaca u toj grani prava, a onda i učinkovito, brzo i kvalitetno rješavanje obiteljskih sporova što iziskuje izmjene Zakona o sudovima i Zakona o područjima i sjedištima sudova.

1.3. Izvješća pravobraniteljice za djecu u razdoblju od 2004. do 2012. godine o stanju poštivanja prava djece u Republici Hrvatskoj pokazuju da su povrede prava djece na život s roditeljima i roditeljsku skrb kontinuirano najčešći razlozi obraćanja njezinu uredu za pomoć. Od početka primjene Obiteljskog zakona do danas, problemi na koje Ured pravobraniteljice za djecu upućuje nisu riješeni, unatoč tome što je Obiteljski zakon od 2003. godine bio više puta mijenjan i dopunjavan, a praksa postupanja centara za socijalnu skrb, kao i sudova, nije se promijenila.

Iz izvješća pravobraniteljice za djecu od 2004. do 2012. godine neprekidno se upućuje na sljedeće probleme u području zajedničke roditeljske skrbi, susreta i druženja s djetetom:

- kršenje prava djeteta na roditeljsku skrb obaju roditelja nakon razvoda braka,
- rast slučajeva povreda prava (u pravilu) očeva na ostvarivanje susreta i druženja s djetetom nakon razvoda braka,

- rast slučajeva manipulacija djetetom od strane roditelja s kojim dijete živi (u pravilu majka), te zloupotreba prava na susrete i druženja roditelja (u pravilu očeva) s ciljem razračunavanja neriješenih partnerskih, emocionalnih, imovinskih i drugih odnosa na štetu djeteta i korištenjem djeteta kao "oružja" u rukama roditelja,
- samovoljno i protupravno odvođenje djeteta bez suglasnosti drugoga roditelja,
- dugotrajnost sudskih postupaka i neprovođenje ovrhe u području ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi te susreta i druženja roditelja i djeteta,
- nepoštivanje prava djeteta da izrazi svoje mišljenje u postupcima razvoda braka i drugim postupcima u kojima se odlučuje o djetetovim pravima.

Podaci iz Izvješća pravobraniteljice za djecu za 2011. godinu pokazuju da se njezinu Uredu u 2011. godini obratilo 306 osoba (podnesenih prijava) u vezi s problemima ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi i susreta te druženja s djetetom, čime je bilo pogođeno 443 djece, dok je ova brojka za 2012. godinu bila 403 prijave kojima je bilo obuhvaćeno 569 djece. Oko 70% svih prijava od 2004. do 2012. godine odnose se na povredu prava na ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi i ostvarivanje susreta i druženja s djetetom. Podaci Ministarstva socijalne politike i mladih za 2011. godinu pokazuju da u Hrvatskoj 1.492 djece nije ostvarivalo svoje pravo na susrete i druženje s drugim roditeljem s kojim dijete ne živi (u pravilu s ocem) ili su ga ostvarivali u manjem opsegu nego im je to sudskom presudom određeno. Ovaj podatak ne govori samo o povredi prava djeteta, nego i o povredi prava roditelja na poštivanje obiteljskog života prema članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pravobraniteljica za djecu u razdoblju od 2004. do 2012. godine u svojim izvješćima upućuje i na niz drugih povreda prava djeteta koja se uređuju Obiteljskim zakonom, te predlaže promjene u tim područjima:

- povrede prava djeteta da mu se odredi ime i prezime, prijavi prebivalište, pravo na zdravstvenu zaštitu, dječji doplatk i druga prava u vezi s primjenom presumpcije bračnog očinstva i utvrđivanjem porijekla djeteta od biološkoga oca,
- nedostaci u vezi s mjerom nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi,
- dugotrajan boravak djece u ustanovama socijalne skrbi i udomiteljskim obiteljima (u prosjeku četiri godine),
- dugotrajan postupak posvojenja,
- nužnost omogućivanja razdoblja prilagodbe djeteta novoj sredini (udomiteljska obitelj ili posvojenje),
- porast broja protupravno preseljene djece, te neprovođenje Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (1980.),
- izostanak ispunjenja međunarodne obveze Republike Hrvatske da djetetu osigura posebnog skrbnika (zastupnika) u postupcima u kojima se na to obvezala.

Napokon, temeljem ocjene stanja poštivanja prava djece od 2004. do 2012., u svojim izvješćima pravobraniteljica za djecu ističe kako stari problemi i dalje postoje, a svake godine se otvaraju i novi, unatoč višegodišnjem upućivanju na ugroženost djece zbog konfliktnih obiteljskih odnosa i nedjelotvorne zaštite djece zbog određenih zakonskih propusta ili nedovoljno jasne regulative što dodatno otežava položaj djece u slučaju narušenih obiteljskih odnosa.

1.4. Stajališta Europskog suda za ljudska prava u presudama izrečenim protiv Republike Hrvatske koje se odnose na Obiteljski zakon i njegovu primjenu u praksi upućuju na nužnost poboljšanja određenih obiteljsko-pravnih instituta, posebice u području ostvarivanja

roditeljske skrbi, susreta i druženja s djetetom, lišenja poslovne sposobnosti i posvojenja (Karadžić protiv Hrvatske, br. 35030/04, presuda od 15. 12. 2005., X protiv Hrvatske, br. 11223/04, presuda od 17. 7. 2008., Krušković protiv Hrvatske, br. 46185/08, presuda od 21. 6. 2011., X.Y. protiv Hrvatske, 5193/09, presuda od 3.11.2011., Đorđević protiv Hrvatske, br. 41526/10, presuda od 24. 7. 2012. i A.K. i L. protiv Hrvatske, 37956/11, presuda od 8. 1. 2013.)

1.5. Temeljna struktura i načela obiteljskog sudskog postupanja, onako kako su postavljena Zakonom o braku i porodičnim odnosima iz 1978. godine, nisu se u bitnome mijenjali duži niz godina, osim određenih intervencija u postupak radi uzdržavanja 2007. godine. Uređenje sudskih postupaka u važećem Obiteljskom zakonu je konfuzno i nesistematično. Odredbe kojima se uređuju pojedini obiteljski sudski postupci rasute su u prvom, materijalnom dijelu Obiteljskog zakona, te u drugom, postupovnom dijelu Zakona pod nazivom Postupak pred sudom. Primjeri za to su postupak radi smanjenja ili prestanka uzdržavanja, postupak ovrhe radi uzdržavanja, rokovi za pokretanje pojedinih obiteljskih sudskih postupaka, odredbe o žalbi protiv pojedinih odluka i slično. To dovodi do konfuzije u primjeni pojedinih odredbi koje su u nekim dijelovima i proturječne. Primjer za to su odredbe radi ovrhe odluke o uzdržavanju djeteta koje su sadržane u materijalnom dijelu Zakona u kojem se uređuje obiteljsko-pravni institut uzdržavanja, u postupovnom dijelu Zakona u kojem se uređuju posebni parnični postupci, ali i u dijelu Zakona u kojem se uređuju posebni postupci ovrhe i osiguranja.

Također, praksa pokazuje da obiteljski sudski postupci predugo traju, a suradnja suda i centra za socijalnu skrb kroz njegovo sudjelovanje u pojedinim obiteljskim postupcima ocjenjuje se nezadovoljavajućom.

Uvažavajući međunarodne standarde na ovome području, posebno na području zaštite djece te osoba s invaliditetom, kao i pravosuđa naklonjenog djeci, postojeće uređenje obiteljskog sudskog postupanja također je nezadovoljavajuće. Jedan od standarda koji je bilo potrebno urediti u novom obiteljskom zakonu jest sudjelovanje djeteta u obiteljskim sudskim postupcima. Pravo djeteta da izrazi svoje mišljenje, kao i dužnost suda da djetetu omogući izražavanje mišljenja u sudskim postupcima radi ostvarivanja svojih prava i interesa, propisano je i Obiteljskim zakonom. Unatoč tome sudska praksa je pokazala da suci u pravilu ne utvrđuju mišljenje djeteta. Sudske odluke iz čijeg obrazloženja nije vidljivo da li je, i ako nije, zašto sud nije utvrdio mišljenje djeteta, kao protivne europskim standardima, otvaraju put mogućim daljnjim isplatama naknada štete iz proračuna Republike Hrvatske. Stoga je potrebno propisati modalitete ostvarivanja tog djetetova prava.

Također, bilo je potrebno urediti i pitanje zastupanja djeteta neovisno od njegovih roditelja u pojedinim obiteljskim sudskim postupcima, posebno u postupcima radi razvoda braka u dijelu u kojem se odlučuje o roditeljskoj skrbi i uzdržavanju djeteta, u pojedinim posebnim postupcima u kojima se odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i njegovu uzdržavanju, te u postupcima radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Polazeći od temeljnog načela prvenstvene odgovornosti roditelja za odgoj i razvoj njihove djece te podredne dužnosti države da intervenira u obiteljske odnose, bilo je potrebno poticati (izvansudsko) sporazumno rješavanje pitanja roditeljske skrbi te uzdržavanja djeteta, pa i u slučaju kada dođe do razvoda braka roditelja djeteta, putem obiteljske medijacije.

2. Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom

Ovim se zakonom pristupa reformi obiteljskog zakonodavstva kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri sustavno unaprijedila obiteljsko-pravna zaštita djece i odraslih osoba s invaliditetom u materijalnom i u procesnom dijelu na taj način da se ispune međunarodno preuzete obveze Republike Hrvatske, uvažavajući stavovi i upute Europskog suda za ljudska prava, posebice u odnosu na Republiku Hrvatsku, te implementiraju suvremene međunarodne smjernice i preporuke, uzimajući pritom u obzir mogućnosti kojima Republika Hrvatska u ovom trenutku raspolaže.

Prvi dio - UVODNE ODREDBE

Potrebno je uvodno istaknuti dva nova suvremena načela obiteljskog prava: načelo razmjernosti i najblaže intervencije države u obiteljski život i načelo sporazumnog rješavanja spornih obiteljskih odnosa. Također, potrebno je načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari iz područja sudskog postupanja prebaciti u uvodne odredbe zakona, s obzirom na to da ovo načelo mora biti smjernica u postupanju i svih državnih tijela koja odlučuju ili sudjeluju u odlučivanju u vezi s djetetom, poput centra za socijalnu skrb ili matičara.

Drugi dio - BRAK

1. U području braka potrebno je nakon osobnih učinaka sklapanja braka dodati imovinske učinke sklapanja braka što je u Obiteljskom zakonu sadržano u posebnom dijelu Zakona. Razlog tome jest sustavnost u pristupu uređivanja pravnih učinaka pojedinih obiteljsko-pravnih instituta. Jedina činjenica zbog koje uzdržavanje nije tretirano na isti način jest njegova posebnost u hrvatskom obiteljsko-pravnom uređenju u kojem pravo i obveza obiteljsko-pravnog uzdržavanja obuhvaćaju širi krug članova obitelji od (izvan)bračnih drugova i djece (kao npr. uzdržavanje u odnosu na baku i djeda).
2. Potrebno je izričito urediti odgovornost bračnih drugova za obveze trećim osobama, odnosno propisati: a) pojedinačnu i samostalnu odgovornost bračnih drugova i b) solidarnu odgovornost bračnih drugova. Pojedinačna i samostalna odgovornost treba se odnositi na obveze koje je jedan bračni drug preuzeo prije sklapanja braka, kao i na obveze koje je on sam preuzeo poslije sklapanja braka, a ne tiču se potreba bračne i obiteljske zajednice. Solidarna odgovornost treba se odnositi na obveze koje je preuzeo jedan bračni drug, a odnose se na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice, za što trebaju odgovarati oba bračna druga solidarno vlastitom imovinom i bračnom stečevinom.
3. Potrebno je uvesti novo obiteljsko pravo na stanovanje u nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu, te je stoga u suvlasništvu bračnih drugova, kao i u stanu koji se koristi temeljem ugovora o najmu. Navedene nekretnine u kojima bračni ili izvanbračni drugovi sporazumno stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, trebaju predstavljati obiteljski dom. Uvođenjem pravne zaštite obiteljskog doma djeci koja žive s roditeljima, bračnim i izvanbračnim drugovima osigurava se egzistencijalno pravo stanovanja u obiteljskom domu za vrijeme dok traje brak ili izvanbračna zajednica, kao i u slučaju razvoda braka, odnosno prestanka izvanbračne zajednice.
4. Nužno je urediti drugačiji pristup razvodu braka u kojemu postoje maloljetna djeca po uzoru na suvremene pravne sustave u Europi i svijetu, te uvesti nove mehanizme kojima se poštuje autonomija roditelja, ali i odgovornost te individualni pristup svakoj

obitelji u procesu promjene njezine strukture zbog činjenice razvoda djetetovih roditelja. Stoga je bilo potrebno redefinirati postojeći postupak posredovanja u postupak obveznog savjetovanje bračnih drugova prije razvoda braka i postupak obiteljske medijacije.

Treći dio - PRAVNI ODNOSI RODITELJA I DJECE TE MJERE ZA ZAŠTITU PRAVA I DOBROBITI DJECE

1. Potrebno je napustiti zastarjele institute priznanja majčinstva i utvrđivanja majčinstva sudskom odlukom za koje je praksa pokazala da se ne primjenjuju, a mogli bi se u budućnosti zloupotrijebiti kao način utvrđivanja majčinstva u slučaju zabranjenog "surogat majčinstva".
2. Presumpciju o bračnom očinstvu potrebno je vezati isključivo uz dan prestanka braka smrću te dopustiti da se za trajanja sudskog postupka za razvod ili poništaj braka može utvrditi očinstvo djeteta priznanjem uz pristanak majke i majčina muža.
3. Potrebno je dopustiti priznanje očinstva i pristanak na priznanje roditeljima koji su poslovno nesposobni (ako je to moguće s obzirom na stupanj njihova razumijevanja) kao i roditeljima koji su mlađi od šesnaest godina, ako se zakonski zastupnici s time suglase.
4. Nužno je iznimno dopustiti priznanje mrtvorodenog djeteta ili djeteta koje je umrlo pri rođenju.
5. Nužno je odredbe o utvrđivanju majčinstva i očinstva djeteta začetog medicinski pomognutom oplodnjom uskladiti sa Zakonom o medicinskoj oplodnji.
6. Potrebno je zakonski regulirati ograničenu poslovnu sposobnost djeteta od četrnaeste godine, što bi bilo prijelazno razdoblje između djetetove potpune poslovne nesposobnosti i potpune poslovne sposobnosti koju djeca u pravilu stječu s navršenih osamnaest godina.
7. Starijoj je djeci potrebno izričito zakonski priznati pravo da samostalno, bez zakonskog zastupnika, iniciraju sudski postupak radi zaštite osobnih prava, što bi impliciralo i pravo na samostalno poduzimanje drugih parničnih radnja (npr. pravo na podnošenje žalbe protiv odluke s kojom nije zadovoljno).
8. Potrebno je na jednom mjestu urediti institut i sadržaje roditeljske skrbi, te ih odrediti kao: a) skrb o osobnim pravima djeteta, b) upravljanje djetetovom imovinom i c) zastupanje djeteta (u osobnim stvarima i imovinskim stvarima). Svaki od navedenih sadržaja roditeljske skrbi potrebno je dalje zakonski precizno urediti, kako bi pravila ostvarivanja roditeljske skrbi bila jasna, a s tim u vezi i ostvarivanje te ograničavanje prava na ostvarivanje roditeljske skrbi. Institut uzdržavanja djeteta treba izostaviti iz temeljnog koncepta roditeljske skrbi u skladu sa suvremenim poimanjem instituta roditeljske skrbi te ga tretirati kao samostalan institut: uzdržavanje među članovima obitelji.
9. Potrebno je razlikovati pravo na roditeljsku skrb, kao temeljeno ljudsko pravo koje roditelj stječe trenutkom utvrđivanja porijekla djeteta te pravo i dužnost ostvarivanja roditeljske skrbi u pogledu kojega su majka i otac ravnopravni. Ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi i dalje treba biti pravilo na kojem se temelji djetetova dobrobit. Stoga je potrebno ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi nužno uvjetovati sporazumom roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi nakon razvoda braka ili prestanka izvanbračne zajednice - planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. S druge strane u okolnostima visoko konfliktnih odnosa roditelja potrebno je propisati zakonske mogućnosti da sud donese odluku temeljem koje će samo jedan roditelj imati pravo samostalno ostvarivati roditeljsku skrb, kad je to za dobrobit djeteta i kad

roditelji trajno nisu u stanju postići sporazum o zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi i načinu međusobne komunikacije u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi (plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi). Sudska odluka o ostvarivanju roditeljske skrbi od strane jednog roditelja trebala bi spriječiti situacije u kojima je dijete rastrgano između dvoje konfliktnih roditelja koji nisu u stanju interes i dobrobit djeteta staviti ispred vlastitih interesa, pri čemu dijete postaje oružje u njihovim kontinuiranim sukobima i manipulacijama. Prilikom odlučivanja o samostalnoj roditeljskoj skrbi sud bi trebao dati prednost onom roditelju koji je spreman na sporazum, suradnju i poticanje ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem, pri čemu postoji obveza vođenja računa o elementima obiteljskog nasilja ako se pojavi sumnja na to.

10. Kada je riječ o povjeravanju ostvarivanja roditeljske skrbi trećoj osobi, potrebno je omogućiti da treće osobe mogu ostvarivati roditeljsku skrb nad djetetom umjesto ili uz roditelja, što im može biti povjereno djelomice ili potpuno temeljem sudske odluke ili voljom roditelja za života, kao i u slučaju smrti roditelja.
11. S ciljem ostavljanja što manje prostora za konflikte i što manje prostora za manipulaciju djetetom u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno, potrebno je jasno propisati koje odluke u vezi s djetetovim osobnim i imovinskim pravima roditelji moraju donositi zajedno, u kojoj formi, u kojim područjima ostvarivanja roditeljske skrbi imaju autonomiju, kad imaju pravo i dužnost postupati žurno radi zaštite dobrobiti djeteta i kad su dužni međusobno razmjenjivati informacije u vezi s djetetom.
12. Potrebno je uvođenjem novog instituta - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, omogućiti ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane maloljetnoga roditelja u granicama njegovih sposobnosti i omogućiti ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane roditelja koji je poslovno nesposoban u granicama njegovih sposobnosti.
13. Potrebno je napustiti institut stjecanja poslovne sposobnosti odlukom suda kada je dijete starije od šesnaest godina postalo roditelj, te institutom mirovanja roditeljske skrbi osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukog statusa i kao roditelja i kao djece, posebno uzimajući u obzir izrazitu ranjivost maloljetnih roditelja.
14. Potrebno je jasno i na jednom mjestu zakonski odrediti koje su mjere u nadležnosti centra za socijalnu skrb, a koje u nadležnosti suda. Tako je potrebno mjere koje izriče centar za socijalnu skrb urediti na jednom mjestu i to: a) hitna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji, b) upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu, c) mjera stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu, te d) mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu. Pritom je potrebno urediti dvije razine različitih intervencija u obitelji (navedeno pod c i d). Sud treba zadržati postojeću nadležnost, s tom razlikom što sve mjere treba propisati na jednom mjestu i jednom odredbom nabrojiti sve mjere o kojima odlučuje sud: a) privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji; b) zabrana približavanja djetetu; c) lišenje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi; ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji; d) povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i e) lišenje prava na roditeljsku skrb. U području mjera za zaštitu djece koje su u nadležnosti suda potrebno je terminološki uskladiti nazive s hrvatskim standardima, kao i redefinirati razloge za lišenje prava na roditeljsku skrb, na način da postoji opći razlog kao i posebni razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb u skladu s nacionalnim istraživanjima. Potrebno je državnog odvjetnika za mladež obvezati na

pokretanje postupka za lišenje prava na roditeljsku skrb nakon što se u kaznenom postupku utvrdi da je roditelj počinio neko od taksativno navedenih kaznenih djela na štetu djeteta, čime se postiže viši stupanj pravne sigurnosti da će dijete u odnosu na roditelja počinitelja kaznenoga djela doista biti zaštićeno i da će se preispitati da li je potrebna zaštita djeteta lišenjem prava na roditeljsku skrb.

Četvrti dio - POSVOJENJE

1. Nužno je sustavno urediti područje posvojenja, posebno u okolnostima u kojima se posvojenje zasniva bez pristanka roditelja. Stoga je nužno zakonski precizno urediti način davanja pristanka na posvojenje različitih kategorija roditelja (poslovno nesposobnog, lišenog roditeljske skrbi i dr.), kao i zakonski propisati pravne posljedice koje proizvodi pristanak roditelja na posvojenje. U okolnostima u kojima roditelj neopravdano odbija dati pristanak na posvojenje, bilo da je riječ o skrivljenim okolnostima od strane roditelja - zanemarivanje i nezainteresiranost za dijete duže vrijeme, ozbiljna zloupotreba ili grubo kršenje roditeljskih dužnosti u kraćem razdoblju, bilo da je riječ o roditelju koji zbog trajne nesposobnosti ne može trajno osigurati skrb o djetetu u vlastitoj obitelji, nužno je urediti novu vrstu sudskog postupka u kojem će sud svojom odlukom moći zamijeniti pristanak roditelja na posvojenje.
2. Potrebno je zakonski preciznije urediti cjelokupni postupak posvojenja, te ga podijeliti na dva stupnja: a) postupak procjene potencijalnog posvojitelja i b) postupak zasnivanja posvojenja. U skladu s tim potrebno je odrediti sadržaj stručne procjene prikladnosti potencijalnih posvojitelja, kao i obvezu sudjelovanja u stručnoj pripremi potencijalnih posvojitelja da bi se samo temeljem kvalitetne stručne procjene mogao steći status kandidata za posvojenje i pravo upisa u hrvatski Registar potencijalnih posvojitelja.
3. Potrebno je prije formalnog zasnivanja posvojenja propisati mogućnost smještaja djeteta s ciljem zasnivanja posvojenja, radi razumne procjene budućeg odnosa između djeteta i potencijalnoga posvojitelja, pri čemu je nužno naglasiti kako je prilikom smještaja djeteta odlučujući najbolji interes i dobrobit djeteta.
4. Potrebno je sadržaj odluke o posvojenju dalje precizirati kako bi se upisom u maticu rođenih temeljem preciznije odluke o posvojenju pojačala zaštita privatnosti djeteta i posvojitelja.

Peti dio - SKRBNIŠTVO

1. U institutu skrbništva za punoljetne osobe treba napustiti postojeći institut "roditeljske skrbi nakon punoljetnosti", jer sa stajališta suvremenih shvaćanja zaštite ljudskih prava odraslih s invaliditetom potpuno je neprihvatljivo tretirati odrasle osobe s invaliditetom kao djecu, odnosno dati roditeljima odraslih osoba s invaliditetom ovlasti i dužnosti iz roditeljske skrbi jednako kao prema maloljetnoj djeci.
2. Institut skrbništva potrebno je primarno mijenjati u odnosu na zaštitu odraslih osoba lišenih poslovne sposobnosti, a s obzirom na to da Republika Hrvatska ima obvezu ne lišavati osobe s invaliditetom poslovne sposobnosti već poduzimati odgovarajuće mjere usmjerene na osiguravanje potrebne pomoći osobama s invaliditetom za ostvarivanje poslovne sposobnosti. U kontekstu mogućih promjena u području skrbništva potrebno je sadržaj skrbničke zaštite precizirati, te odrediti da ona mora biti primjerena, individualizirana i u skladu s dobrobiti štíćenika, zatim dodati odredbe o zaštiti dostojanstva štíćenika te pravu na zaštitu od nasilja i bilo kojeg oblika

ponižavajućega postupanja, kao i izričito odrediti da skrbnik može biti samo fizička osoba.

3. Zbog sadašnje financijske nemogućnosti reforme cijelog sustava potrebno je postići kompromisno rješenje te propisati obvezu djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti kao pravilo, i to samo u dijelovima u kojima je to doista potrebno za zaštitu prava štíćenika, a institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti potpuno napustiti.
4. Nužno je isključiti mogućnosti da ista osoba (tijelo) predlaže postupak lišenja poslovne sposobnosti i bude imenovana posebnim skrbnikom osobi u postupku lišenja radi mogućih sukoba interesa i sumnji u kvalitetnu zaštitu prava štíćenika u postupku.
5. Nužno je ispuniti obveze preuzete Konvencijom o ostvarivanju prava djeteta (1996.), te uvesti obvezu imenovanja posebnoga skrbnika djetetu u postupku razvoda braka pokrenutog tužbom i postupku donošenja odluke koja zamjenjuje pristanak na posvojenje.
6. Potrebno je napustiti odredbu o imenovanju posebnog skrbnika osobi nepoznatog boravišta, odnosno osobi koja nije dostupna u onim slučajevima koji nisu ni u kakvoj vezi s postupcima obiteljsko-pravne zaštite, a u praksi se u pravilu radi o postupcima zemljišno-knjižnog prava.
7. Potrebno je uvesti mogućnost da za skrbnika bude imenovano i više od jedne osobe, pri čemu se također uređuje sadržaj i opseg njihovih ovlasti s obzirom na to da skrbnička dužnost može biti vrlo složena i zahtijevati posebna znanja pa je korisno da se skrbništvo podijeli između više osoba tako da jedan skrbnik može odlučivati o osobnim stanjima, drugi o imovini, pri čemu neke od važnih odluka mogu, odlukom centra za socijalnu skrb donositi samo zajednički.
8. Radi praktičnosti obavljanja skrbništva, potrebno je omogućiti imenovanje zamjenika skrbniku čime se može spriječiti "zastoj" u obavljanju poslova skrbnika u slučajevima trenutne spriječenosti ili ako je riječ o radnicima centra za socijalnu skrb u slučaju bolovanja, godišnjih odmora i slično.
9. Potrebno je uvesti zakonsku obvezu poštivanja prije izraženih stavova i želja štíćenika, te omogućiti svakoj osobi da u vrijeme postojanja poslovne sposobnosti imenuje osobu koju bi želio imati za skrbnika, čime se u hrvatski pravni sustav uvodi institut anticipiranih naredbi.
10. Potrebno je propisati obvezu centra za socijalnu skrb da utvrđuje vrijednosti nepokretne imovine na temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela, kao i mogućnost procjene vrijednosti pokretne imovine.
11. Potrebno je zakonski precizirati: a) koje odluke o osobnim stanjima donosi isključivo štíćenik, b) u kojim slučajevima je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, c) koje važne odluke o zdravlju donosi sud, te d) precizno urediti upravljanje i zastupanje u imovinskim stvarima štíćenika. Stoga je potrebno uvesti novi sudski, izvanparnični postupak u kojemu bi sudsko vijeće županijskih sudova donosilo iznimno važne odluke koje se odnose na zdravlje i život štíćenika, s mogućnošću žalbe Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, jer je riječ o iznimno važnim, a istodobno i teškim odlukama s izuzetno ozbiljnim posljedicama, poput odluke za održavanje na životu, koje prema nedorečenim odredbama važećeg Obiteljskog zakona danas donose skrbnici, uz neprecizirane ovlasti centara za socijalnu skrb, a često i članovi obitelji koji za takve odluke nisu niti bili ovlašteni.

Šesti dio - UZDRŽAVANJE

1. S obzirom na to da su baka i djed pod određenim pretpostavkama dužni uzdržavati unuče pri čemu punoljetna unučad nema takvu obvezu u odnosu na baku i djeda,

potrebno je temeljem načela solidarnosti uvesti recipročnu obvezu punoljetnog unučeta da uzdržava baku i djeda ako oni to sami nisu u mogućnosti i ako su oni njega uzdržavali kada je to bilo potrebno.

2. Punoljetno dijete koje se redovito školuje i prima uzdržavanje od roditelja treba imati obvezu informiranja roditelja o redovitom ispunjavanju obveza za svaku akademsku godinu.
3. Nužno je zakonski odrediti obvezu da se jednom godišnje izračunavaju i objavljuju smjernice (tablica) o visini uzdržavanja djece s obzirom na dob djeteta, broj djece i stalne novčane prihode (platne razrede) obveznika uzdržavanja kako bi se postigla veća razina pravne sigurnosti, kao i radi pojednostavljenja postupka određivanja visine uzdržavanja, njegova povećanja i smanjenja. Smjernice za uzdržavanje su nužne i radi sporazumnog postizanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kad se sporazumno uređuju pravne posljedice razvoda braka u odnosu na dijete, jer će roditelji unaprijed znati koliki iznos za uzdržavanje bi im sud dosudio u slučaju sudskoga spora. Pritom se sporna pitanja u vezi s prikrivenim prihodima i imovinom obveznika uzdržavanja, kao i s povećanim potrebama djeteta i dalje moraju moći ostvarivati u sudskom postupku.
4. Zbog niza praktičnih pitanja koja se učestalo pojavljuju u praksi u vezi s privremenim uzdržavanjem i regresnim zahtjevima prema obveznicima uzdržavanja, ovaj institut je potrebno urediti posebnim propisom, kao što je toriješeno, primjerice, u Austriji, Njemačkoj, Francuskoj i Sloveniji.

Sedmi dio - OBVEZNO SAVJETOVANJE I OBITELJSKA MEDIJACIJA

Hrvatski obiteljsko-pravni sustav potrebno je ojačati dvama novim samostalnim instrumentima: a) obveznim savjetovanjem prije pokretanja postupka za razvod braka i drugih postupaka u vezi s djecom, te b) obiteljskom medijacijom, čiji su elementi prema važećem Obiteljskom zakonu sadržani u postupku posredovanja bez jasnog razgraničenja ciljeva i sadržaja svakoga od njih.

U novi obiteljsko-pravni sustav potrebno je uvesti obvezno savjetovanje prema kojem država ima dužnost pružiti (izvan)bračnim drugovima sustavnu stručnu pomoć prije formalnoga pokretanja sudskih postupaka, kako bi se u svakom pojedinom slučaju individualne potrebe djece i roditelja najprije sporazumno definirale i oblikovale u sporazum - plan o roditeljskoj skrbi izvan sudskoga postupka, a potom u sudskom postupku provjerile i dobile snagu ovršne isprave.

U slučaju izostanka sporazuma - plana o roditeljskoj skrbi, u stadiju obaveznog savjetovanja, bračne drugove bi trebalo uputiti da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije (predmedijacijski sastanak). Stoga je nužno uvesti učinkovit sustav alternativnoga rješavanja svih obiteljskih sporova - obiteljsku medijaciju. Obiteljska medijacija radi postizanja trajnoga i praktično provedivog sporazuma - plana o roditeljskoj skrbi, morala bi također biti moguća u svim stadijima sudskog postupka, iznimno uključujući i postupak ovrhe, pri čemu je radi promicanja obiteljske medijacije potrebno uvesti određeni oblik mandatornog sudjelovanja u predmedijacijskom postupku.

Osmi dio - POSTUPAK PRED SUDOM

1. Potrebno je izvršiti određene organizacijske promjene na području obiteljskog sudskog postupanja - ustrojiti obiteljske odjele te redefinirati položaj i suradnju centra za

socijalnu skrb u tim postupcima. Intencija treba biti poticanje specijalizacije na području obiteljskog sudskog i izvansudskog postupanja kroz izmjene organizacijskog procesnog prava, kao i kroz trajno stručno usavršavanje te edukacije. Uzimajući u obzir potrebu specijalizacije na području obiteljskog sudskog postupanja i broj predmeta koji suci u prosjeku dobiju u rad početno, ustrojani su obiteljski odjeli na onim općinskim sudovima kao prvostupanjskim sudovima u kojima najmanje dva suca rješavaju obiteljske stvari.

2. Treba uvažavati načelo elektronifikacije koje se postupno počelo uvoditi u Zakon o parničnom postupku kroz njegove zadnje izmjene i dopune, uzimajući u obzir načelo isključenja javnosti u obiteljskim sudskim postupcima, ali i potrebu za hitnim postupanjem. Stoga je potrebno urediti pitanje objavljivanja sudskih oduka o obiteljskim stvarima, te stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti na e-oglasnoj ploči, kao i pitanje komunikacije suda i centra za socijalnu skrb, odnosno drugih državnih tijela i pravnih osoba s javnim ovlastima. Ujedno je potrebno redefinirati ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb u obiteljskim postupcima, kao i suradnju između suda i centra u tim postupcima.
3. Izrijekom je potrebno propisati da je dijete stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima, te urediti postupovnu sposobnost djeteta u smislu da dijete koje je navršilo četrnaest godina života može u svim obiteljskim stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima samostalno iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove i poduzimati druge radnje u postupku pred sudom. U vezi s tim, potrebno je urediti položaj zakonskog zastupnika u slučaju kada dijete samostalno poduzima radnje u postupku, kao i odnos radnji koje poduzimaju zakonski zastupnik i dijete, ako su one u suprotnosti. Potrebno je urediti zastupanje djeteta neovisno o njegovim roditeljima putem posebnih skrbnika koji su pravници s položenim pravosudnim ispitom zaposleni u ustanovi za zastupanje djece i osoba s invaliditetom, a koje ustrojava ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Dužnost suda da djetetu omogući izražavanje mišljenja u obiteljskim stvarima radi ostvarenja svojih prava i interesa, ali i proceduru davanja mogućnosti i utvrđivanja mišljenja djeteta nužno je urediti, kako bi se pravo djeteta na izražavanje mišljenja doista i ostvarivalo. Radi pravne sigurnosti i zaštite dobrobiti djeteta, izrijekom je potrebno odrediti slučajeve u kojima se neće utvrđivati mišljenje djeteta.
4. Izrijekom je potrebno propisati postupovnu sposobnost osoba lišenih poslovne sposobnosti, odnosno da u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti, ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Prije donošenja rješenja o priznanju sposobnosti za poduzimanja pojedinih radnja, sud bi bio dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.
5. S obzirom na to da sporazumni razvod braka pripada izvanparničnoj jurisdikciji, potrebno je propisati poseban izvanparnični postupak radi razvoda braka na temelju sporazuma bračnih drugova. Uz to, u skladu s temeljnim načelom prvenstvene odgovornosti roditelja za odgoj i razvoj njihove djece, te podredne dužnosti države da intervenira u obiteljske odnose, potrebno je propisati mogućnost sporazumijevanja oko pitanja koja se odnose na djecu te sporazumni razvod braka uvjetovati tim sporazumom, budući da on razumijeva sporazum bračnih drugova - roditelja vezano uz pitanja koja se odnose na djecu.

6. U skladu s novim materijalno-pravnim uređenjem utvrđivanja majčinstva, potrebno je napustiti odredbe o postupcima radi utvrđivanja majčinstva.
7. Potrebno je propisati posebne izvanparnične procedure u vezi s odobravanjem plana o roditeljskoj skrbi. Ujedno je potrebno propisati koncentrirano raspravljanje i odlučivanje o svim pitanjima koja se tiču djeteta uz bračne sporove, u smislu da ako je nakon pokretanja postupka o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem, te o drugim pitanjima roditeljske skrbi, pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak o roditeljskoj skrbi s postupkom u bračnom sporu. Treba dopustiti tzv. izvanrednu reviziju protiv drugostupanjskih odluka o roditeljskoj skrbi, i to stoga kako bi se otvorila mogućnost da Vrhovni sud Republike Hrvatske osigura jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih.
8. Novim zakonom valja izvršiti podjelu jurisdikcije na području postupaka u stvarima o uzdržavanju djeteta, i to u izvanparničnom postupku prema tablicama za uzdržavanje, ali i u parničnom postupku kad postoji spor u vezi s uzdržavanjem.
9. Potrebno je u procesne odredbe unijeti opće odredbe o izvanparničnim postupcima u skladu s odgovarajućim odredbama Nacrta prijedloga zakona o izvanparničnom postupku (ZIP). Budući da je predviđeno da se ovaj zakon donese prije ZIP-a, bilo je potrebno zadržati u izmijenjenom obliku opće odredbe o posebnim obiteljskim izvanparničnim postupcima koje bi se po potrebi, naknadno brisale iz novog obiteljskog zakona. Treba propisati načelo da sudac pojedinac odlučuje i u drugostupanjskim obiteljskim izvanparničnim postupcima, ako zakonom nije drugačije određeno. Na novi je način potrebno urediti odnos između parničnog i izvanparničnog postupka. Radi jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih pred zakonom trebalo je iznimno dopustiti izvanrednu reviziju, kao izvanrednu reviziju po dopuštenju.
10. Uzimajući u obzir da se roditelji moraju sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi, a sporazumni razvod braka uvjetovan je planom o roditeljskoj skrbi, potrebno je propisati novi, posebni izvanparnični postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.
11. Sukladno odredbama materijalnog prava potrebno je detaljno urediti izvanparnične postupke u kojima će se rješavati različita obiteljsko-pravna pitanja. U svakom od posebnih izvanparničnih postupka potrebno je urediti pitanja koja se odnose na stranke, zastupanje djeteta i drugih stranaka, mjesnu nadležnost suda, posebna postupanja suda, te pravne lijekove. Posebni postupci koje je potrebno urediti su: postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju, pojednostavljeni izvanparnični postupak radi određivanja uzdržavanja djeteta, postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi, postupak radi zaštite obiteljskog doma, postupak radi nadomještanja pristanka roditelja, odnosno skrbnika za posvojenje djeteta, postupak radi lišavanja i vraćanja poslovne sposobnosti, te postupci u kojima se odlučuje o pojedinim važnim pitanjima o zdravlju šticećenika, a uzimajući u obzir sadržaj materijalnog dijela zakona.
12. Nužno je urediti posebne postupke ovrhe i osiguranja, među kojima posebnu važnost imaju privremene mjere s kojim će roditeljem dijete stanovati, prebivalištu djeteta i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Polazeći od potrebe zaštite djeteta, ali i okolnosti da se u sudskoj praksi rijetko određuju privremene mjere radi uzdržavanja, kao i okolnosti da važeći Obiteljski zakon uopće ne poznaje privremenu mjeru o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem, potrebno je urediti temeljna pitanja u vezi s određivanjem privremenih mjera kojima se osiguravaju tražbine čiji je titular dijete, kao i privremene mjere o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, te o ostvarivanju osobnih odnosa. Zbog

problema u praksi koji se pojavljuju vezano uz provedbu ovrhe radi predaje djeteta te ostvarivanja osobnih odnosa, koje u velikoj mjeri štete djetetu, potrebno je propisati dodatne mehanizme u vidu stručnih razgovora, mogućnosti provođenja obiteljske medijacije. Također je potrebno respektirati i volju te mišljenje djeteta u samom ovršnom postupku.

3. Posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

Predloženim zakonom učinit će se značajni koraci ponajprije prema jačoj i efikasnijoj zaštiti prava djeteta i odraslih osoba s invaliditetom koje se nisu u stanju same brinuti o sebi. Jačanje pravne zaštite ne bi se očitovalo samo priznavanjem određenih novih prava u materijalnom dijelu zakona, nego i njihovim ostvarenjem u obliku novih procesnih mehanizama.

Ovim se zakonom, nadalje, djeci, roditeljima i drugim članovima obitelji s jedne strane pruža više slobode i autonomije u odlučivanju o pitanjima koja su bitna za njihov obiteljski život, a s druge bi strane članovima obitelji država pružala znatno više konkretne suradnje, pomoći i potpore prilikom donošenja vlastitih odluka, ostvarivanja priznatih prava, odnosno postizanja "obiteljskih sporazuma i planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi". Istodobno, u slučajevima u kojima bi roditelji i drugi članovi obitelji svoje pravo na autonomno i slobodno odlučivanje koje im se jamči, zloupotrebljavali, tada bi primjenom novih mehanizama obiteljsko-pravne zaštite trebali biti brzo, efikasno i primjereno sankcionirani.

Važeći Obiteljski zakon ovim se zakonskim prijedlogom u pojedinim odredbama i rješenjima ponešto izmijenio, negdje se nadogradio, a negdje su njegova rješenja zamijenjena novim, suvremenijim rješenjima po uzoru na međunarodne smjernice i preporuke te njemačka, austrijska i druga suvremena europska rješenja, pri čemu se nastojalo ne dirati u ona rješenja koja se do sada nisu pokazala suvišna ili manjkava.

Konačno, jedno od nastojanja ovoga zakonskog prijedloga, čuvajući ujedno hrvatske tradicijske vrijednosti, jest i približavanje hrvatskog obiteljsko-pravnog sustava suvremenim europskim sustavima.

III. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga zakona u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2014. godinu i projekciji proračuna za 2015. godinu predviđena su sredstva na razdjelu 102 - Ministarstvo socijalne politike i mladih, u ukupnom iznosu od 261.203.781,00 kuna u 2014. godini, te u ukupnom iznosu od 272.062.759,00 kuna u 2015. godini.

Sredstva za osnivanje i početak rada ustanove za zastupanje djece i osoba s invaliditetom planirana su u okviru raspoloživih limita Ministarstva socijalne politike i mladih.

PRIJEDLOG OBITELJSKOG ZAKONA

Prvi dio

UVODNE ODREDBE

Sadržaj zakona

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuju brak, izvanbračna zajednica žene i muškarca, odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija te postupci u vezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom.

(2) Izrazi koji se koriste u ovom Zakonu, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Članak 2.

Ovaj Zakon sadrži odredbe koje su u skladu sa sljedećim aktima Europske unije: Direktiva Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL L 304, 30.9.2004.) i Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17.12.2011.).

Temeljna načela

Načelo ravnopravnosti žene i muškarca te zabrana diskriminacije prema spolu

Članak 3.

Žena i muškarac imaju međusobno jednaka prava i dužnosti u svim obiteljsko-pravnim odnosima, a posebno u odnosu na roditeljsku skrb.

Načelo solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji

Članak 4.

Solidarnost je temeljno načelo obiteljskog života. Svi članovi obitelji moraju se uzajamno poštovati i jedno drugom pomagati.

Načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta

Članak 5.

(1) Sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju prvenstveno štiti prava djeteta i njegovu dobrobit.

(2) Dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose s oba roditelja ako to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

**Načelo prvenstvenoga prava roditelja da skrbe o djetetu
te dužnosti tijela da im pruža pomoć**

Članak 6.

Roditelji prije svih imaju pravo, dužnost i odgovornost živjeti sa svojim djetetom i skrbiti se o djetetu, a pomoć im se pruža i intervenira samo u slučaju potrebe.

Načelo razmjerne i najblaže intervencije u obiteljski život

Članak 7.

Mjere kojima se zadire u obiteljski život prihvatljive su samo ako se zaštita ne može osigurati poduzimanjem blažih mjera te pružanjem preventivne pomoći i potpore obitelji.

**Načelo skrbničke zaštite djeteta bez roditeljske skrbi te odrasle osobe
koja nije sposobna brinuti se o sebi**

Članak 8.

Skrbnička zaštita djeteta bez roditeljske skrbi, odrasle osobe s invaliditetom i odrasle osobe koja se iz drugih razloga nije sposobna sama brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima mora biti primjerena uz obvezu poštivanja temeljnih ljudskih prava, kao i prava djeteta te dobrobiti osobe pod skrbništvom.

Načelo sporazumnoga rješavanja obiteljskih odnosa

Članak 9.

Poticanje sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa zadaća je svih koji obitelji pružaju stručnu pomoć ili odlučuju o obiteljskim odnosima.

Načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djetetom

Članak 10.

U svim postupcima u obiteljsko-pravnim stvarima u vezi s djetetom nadležna tijela moraju postupati žurno uz istodobnu zaštitu djetetove dobrobiti.

Izvanbračna zajednica

Članak 11.

(1) Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenoga muškarca koja traje najmanje tri godine, a kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete ili ako je nastavljena sklapanjem braka.

(2) Izvanbračna zajednica koja ispunjava pretpostavke iz stavka 1. ovoga članka stvara osobne i imovinske učinke na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o osobnim i imovinskim odnosima bračnih drugova.

Drugi dio**BRAK****Brak****Članak 12.**

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca.

I. SKLAPANJE BRAKA**Oblici sklapanja braka****Članak 13.**

- (1) Brak se sklapa suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku.
- (2) Brak u građanskom obliku sklapa se pred matičarom.
- (3) Brak se u vjerskom obliku s učincima građanskoga braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose.

1. Sklapanje braka u građanskom obliku**Prijava namjere sklapanja braka****Članak 14.**

- (1) Nevjesta i ženik svoju namjeru sklapanja braka u građanskom obliku osobno prijavljuju matičaru nadležnom za mjesto u kojem žele sklopiti brak.
- (2) Nevjesta i ženik dužni su prijavi iz stavka 1. ovoga članka priložiti izvratke iz matice rođenih, a kad je potrebno, na zahtjev matičara i druge isprave.
- (3) Iznimno, ako osoba iz stavka 2. ovoga članka ima status azilanta, a nije u mogućnosti pribaviti izvadak iz matice rođenih, prijavi iz stavka 1. ovoga članka prilaže presliku rješenja o odobrenju azila te na zahtjev matičara i izjavu o nepostojanju drugog braka ovjerenu kod javnog bilježnika.

Dužnosti matičara prije sklapanja braka**Članak 15.**

- (1) Matičar će na temelju izjava nevjeste i ženika i na drugi način provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje braka.
- (2) Ako je za sklapanje braka potrebna sudska odluka, matičar će nevestu i ženika uputiti da je pribave.
- (3) Ako matičar utvrdi da nije ispunjena koja od pretpostavaka za sklapanje braka, usmeno će priopćiti nevesti i ženiku da nije dopušteno sklopiti brak i o tome sastaviti bilješku u prijavi namjere sklapanja braka.
- (4) Kad utvrdi da su ispunjene pretpostavke za sklapanje braka, matičar će uzeti izjavu nevjeste i ženika o izboru prezimena.

(5) Nevjesta i ženik svojim će potpisom potvrditi da su upoznati s osobnim pravima i dužnostima u braku, te mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona.

Utvrđivanje dopustivosti sklapanja braka po zahtjevu nevjeste i ženika

Članak 16.

(1) Nevjesta i ženik mogu u roku od osam dana od dana priopćenja o nedopustivosti sklapanja braka nadležnom uredu za poslove opće uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka.

(2) Nadležni ured obavezan je u odlučiti o zahtjevu iz stavka 1. ovoga članka u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva.

Određivanje dana sklapanja braka

Članak 17.

(1) Matičar će u dogovoru s nevjestom i ženikom koji žele sklopiti brak u građanskom obliku, dan za sklapanje braka odrediti u pravilu u razdoblju od tridesetoga do četrdesetpetoga dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako za to postoje opravdani razlozi matičar može odobriti sklapanje braka prije tridesetoga te najkasnije do devedesetoga dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(3) Matičar će nevjesti i ženiku preporučiti da do dana sklapanja braka posjete savjetovalište za brak i obitelj.

Mjesto i dan sklapanja braka

Članak 18.

(1) Brak se sklapa na svečan način u službenoj prostoriji, a iznimno na drugom prikladnom mjestu prema odluci matičara i uz plaćanje posebne naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije.

(2) Brak se sklapa u nazočnosti nevjeste i ženika, matičara i dvaju svjedoka koji moraju biti punoljetni i poslovno sposobni.

(3) Ako na dan određen za sklapanje braka ne pristupe nevjesta, ženik ili oboje, a izostanak ne opravdaju, smatrat će se da je prijava namjere sklapanja braka povučena.

(4) Ministar nadležan za poslove uprave pravilnikom će propisati mjerila za određivanje iznosa naknade iz stavka 1. ovoga članka te namjenu prihoda ostvarenih od posebne naknade.

Dužnosti matičara na dan sklapanja braka i trenutak sklapanja braka

Članak 19.

(1) Na dan i u vrijeme određeno za sklapanje braka matičar će objaviti da su osobno nazočni nevjesta, ženik i svjedoci, te da nema zapreka za sklapanje braka.

(2) Matičar će prigodnim govorom upoznati nevjestu i ženika s odredbama ovoga Zakona o njihovim pravima i dužnostima i istaknuti značenje braka, a posebice da je skladan brak od najveće važnosti za obiteljski život.

(3) Nevjestu i ženika matičar će poimence upitati pristaju li međusobno sklopiti brak.

(4) Brak je sklopljen kad nevjesta i ženik izjave svoj pristanak.

(5) Nakon pristanka matičar će objaviti da je među ženom i muškarcem, navedenim njihovim osobnim imenima, sklopljen brak.

(6) Sklopljeni brak matičar će upisati u maticu vjenčanih.

(7) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima uručiti izvadak iz matice vjenčanih.

2. Sklapanje braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima

Dužnosti matičara pri sastavljanju potvrde o ispunjenju pretpostavki za sklapanje braka

Članak 20.

(1) Nevjesta i ženik koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku pribavit će od matičara nadležnog za mjesto u kojemu žele sklopiti brak potvrdu o ispunjenju pretpostavaka za sklapanje braka propisanih ovim Zakonom.

(2) U postupku izdavanja potvrde iz stavka 1. ovoga članka, matičar će na odgovarajući način primijeniti odredbe članka 15. i 16. ovoga Zakona.

(3) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka matičar će navesti da je nevjestu i ženika upoznao s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona, te njihove sporazumne izjave o izboru prezimena.

(4) Potvrda iz stavka 1. ovoga članka vrijedi tri mjeseca od dana izdavanja.

(5) Matičar će upozoriti nevjestu i ženika da upisom u državnu maticu vjenčanih njihov brak sklopljen u vjerskom obliku ima učinke građanskoga braka.

(6) Ministar nadležan za poslove uprave pravilnikom će propisati sadržaj i oblik potvrde iz stavka 1. ovoga članka.

Dužnosti službenika vjerske zajednice i matičara nakon sklapanja braka

Članak 21.

(1) Službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak u vjerskom obliku dostavit će matičaru iz članka 20. ovoga Zakona ispravu koju su potpisali žena, muž, svjedoci i službenik vjerske zajednice, kojom potvrđuje da je brak sklopljen.

(2) Isprava iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se matičaru u roku od pet dana od dana sklapanja braka.

(3) Brak sklopljen u vjerskom obliku matičar je dužan upisati u maticu vjenčanih u roku od tri dana od dana primitka isprave iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Odmah poslije upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih, matičar će bračnim drugovima dostaviti izvadak iz matice vjenčanih.

Građanskopravni učinci braka sklopljenoga u vjerskom obliku

Članak 22.

Brak sklopljen u vjerskom obliku sukladno odredbama članka 13. stavka 3. i članka 20. stavaka 1. i 4. ovoga Zakona, ima od dana sklapanja sve učinke građanskoga braka propisane ovim Zakonom.

II. PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA

1. Pretpostavke za postojanje braka

Različitost spolova, izjava i postupak sklapanja braka

Članak 23.

(1) Za postojanje braka potrebno je:

1. da su nevjesta i ženik osobe različita spola,
2. da su nevjesta i ženik izjavili svoj pristanak za sklapanje braka,
3. da je brak u građanskom obliku sklopljen pred matičarom ili da je brak u vjerskom obliku sklopljen prema odredbama članka 13. stavka 3. i članka 20. stavaka 1. i 4. ovoga Zakona.

(2) Ako u vrijeme sklapanja braka nije bila ispunjena koja od pretpostavaka iz stavka 1. ovoga članka, ne nastaju pravni učinci braka.

Utvrđivanje postojanja braka

Članak 24.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne, ima svaka osoba koja za to ima pravni interes, te centar za socijalnu skrb.

2. Pretpostavke za valjanost braka

Punoljetnost

Članak 25.

(1) Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila osamnaest godina života.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života, ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak, te da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe.

Poslovna sposobnost i sposobnost za rasuđivanje

Članak 26.

(1) Brak ne može sklopiti osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na strogo osobna stanja, ili osoba nesposobna za rasuđivanje.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi lišenoj poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na strogo osobna stanja za koju utvrdi da je sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze, te da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe.

Nepostojanje srodstva

Članak 27.

(1) Brak ne mogu međusobno sklopiti krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi sestra i brat, polusestra i polubrat, dijete sa sestrom ili polusestrom, ili bratom, ili polubratom svojega roditelja, djeca sestara i braće te polusestara i polubraće.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na odnose nastale posvojenjem.

Nepostojanje drugog braka

Članak 28.

Brak ne može sklopiti osoba koja je u braku.

Mogućnost poništaja braka koji nije valjan

Članak 29.

Brak sklopljen protivno odredbama članaka 25. do 28. ovoga Zakona nije valjan i na njega će se primijeniti odredbe o poništaju braka.

III. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Izbor prezimena

Članak 30.

(1) Prigodom sklapanja braka nevjesta i ženik mogu se sporazumjeti:

1. da svatko zadrži svoje prezime,
2. da kao zajedničko prezime uzmu prezime jednoga od njih,
3. da kao zajedničko uzmu oba prezimena,
4. da jedan ili oba od njih uz svoje prezime uzmu i prezime bračnog druga i odluče koje će upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

(2) U slučaju sporazuma o prezimenu iz stavka 1. točke 3. ovoga članka nevjesta i ženik odlučit će koje će prezime upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

(3) Sporazum o prezimenu mora biti u skladu s odredbama posebnog zakona.

Ravnopravnost, solidarnost i sporazumijevanje

Članak 31.

(1) U braku su bračni drugovi ravnopravni.

(2) Bračni drugovi dužni su jedan drugomu biti vjerni, uzajamno se pomagati i uzdržavati, međusobno se poštovati te održavati skladne bračne i obiteljske odnose.

(3) Bračni drugovi sporazumno odlučuju o rađanju i podizanju djece te o obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici.

Obiteljski dom i zaštita prava na stanovanje

Članak 32.

(1) Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja i obiteljsku kuću ili stan u kojem će stanovati s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb i koji predstavlja obiteljski dom za njih i djecu.

(2) Jedan bračni drug ne smije za trajanja braka otuđiti ili opteretiti obiteljsku kuću ili stan koji predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom u kojem stanuje drugi bračni drug i njihova djeca nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika.

(3) Ako je jedan bračni drug najmoprimac stana u kojem bračni drugovi stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, on ne može otkazati ugovor o najmu stana bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga, osim ako se radi službenom stanu sukladno posebnim propisima.

(4) Ako jedan bračni drug bez opravdanoga razloga odbije dati drugom bračnom drugu suglasnost iz stavaka 2. i 3. ovoga članka, o tome odlučuje sud u izvanparničnom postupku na zahtjev bračnog druga. Sud je pritom dužan voditi računa o stambenim potrebama obaju bračnih drugova i djece koja s njima stanuju, te o drugim okolnostima slučaja.

Izbor rada i zanimanja

Članak 33.

Svaki bračni drug samostalno odlučuje o izboru svojega rada i zanimanja.

IV. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

1. Zakonsko uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

Zakonsko uređenje imovinskih odnosa

Članak 34.

Na imovinske odnose bračnih drugova primjenjuju se odredbe ovoga Zakona o uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova ako bračni drugovi nisu imovinske odnose uredili bračnim ugovorom.

Bračna stečevina i vlastita imovina

Članak 35.

Sukladno odredbama ovoga Zakona, bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu.

Bračna stečevina

Članak 36.

- (1) Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine.
- (2) Dobitak od igara na sreću i imovinska korist od autorskoga prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice, bračna je stečevina.
- (3) Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drugačije ugovorili.
- (4) Uknjižba prava suvlasništva na bračnoj stečevini koja je u naravi nekretnina provodi se na temelju prijedloga oba bračna druga koji sadrži izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu kojom jedan bračni drug pristaje na uknjižbu prava suvlasništva drugoga bračnog druga u jednakim dijelovima ili drugačije ako su se tako dogovorili.

Upravljanje bračnom stečevinom

Članak 37.

- (1) Ako se ne dokaže suprotno, smatra se da je drugi bračni drug dao svoj pristanak za poslove redovite uprave na nekretninama i pokretninama poput redovitoga održavanja, iskorištavanja i upotrebe stvari za njezinu redovitu svrhu, ako ne izazivaju izvanredno velike troškove, a u interesu su obaju bračnih drugova.
- (2) Za poslove izvanredne uprave na nekretninama ili pokretninama koje se upisuju u javne upisnike poput promjena namjene stvari, većih popravaka, dogradnje, nadogradnje, preuređenja, otuđenja cijele stvari, davanja cijele stvari u zakup ili najam na dulje od jedne godine, osnivanja hipoteke na cijeloj stvari, davanja pokretne stvari u zalog, osnivanja stvarnih i osobnih služnosti, stvarnoga tereta ili prava građenja na cijeloj stvari potrebno je zajedničko poduzimanje posla ili pisani pristanak drugoga bračnog druga.
- (3) Nepostojanje suglasnosti za poslove iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe. Bračni drug bez čije suglasnosti je izvanredni pravni posao poduzet ima pravo na naknadu štete koja mu je time uzrokovana od strane drugog bračnog druga.

Primjena stvarnopravnih i obveznopravnih propisa

Članak 38.

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju stvarnopravni i obveznopravni odnosi, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Vlastita imovina

Članak 39.

- (1) Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.

(2) Vlastita imovina je i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od navedenog u članku 36. ovoga Zakona (nasljeđivanje, darovanje i sl.).

(3) Autorsko djelo je vlastita imovina onoga bračnog druga koji ga je stvorio.

2. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

Bračni ugovor

Članak 40.

(1) Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopravni odnosi na postojećoj ili budućoj imovini.

(2) Prema trećim osobama uglavci o upravi ili raspolaganju imovinom imaju pravni učinak ako su upisani u zemljišne knjige, odnosno u javne upisnike kod kojih je upis nužan za stjecanje prava ili stvar ne može biti u upotrebi bez takvoga upisa.

(3) Bračni ugovor sklapa se u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni.

Bračni ugovor osobe lišene poslovne sposobnosti

Članak 41.

(1) U ime bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti za sklapanje izvanrednih imovinskih pravnih poslova bračni ugovor može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb.

(2) Ugovor iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u obliku javnobilježničke isprave.

Ograničenje pri sklapanju bračnog ugovora

Članak 42.

Nije dopušteno bračnim ugovorom ugovoriti primjenu stranoga prava na imovinskopravne odnose.

3. Odgovornost bračnih drugova za obveze trećim osobama

Pojedinačne obveze bračnih drugova

Članak 43.

(1) Za obveze koje je jedan bračni drug imao prije sklapanja braka kao i za obveze koje je samostalno preuzeo poslije sklapanja braka, a koje se ne odnose na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice, ne odgovara drugi bračni drug.

(2) Za obveze iz stavka 1. ovoga članka bračni drug odgovara svojom vlastitom imovinom i svojim dijelom bračne stečevine.

Solidarne obveze bračnih drugova

Članak 44.

(1) Za obveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi namirenja tekućih potreba bračne i obiteljske zajednice, kao i za obveze koje su bračni drugovi preuzeli zajednički u vezi s bračnom stečevinom, odgovaraju oba bračna druga solidarno bračnom stečevinom i vlastitom imovinom.

(2) Ako je radi namirenja zajedničkih obveza iz suvlasničkoga dijela bračne stečevine ili iz vlastite imovine jednoga bračnog druga naplaćeno više nego što iznosi njegov dio duga, taj bračni drug ima prema drugomu bračnomu drugu pravo na naknadu toga iznosa iz njegova dijela bračne stečevine, odnosno iz njegove vlastite imovine.

(3) Smatra se da su bračni drugovi za obveze iz stavka 1. ovoga članka odgovorni u jednakim dijelovima ako nisu drugačije ugovorili.

4. Uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka ili bračne zajednice

Načini uređenja imovinskih odnosa

Članak 45.

(1) Imovinske odnose nakon prestanka braka razvodom ili poništajem, odnosno prestanka bračne zajednice, bračni drugovi mogu urediti sporazumno ili se imovinski odnosi mogu urediti sudskom odlukom.

(2) Kad su imovinski odnosi bračnih drugova uređeni bračnim ugovorom, na njihovo uređenje nakon prestanka bračne zajednice primjenjuju se odredbe bračnog ugovora.

(3) Kad nije sklopljen bračni ugovor primjenjuju se odredbe ovoga Zakona, a ako nisu uređeni ovim Zakonom, primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju obveznopravni, stvarnopravni i drugi imovinskopravni odnosi.

(4) Sudskom odlukom iz stavka 1. ovoga članka utvrđuju se obveze bračnih drugova, kako međusobne tako i one prema trećima, razvrgava se suvlasništvo na bračnoj stečevini, a s obzirom na okolnosti slučaja uzimaju se u obzir i druga imovinska prava i obveze.

Posebne odredbe o zaštiti dobrobiti djece i obiteljskog doma

Članak 46.

(1) Pokretne stvari koje pretežito koriste maloljetna djeca ne uzimaju se u obzir prigodom razvrgnuća bračne stečevine već ostaju u posjedu djece, odnosno onoga roditelja s kojim će djeca stanovati.

(2) Sud može na zahtjev bračnog druga odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji predstavlja bračnu stečevinu iz članka 32. ovoga Zakona, ostvaruje samo jedan roditelj sa zajedničkom maloljetnom djecom nad kojom roditelji ostvaruju roditeljsku skrb.

(3) Pravo na stanovanje iz stavka 2. ovoga članka može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom.

(4) Ako nepokretnu bračnu stečevinu čini samo obiteljski dom iz članka 32. ovoga Zakona i pod uvjetom da se radi o stambenom prostoru za zadovoljavanje osnovnih stambenih potreba djece i roditelja prema posebnom propisu kojim se uređuju prava iz socijalne skrbi, sud može iznimno donijeti odluku kojom pravo na stanovanje pripada samo jednom roditelju i djeci, sve dok djeca ne postanu punoljetna.

(5) Kad odlučuje o pravu na stanovanje iz stavaka 2. i 4. ovoga članka sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti roditelju koji s djecom ostaje stanovati u obiteljskom domu obvezu plaćanja paušalnoga iznosa najamnine drugom roditelju i plaćanje režijskih troškova nekretnine koja predstavlja obiteljski dom.

(6) Kad odlučuje o pravu stanovanja iz stavaka 2. i 4. ovoga članka i najamnini iz stavka 5. ovoga članka sud mora štiti pravo djece na stanovanje u obiteljskom domu i istodobno postupati pravedno prema onom roditelju na čiji teret će se ostvarivati pravo stanovanja.

(7) Sud može s obzirom na okolnosti slučaja odbiti zahtjev za stanovanje u obiteljskom domu ako ukupni prihodi bračnih drugova ne bi mogli osigurati troškove odvojenoga stanovanja i života bračnih drugova i djece.

(8) Roditelji mogu tražiti izmjenu odluke iz stavaka 2., 4. i 5. ovoga članka, ako se promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

V. PRESTANAK BRAKA

Prestanak i vrijeme prestanka braka

Članak 47.

(1) Bez obzira na oblik u kojemu je sklopljen, brak prestaje: smrću bračnog druga, proglašenjem nestala bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom.

(2) Brak prestaje poništajem ili razvodom kad presuda suda o poništaju ili razvodu braka postane pravomoćna.

(3) Ako je nestao bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestaloga bračnog druga.

(4) Ako brak sklopljen u vjerskom obliku prestane prema odredbi stavka 2. ovoga članka, prestanak braka ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je brak sklopljen.

Pravo na zadržavanje prezimena

Članak 48.

U slučaju poništaja ili razvoda braka svaki od prijašnjih bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka.

1. Poništaj braka

Pravo na tužbu za poništaj braka

Članak 49.

(1) Tužbu za poništaj braka može podnijeti:

1. bračni drug,
2. centar za socijalnu skrb i
3. osoba koja ima pravni interes.

(2) Pravo na tužbu za poništaj braka imaju roditelji maloljetnika ako je brak sklopilo dijete starije od šesnaest godina, ali bez odobrenja suda.

(3) Pravo na tužbu za poništaj braka ne prelazi na nasljednike, ali nasljednici umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu za poništaj braka mogu nastaviti postupak poništaja.

(4) Rokovi za podnošenje tužbe za poništaj braka i za nastavak postupka propisani su odredbama članka 374. do 377. ovoga Zakona.

2. Razvod braka

Pokretanje postupka radi razvoda braka

Članak 50.

(1) Razvod braka može tužbom zahtijevati jedan bračni drug, a oba bračna druga prijedlogom za sporazumni razvod braka.

(2) Pravo na podnošenje tužbe radi razvoda braka ima i osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, a sud je dužan u povodu tužbe te osobe postupiti u skladu s člankom 364. ovoga Zakona.

(3) Muž nema pravo na tužbu radi razvoda braka za vrijeme trudnoće žene te sve dok njihovo dijete ne navrši godinu dana života.

Pravna osnova razvoda

Članak 51.

Sud će razvesti brak:

1. ako oba bračna druga predlažu razvod braka na temelju sporazuma,
2. ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili
3. ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana.

Sporazum bračnih drugova o pravnim posljedicama razvoda

Članak 52.

(1) Bračni drugovi se mogu sporazumjeti o sljedećim pravnim posljedicama razvoda braka:

1. mjestu stanovanja djeteta, obiteljskoj kući ili stanu koja će predstavljati obiteljski dom, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju
2. osobnih odnosa s djetetom,
3. uzdržavanju djeteta,
4. uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova,
5. uzdržavanju bračnog druga.

(2) Sporazum bračnih drugova iz stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga članka sastavni je dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Sporazum bračnih drugova o pravnim posljedicama iz stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga članka mora biti u pisanom obliku. Sporazum o uzdržavanju bračnog druga mora biti odobren u sudskom postupku sukladno odredbama ovoga Zakona.

Uređivanje pravnih posljedica razvoda braka

Članak 53.

(1) Ako bračni drugovi ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u vezi s pravnim posljedicama razvoda braka iz članka 52. stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, odluku o tim pitanjima će donijeti sud u postupku radi razvoda braka pokrenutog tužbom.

(2) Ako bračni drugovi ne postignu sporazum o pravnim posljedicama razvoda braka iz članka 52. stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga Zakona, odluku o tome će donijeti sud na zahtjev bračnih drugova.

Razvod braka kad bračni drugovi imaju maloljetnu djecu

Članak 54.

(1) Bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu dužni su prije pokretanja sudskoga postupka radi razvoda braka sudjelovati u obveznom savjetovanju sukladno odredbama članaka 321. do 328. ovoga Zakona.

(2) Ako se bračni drugovi namjeravaju razvesti na temelju sporazuma, dužni su sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Ako ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi do okončanja obveznog savjetovanja, bračni drugovi su dužni pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

(4) Bračni drug koji ne pristupi k prvomu sastanku obiteljske medijacije prema stavku 3. ovoga članka, ne može podnijeti tužbu radi razvoda braka prije isteka roka od šest mjeseci od dana kad je podnesen zahtjev za obvezno savjetovanje.

(5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, bračni drugovi imaju pravo na tužbu radi razvoda braka prije isteka roka od šest mjeseci ako je jednom bračnom drugu nepoznata adresa stanovanja dulje od 6 mjeseci, te u slučaju okolnosti iz članka 332. ovoga Zakona.

Prilozi uz prijedlog za sporazumni razvod braka kad bračni drugovi imaju maloljetnu djecu

Članak 55.

(1) Bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu, prijedlogu za sporazumni razvod braka dužni su priložiti:

1. izvješće o provedenom obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i
2. plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(2) Izvješće o obveznom savjetovanju ne smije biti starije od šest mjeseci od dana kad je provedeno obvezno savjetovanje.

Sadržaj tužbe radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju maloljetnu djecu

Članak 56.

Tužba radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu djecu mora sadržavati prijedlog:

1. s kojim će roditeljem dijete stanovati i o načinu ostvarivanja roditeljske skrbi,
2. o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati i
3. o uzdržavanju djeteta.

Obavezni prilozi uz tužbu radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju maloljetnu djecu

Članak 57.

(1) Uz tužbu radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju maloljetnu djecu, tužitelj je dužan priložiti:

1. izvješće o provedenu obveznom savjetovanju prije razvoda braka, sukladno članku 324. ovoga Zakona,
2. potvrdu obiteljskog medijatora da su bračni drugovi pristupili k prvomu sastanku obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

(2) Izvješće o obveznom savjetovanju ne smije biti starije od šest mjeseci od dana kad je provedeno obvezno savjetovanje.

Treći dio

PRAVNI ODNOSI RODITELJA I DJECE I MJERE ZA ZAŠTITU PRAVA I DOBROBITI DJECE

I. MAJČINSTVO I OČINSTVO

1. Utvrđivanje majčinstva

Presumpcija majčinstva

Članak 58.

Djetetova majka jest žena koja ga je rodila.

Utvrđivanje majčinstva sudskom odlukom

Članak 59.

Majčinstvo žene koja nije upisana u maticu rođenih utvrđuje se sudskom odlukom samo u sudskim postupcima u kojima se ujedno osporava majčinstvo žene koja je upisana u maticu rođenih kao majka djeteta.

2. Utvrđivanje očinstva

Načini utvrđivanja očinstva

Članak 60.

Očinstvo se može utvrditi:

- a. presumpcijom bračnog očinstva,
- b. priznanjem,
- c. u sudskom postupku.

a. Presumpcija bračnog očinstva

Presumpcija bračnog očinstva i iznimke

Članak 61.

(1) Djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka smrću majčina muža.

(2) Ako je majka djeteta u razdoblju do tristo dana od prestanka braka smrću, sklopila kasniji brak, muž majke iz posljednjega sklopljenoga braka smatra se ocem djeteta.

(3) Ako se dijete rodi za trajanja postupka radi poništaja ili razvoda braka, muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može, uz pristanak majke i majčina muža, priznati dijete.

(4) Na priznanje očinstva iz stavka 3. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe o priznanju očinstva.

b. Priznanje očinstva i postupak priznanja

Priznanje očinstva

Članak 62.

(1) Očinstvo se može priznati na zapisnik pred matičarom, centrom za socijalnu skrb ili sudom. Navedena tijela dužna su bez odgode dostaviti primjerak zapisnika matičaru nadležnom za upis djeteta u maticu rođenih.

(2) Ako priznanje očinstva ili pristanak na priznanje daje maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, tada se izjava daje pred

centrom za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta djeteta ili osobe koja je lišena poslovne sposobnosti.

(3) Očinstvo se može priznati i u oporuci.

Odredbe o muškarcu koji priznaje očinstvo

Članak 63.

(1) Očinstvo može priznati:

1. punoljetan poslovno sposoban muškarac,
2. punoljetan muškarac lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, uz odobrenje skrbnika,
3. dijete od četrnaest do osamnaest godina, uz odobrenje zakonskoga zastupnika,
4. dijete mlađe od četrnaest godina uz odobrenje zakonskoga zastupnika, ako se utvrdi da je sposobno razumjeti značenje i posljedice priznanja.

(2) Za priznanje očinstva djeteta iz stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga članka, potrebno je odobrenje obaju roditelja koji imaju pravo zastupati dijete sukladno članku 100. ovoga Zakona.

Pristanci i odobrenja na priznanje očinstva

Članak 64.

(1) Za upis priznanja očinstva ovisno o okolnostima slučaja potrebni su sljedeći pristanci i odobrenja:

1. pristanak punoljetne poslovno sposobne majke,
2. pristanak djeteta starijega od četrnaest godina kojemu se priznaje očinstvo,
3. pristanak majke i njezina muža, ako očinstvo priznaje muškarac koji sebe smatra ocem djeteta rođenog za trajanja parnice radi razvoda ili poništaja braka prema članku 61. stavka 3. ovoga Zakona,
4. pristanak punoljetne majke lišene poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, uz odobrenje skrbnika,
5. pristanak maloljetne majke starije od četrnaest godina, uz odobrenje njezinog zakonskog zastupnika,
6. pristanak maloljetne majke mlađe od četrnaest godina, uz odobrenje njezinog zakonskog zastupnika, ako se utvrdi da je sposobna razumjeti značenje i posljedice priznanja očinstva.

(2) Za pristanak na priznanje očinstva iz stavka 1. točaka 5. i 6. ovoga članka potrebno je odobrenje roditelja koji imaju pravo zastupati dijete prema članku 100. ovoga Zakona.

(3) Ako majka nije živa ili joj je nepoznato prebivalište, odnosno boravište, dulje od dva mjeseca, za upis priznanja očinstva potrebni su:

1. pristanak djetetovog skrbnika uz odobrenje centra za socijalnu skrb i

2. pristanak djeteta starijega od četrnaest godina kojemu se priznaje očinstvo.

Posebne odredbe o priznanju očinstva

Članak 65.

- (1) Priznanje očinstva je neopozivo.
- (2) Priznanje očinstva začetog, a još nerođenog djeteta proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.
- (3) Očinstvo se ne može priznati poslije djetetove smrti, osim ako to dijete ima potomstvo.
- (4) Iznimno se može priznati očinstvo mrtvorodenu djetetu ili djetetu koje je umrlo pri rođenju, uz vlastoručno napisan i potpisan pristanak majke, a u slučaju otežanog zdravstvenog stanja majke pristanak će biti valjan ako je izjavljen usmeno u nazočnosti dvaju svjedoka.

Postupanje matičara kad primi izjavu o priznanju očinstva

Članak 66.

- (1) Kad primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva odnosno oporuku bez pristanaka i odobrenja propisanih člancima 63. i 64. ovoga Zakona, matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih dužan je zatražiti pristanke i odobrenja koji su potrebni s obzirom na okolnosti pojedinog slučaja.
- (2) Pozive kojima se traže pristanci i odobrenja punoljetnih i poslovno sposobnih osoba matičar dostavlja po propisima o osobnoj dostavi. Rok za davanje pristanaka i odobrenja iznosi petnaest dana od dana dostave poziva.
- (3) Pristanke i odobrenja koji se traže od maloljetne osobe ili osobe lišene poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnose na strogo osobna stanja matičar traži posredstvom centra za socijalnu skrb nadležnoga prema prebivalištu, odnosno boravištu osoba od kojih se pristanci i odobrenja traže.
- (4) Rok za davanje pristanaka i odobrenja iz stavaka 3. ovoga članka iznosi petnaest dana od dana dostave poziva osobama od kojih se pristanak ili odobrenje traže.
- (5) Matičar će u roku od trideset dana od dana priznanja očinstva osobu koja je priznala očinstvo i njezine zakonske zastupnike obavijestiti jesu li pribavljeni propisani pristanci, odnosno odobrenja.

Postupanje matičara kad nema podatka o ocu

Članak 67.

- (1) Ako prigodom upisa djeteta u maticu rođenih nema podataka o djetetovu ocu, matičar će upoznati majku s pravom djeteta da zna tko mu je otac i s postupcima koji se mogu poduzeti radi ostvarivanja toga prava.

(2) Majka može matičaru izjaviti na zapisnik koga smatra djetetovim ocem, i ova se izjava smatra za pristanak na priznanje očinstva.

(3) Ako je matičar upisao dijete u maticu rođenih bez podataka o djetetovu ocu, o tome će odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta majke i dostaviti primjerak zapisnika o majčinoj izjavi iz stavka 2. ovoga članka.

Postupanje centra za socijalnu skrb kad nema podatka o ocu

Članak 68.

(1) Centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana od primitka obavijesti iz članka 67. stavka 3. ovoga Zakona pozvati majku da izjavi koga smatra djetetovim ocem, osim ako je to učinila pred matičarom.

(2) Majka će se upozoriti da bi radi dobrobiti djeteta trebala imenovati osobu koju smatra ocem te će joj se ponuditi pomoć u ostvarivanju djetetovih prava. Ako majka djeteta da pisanu suglasnost, centar za socijalnu skrb će kao zastupnik djeteta pokrenuti postupak radi utvrđivanja očinstva.

(3) Majčina izjava pred centrom za socijalnu skrb o tome koga smatra djetetovim ocem, ima značenje njezina pristanka na priznanje očinstva.

Postupanje centra za socijalnu skrb kad ima podatak o ocu

Članak 69.

(1) Kad primi majčinu izjavu o ocu djeteta, centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana, po propisima o obveznoj osobnoj dostavi, pozvati imenovanu osobu.

(2) Ako se pozvani odazove, centar za socijalnu skrb predočit će mu izjavu majke da njega smatra djetetovim ocem i upoznati ga sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva.

(3) Ako pozvani prizna očinstvo, centar za socijalnu skrb odmah će primjerak zapisnika o majčinoj izjavi koga smatra djetetovim ocem i primjerak zapisnika o priznanju očinstva dostaviti matičaru radi upisa očinstva u maticu rođenih.

(4) Kad su za utvrđivanje očinstva priznanjem potrebni pristanci, odnosno odobrenja zakonskih zastupnika iz članaka 63. i 64. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb je dužan zakonskim zastupnicima uputiti poziv sukladno stavku 1. ovoga članka i tražiti propisane pristanke odnosno odobrenja.

(5) Ako se očinstvo djeteta ne utvrdi priznanjem, centar za socijalnu skrb o tome obavješćuje majku, a ako je majka maloljetna ili lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, tada nju i njezine zakonske zastupnike upoznae s mogućnošću utvrđivanja očinstva sudskom odlukom.

(6) Ako se očinstvo djeteta, čiji su majka ili mogući otac osobe lišene poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, nije uspjelo utvrditi priznanjem, skrbnik majke

ili oca, ovisno o okolnostima slučaja, dužni su pokrenuti postupak radi utvrđivanja očinstva sudskom odlukom u roku od trideset dana od dana primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak odnosno od dana uskrate odobrenja iz članaka 63. i 64. ovoga Zakona.

c. Utvrđivanje očinstva sudskom odlukom

Članak 70.

Ako očinstvo nije utvrđeno presumpcijom bračnog očinstva ili priznanjem, utvrđuje se u sudskom postupku.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja očinstva

Članak 71.

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti:

1. dijete,
2. majka djeteta,
3. muškarac koji sebe smatra ocem djeteta i
4. centar za socijalnu skrb.

Pravo na tužbu nakon smrti muškarca za kojega se tvrdi da je otac

Članak 72.

U slučaju smrti muškarca za kojega se tvrdi da je otac djeteta, tužba radi utvrđivanja očinstva odnosi se protiv njegovih nasljednika.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 73.

Rokovi za podnošenje tužbe radi utvrđivanja očinstva propisani su odredbama članaka 383. do 387. ovoga Zakona.

Troškovi trudnoće i poroda izvanbračnog djeteta

Članak 74.

Troškove nastale trudnoćom i porodom izvanbračnog djeteta namiruju majka i otac u skladu sa svojim imovinskim mogućnostima.

3. Oспорavanje majčinstva

Pravo na tužbu radi osporavanja majčinstva

Članak 75.

(1) Tužbu radi osporavanja majčinstva ženi upisanoj u maticu rođenih može podnijeti:

1. dijete,

2. žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka i
3. žena koja sebe smatra majkom djeteta, ako istodobno traži da se utvrdi njezino majčinstvo.

(2) Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja majčinstva.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 76.

Rokovi za podnošenje tužbe radi osporavanja majčinstva propisani su odredbama članaka 393. do 396. ovoga Zakona.

Nedopuštenost osporavanja majčinstva

Članak 77.

(1) Ako je majčinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.

(2) Osporavanje majčinstva nije dopušteno poslije djetetove smrti.

Djelovanje presude o osporavanju majčinstva

Članak 78.

Pravomoćnom odlukom o osporavanju majčinstva smatra se osporenim i očinstvo majčina muža, odnosno muškarca čije je očinstvo utvrđeno priznanjem.

4. Osporavanje očinstva

Pravo na tužbu radi osporavanja očinstva

Članak 79.

(1) Tužbu radi osporavanja bračnog očinstva može podnijeti:

1. dijete,
2. majčin muž i
3. majka djeteta.

(2) Tužbu radi osporavanja očinstva utvrđena priznanjem može podnijeti:

1. dijete,
2. muškarac koji je upisan u maticu rođenih kao otac djeteta i
3. muškarac koji sebe smatra ocem djeteta.

(3) Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja očinstva.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 80.

Rokovi za podnošenje tužbe radi osporavanja očinstva propisani su odredbama članka 400. do 405. ovoga Zakona.

Nedopuštenost osporavanja očinstva

Članak 81.

- (1) Ako je očinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.
- (2) Osporavanje očinstva nije dopušteno poslije djetetove smrti.

5. Majčinstvo i očinstvo djeteta začetoga medicinski pomognutom oplodnjom

Majčinstvo djeteta začetoga medicinski pomognutom oplodnjom

Članak 82.

- (1) Majka djeteta začetoga darovanom jajnom stanicom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje, jest žena koja ga je rodila.
- (2) Nije dopušteno osporavati majčinstvo djeteta začetoga u postupku medicinski pomognutom oplodnjom ako su dani pristanci za tu vrstu oplodnje prema odredbama propisa koji uređuju medicinski pomognutu oplodnju.
- (3) Ako je dijete začeto u postupku medicinski pomognutom oplodnjom bez pristanaka koji se traže prema odredbama propisa koji uređuju medicinski pomognutu oplodnju, žena koja je upisana u maticu rođenih kao majka djeteta i žena koja sebe smatra majkom djeteta mogu osporavati majčinstvo sukladno člancima 394. i 395. ovoga Zakona.

Očinstvo djeteta začetoga medicinski pomognutom oplodnjom

Članak 83.

- (1) Ocem djeteta začetoga darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognutom oplodnjom smatra se muž majke, ako je dijete rođeno za trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka i ako je dao pristanak za tu vrstu oplodnje prema odredbama propisa koji uređuje medicinski pomognutu oplodnju.
- (2) Otac djeteta začetoga darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognutom oplodnjom smatra se izvanbračni drug majke koji je dao pisani pristanak za tu vrstu oplodnje i izjavu o priznanju djeteta prema odredbama propisa koji uređuju medicinski pomognutu oplodnju.
- (3) Nije dopušteno osporavati očinstvo djeteta utvrđeno prema stavcima 1. i 2. ovoga članka.

(4) Ako je dijete začeto u postupku medicinski pomognutom oplodnjom bez pristanaka koji se traže za tu vrstu oplodnje prema odredbama propisa koji uređuju medicinski pomognutu oplodnju, očinstvo se može osporavati uz odgovarajuću primjenu odredaba članka 401., 402. i 403. ovoga Zakona.

(5) U slučaju da drugi muškarac osporava očinstvo muškarcu koji je upisan kao otac djeteta, tužba se može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja da je do oplodnje došlo bez njegova pristanaka prema Zakonu o medicinski pomognutoj oplodnji, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

II. PRAVA DJETETA I PRAVNI ODNOS RODITELJA I DJETETA

1. Prava i dužnosti djeteta te stjecanje poslovne sposobnosti

Osobna prava djeteta

Članak 84.

(1) Dijete ima pravo na skrb za život i zdravlje.

(2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, psihološkim i drugim razvojnim potrebama.

(3) Dijete ima pravo živjeti sa svojim roditeljima, a ako roditelji žive razdvojeno, dijete ima pravo na roditeljsku skrb obaju roditelja.

(4) Dijete ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama s kojima ne stanuje, kao i pravo na informaciju o važnim okolnostima u vezi s roditeljima i drugim bliskim osobama, sukladno odredbama ovoga Zakona.

(5) Dijete ima pravo na izbor obrazovanja i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.

Pravo djeteta na poduzimanje pravnih radnji

Članak 85.

(1) Dijete do navršene sedme godine života potpuno je poslovno nesposobno i ne može poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove.

(2) Dijete od sedme do četrnaeste godine života može samostalno poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove kojima stječe prava, ali ne i obveze, osim ako mu zakon to izričito zabranjuje.

(3) Dijete koje je navršilo četrnaest godina može samostalno poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove i preuzimati obveze u visini iznosa koji zarađuje te raspolagati svojom zaradom pod uvjetom da ne ugrožava svoje uzdržavanje.

(4) Ako pravne radnje i pravni poslovi djeteta starijega od četrnaest godina bitno utječu na njegova osobna i imovinska prava, potrebno je odobrenje roditelja ili drugog zakonskoga zastupnika djeteta.

(5) Pravni poslovi djeteta iz stavka 4. ovoga članka sklopljeni bez odobrenja roditelja ili drugoga zakonskoga zastupnika pobojni su, ali mogu biti osnaženi naknadnim odobrenjem.

(6) Valjanost pravnog posla koji je dijete iz stavka 4. ovoga članka sklopilo bez odobrenja roditelja ili drugog zakonskog zastupnika procjenjuje se prema propisima obveznog prava.

Pravo djeteta na izražavanje mišljenja i pokretanje postupaka

Članak 86.

(1) Roditelji i druge osobe koje skrbe o djetetu dužni su poštovati mišljenje djeteta u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

(2) U svim postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovu pravu ili interesu dijete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja sukladno člancima 360. i 361. ovoga Zakona. Mišljenje djeteta se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

(3) Dijete starije od četrnaest godina ima pravo samostalno i osobno pokrenuti postupke pred nadležnim tijelima u vezi s ostvarivanjem svojih prava i interesa sukladno članku 359. ovoga Zakona.

(4) Dijete ima pravo na posebnoga skrbnika sukladno članku 240. ovoga Zakona.

Pravo djeteta na izražavanje mišljenja u vezi s vjerskom pripadnošću

Članak 87.

Dijete starije od četrnaest godina može samostalno odlučiti o izboru ili promjeni vjerske pripadnosti.

Informiran pristanak djeteta na medicinske zahvate

Članak 88.

(1) Dijete starije od četrnaest godina koje je prema ocjeni doktora medicine dovoljno zrelo za donošenje odluke o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku u vezi s njegovim zdravljem ili liječenjem, može samostalno dati pristanak na pregled, pretragu ili medicinski zahvat (u daljnjem tekstu: informirani pristanak).

(2) Ako se radi o medicinskom zahvatu koji je povezan s rizicima teških posljedica za fizičko ili psihičko zdravlje djeteta pacijenta, uz pristanak djeteta iz stavka 1. ovoga članka potrebno je i odobrenje djetetovih roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.

(3) U slučaju spora između djeteta i roditelja o poduzimanju medicinskog zahvata iz stavka 2. ovoga članka odluku donosi sud u izvanparničnom postupku.

Ograničavanje prava djeteta na samostalno poduzimanje pravnih radnji

Članak 89.

(1) Ako dijete starije od četrnaest godina nije u stanju razumjeti okolnosti slučaja i formirati svoju volju zbog poteškoća u razvoju, rješenjem donesenim u izvanparničnom postupku ograničit će se pravo djeteta na samostalno poduzimanje pravnih radnji i sklapanje pravnih poslova.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka kojim se ograničava pravo djeteta na samostalno poduzimanje pravnih radnji i sklapanje pravnih poslova ostaje na snazi do stjecanja poslovne sposobnosti.

(3) Dijete iz stavka 1. ovoga članka može sudu samostalno podnijeti zahtjev za ukidanje rješenja iz stavka 2. ovoga članka i prije punoljetnosti.

Dužnosti djeteta

Članak 90.

(1) Dijete je dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im u obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici u skladu sa svojom dobi i zrelošću te biti obzirno prema članovima obitelji.

(2) Dijete koje je navršilo petnaest godina i stječe imovinu radom dužno je doprinositi svojem uzdržavanju i školovanju.

2. Roditeljska skrb

Pojam roditeljske skrbi

Članak 91.

(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, s ciljem zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb su roditelji dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima.

(2) Roditelj se ne može odreći prava na roditeljsku skrb.

(3) Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati se i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

Temeljni sadržaj roditeljske skrbi

Članak 92.

(1) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na:

1. zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu,

2. odgoj, obrazovanje i školovanje,
3. ostvarivanje osobnih odnosa, te
4. određivanje mjesta stanovanja.

(2) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost upravljanja djetetovom imovinom.

(3) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost na zastupanje djetetovih interesa u pogledu njegovih osobnih i imovinskih prava.

Zdravlje, razvoj, njega i zaštita djeteta

Članak 93.

(1) Roditelji su dužni i odgovorni skrbiti se o zdravlju djeteta te mu omogućiti korištenje mjera za čuvanje, unaprjeđenje i vraćanje zdravlja, sukladno propisima koji uređuju zdravstvo i zahtjevima medicinske znanosti.

(2) Roditelji su dužni i odgovorni čuvati i negovati dijete te se skrbiti o njegovim potrebama.

(3) Roditelji su dužni štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnoga kažnjavanja drugih osoba.

(4) Roditelji ne smiju dijete predškolske dobi ostaviti bez nadzora osobe starije od šesnaest godina.

(5) Roditelji su dužni i odgovorni djetetu mlađem od šesnaest godina zabraniti noćne izlaske bez svoje pratnje ili pratnje druge odrasle osobe u koju imaju povjerenje.

(6) Noćnim izlaskom iz stavka 4. ovoga članka smatra se vrijeme od 23 do 5 sati.

Odgoj, obrazovanje i školovanje djeteta

Članak 94.

(1) Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

(2) Roditelji ne smiju tjelesno kažnjavati dijete, postupati ponižavajuće prema djetetu niti primjenjivati psihičku prisilu.

(3) Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svojeg djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese.

(4) Roditelji su dužni i odgovorni odzivati se sastancima u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta.

(5) Roditelji ne smiju prisiljavati dijete na školovanje koje nije u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima.

(6) U slučaju spora među djetetom i roditeljima vezanim za školovanje djeteta, rješenje donosi sud u izvanparničnom postupku.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Članak 95.

(1) Roditelj koji ne stanuje s djetetom ima pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom, osim ako mu je to zabranjeno ili ograničeno sudskom odlukom.

(2) Roditelj koji stanuje s djetetom ima dužnost i odgovornost omogućivati i poticati ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem.

(3) Roditelji su dužni omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s osobama koje su mu osobito bliske.

(4) Roditelji imaju pravo, dužnost i odgovornost nadzirati dijete u njegovu druženju s drugim osobama, kao i komunikaciju na društvenim mrežama, odnosno drugim oblicima elektroničke komunikacije te mu zabraniti druženja i komunikaciju koja nisu u skladu s djetetovom dobrobiti.

Određivanje mjesta stanovanja djeteta

Članak 96.

(1) Djetetovo mjesto stanovanja jest prebivalište, odnosno boravište njegovih roditelja.

(2) Roditelji su dužni sporazumno odrediti mjesto djetetova stanovanja, a ako roditelji ne stanuju zajedno dijete može imati mjesto stanovanja samo kod jednoga roditelja.

(3) Pravo roditelja da određuju djetetovo mjesto stanovanja može biti ograničeno samo odlukom suda.

(4) Dijete ne može stanovati kod roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb o osobnim pravima djeteta ili je lišen prava na roditeljsku skrb.

Upravljanje imovinom djeteta

Članak 97.

(1) Roditelji imaju dužnost, pravo i odgovornost upravljati imovinom i imovinskim pravima djeteta s pažnjom odgovornoga roditelja na taj način da je očuvaju i po mogućnosti uvećaju.

(2) Troškovi upravljanja imovinom djeteta padaju na teret te imovine.

(3) Prihodi od imovine djeteta mogu se koristiti samo za uzdržavanje djeteta. Imovina djeteta se može otuđiti samo ako roditelji nemaju dosta vlastitih sredstva za djetetovo uzdržavanje, liječenje ili školovanje, a sredstva za to ne mogu se osigurati na drugi način.

(4) Prihodi od imovine djeteta mogu se u iznimnim slučajevima koristiti za potrebe liječenja roditelja ili braće i sestara ako se ne koriste za uzdržavanje, liječenje i školovanje djeteta i uz odobrenje suda u izvanparničnom postupku.

(5) Roditelji zastupaju dijete u pogledu imovinskih prava u skladu s člancima 99. i 101. ovoga Zakona.

Ograničavanje prava na upravljanje imovinom djeteta

Članak 98.

(1) Roditelji ne smiju upravljati imovinom djeteta koju je dijete naslijedilo ili mu je darovana ako je ostavitelj ili darovatelj svojom voljom tako odredio.

(2) Roditelji ne smiju upravljati sredstvima koja su stečena djetetovim radom.

(3) Za raspolaganje vrjednijim stvarima (pokretnine i nekretnine) i imovinskim pravima djeteta roditelji moraju zatražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku sukladno članku 101. ovoga Zakona.

Zastupanje djeteta

Članak 99.

(1) Roditelji koji ostvaruju roditeljsku skrb imaju dužnost i pravo zajednički zastupati svoje dijete u odnosu prema trećima u osobnim i imovinskim pravima.

(2) Ako roditelji žive zajedno s djetetom, smatra se da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugomu roditelju da može zastupati dijete bez njegove izričite suglasnosti, osim kad se traži izričita pisana suglasnost drugoga roditelja prema člancima 100. i 101. ovoga Zakona.

(3) Jedan roditelj samostalno zastupa dijete u onim područjima roditeljske skrbi u kojima je drugi roditelj prema odredbama ovoga Zakona ili na temelju odluke suda u tome ograničen.

(4) U žurnim slučajevima, kad prijete opasnost za dijete, svaki od roditelja ima pravo poduzeti nužne pravne radnje u skladu s dobrobiti djeteta i o tome odmah obavijestiti drugoga roditelja.

(5) Roditelji ne zastupaju dijete prigodom poduzimanja pravnih radnji, odnosno sklapanja pravnih poslova prema članku 85. ovoga Zakona.

(6) Roditelji ne zastupaju dijete u slučajevima u kojima se djetetu imenuje posebni skrbnik po službenoj dužnosti.

Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta

Članak 100.

(1) Bitna osobna prava djeteta odnose se na:

1. promjenu djetetova imena,
2. promjenu mjesta stanovanja djeteta,
3. izbor ili promjenu vjerske pripadnosti,
4. davanje izjave (priznanja i pristanci) u vezi s priznavanjem očinstva djeteta koje nije rođeno u braku.

(2) Zastupanje u vezi s djetetovim pravima iz stavka 1. ovoga članka valjano je ako roditelj koji zastupa dijete u tim stvarima ima pisanu suglasnost drugog roditelja koji također ima pravo zastupati dijete.

(3) Suglasnost iz stavka 1. ovoga članka u vezi s promjenom mjesta stanovanja djeteta nije potrebna ako preseljenje bitno ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem pod uvjetom da je roditelj pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb.

(4) Ako roditelj, koji zastupa dijete u stvarima iz stavka 1. ovoga članka, ne može pribaviti suglasnost drugog roditelja rješenje donosi sud u izvanparničnom postupku.

Zastupanje djeteta u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima

Članak 101.

(1) Zastupanje djeteta u vezi s njegovim vrjednijim imovinskim pravima valjano je ako roditelj koji zastupa dijete dobije:

1. pisanu suglasnost drugoga roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb i
2. odobrenje suda u izvanparničnom postupku.

(2) Zastupanjem iz stavka 1. ovoga članka smatraju se zastupanja prigodom otuđenja i opterećenja nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti, raspolaganja dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganja nasljedstvom, prihvaćanja darova s teretom ili odbijanje ponuđenih darova te raspolaganja drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja.

(3) Za sklapanje ugovora među djetetom i fizičkim ili pravnim osobama kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, za dijete mlađe od četrnaest godina potrebna je suglasnost obaju roditelja koji imaju pravo zastupati dijete. Za dijete starije od četrnaest godina oba roditelja koji imaju pravo zastupati dijete moraju dati odobrenje sukladno članku 85. stavku 4. ovoga Zakona.

(4) Za sklapanje ugovora iz stavka 3. ovoga članka potrebno je i prethodno odobrenje suda radi posebne zaštite djetetovih imovinskih prava i interesa.

(5) Ugovorene obveze iz stavka 3. ovoga članka mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta.

3. Ostvarivanje roditeljske skrbi

Osobe koje ostvaruju roditeljsku skrb o djetetu

Članak 102.

(1) Osobe koje imaju pravo ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu su:

1. roditelji djeteta ex lege,
2. druge fizičke ili pravne osobe zajedno s roditeljima ili umjesto roditelja na temelju odluke suda i
3. druge osobe kojima su roditelji privremeno povjerali ostvarivanje roditeljske skrbi nad djetetom prema ovom Zakonu.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka koje imaju pravo ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu dužne su ju ostvarivati u skladu s odredbama ovoga Zakona kojima se uređuje roditeljska skrb i ostvarivanje roditeljske skrbi.

Privremeno povjeravanje skrbi o djetetu drugim osobama

Članak 103.

(1) Oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje skrb o djetetu mogu ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu djelomice ili u cijelosti privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke propisane za skrbnika.

(2) Ako se roditeljska skrb o djetetu povjerava na vrijeme dulje od trideset dana, izjava roditelja mora biti ovjerena od strane javnog bilježnika.

(3) Roditelji iz stavka 1. ovoga članka mogu svakodnevnu skrb o djetetu, uključujući smještaj djeteta, povjeriti ustanovi socijalne skrbi, drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, odnosno udomiteljskoj obitelji u skladu s propisima koji uređuju socijalnu skrb.

(4) Ako smještaj djeteta iz stavka 3. ovoga članka traje dulje od šest mjeseci otkada je roditelj dao suglasnost za njegov smještaj, centar za socijalnu skrb će u daljnjem roku od trideset dana učiniti procjenu opravdanosti produljenja ove vrste smještaja ili podnijeti sudu prijedlog za izricanje odgovarajuće sudske mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta zajedno s individualnim planom i stručnom obiteljskom procjenom.

Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 104.

(1) Roditelji imaju pravo i dužnost ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Kad roditelji trajno ne žive zajedno, dužni su ostvarivanje roditeljske skrbi sporazumno urediti planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi može biti uređeno i odlukom suda koja se temelji na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

(4) Roditelji su dužni zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb za dobrobit djeteta, a u slučaju različitih mišljenja dužni su pokušati sporna pitanja riješiti sporazumno.

Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 105.

(1) Jedan roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske odluke u cijelosti ako je drugi roditelj umro ili proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički, ili kad je drugi roditelj odsutan i nepoznatoga boravišta.

(2) Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomice ili u odnosu na odlučivanje o određenom bitnom pitanju u vezi s djetetom uz istodobno ograničavanje drugoga roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom dijelu samo na temelju sudske odluke.

(3) Roditelj s kojim dijete stanuje, samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom postupka. Sud će odrediti hoće li roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb sam ili uz suglasnost drugoga roditelja zastupati dijete u bitnim osobnim pravima sukladno članku 100. ovoga Zakona.

(4) Roditelj koji se protivi zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi, odnosno sklapanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazumu, dužan je dokazati da zajednička roditeljska skrb nije za dobrobit djeteta.

(5) Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi mora biti u skladu s djetetovom dobrobiti.

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 106.

(1) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive u obiteljskoj zajednici.

(2) Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mora se detaljno urediti roditeljsku skrb:

1. mjesto i adresa djetetova stanovanja,
2. vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja,

3. način razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti i pristanaka pri donošenju odluka bitnih za dijete, sukladno člancima 100. i 101. ovoga Zakona, te razmjene važnih informacija u vezi s djetetom iz članka 111. ovoga Zakona,
4. visinu uzdržavanja kao obvezu roditelja kod kojega dijete ne stanuje i
5. način na koji će se rješavati buduća sporna pitanja.

(3) Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mogu se urediti i druga pitanja ostvarivanja roditeljske skrbi za koja roditelji smatraju da su bitna sukladno članku 108. stavka 3. ovoga Zakona.

(4) Roditelji su dužni upoznati dijete sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i omogućiti mu da izrazi svoje mišljenje u skladu s njegovom dobi i zrelošću te ga poštovati u skladu s djetetovom dobrobiti.

(5) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji mogu sastaviti samostalno, u postupku obveznog savjetovanja, uz pomoć odvjetnika, kao i u postupku obiteljske medijacije.

Provjera plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i promjena plana

Članak 107.

(1) Kako bi stekao svojstvo ovršne isprave, plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja te odobravanja prema člancima 461. do 467. i članku 469. ovoga Zakona.

(2) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se mijenjati u skladu s dobi i zrelošću djeteta ili ako to zahtijevaju bitno promijenjene okolnosti.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati obavezan sadržaj obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Sporazumno donošenje odluka bitnih za dijete

Članak 108.

(1) Kad roditelji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb, odluke koje su bitne za dijete, kao i pristanke dužni su donijeti sporazumno.

(2) Odluke koje su bitne za dijete odnose se na zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta prema članku 100. ovoga Zakona i zastupanje u vezi s vrijednim stvarima (pokretnine i nekretnine) i imovinskim pravima djeteta prema članku 101. ovoga Zakona.

(3) Odluke koje su bitne za dijete mogu biti i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski zahvati ili liječenje te izbor škole, za koje se smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost.

Neslaganje roditelja o odlukama koje su bitne za dijete

Članak 109.

(1) Kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete iz članka 108. ovoga Zakona, sud može u izvanparničnom postupku jednomu od roditelja povjeriti pravo i dužnost za donošenje pojedine odluke bitne za dijete.

(2) Prije pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka roditelji su dužni sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja sukladno članku 329. ovoga Zakona.

(3) Ako roditelji postupke iz stavka 1. ovoga članka pokreću učestalo, sud može na zahtjev roditelja povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u potpunosti samo jednomu roditelju.

Samostalnost roditelja pri donošenju odluka u vezi s djetetom

Članak 110.

(1) Roditelji, bez obzira ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, imaju pravo svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme kad se dijete nalazi kod jednoga od njih donositi samostalno.

(2) Roditelji iz stavka 1. ovoga članka dužni su međusobno poštovati roditeljsku samostalnost u donošenju odluka iz stavka 1. ovoga članka i roditeljski autoritet u vrijeme kad se dijete nalazi kod drugoga roditelja.

(3) U hitnim slučajevima, kad prijete opasnost za dijete, svaki od roditelja ima pravo poduzeti nužne radnje u skladu s djetetovom dobrobiti i o tome odmah obavijestiti drugoga roditelja.

(4) Svakodnevne odluke iz stavka 1. ovoga članka može donositi i drugi član obitelji koji stanuje s djetetom uz pristanak roditelja, kao i hitne odluke iz stavka 3. ovoga članka.

Dužnost roditelja na razmjenu informacija u vezi s djetetom

Članak 111.

(1) Roditelji su dužni, bez obzira ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te u vezi sa školskim i izvanškolskim obvezama djeteta. Razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.

(2) Roditelji ne smiju dužnost suradnje iz stavka 1. ovoga članka koristiti s ciljem kontrole drugoga roditelja.

Prava roditelja kojem je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 112.

(1) Roditelj kojemu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi potpuno ili djelomice ima:

1. pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te u vezi s tim na donošenje svakodnevnih odluka manjega značenja i hitnih odluka u slučaju neposredne opasnosti za dijete i
2. pravo na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta.

(2) Prava roditelja iz stavka 1. ovoga članka mogu biti ograničena ili zabranjena samo odlukom suda ako je to nužno radi zaštite djetetove.

(3) Roditelj koji ne ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom ima pravo zahtijevati od drugoga roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu informacije iz stavka 1. točke 2. ovoga članka, ako za to postoji opravdani pravni interes i u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

(4) U slučaju spora u vezi s ostvarivanjem prava iz stavka 1. ovoga članka rješenje donosi sud u izvanparničnom postupku.

Vraćanje prava na ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 113.

Sud može u izvanparničnom postupku donijeti rješenje kojom se roditelju vraća pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u potpunosti kada okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena prestanu postojati, a ponovno povjeravanje ostvarivanja roditeljske skrbi je za dobrobit djeteta.

4. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, smrt roditelja i prestanak roditeljske skrbi

Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka

Članak 114.

(1) Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi nastupa u slučajevima kad je roditelj djeteta maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti.

(2) Roditelj iz stavka 1. ovoga članka ne može zastupati dijete. Dijete zastupa zakonski zastupnik koji je dužan poštovati mišljenje djetetova roditelja.

(3) Ako u slučaju iz stavka 2. ovoga članka postoji nesuglasnost među djetetovim roditeljem i djetetovim skrbnikom mišljenje roditelja ima prednost.

(4) Ako poštivanje mišljenja roditelja ne bi bilo u skladu s djetetovom dobrobiti, dijete, roditelj i skrbnik djeteta mogu zahtijevati od suda donošenje rješenja u izvanparničnom postupku.

(5) Roditelj iz stavka 1. ovoga članka ostvaruje skrb o osobnim pravima djeteta.

(6) Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka prestaje kad prestanu postojati razlozi zbog kojih ostvarivanje roditeljske skrbi miruje.

Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi stvarnih zapreka

Članak 115.

(1) Sud može u izvanparničnom postupku donijeti rješenje o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi ako je roditelj zapriječen iz objektivnih razloga dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka, roditelj nema pravo na njezino ostvarivanje.

(3) Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka, roditeljsku skrb ostvaruje drugi roditelj samostalno ili druga osoba kojoj sud povjerava ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu.

(4) Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi stvarnih zapreka prestaje rješenjem suda kad prestanu postojati razlozi zbog kojih je rješenje o mirovanju roditeljske skrbi doneseno.

Roditeljska skrb u slučaju smrti roditelja

Članak 116.

(1) Ako roditelji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb i jedan od njih umre, preživjeli roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Ako roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb umre, ostvarivanje roditeljske skrbi se rješenjem suda u izvanparničnom postupku povjerava drugom roditelju ili drugoj osobi, po mogućnosti srodniku, odnosno onoj osobi s kojom je dijete najviše blisko, ako je to u skladu s dobrobiti djeteta.

(3) Do donošenja rješenja iz stavka 2. ovoga članka, sud će na prijedlog centra za socijalnu skrb ili druge osobe koja je bliska s djetetom, ako je to potrebno, žurno odlučiti koja osoba će privremeno ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu.

(4) U slučaju smrti oba roditelja centar za socijalnu skrb će dijete staviti pod skrbništvo.

(5) Roditelji koji ostvaruju roditeljsku skrb mogu za života u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave (anticipirana naredba) imenovati osobu za koju smatraju da bi se u slučaju njihove smrti najbolje skrbila o djetetu.

(6) Kad se u slučaju smrti roditelja ostvarivanje roditeljske skrbi povjerava drugoj osobi ili se djetetu imenuje skrbnik, u prvom redu odlučuju volja roditelja iz stavka 5. ovoga članka i mišljenje djeteta, osim ako se procijeni da to ne bi bilo u skladu s djetetovom dobrobiti.

Prestanak roditeljske skrbi

Članak 117.

(1) Pravo na roditeljsku skrb prestaje kad dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, posvojenjem i smrću roditelja.

(2) Potpunu poslovnu sposobnost dijete stječe s navršenih osamnaest godina života ili sklapanjem braka.

Dužnost osoba koje su ostvarivale roditeljsku skrb o djetetu

Članak 118.

Nakon što dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, osobe koje su ostvarivale roditeljsku skrb o djetetu dužne su mu predati sve osobne i druge isprave koje se odnose na dijete te mu prepustiti upravljanje njegovom imovinom.

5. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja

Članak 119.

(1) Dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose s roditeljem s kojim ne stanuje, a roditelj koji ne stanuje s djetetom ima pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom, neovisno o njegovom pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi.

(2) Roditelji i druge osobe koje stanuju s djetetom i ostvaruju skrb o djetetu dužne su omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem iz stavka 1. ovoga članka te se suzdržavati od svakog ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(3) Roditelj iz stavka 1. ovoga članka nema pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom jedino ako mu je to odlukom suda zabranjeno.

Ostvarivanje osobnih odnosa djeteta sa srodnicima i drugim osobama

Članak 120.

(1) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa imaju obostrano: dijete, (polu)braća i (polu)sestre, te bake i djedovi.

(2) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa imaju obostrano dijete i druge osobe ako su dulje vrijeme živjele u obitelji s djetetom, kroz to se vrijeme brinule o djetetu i s njim imaju razvijen emocionalni odnos.

(3) Roditelji i druge osobe koje stanuju s djetetom i ostvaruju skrb o djetetu dužne su djetetu omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa sa srodnicima i drugim osobama koje imaju na to pravo te se suzdržavati od svakog ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(4) Osobe iz stavaka 1. i 2. ovoga članka nemaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

Oblici ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Članak 121.

(1) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati izravno u kraćim ili duljim razdobljima u obliku susreta i druženja ili boravkom djeteta kod osobe koja ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom.

(2) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati neizravno korištenjem različitih komunikacijskih sredstava, slanjem pisama, darova i slično.

(3) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati dostavom informacija u vezi s osobnim pravima djeteta, osobi koja na to ima pravo i djetetu.

(4) Informacija se može zahtijevati od svake osobe koja ostvaruje skrb o djetetu, ako za to postoji pravni interes i ako to ne bi bilo na štetu djetetove dobrobiti.

(5) U slučaju spora između osobe koja ima pravo na informaciju i osobe koja je dužna dati informaciju odluku donosi sud u izvanparničnom postupku.

Sporazum, provjera sporazuma i potvrda ovršnosti

Članak 122.

(1) Roditelji, srodnici i druge osobe iz članka 120. ovoga Zakona mogu sklopiti sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

(2) Sporazum iz stavka 1. ovoga članka može biti sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Sporazum iz stavka 1. ovoga članka mora biti sastavljen u pisanoj formi, sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, kao i eventualnu nazočnost drugoga roditelja ili treće osobe, te podjelu troškova u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.

(4) Na sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom na odgovarajući način se primjenjuje članak 107. stavci 1. i 2. ovoga Zakona.

Ograničenje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Članak 123.

(1) Sud može iznimno ograničiti ili zabraniti pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi to bilo nužno radi zaštite djetetove dobrobiti.

(2) Kad donosi odluku iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan:

1. ispitati postoji li drugi manje restriktivan način zaštite djetetove dobrobiti,
2. voditi računa da ograničenje ili zabrana budu razmjerni potrebi da se zaštiti djetetova dobrobit i
3. obrazložiti nužnost ograničenja ili zabrane.

(3) Odlukom iz stavka 1. ovoga članka ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom može se ograničiti ili zabraniti na određeno ili na neodređeno vrijeme.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom

Članak 124.

(1) Sud može odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe koju imenuje centar za socijalnu skrb.

(2) U odluci kojom određuje mjeru iz stavka 1. ovoga članka sud određuje vrijeme te mjesto ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom koje mora biti prikladno za dijete, ali i neutralno ako to zahtijevaju okolnosti slučaja, a može se odrediti i nazočnost drugoga roditelja ili djetetu bliske osobe.

(3) Mjera iz stavka 1. ovoga članka može se odrediti samo privremeno, u trajanju do šest mjeseci te najmanje po dva sata tjedno računajući od dana kada centar za socijalnu skrb imenuje osobu koja će ostvarivati nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa.

Dužnosti stručne osobe koja obavlja nadzor

Članak 125.

(1) Ako je nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom određen jer se osobni odnosi s djetetom nisu ostvarivali dulje vrijeme, stručna osoba iz članka 124. stavka 1. ovoga Zakona dužna je prethodno pripremiti dijete za ostvarivanje osobnih odnosa pod nadzorom te djetetu i roditelju savjetovanjem pomagati kako bi se ostvarivanje osobnih odnosa uspostavilo.

(2) Stručna osoba je dužna pratiti napredak i razvoj osobnoga odnosa s djetetom te jednom mjesečno dostavljati centru za socijalnu skrb izvješća o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

(3) Centar za socijalnu skrb je dužan izvješća iz stavka 2. ovoga članka zajedno sa stručnom procjenom dostaviti sudu u roku od petnaest dana prije isteka roka na koji je nadzor određen

te predložiti sudu donošenje rješenja o prestanku nadzora, izmjenu odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili zabranu ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

(4) Ako stručna osoba koja obavlja nadzor ustanovi da ostvarivanje osobnih odnosa predstavlja za dijete intenzivan psihološki stres ili da su ugroženi djetetov tjelesni ili mentalni razvoj, dužna je bez odgode o tome izvijestiti centar za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb dužan je bez odgode predložiti sudu u izvanparničnom postupku izmjenu odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili zabranu ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i prije isteka roka na koji je nadzor određen.

(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati stručnu osposobljenost osobe koja obavlja nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, dužnosti stručne osobe, mjesto i prostor održavanja osobnih odnosa te troškove u vezi s nadzorom ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Pravo na naknadu štete

Članak 126.

Osoba koja je obvezna roditelju ili drugoj osobi omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom dužna je roditelju ili drugoj osobi koje imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nadoknaditi štetu uzrokovanu nepoštivanjem sudske odluke, odobrenoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili odobrenoga sporazuma o ostvarivanja osobnih odnosa iz neopravdanih razloga prema propisima obveznoga prava.

III. MJERE ZA ZAŠTITU PRAVA I DOBROBITI DJETETA

1. Opće odredbe

Prvenstvena dužnost roditelja i podredna dužnost nadležnih tijela štititi dijete

Članak 127.

(1) Roditelji su dužni i odgovorni štititi prava i dobrobit djeteta, a u određenim slučajevima i drugi članovi bliže obitelji.

(2) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju se roditeljima i drugim osobama kojima je djelomice ili u cijelosti povjereno pravo na ostvarivanje skrbi o djetetu.

Obveza određivanja najblaže mjere

Članak 128.

Tijelo koje provodi postupak prigodom izbora mjere prikladne za zaštitu prava i dobrobiti djeteta dužno je voditi računa da se odredi ona mjera kojom se najmanje ograničava pravo roditelja na ostvarivanje skrbi o djetetu, ako je takvom mjerom moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

Izdvajanje djeteta iz obitelji kao iznimka

Članak 129.

- (1) Izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.
- (2) Pod izdvajanjem djeteta iz obitelji razumijeva se svaka mjera na temelju koje se dijete izdvaja iz obitelji i smješta u ustanovu socijalne skrbi, kod druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi ili u udomiteljsku obitelj.
- (3) Svrha izdvajanja djeteta iz obitelji mora biti zaštita djetetova života, zdravlja i razvoja, osiguravanje primjerene skrbi o djetetu izvan obitelji i stvaranje uvjeta za djetetov povratak obitelji, odnosno priprema drugoga trajnoga oblika skrbi o djetetu.
- (4) Izdvajanje djeteta iz obitelji je privremena mjera koja ne smije trajati dulje nego li je to nužno da bi se zaštitila prava i dobrobit djeteta.
- (5) Mjera izdvajanja djeteta iz obitelji mora biti redovito preispitivana, a roditelji imaju pravo na pomoć i potporu da bi se uklonili uzroci izdvajanja i dijete vratilo u obitelj u skladu s njegovom dobrobiti.

Pravo na sudjelovanje u postupcima određivanja mjera za zaštitu djeteta

Članak 130.

- (1) Dijete ima pravo sudjelovati u svim postupcima procjenjivanja i odlučivanja o mjerama kojima se štite njegova prava i dobrobit.
- (2) Tijela koja izriču mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta dužna su djetetu starijemu od četrnaest godina omogućiti sudjelovanje u postupku, a sudjelovanje djeteta mlađega od četrnaest godina procjenjuje se i ostvaruje u skladu s djetetovom dobi i razvojnim mogućnostima.
- (3) Dijete starije od četrnaest godina može u svim postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta samostalno iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove i poduzimati druge radnje u postupku.
- (4) U postupak odlučivanja o mjerama za zaštitu djeteta mogu se uključiti i druge osobe koje su važne u djetetovu životu na zahtjev djeteta, roditelja ili druge osobe koja zastupa dijete.

Opće pretpostavke za određivanje mjera za zaštitu djeteta

Članak 131.

- (1) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju se na temelju stručne procjene ako se utvrdi da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi.

(2) Prava djeteta smatraju se ugroženima ako je skrb o djetetu neodgovarajuća, odnosno zbog djetetovih psihosocijalnih poteškoća koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme u djetetovom odrastanju ili ako postoji vjerojatnost da će do toga doći.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati kriterije za stručnu procjenu i provedbu mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Dužnost prijave i suradnje radi zaštite djeteta

Članak 132.

(1) Svatko je dužan prijaviti centru za socijalnu skrb kršenje djetetovih osobnih i imovinskih prava. Povreda osobnih prava podrazumijeva osobito: tjelesno ili mentalno nasilje, spolne zlorabice, zanemarivanje ili nehajno postupanje, zlostavljanje ili izrabljivanje djeteta.

(2) Centar za socijalnu skrb je dužan odmah po primitku prijave ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o tome obavijestiti podnositelja prijave.

(3) Sud i centar za socijalnu skrb, roditelji i druge osobe ili ustanove socijalne skrbi kojima je povjereno ostvarivanje skrbi o djetetu dužni su međusobno surađivati i obavješćivati se o radnjama poduzetima na temelju prijave iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Sud pred kojim se vodi prekršajni postupak ili kazneni postupak, kao i državni odvjetnik dužni su o pokretanju postupka u vezi s povredom nekoga djetetova prava u roku od dvadeset i četiri sata obavijestiti centar za socijalnu skrb koji je nadležan prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta.

(5) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah po primitku obavijesti iz stavka 4. ovoga članka ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o tome obavijestiti podnositelja obavijesti.

Dužnost suradnje roditelja

Članak 133.

(1) Roditelji i druge osobe koje se skrbe o djetetu dužne su u postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta surađivati te omogućiti centru za socijalnu skrb uvid u stambene prilike, davati istinite osobne i obiteljske podatke kao i podatke o prihodima i imovini.

(2) Roditelji i druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu dužne su u vezi s postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta obavješćivati centar za socijalnu skrb nadležan za dijete o svakoj promjeni adrese stanovanje.

2. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti centra za socijalnu skrb

Vrste mjera u nadležnosti centra za socijalnu skrb

Članak 134.

Centar za socijalnu skrb može odrediti:

- a. žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji,
- b. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu,
- c. mjeru stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu,
- d. mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

a. Žurna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji

Pretpostavke za izricanje mjere

Članak 135.

(1) Ako postoji opasnost po život, zdravlje ili dobrobit djeteta koji se mogu zaštititi samo izdvajanjem djeteta iz neposrednoga okruženja, centar za socijalnu skrb će odlučiti o žurnom izdvajanju djeteta od roditelja ili druge osobe kod koje se dijete nalazi.

(2) Kad donosi rješenje iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će odlučiti i o privremenom smještaju djeteta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, kod ustanove socijalne skrbi, druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, odnosno udomiteljske obitelji.

Podnošenje prijedloga

Članak 136.

Rješenje o žurnom izdvajanju djeteta centar za socijalnu skrb donosi:

1. po službenoj dužnosti,
2. na prijedlog djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja ostvaruje skrb o djetetu.

Odlučivanje o mjeri

Članak 137.

(1) Rješenje o žurnom izdvajanju djeteta centar za socijalnu skrb donosi u upravnom postupku, a prigodom izvršenja rješenja može zatražiti pomoć policije.

(2) Kad centar za socijalnu skrb o žurnom izdvajanju djeteta odluči u usmenim rješenjem, tada je dužan roditelju ili drugoj osobi koja se skrbi o djetetu u roku od sedamdeset i dva sata računajući od trenutka izricanja usmenog rješenja dostaviti rješenje u pisanom obliku. Protiv rješenja o žurnom izdvajanju djeteta žalba nije dopuštena.

(3) Centar za socijalnu skrb je dužan u roku od sedamdeset i dva sata od oduzimanja djeteta dostaviti sudu neposredno ili elektroničkim putem prijedlog da u izvanparničnom postupku donese rješenje o privremenom povjeravanju skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi, drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, odnosno udomiteljskoj obitelji, sukladno članku 150. stavku 1. točki 1. ovoga Zakona ili koju drugu mjeru, ako je to potrebno.

Trajanje mjere i daljnje postupanje suda

Članak 138.

(1) Mjera žurnog izdvajanja i smještaja djeteta može trajati najdulje osam dana od dana oduzimanja djeteta.

(2) O prijedlogu centra za socijalnu skrb iz članka 137. stavka 3. ovoga Zakona sud mora odlučiti u roku od pet dana od dana dostave prijedloga.

(3) Mjera žurnog izdvajanja djeteta prestaje važiti ako centar za socijalnu skrb u roku od sedamdeset i dva sata, od kad je dijete oduzeto, ne podnese sudu prijedlog iz članka 137. stavka 3. ovoga Zakona ili ako sud u roku iz stavka 2. ovoga članka ne odluči o prijedlogu centra za socijalnu skrb.

(4) Sud će donijeti rješenje u roku iz stavka 2. ovoga članka neovisno o tome je li strankama dostava poziva na ročište bila uredna.

b. Upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 139.

(1) Centar za socijalnu skrb će pisanom uputom upozoriti roditelje na nedostatke u skrbi o djetetu koji su se dogodili jedanput ili se događaju rijetko, a posljedice za dijete su blažega karaktera. Pritom centar može roditelje uputiti na zdravstvene, edukativne i druge stručne programe i usluge za potporu roditeljstva i razvoja djeteta.

(2) Pisanom upozorenju iz stavka 1. ovoga članka prethodi neposredno savjetovanje.

c. Stručna pomoć i potpora u ostvarivanju skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 140.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditeljima odrediti mjeru stručne pomoći i potpore pri ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu ako se utvrdi da roditelji nisu u stanju samostalno ostvarivati roditeljsku skrb u cijelosti ili djelomice zbog rizičnih okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu je ugrožen razvoj djeteta.

(2) Kad se određuje mjera stručne pomoći i potpore, život i zdravlje djeteta u obitelji ne smiju biti ugroženi.

Odlučivanje o mjeri

Članak 141.

(1) Rješenje o mjeri stručne pomoći i potpore mora sadržati svrhu izricanja mjere, vrijeme trajanja mjere, ime voditelja mjere te upozorenje o pravnim posljedicama nesuradnje pri provođenju mjere.

(2) Na temelju rješenja iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će u roku od trideset dana od donošenja odluke izraditi individualni plan i program provođenja mjere.

(3) Centar za socijalnu skrb, roditelji i dijete starije od četrnaest godina dužni su međusobno surađivati i pokušati postići dogovor o načinu rada i sadržaju mjere.

(4) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati uputu roditeljima i djetetu da zatraže psihijatrijsko liječenje, liječenje ovisnosti o alkoholu ili narkoticima, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.

(5) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati upućivanje djeteta u dom za djecu ili udomiteljsku obitelj vikendom, u poludnevni ili dnevni smještaj.

(6) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka može se izjaviti žalba ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi.

(7) Žalba iz stavka 6. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja iz stavka 1. ovoga članka.

Trajanje mjere

Članak 142.

(1) Mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi određuje se u neprekidnom trajanju od šest mjeseci do godine dana, a može se odrediti uvijek kad je to potrebno, bez obzira na vrstu prethodno određene mjere.

(2) Mjera pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi može se produljivati ako za to postoje opravdani razlozi.

Dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera

Članak 143.

(1) Voditelj mjere iz članka 140. stavka 1. ovoga Zakona dužan je posjećivati obitelj i pružati potporu roditeljima i djetetu u skladu s rješenjem odnosno individualnim planom te jednom mjesečno dostavljati centru za socijalnu skrb izvješće o provedbi mjere. Voditelj mjere će u roku od petnaest dana prije isteka roka na koji je mjera određena izraditi i dostaviti centru za socijalnu skrb završno izvješće o provedbi mjere.

(2) Ako roditelji nisu pokazali spremnost na suradnju ili ako završno izvješće pokazuje da nema napretka nakon provedene mjere, centar za socijalnu skrb predložit će sudu određivanje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u roku od petnaest dana od isteka vremena na koje je mjera određena, odnosno odmah nakon što se pokaže da roditelji nisu spremni prihvatiti pruženu pomoć i potporu.

(3) Centar za socijalnu skrb je uz prijedlog za određivanje druge mjere dužan sudu dostaviti rješenje o određivanju mjera stručne pomoći i potpore, završno izvješće o provedenoj mjeri, odnosno o nesuradnji roditelja.

(4) Centar za socijalnu skrb je dužan roditelje i dijete starije od četrnaest godina upoznati sa završnim izvješćem, stručnom procjenom, kao i eventualnom potrebom poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Praćenje obiteljskih prilika nakon prestanka mjere

Članak 144.

Centar za socijalnu skrb dužan je u prvoj godini nakon prestanka provođenja mjere procijeniti obiteljske prilike te o tome sastaviti izvješće.

d. Intenzivna stručna pomoći i nadzor nad ostvarivanjem skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 145.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditeljima odrediti mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu ako je utvrđeno da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, a roditelji su:

1. spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se spriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji i
2. spremni poštovati jasne upute i omogućiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu.

(2) Kad se određuje mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora, život i zdravlje djeteta u obitelji ne smiju biti ugroženi.

Odlučivanje o mjeri, dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera

Članak 146.

(1) Na odlučivanje o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora, sadržaj rješenja o izricanju mjere, dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članaka 141. i 143. ovoga Zakona.

(2) Rješenjem o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora roditeljima se moraju odrediti učestaliji posjeti i pojačana pomoć voditelja mjere stručne pomoći te jasne upute i posljedice koje mogu uslijediti zbog nepoštivanja uputa i neprihvatanja pomoći.

(3) Mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora provode stručne osobe zaposlene u centru za socijalnu skrb ili drugi stručnjaci koje centar za socijalnu skrb ovlasti kao voditelje mjere.

Trajanje mjere

Članak 147.

(1) Mjera stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu određuje se u trajanju od tri do šest mjeseci ovisno o razlozima zbog kojih se mjera određuje.

(2) Mjera stručne pomoći i nadzora može se odrediti višekratno ako se pokažu pozitivne promjene na strani roditelja te napredak na strani djeteta, ali najdulje u uzastopnom trajanju do godine dana.

Praćenje obiteljskih prilika nakon prestanka mjere

Članak 148.

Centar za socijalnu skrb je dužan u prvoj godini nakon prestanka mjere stručne pomoći i nadzora procijeniti obiteljske prilike i o tome sastaviti izvješće.

3. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti suda

Vrste mjera u nadležnosti suda

Članak 149.

Sud može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta donijeti odluku o:

- a) privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji,
- b) zabrani približavanja djetetu,
- c) oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji,
- d) povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i
- e) lišenju prava na roditeljsku skrb.

a) Privremeno povjeravanje djeteta

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 150.

Sud će donijeti odluku o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi, odnosno udomiteljskoj obitelji kao i o smještaju djeteta izvan obitelji:

1. na prijedlog centra za socijalnu skrb kad je dijete prethodno bilo žurno izdvojeno sukladno člancima 135. do 138. ovoga Zakona i
2. u drugim slučajevima ako se utvrdi da postoji ozbiljna opasnost za život i zdravlje djeteta, a u tijeku je obiteljska procjena i planiranje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 151.

- (1) Odluku o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sud donosi na prijedlog centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja ostvaruju skrb o djetetu.
- (2) Kad centar za socijalnu skrb podnosi sudu prijedlog iz stavka 1. ovoga članka, dužan je uz prijedlog priložiti procjenu ugroženosti djeteta i prijedlog o smještaju djeteta.
- (3) Kad su predlagatelji mjere druge osobe iz stavka 1. ovoga članka, procjenu i prijedlog o smještaju djeteta centar za socijalnu skrb je dužan dostaviti sudu u roku od osam dana od dana od kad se to od njega zahtijeva.
- (4) Centar za socijalnu skrb nije dužan navesti adresu na kojoj će dijete biti smješteno ako istodobno predlaže sudu da donese odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Odlučivanje i trajanje mjere

Članak 152.

- (1) Sud će odlukom o privremenom povjeravanju djeteta odlučiti i o:
 1. smještaju djeteta,
 2. ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, odnosno nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.
- (2) Kad donosi odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, sud može u odluci o privremenom povjeravanju i smještaju djeteta radi zaštite djetetove sigurnosti izostaviti adresu na kojoj će dijete biti smješteno.
- (3) Mjera privremenoga povjeravanja i smještaja djeteta može trajati najdulje trideset dana računajući od dana kad je mjera određena, a u posebno opravdanim okolnostima može se produljiti za daljnjih trideset dana.
- (4) Centar za socijalnu skrb će najkasnije pet dana prije isteka roka iz stavka 3. ovoga članka izraditi obiteljsku procjenu i dostaviti je sudu neposredno ili elektroničkim putem zajedno s prijedlogom za ukidanje odluke o privremenom povjeravanju i smještaju djeteta ili prijedlogom za donošenje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.
- (5) Sud može mjeru privremenoga povjeravanja i smještaja djeteta ukinuti i prije isteka roka od trideset dana računajući od dana kad je mjera određena, ako prestanu postojati razlozi zbog

kojih je mjera određena, na zahtjev centra za socijalnu skrb, roditelja ili druge osobe koja je u trenutku donošenja odluke ostvarivala skrb o djetetu ili djeteta starijega od četrnaest godina.

Prava i dužnosti roditelja i drugih osoba

Članak 153.

- (1) Roditelji zadržavaju sva prava i dužnosti na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom i prava na svakodnevnu skrb o djetetu dok traje mjera privremenoga povjeravanja i smještaja djeteta.
- (2) Roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom.
- (3) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom imaju i druge osobe u skladu s člankom 120. ovoga Zakona na temelju odluke suda.

b) Zabrana približavanja djetetu

Članak 154.

- (1) Sud može zabraniti roditelju, baki ili djedu, sestri ili bratu, odnosno polusestri ili polubratu, drugomu članu obitelji koji ne stanuje s djetetom i drugim osobama iz članka 120. ovoga Zakona da se neovlašteno približava djetetu na određenim mjestima ili na određenu udaljenost, i da ga uznemiruje.
- (2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka može pokrenuti centar za socijalnu skrb, roditelj ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu, ili dijete starije od četrnaest godina.
- (3) Sud će o pokretanju postupka iz stavka 1. ovoga članka obavijestiti centar za socijalnu skrb odnosno druge osobe iz stavka 2. ovoga članka. Odluka o zabrani približavanja i uznemirivanja djeteta sud će dostaviti centru za socijalnu skrb i policiji.
- (4) Sud će donijeti odluku u postupku iz stavka 1. ovoga članka bez odgode, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana podnošenja prijedloga.
- (5) Sud će donijeti odluku u roku iz stavka 4. ovoga članka, neovisno je li dostava poziva za ročište strankama bila uredna.
- (6) Za provjeru izvršavanja mjere zabrane približavanja djetetu iz stavka 1. ovoga članka nadležna je policija prema mjestu gdje se nalazi dijete u odnosu na koje je mjera izrečena.
- (7) Provjera iz stavka 6. ovoga članka vrši se razgovorom s djetetom u odnosu na koje je mjera izrečena uz prisutnost osobe kod koje se dijete zakonito nalazi pod uvjetom da je dijete sposobno shvatiti značenje razgovora.
- (8) Ako dijete u odnosu na koje je mjera izrečena nije sposobno shvatiti značenje razgovora provjera iz stavka 6. ovoga članka vrši se razgovorom s osobom kod koje se dijete zakonito nalazi.

c) Oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 155.

(1) Sud će roditelju oduzeti pravo na stanovanje s djetetom te će svakodnevnu skrb o djetetu povjeriti drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji:

1. na temelju obiteljske procjene centra za socijalnu skrb da djetetu ostankom ili povratkom u obitelj prijete opasnost po život, zdravlje i razvoj ili
2. kad se nisu zbile planirane promjene u obitelji iz prethodno izrečenih mjera za zaštitu djeteta.

(2) Oduzimanje prava na stanovanje s djetetom roditelj se lišava i prava na svakodnevnu skrb o djetetu.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 156.

(1) Odluku o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, sud donosi na prijedlog centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo predlagati produljenje, ukidanje i promjenu sudske odluke.

(3) Kad centar za socijalnu skrb podnosi prijedlog za donošenje odluke iz stavka 1. ovoga Zakona, dužan je predložiti i smještaj djeteta, te uz prijedlog dostaviti obiteljsku procjenu, individualne planove i završna izvješća iz prethodno izrečenih mjera.

(4) Kad postupak pred sudom pokreću ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka, priloge iz stavka 3. ovoga članka i prijedlog o smještaju djeteta centar za socijalnu skrb podnosi u roku od osam dana od dana kad je to sud od njega zahtijevao.

Odlučivanje o mjeri

Članak 157.

(1) Sud će odlukom o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ujedno odlučiti o smještaju djeteta, ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nadzoru, odnosno zabrani ostvarivanja osobnih odnosa kad je to potrebno.

(2) Sud će odlukom iz stavka 1. ovoga članka obvezati roditelja da centar za socijalnu skrb djetetova prebivališta, odnosno boravišta, obavješćuje o svakoj promjeni adrese stanovanja.

(3) Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, istom odlukom roditelju ograničiti pravo na ostvarivanje pojedinih dijelova roditeljske skrbi o djetetu i ostvarivanje toga dijela skrbi o djetetu povjeriti drugoj osobi.

(4) Odluka iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati uputu roditeljima i djetetu da zatraže psihijatrijsko liječenje, liječenje ovisnosti o alkoholu ili narkoticima, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe, kako bi po završetku liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

(5) Ako se obiteljskom procjenom utvrdi da je slaba vjerojatnost povratka djeteta u obitelj, centar za socijalnu skrb i sud će voditi računa da povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu i smještaj djeteta budu trajnije naravi.

Trajanje mjere

Članak 158.

(1) Mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji određuje se u trajanju do godine dana.

(2) Sud može produljiti trajanje ove mjere za najviše još jednu godinu.

(3) Centar za socijalnu skrb će najkasnije 30 dana prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnijeti sudu završno izvješće o djetetu i roditelju kojemu je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom.

(4) Sud može ukinuti mjeru oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, ako prema izvješću centra za socijalnu skrb prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena.

Promjena odluke

Članak 159.

(1) Sud može promijeniti odluku o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ako za to postoje opravdane okolnosti.

(2) U iznimnim slučajevima, kad je potrebna žurna promjena djetetova smještaja ili osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb može o tome donijeti rješenje. Centar za socijalnu skrb je dužan u roku od sedamdeset i dva sata od donošenja rješenja o promjeni djetetova smještaja ili osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu dostaviti sudu to rješenje neposredno ili elektroničkim putem, zajedno s prijedlogom za izmjenu sudske odluke o djetetovu smještaju odnosno sudske odluke u dijelu u kojem se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Dužnosti i prava osoba kojima je povjerena skrb o osobnim pravima djeteta

Članak 160.

- (1) Dužnosti osobe, ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu uređene su posebnim propisima.
- (2) Sud može u izvanparničnom postupku na zahtjev udomitelja, roditelja ili drugih osoba koje ostvaruju skrb o djetetu ili djeteta starijeg od četrnaest godina ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u cijelosti povjeriti udomiteljima ako dijete dulje vrijeme živi u udomiteljskoj obitelji.
- (3) Rješenje iz stavka 2. ovoga članka donosi se uz pristanak roditelja i djeteta starijeg od četrnaest godina.

Dužnosti centra za socijalnu skrb

Članak 161.

- (1) Centar za socijalnu skrb na čijem području je dijete smješteno će u roku od petnaest dana od smještaja djeteta odlučiti o troškovima smještaja i prijaviti djetetovo boravište na temelju sudske odluke.
- (2) Centar za socijalnu skrb će nadzirati skrb o djetetu i osiguravati mu potporu. Roditelju i djetetu starijem od četrnaest godina centar za socijalnu skrb davat će upute i pomagati im da se uklone uzroci koji su doveli do izdvajanja djeteta iz obitelji, te svaka tri mjeseca procjenjivati primjerenost skrbi o djetetu i ponašanje roditelja i djeteta.
- (3) S obzirom na okolnosti slučaja, pomoć i potpora centra za socijalnu skrb mogu biti planirani tako da budu više usmjereni na jačanje djetetove neovisnosti negoli na jačanje roditeljskih sposobnosti da se skrbi o djetetu ako je to razmjerno djetetovoj dobi, stupnju razvoja te potrebama i mogućnostima.
- (4) Centar za socijalnu skrb će poticati ostvarivanje osobnih odnosa između djeteta, roditelja i drugih članova djetetove obitelji ili djetetu bliskih osoba, u skladu s djetetovom dobrobiti, te s obzirom na okolnosti slučaja, pokrenuti postupak radi uzdržavanja djeteta.

Prava i dužnosti roditelja i djeteta

Članak 162.

- (1) Roditelji imaju sva prava i dužnosti u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi o djetetu, osim prava na stanovanje s djetetom i s tim u vezi na svakodnevnu skrb o djetetu dok traje mjera.
- (2) Roditelj je dužan osigurati uvjete za povratak djeteta u obitelj, te centar za socijalnu skrb nadležan za dijete obavijestiti o svakoj promjeni adrese stanovanja.
- (3) Roditelji mogu odlukom o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju djeteta drugoj osobi, biti ograničeni i u ostvarivanju drugih sadržaja roditeljske skrbi.

(4) Roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom i plaćati djetetovo uzdržavanje na način utvrđen sudskom odlukom.

(5) Ustanova socijalne skrbi može dati pisane upute u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu i ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, a roditelj i dijete, dužni su se ponašati u skladu s tim uputama.

Izvješće, povratak djeteta u obitelj ili predlaganje druge mjere

Članak 163.

(1) Centar za socijalnu skrb će trideset dana prije isteka roka na koji je mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom određena, izraditi izvješće o djetetu i roditelju, te u skladu s rezultatima izvješća predložiti sudu ukidanje mjere i povratak djeteta u obitelj, ili produljenje mjere za iduću godinu dana, ili lišenje roditelja prava na roditeljsku skrb.

(2) Sud može iznimno nakon šest mjeseci od određivanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom ukinuti određenu mjeru i roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako prema izvješću centra za socijalnu skrb postoji vjerojatnost da se neće postići svrha mjere te da bi povratak djeteta u obitelj predstavljao opasnost za njegov život, zdravlje i razvoj.

(3) Izvješća iz stavaka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb dostavlja roditeljima, odnosno drugim osobama kojima je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom, kao i posebnom skrbniku djeteta.

(4) Roditelji i druge osobe kojima je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom, kao i poseban skrbnik djeteta imaju pravo podnijeti prigovor na izvješće iz stavka 3. ovoga članka sudu putem centra za socijalnu skrb.

(5) O prigovorima na izvješće centra za socijalnu skrb odlučuje sud u postupcima iz stavaka 1. i 2. ovoga članka.

d) Povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 164.

(1) Sud će donijeti odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji zbog djetetova ponašanja kojim ozbiljno ugrožava svoja prava i interese, kao i prava i interese članova obitelji ili drugih osoba.

(2) Sud će odluku iz stavka 1. ovoga članka donijeti ako roditelji ili druge osobe koje se skrbe o djetetu u većoj mjeri zanemaruju odgoj djeteta ili ga nisu u mogućnosti valjano odgajati, pri čemu promjenu ponašanja djeteta i roditelja nije moguće postići niti jednom drugom blažom mjerom.

(3) Uz mjeru iz stavka 1. ovoga članka, sud ili centar za socijalnu skrb mogu roditelju odrediti i druge mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta propisane ovim Zakonom.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 165.

(1) Odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sud donosi na prijedlog centra za socijalnu skrb, državnoga odvjetnika za mladež, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu.

(2) Kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak, dužan je uz prijedlog priložiti stručnu procjenu obitelji i djeteta te prijedlog o smještaju djeteta.

Odlučivanje o mjeri

Članak 166.

(1) Sud će odlukom o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju odlučiti o smještaju djeteta i povjeravanju svakodnevne skrbi i odgoja djeteta ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

(2) Sud će odlukom iz stavka 1. ovoga članka o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju istodobno odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa.

(3) Odluka iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati upućivanje djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji vikendom, u poludnevni ili dnevni smještaj.

(4) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti da se dijete uključi u multidisciplinarni dijagnostički postupak, ako je to potrebno radi donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Odluka iz stavka 1. ovoga članka može sadržati obvezu da se dijete uključi u stručni medicinski postupak ili postupak liječenja od ovisnosti.

Trajanje mjere i promjena odluke

Članak 167.

(1) Mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju određuje se u trajanju od jedne godine.

(2) Sud može u posebno opravdanim okolnostima produljiti trajanje ove mjere na prijedlog centra za socijalnu skrb, državnoga odvjetnika za mladež, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu ili djeteta starijega od četrnaest godina.

(3) Centar za socijalnu skrb je dužan najkasnije trideset dana prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnijeti sudu završno izvješće o djetetu.

(4) Sud može na prijedlog centra za socijalnu skrb ili drugih osoba iz članka 165. stavka 1. ovoga Zakona ukinuti mjeru povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju i prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ako prema izvješću o djetetu i roditeljima prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera određena.

Prava i dužnosti roditelja i djeteta

Članak 168.

(1) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, roditelji imaju sva prava i dužnosti na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu, osim prava na stanovanje s djetetom i s tim u vezi na svakodnevnu skrb o djetetu.

(2) Roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom i plaćati djetetovo uzdržavanje dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju.

(3) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, dijete ima dužnost ponašati se u skladu s odlukom suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

(4) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, dijete ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama sukladno odluci suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Dužnosti centra za socijalnu skrb, izvješće o djetetu i prijedlozi

Članak 169.

(1) Centar za socijalnu skrb će trideset dana prije isteka roka na koji je mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju određena, izraditi izvješće o djetetu, a po potrebi i o roditeljima, te u skladu s rezultatima izvješća predložiti sudu ukidanje mjere i povratak djeteta u obitelj ili produljenje mjere za iduću godinu dana.

(2) Izvješće iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb dostavlja roditeljima, odnosno drugim osobama koje imaju pravo ostvarivati skrb o djetetu, posebnomu skrbniku djeteta i državnomu odvjetniku za mladež ako je postupak bio pokrenut na njegov prijedlog.

(3) O prigovorima na izvješće iz stavka 2. ovoga članka odlučuje sud u postupcima iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Centar za socijalnu skrb je dužan odlučiti o troškovima smještaja djeteta te s obzirom na okolnosti slučaja pokrenuti postupak za određivanje uzdržavanja.

e) Lišenje prava na roditeljsku skrb

Opća pretpostavka za određivanje mjere

Članak 170.

Sud će roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb u izvanparničnom postupku kad utvrdi da roditelj zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava.

Posebne pretpostavke za određivanje mjere

Članak 171.

Osim u slučaju iz članka 170. ovoga Zakona, sud će u izvanparničnom postupku roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb:

1. ako je napustio dijete,
2. ako je dijete izloženo nasilju među odraslim članovima obitelji,
3. na temelju izvješća centra za socijalnu skrb da roditelj ne poštuje mjere, odluke i upute koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donio centar za socijalnu skrb ili sud,
4. na temelju izvješća i procjene centra za socijalnu skrb da bi povratak djeteta u obitelj nakon provedene mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta predstavljao ozbiljnu opasnost za djetetov život, zdravlje i razvoj,
5. na temelju pravomoćne presude kojom je roditelj osuđen za kaznena djela protiv života i tijela, kaznena djela protiv spolne slobode, kaznena djela spolnoga zlostavljanja i iskorištavanja djeteta i kaznena djela protiv braka, obitelji i djece koja su počinjena na štetu djeteta ili
6. ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, pri čemu je ugrožena dobrobit djeteta.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 172.

(1) Odluka o lišenju prava na roditeljsku skrb sud donosi na prijedlog centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu te državnoga odvjetnika za mladež.

(2) Centar za socijalnu skrb je uz prijedlog za lišenje prava na roditeljsku skrb dužan sudu dostaviti izvješća i procjene na kojima temelji svoj zahtjev, a državni odvjetnik za mladež, pravomoćnu presudu na temelju koje je roditelj osuđen za kaznena djela iz članka 171. stavka 1. točke 5. ovoga Zakona.

Odluka o mirovanju roditeljske skrbi

Članak 173.

U postupku odlučivanja o lišenju prava na roditeljsku skrb sud može u skladu s okolnostima slučaja donijeti odluku o mirovanju roditeljske skrbi odgovarajućom primjenom odredaba članka 115. ovoga Zakona.

Odlučivanje o mjeri

Članak 174.

(1) Sud će odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučiti i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako je to u iznimnim okolnostima potrebno.

(2) Odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb sud će odlučiti i o uzdržavanju djeteta.

Pravni učinci izricanja mjere

Članak 175.

(1) Roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu gubi sva prava iz roditeljske skrbi. Sud može u iznimnom okolnostima dopustiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(2) Roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu ima dužnost plaćati uzdržavanje za dijete, prema odluci suda.

(3) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa i dužnost uzdržavanja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka prestaje posvojenjem.

Vraćanje prava na roditeljsku skrb

Članak 176.

(1) Pravo na roditeljsku skrb može rješenjem suda biti vraćeno ako prestanu razlozi zbog kojih je roditelj bio lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako dijete prije toga bude posvojeno.

(2) Prijedlog za vraćanje roditeljske skrbi mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb ili druge osobe koje se skrbe o djetetu.

Posebne odredbe

Članak 177.

(1) Pravomoćna odluka o lišenju i vraćanju roditeljske skrbi sud dostavlja nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta i roditelja i ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa radi vođenja očevidnika o osobama koje su lišene prava na roditeljsku skrb, a ako dijete ima neko pravo na nekretninama, odluka će se dostaviti i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda radi zabilježbe.

(2) Nakon punoljetnosti djeteta podaci o lišenju roditeljske skrbi ne iskazuju se u ispravama iz matice rođenih djeteta.

4. Mjere za zaštitu imovinskih prava djeteta

Vrste mjera za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta

Članak 178.

(1) Sud može radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta u izvanparničnom postupku donijeti rješenje kojim se jedan ili oba roditelja lišavaju prava na upravljanje djetetovom imovinom i zastupanja djeteta u imovinskim stvarima, te taj dio roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao.

(2) Sud može radi zaštite imovinskih interesa djeteta odrediti mjere osiguranja na imovini roditelja.

Podnošenje prijedloga

Članak 179.

(1) Mjere za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta sud donosi na prijedlog centra za socijalnu skrb, djeteta starijeg od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu tražiti izmjenu ili ukidanje rješenja iz članka 178. stavka 1. ovoga Zakona ako prestanu postojati okolnosti na temelju kojih je rješenje bilo doneseno.

Četvrti dio

POSVOJENJE

Sadržaj i svrha posvojenja

Članak 180.

(1) Posvojenje je poseban oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi kojim se stvara trajni odnos roditelja i djeteta.

(2) Posvojitelji posvojenjem stječu pravo na roditeljsku skrb.

(3) Posvojenje se može zasnovati samo ako je u skladu s dobrobiti djeteta.

(4) U postupku zasnivanja posvojenja procjenjuju se osobine posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta.

(5) U postupcima posvojenja vodit će se računa da braću i sestre posvajaju isti posvojitelji, ako je to moguće i ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta.

I. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA

1. Pretpostavke za posvojenje na strani djeteta

Dob djeteta

Članak 181.

- (1) Posvojenje se može zasnovati do osamnaeste godine djeteta.
- (2) Dijete nepoznatog podrijetla može se posvojiti po isteku tri mjeseca od djetetova rođenja ili napuštanja djeteta.

Zabrana posvajanja srodnika ili štićenika

Članak 182.

- (1) Ne može se posvojiti krvni srodnik u ravnoj lozi, brat, odnosno sestra.
- (2) Skrbnik ne može posvojiti svojega štićenika dok ga dužnosti skrbnika ne razriješi centar za socijalnu skrb.

Zabrana posvajanja djeteta maloljetnoga roditelja

Članak 183.

- (1) Ne može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja.
- (2) Iznimno, može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja nakon godinu dana od rođenja djeteta ako nema izgleda da će se ono podizati u obitelji roditelja ili bake i djeda odnosno drugih bližih srodnika.
- (3) Za posvojenje iz stavka 2. ovoga članka potreban je pristanak maloljetnog roditelja.

2. Pretpostavke za posvojenje na strani posvojitelja

Dob posvojitelja

Članak 184.

- (1) Posvojitelj može biti osoba u dobi od najmanje dvadeset i jedne godine, a starija od posvojenika najmanje osamnaest godina.
- (2) Ako postoje osobito opravdani razlozi, posvojitelj može biti i osoba mlađa od dvadeset i jedne godine.

Status posvojitelja

Članak 185.

Dijete mogu posvojiti bračni drugovi zajednički, jedan bračni drug ako je drugi bračni drug roditelj ili posvojitelj djeteta, jedan bračni drug uz pristanak drugoga bračnog druga, te osoba koja nije u braku.

Državljanstvo posvojitelja

Članak 186.

- (1) Posvojiti dijete može u pravilu hrvatski državljanin.
- (2) Iznimno, posvojitelj može biti i strani državljanin ako je to od osobite važnosti za dijete.
- (3) Ako je posvojitelj strani državljanin, posvojenje se može zasnovati samo uz prethodno odobrenje ministarstva nadležnoga za poslove socijalne skrbi.

Zabrane za posvojenje na strani posvojitelja

Članak 187.

Posvojiti ne može osoba:

1. koja je lišena prava na roditeljsku skrb,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čije dosadašnje ponašanje i osobine upućuju na to da nije poželjno povjeriti joj roditeljsku skrb o djetetu.

3. Pristanci za posvojenje i postupak davanja pristanka

Pristanak djetetovih roditelja

Članak 188.

- (1) Za posvojenje je potreban pristanak djetetovih roditelja.
- (2) Roditelj može dati pristanak da njegovo dijete posvoji njemu poznati posvojitelj samo ako dijete posvaja maćeha ili očuh.
- (3) Pristanak nije obavezan ako je prebivalište, odnosno boravište roditelja trajno nepoznato.
- (4) Roditelj lišen poslovne sposobnosti, osim u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, daje samostalno pristanak na posvojenje. Ako je roditelj lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, pristanak roditelja nadomješta rješenje suda.

Upozorenje djetetovih roditelja

Članak 189.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditelje iz članka 190. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona koji odbijaju dati pristanak na posvojenje, upozoriti da njihov pristanak može biti nadomješten odlukom suda, nakon što isteče rok od tri mjeseca, računajući od dana kad su upozoreni na tu mogućnost.

(2) Centar za socijalnu skrb će uz upozorenje iz stavka 1. ovoga članka upoznati roditelje o mogućnosti izricanja mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora iz članka 145. ovoga Zakona u trajanju od tri mjeseca, osim ako dijete već stanuje i živi izvan obitelji na temelju rješenja suda.

(3) Upozorenje iz stavka 1. ovoga članka nije obvezno ako je roditelj promijenio adresu stanovanja, a o promjeni adrese nije obavijestio nadležni centar za socijalnu skrb djetetova prebivališta, odnosno boravišta, pri čemu adresu stanovanja roditelja nije moguće utvrditi.

(4) Rok od tri mjeseca počinje teći od prve poduzete radnje centra za socijalnu skrb u vezi s utvrđivanjem adrese stanovanja ili od dana davanja upozorenja iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Rok iz stavka 1. ovoga članka ne može proteći prije isteka pet mjeseci od rođenja djeteta.

Odluka suda koja nadomješta pristanak roditelja

Članak 190.

(1) Sud će na zahtjev centra za socijalnu skrb u izvanparničnom postupku donijeti rješenje koje nadomješta pristanak roditelja na posvojenje:

1. ako roditelj dulje vrijeme zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete, a posvojenje bi bilo za dobrobit djeteta,
2. ako roditelj zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava u kraćem razdoblju u tolikoj mjeri da postoji vjerojatnost da mu se više neće moći trajno povjeriti skrb o djetetu,
3. ako je roditelj nesposoban ili su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene, da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi i nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika, a posvojenje bi bilo za dobrobit djeteta.

(2) Sud će odbaciti prijedlog za donošenje rješenja koje nadomješta pristanak roditelja na posvojenje iz stavka 1. točke 1. ovoga članka ako centar za socijalnu skrb roditelja prethodno nije upozorio odnosno ponudio mu intenzivnu stručnu pomoć prema članku 189. ovoga Zakona i ako od dana upozorenja nije proteklo tri mjeseca.

Pristanak djeteta

Članak 191.

- (1) Ako je dijete navršilo četrnaest godina, za zasnivanje posvojenja potreban je njegov pristanak, osim ako mu je odlukom suda ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. ovoga Zakona.
- (2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka može povući svoj pristanak na posvojenje sve do pravomoćnosti rješenja o posvojenju. Izjava o povlačenju pristanka daje se osobno na zapisnik.
- (3) Za posvojenje djeteta mlađeg od četrnaest godina ili starijeg kojemu je sudskim rješenjem ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. ovoga Zakona pristanak na posvojenje daje zakonski zastupnik, a djetetovo mišljenje i želje uzimaju se u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću.
- (4) Dijete daje pristanak bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

Pristanak djetetova skrbnika

Članak 192.

- (1) Za posvojenje djeteta koje je pod skrbništvom potreban je pristanak djetetova skrbnika kada su djetetovi roditelji umrli, nestali ili nepoznati.
- (2) Ako je skrbnik iz stavka 1. ovoga članka osoba zaposlena u centru za socijalnu skrb, pristanak za posvojenje daje sud.
- (3) Ako skrbnik odbije dati pristanak za posvojenje djeteta bez opravdana razloga, sud može donijeti rješenje koje zamjenjuje pristanak skrbnika.

Pristanak bračnog druga

Članak 193.

Kad dijete posvaja jedan bračni drug, potreban je pristanak drugoga bračnog druga.

Postupak davanja pristanka

Članak 194.

- (1) Roditelj djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti dijete i dijete daju pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb svojega prebivališta odnosno boravišta osobno na zapisnik, nakon čega im se uručuje prijepis ovjerenoga zapisnika.
- (2) Ako su roditelji djeteta, bračni drug osobe koja namjerava posvojiti dijete ili dijete koje se posvaja dali pristanak na posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji ne vodi postupak zasnivanja posvojenja, taj centar za socijalnu skrb će odmah dostaviti ovjereni zapisnik o tome centru za socijalnu skrb koji vodi postupak zasnivanja posvojenja.

(3) Pristanak na posvojenje roditelj može dati centru za socijalnu skrb svojega mjesta prebivališta, odnosno boravišta i prije pokretanja postupka zasnivanja posvojenja, ali tek kad dijete navrší šest tjedana.

(4) Prije nego što roditelj da pristanak iz stavka 1. ovoga članka, centar za socijalnu skrb će ga upoznati sa svim pravnim i psihosocijalnim posljedicama pristanka i posvojenja.

(5) Roditelj može odustati od pristanka na posvojenje u roku od trideset dana od potpisivanja zapisnika iz stavka 1. ovoga članka.

Pravne posljedice pristanka roditelja na posvojenje

Članak 195.

(1) Kad roditelj da pristanak na posvojenje, ostvarivanje prava na roditeljsku skrb miruje. Centar za socijalnu skrb će staviti dijete pod skrbništvo, osim ako je djetetu skrbnik već imenovan. Iznimno, roditelju se može dopustiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(2) Pristanak na posvojenje gubi pravni učinak:

1. ako je opozvan u zakonskom roku od trideset dana od potpisivanja zapisnika ili
2. dijete nije posvojeno u roku od tri godine od dana kad je izjava o pristanku bila dana.

(3) Trideset dana prije isteka roka od tri godine od dana kada je izjava o pristanku bila dana, centar za socijalnu skrb će predložiti sudu mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

II. PRAVNI UČINCI POSVOJENJA

Zabrana osporavanja porijekla djeteta

Članak 196.

Nakon zasnivanja posvojenja nije dopušteno osporavanje niti utvrđivanje majčinstva ili očinstva.

Pravni učinci u odnosu na srodstvo

Članak 197.

(1) Posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srođnicima s jedne strane te posvojenikom i njegovim potomcima s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koje iz toga proizlaze.

(2) Posvojenjem prestaju međusobna prava i dužnosti posvojenika i njegovih krvnih srođnika.

(3) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, ne prestaju prava i dužnosti među posvojenikom i roditeljem koji je u braku s posvojiteljem te krvnim srođnicima toga roditelja.

Osobno ime i narodnost posvojenika

Članak 198.

- (1) Posvojitelji određuju osobno ime posvojeniku.
- (2) Posvojenik dobiva zajedničko prezime posvojitelja. Ako posvojitelji nemaju zajedničko prezime, odredit će prezime posvojeniku u skladu s posebnim zakonom.
- (3) Posvojenik može zadržati ime i prezime koje je imalo prije zasnivanja posvojenja, ili svojem prezimenu dodati prezime posvojitelja, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je to u interesu djeteta.
- (4) Posvojitelji mogu odrediti narodnost posvojeniku.
- (5) Ako je posvojenik stariji od deset godina, za promjenu osobnoga imena i narodnosti potreban je njegov pristanak.

Pravo nasljeđivanja

Članak 199.

- (1) Posvojenjem posvojenik i njegovi potomci stječu pravo nasljeđivanja posvojitelja, njegovih krvnih srodnika i srodnika po posvojenju.
- (2) Posvojenjem posvojitelj i njegovi krvni srodnici, te srodnici po posvojenju stječu pravo nasljeđivanja posvojenika i njegovih potomaka.
- (3) Posvojenjem prestaje pravo nasljeđivanja posvojenika prema njegovim roditeljima i drugim krvnim srođnicima, osim prema roditelju koji je u braku s posvojiteljem te prema krvnim srođnicima i srođnicima po posvojenju toga roditelja.

III. PROCJENA PRIKLADNOSTI ZA POSVOJENJE I POSTUPAK ZASNIVANJA POSVOJENJA

1. Opće odredbe

Stvarna nadležnost

Članak 200.

Procjenu prikladnosti za posvojenje i postupak zasnivanja posvojenja provodi centar za socijalnu skrb.

Mjesna nadležnost

Članak 201.

- (1) Za procjenu prikladnosti za posvojenje nadležan je centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta osoba koje imaju namjeru posvojiti.

(2) Postupak zasnivanja posvojenja po službenoj dužnosti provodi centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta djeteta.

Tajnost postupka i zaštita osobnih podataka

Članak 202.

U postupku zasnivanja posvojenja javnost je isključena, a svi sudionici postupka su dužni poštovati pravo na zaštitu osobnih podataka.

2. Postupak procjene prikladnosti za posvojenje

Pokretanje postupka

Članak 203.

Prije pokretanja postupka za zasnivanje posvojenja bračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti, podnijet će centru za socijalnu skrb svojega prebivališta pisanu prijavu namjere posvojenja i zahtjev za izdavanje mišljenja o prikladnosti za posvojenje.

Stručno mišljenje o prikladnosti za posvojenje

Članak 204.

(1) Centar za socijalnu skrb će na temelju prijave namjere posvojenja i zahtjeva za ocjenu prikladnosti za posvojenje utvrditi ispunjavaju li bračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti zakonske pretpostavke iz članka 184. do 187. ovoga Zakona i procijeniti njihovu prikladnost za posvojenje.

(2) Procjena prikladnosti osobe za posvojenje mora sadržavati podatke o njezinom dosadašnjem ponašanju i osobnim osobinama, tjelesnoj i mentalnoj sposobnosti, posebno u odnosu na obnašanje roditeljske uloge, životnoj dobi, zdravstvenom stanju, motivima posvojenja, partnerskoj i obiteljskoj stabilnosti, društvenom okruženju, stambenim i ekonomskim prilikama i uvjetima života, zaposlenosti, osuđivanosti osobe koja posvaja i poželjnim karakteristikama djeteta.

(3) Centar za socijalnu skrb može utvrđivati i druge činjenice za potrebe procjenjivanja prikladnosti za posvojenje.

(4) Podaci za procjenu prikladnosti za posvojenje iz stavaka 2. i 3. ovoga članka uzimaju se u obzir u njihovoj ukupnosti.

(5) Ako osobe koje su podnijele zahtjev za procjenu prikladnosti za posvojenje zadovoljavaju zakonske pretpostavke za posvojenje, centar za socijalnu skrb ih upućuje na obvezu sudjelovanja u programu stručne pripreme za posvojenje.

(6) Ako su ispunjeni uvjeti stavaka 1. do 3. ovoga članka i nakon što je provedena stručna priprema za posvojenje iz stavka 5. ovoga članka, centar za socijalnu skrb će dati mišljenje o prikladnosti za posvojenje u roku od šest mjeseci od zaprimanja pisane prijave i zahtjeva.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati sadržaj stručnoga mišljenja o prikladnosti za posvojenje te vođenje registra o potencijalnim posvojiteljima.

(8) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja registra posvojenja.

Stručna priprema potencijalnih posvojitelja

Članak 205.

(1) Osobe koje prema mišljenju centra za socijalnu skrb ispunjavaju zakonske uvjete za posvojenje dužne su sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati obvezan sadržaj, trajanje i uvjete provođenja programa stručne pripreme potencijalnih posvojitelja.

Pravo djeteta na informaciju o posvojenju

Članak 206.

Centar za socijalnu skrb upoznat će potencijalne posvojitelje s pravom djeteta da od posvojitelja dozna da je posvojeno, te će im se savjetovati da djetetu najkasnije do sedme godine kažu da je posvojeno, a ako je starije dobi, odmah nakon zasnivanja posvojenja.

Status potencijalnoga posvojitelja

Članak 207.

Centar za socijalnu skrb na temelju pozitivnoga mišljenja o prikladnosti za posvojenje potencijalne posvojitelje upisuje u registar potencijalnih posvojitelja.

3. Postupak zasnivanja posvojenja

Pokretanje postupka za zasnivanje posvojenje

Članak 208.

Postupak zasnivanja posvojenja pokreće i vodi centar za socijalnu skrb prebivališta ili boravišta djeteta po službenoj dužnosti.

Stranke u postupku zasnivanja posvojenja

Članak 209.

(1) Stranke u postupku zasnivanja posvojenja su dijete i najprikladniji potencijalni posvojitelj.

(2) Roditelj koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojitelji nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku, nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

(3) Kad dijete posvaja maćeha ili očuh, njegov bračni drug je stranka u postupku, a drugi roditelj djeteta nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku na posvojenje nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

(4) Roditelj čiji je pristanak za posvojenje djeteta nadomješten odlukom suda, nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

Ostali sudionici u postupku posvojenja

Članak 210.

Centar za socijalnu skrb saslušat će po potrebi i bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

Izbor najprikladnijega posvojitelja

Članak 211.

(1) Centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta djeteta, među mogućim potencijalnim posvojiteljima koji su upisani u registar potencijalnih posvojitelja izabire onoga koji je najprikladniji za određeno dijete, uzimajući u obzir:

1. karakteristike i potrebe djeteta opisane u izvješću o djetetu i
2. stručno mišljenje centra za socijalnu skrb o prikladnosti potencijalnih posvojitelja, kao i njegove želje u vrijeme upisa u registar potencijalnih posvojitelja.

(2) Ako je od izrade mišljenja o prikladnosti za posvojenje do pokretanja postupka proteklo više od godinu dana, centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta potencijalnih posvojitelja preispitat će bez odgode jesu li se okolnosti promijenile.

Smještaj djeteta s ciljem posvojenja

Članak 212.

(1) Centar za socijalnu skrb će prije donošenja rješenja o zasnivanju posvojenja dijete smjestiti u obitelj najprikladnijeg potencijalnog posvojitelja u trajanju do šest mjeseci radi procjene hoće li zasnivanje posvojenja biti u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Smještaj djeteta s ciljem posvojenja može se odrediti samo u odnosu na najprikladnijeg potencijalnog posvojitelja iz članka 211. ovoga Zakona i to nakon što su roditelji dali pristanak na posvojenje.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, centar za socijalnu skrb može smjestiti dijete u obitelj najprikladnijeg potencijalnog posvojitelja i bez pristanka roditelja na posvojenje, ako je pokrenut postupak pred sudom radi donošenja odluke koja nadomješta pristanak roditelja na posvojenje na temelju članka 190. stavka 1. točaka 1. i 3. ovoga Zakona.

(4) Za vrijeme trajanja smještaja iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će osigurati obitelji stručnu pomoć i potporu te će procjenjivati budući odnos djeteta i posvojitelja.

(5) Najprikladniji potencijalni posvojitelj kod kojega je dijete smješteno s ciljem posvojenja ima pravo, dužnost i odgovornost svakodnevno se skrbiti o djetetu, zastupati dijete u pitanjima svakodnevne skrbi uz primjenu odgovarajućih odredaba o ostvarivanju roditeljske skrbi te ga uzdržavati za vrijeme dok je dijete smješteno s ciljem posvojenja.

Sadržaj odluke o posvojenju

Članak 213.

(1) Izreka rješenja centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje sadrži:

1. za posvojenika: osobno ime i prezime, spol, dan, mjesec, godina i sat rođenja, mjesto rođenja, nacionalnost i državljanstvo, godinu i redni broj upisa u matici rođenih,
2. za roditelje: OIB, osobno ime i prezime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje te prebivalište i adresu stanovanja roditelja,
3. za posvojitelje: OIB, osobno ime i prezime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, prebivalište i adresu stanovanja,
4. određenje da se posvojitelji upisuju, odnosno ne upisuju kao roditelji,
5. određenje da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski i matični broj koji će se upisati u maticu rođenih, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.

(2) Ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka posvojenika, izreka rješenja sadrži i nove podatke o učincima posvojenja.

Žalba protiv odluke o posvojenju

Članak 214.

(1) O žalbi protiv rješenja o posvojenju odlučuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

(2) Posvojenje je zasnovano kad rješenje o posvojenju postane pravomoćno.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je pravomoćno rješenje o posvojenju odmah dostaviti nadležnomu matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta.

Upis osobnih podataka na temelju posvojenja u maticu rođenih

Članak 215.

(1) U maticu rođenih posvojitelji se upisuju kao roditelji.

(2) Posvojitelji se neće upisati u maticu rođenih kao roditelji ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je to u interesu djeteta.

(3) Ako je posvojenik stariji od četrnaest godina, za upis posvojitelja kao roditelja potreban je njegov pristanak, osim ako mu je odlukom suda ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnji sukladno članku 89. ovoga Zakona.

(4) U maticu rođenih djeteta matičar će upisati bilješku o izvršenom posvojenju uz napomenu da se na temelju toga upisa više ne izdaju isprave.

(5) Nakon toga matičar će izvršiti novi temeljni upis činjenice rođenja sukladno podacima iz rješenja o posvojenju prema članku 213. stavku 1. ovoga Zakona.

(6) Matičar će djetetu odrediti i upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski i matični broj ako je to potrebno sukladno rješenju o posvojenju.

Pomoć i potpora nakon zasnivanja posvojenja

Članak 216.

Centar za socijalnu skrb dužan je djetetu i posvojitelju osigurati potrebnu pomoć i potporu i nakon što je posvojenje zasnovano sve do djetetove punoljetnosti.

Pravo na uvid u podatke o posvojenju

Članak 217.

(1) Centar za socijalnu skrb vodi spise predmeta i očevidnik o predmetima posvojenja.

(2) Podaci o posvojenju službena su tajna.

(3) Uvid u spise predmeta o posvojenju i maticu rođenih posvojenog djeteta dopustit će se punoljetnom posvojeniku, posvojitelju i roditelju koji je dao pristanak da dijete posvoji njemu poznat posvojitelj, odnosno maćeha ili očuh.

(4) Maloljetnom posvojeniku centar za socijalnu skrb dopustit će uvid u spise predmeta o posvojenju, a matičar u maticu rođenih posvojenika, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je uvid u spise o posvojenju ili maticu rođenih u njegovu interesu.

(5) Bližim krvnim srođnicima posvojenika dopustit će se uvid u spise predmeta o posvojenju ako centar za socijalnu skrb pribavi pristanak punoljetnoga posvojenika.

(6) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju.

Peti dio**SKRBNIŠTVO****I. OPĆE ODREDBE****Pojam skrbništva****Članak 218.**

Skrbništvo je oblik zaštite djece bez roditeljske skrbi, odraslih osoba lišenih poslovne sposobnosti i osoba koje nisu iz drugih razloga u mogućnosti štititi svoja prava i interese.

Svrha skrbništva**Članak 219.**

- (1) Maloljetnim štíćenicima skrbništvom se nadomješta roditeljska skrb.
- (2) Punoljetnim štíćenicima lišenim poslovne sposobnosti skrbništvom se osigurava zaštita onih prava i interesa koji su im odlukom suda o lišenju poslovne sposobnosti ograničeni.

Štíćenik**Članak 220.**

- (1) Štíćenici su osobe pod skrbništvom.
- (2) Dostojanstvo štíćenika je nepovredivo.
- (3) Štíćenici imaju pravo na zaštitu od bilo kojega oblika zlostavljanja, te ponižavajućeg postupanja.

Skrbnička zaštita**Članak 221.**

Skrbnička zaštita mora biti primjerena, individualizirana, te u skladu s dobrobiti štíćenika.

Obavljanje poslova skrbništva**Članak 222.**

- (1) Poslove skrbništva obavljaju centar za socijalnu skrb, skrbnik i posebni skrbnik.
- (2) Skrbnikom može biti imenovana samo fizička osoba.

Prestanak skrbništva**Članak 223.**

Skrbništvo prestaje smrću štíćenika ili prestankom okolnosti zbog kojih je osoba pod skrbništvom.

II. SKRBNIŠTVO ZA MALOLJETNE OSOBE

Pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu

Članak 224.

Pod skrbništvo stavit će se dijete čiji su roditelji:

1. umrli, nestali, nepoznati ili su najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta,
2. lišeni prava na roditeljsku skrb,
3. lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji ih onemogućava u ostvarivanju roditeljske skrbi,
4. maloljetni, a nisu stekli poslovnu sposobnost sklapanjem braka,
5. odsutni ili spriječeni i nisu u mogućnosti brinuti se o svojem djetetu, a ostvarivanje roditeljske skrbi nisu povjerali osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika ili dali izjavu o namjeri ili pristanak na posvojenje.

Rješenje o stavljanju pod skrbništvo i imenovanje skrbnika

Članak 225.

(1) Centar za socijalnu skrb donosi rješenje o stavljanju maloljetne osobe pod skrbništvo i imenuje joj skrbnika.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je pribaviti mišljenje maloljetnog štićenika koji je sposoban shvatiti značenje skrbništva o osobi skrbnika, te uzeti u obzir želje maloljetnog štićenika o izboru osobe skrbnika, osim ako su u suprotnosti s njegovom dobrobiti.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je poštovati prije izraženu želju roditelja o izboru osobe skrbnika koju je roditelj sastavio u obliku javnobilježničke isprave (anticipiranu naredbu), ako su ispunjene pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu propisane ovim Zakonom, te ako to nije u suprotnosti s dobrobiti djeteta.

(4) Maloljetni štićenik odlukom centra za socijalnu skrb povjerava se na svakodnevnu skrb skrbniku, drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji, domu za djecu ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

Dostava odluke

Članak 226.

Rješenje o imenovanju skrbnika dostavlja se:

1. maloljetnom štićeniku koji je stariji od četrnaest godina,
2. maloljetnom štićeniku koji je mlađi od četrnaest godina ako je sposoban shvatiti značenje odluke i ako je to u skladu s njegovom dobrobiti,
3. osobi koja se imenuje skrbnikom i osobi koju je roditelj imenovao da u slučaju njegove smrti skrbi o djetetu.

Dužnosti djetetova skrbnika

Članak 227.

Skrbnik maloljetnog štíćenika dužan je savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama djeteta, a osobito o njegovu zdravlju, odgoju i obrazovanju.

Odluke skrbnika za koje je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb

Članak 228.

Skrbnik može samo s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb :

1. odlučiti o izboru i promjeni škole i zanimanja, prekidu školovanja ili o zapošljavanju maloljetnog štíćenika,
2. poduzeti važnije mjere u pogledu osobe maloljetnog štíćenika, primjerice u pogledu zdravlja, izjava o osobnom stanju, osim onih za koje ovaj Zakon određuje drugačije i drugih osobnih prava i interesa maloljetnog štíćenika.
3. poduzimati važnije mjere u pogledu imovine štíćenika, sukladno odredbi članka 261. stavcima 2. i 3. ovoga Zakona.

Dužnost štíćenika da pridonosi za svoje uzdržavanje

Članak 229.

Štíćenik koji ima prihode dužan je doprinostiti za svoje uzdržavanje.

Pravo na izražavanje mišljenja

Članak 230.

Maloljetni štíćenik ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje, te biti obaviješten o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja kad se odlučuje o nekom njegovu pravu ili interesu. Mišljenje se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Prestanak skrbništva nad maloljetnim štíćenikom

Članak 231.

(1) Skrbništvo nad maloljetnim štíćenikom prestaje smrću maloljetnog štíćenika, stjecanjem poslovne sposobnosti, posvojenjem ili prestankom razloga iz članka 224. ovoga Zakona.

(2) Pravomoćno rješenje o prestanku skrbništva dostavit će se nadležnom matičaru, radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskoga suda, radi brisanja zabilježbe.

III. SKRBNIŠTVO ZA PUNOLJETNE OSOBE

Značenje pojmova

Članak 232.

Pod pojmom punoljetna osoba u smislu ovoga poglavlja Zakona razumijeva se punoljetna osoba lišena poslovne sposobnosti ili maloljetnik koji je poslovnu sposobnost stekao na temelju odredbe članka 117. stavka 2. ovoga Zakona, a koji je rješenjem suda lišen poslovne sposobnosti.

Temeljna načela

Članak 233.

(1) Zaštitu osobe s invaliditetom, ako je to moguće, potrebno je osigurati drugim sredstvima i mjerama predviđenima posebnim propisima prije nego se donese odluka o lišenju poslovne sposobnosti i skrbničkoj zaštiti.

(2) U provođenju skrbničke zaštite potrebno je težiti što je moguće manjim ograničenjima prava osobe pod skrbništvom.

(3) U postupanju s osobom pod skrbništvom koja je lišene poslovne sposobnosti, moraju se uzeti u obzir osobnost te sadašnji ili ranije izraženi stavovi osobe, kao i zaštita njezina dostojanstva i dobrobiti.

(4) Potrebno je poticati samostalno donošenje odluka od strane osobe lišene poslovne sposobnosti te joj pružati podršku u donošenju odluka kao i sudjelovanju u životu zajednice.

(5) Skrbnik će prihvatiti želje i osobne stavove štićenika osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti.

Pretpostavke, opseg, postupak i sadržaj lišenja poslovne sposobnosti

Članak 234.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu zbog invaliditeta ili drugih razloga nije sposobna brinuti se o nekom od svojih prava, potreba ili interesa, ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba, u tom dijelu lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Osoba ne može biti potpuno lišena poslovne sposobnosti.

(3) Prije donošenja rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud će pribaviti stručno mišljenje doktora medicine vještaka o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju toga stanja na njezine sposobnosti zaštite svojega pojedinoga prava ili skupine prava, ili na ugrožavanje prava i interesa drugih osoba.

(4) Rješenjem o lišenju poslovne sposobnosti sud mora odrediti radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti vezano uz osobna stanja i odluke o imovini.

(5) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na osobna stanja, primjerice su: davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na osobna stanja, promjenu osobnog imena, sklapanje braka, odluke o zdravlju, mjestu prebivališta odnosno boravišta, zapošljavanju, osim ako je to ovim Zakonom drugačije određeno.

(6) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na imovinu, primjerice su: raspolaganje imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima, preciziranje iznose primanja, odnosno imovine s kojima štićenik ne može sam raspolagati, osim ako je to ovim Zakonom drugačije određeno.

(7) Ako je osoba koja je roditelj djeteta lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, nastupa mirovanje roditeljske skrbi sukladno članku 114. ovoga Zakona.

(8) Za poslove koji nisu određeni u odluci iz stavka 4. ovoga članka, osoba lišena poslovne sposobnosti ima poslovnu sposobnost te ih može samostalno poduzimati.

Dužnost obavješćivanja

Članak 235.

(1) Svatko može obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja zaštite osobama iz članka 234. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Zdravstvene ustanove dužne su na zahtjev centra za socijalnu skrb ili po službenoj dužnosti dostaviti podatke centru za socijalnu skrb o duševnim smetnjama i drugim uzrocima radi kojih osoba nije sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima.

(3) Prije dostavljanja obavijesti iz stavka 2. ovoga članka potreban je pristanak osobe čiji se podaci dostavljaju.

Ovlasti centra za socijalnu skrb u postupku lišenja poslovne sposobnosti

Članak 236.

(1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka kad procijeni da bi zbog razloga iz članka 234. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb osobi, za koju je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti, imenuje posebnog skrbnika, osim ako je ta osoba imenovala punomoćnika.

(3) Ako postupak za lišenje poslovne sposobnosti predlaže centar za socijalnu skrb, posebni skrbnik ne može biti stručni radnik toga centra.

(4) Ako postupak za lišenje poslovne sposobnosti predlaže neka druga ovlaštena osoba, ta osoba ne može biti imenovana posebnim skrbnikom.

(5) Ako je osoba prema kojoj se vodi postupak sastavila javnobilježničku ispravu kojom imenuje osobu skrbnika (anticipirana naredba), centar za socijalnu skrb će tu osobu imenovati posebnim skrbnikom ako su ispunjene ostale pretpostavke određene ovim Zakonom.

(6) Posebni skrbnik ovlašten je i dužan poduzimati radnje te zastupati interese osobe samo u postupku za koji je imenovan.

(7) Posebni skrbnik iz stavka 2. ovoga članka je osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u ustanovi zastupanje djece i osoba s invaliditetom iz članka 240. stavka 4. ovoga Zakona.

Odluka o stavljanju pod skrbništvo i imenovanju skrbnika

Članak 237.

(1) Osobu koja je lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo i imenovati joj skrbnika u roku od trideset dana od pravomoćnosti sudskog rješenja, o čemu je sud dužan odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb.

(2) Do imenovanja skrbnika iz stavka 1. ovoga članka, posebni skrbnik imat će položaj skrbnika.

Preispitivanje zdravlja štićenika

Članak 238.

(1) Skrbnik je dužan svake godine pribaviti od obiteljskog doktora medicine osobe lišene poslovne sposobnosti mišljenje o stanju zdravlja štićenika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti, zasnovanoga na mišljenju liječnika specijaliste.

(2) Mišljenje iz stavka 1. ovoga članka skrbnik je dužan dostaviti centru za socijalnu skrb kao sastavni dio izvješća o radu skrbnika.

Prestanak skrbništva za punoljetne osobe

Članak 239.

(1) Skrbništvo za punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti prestaje kad sudsko rješenje o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćno.

(2) Sud može odlučiti da osobi koja je bila lišena poslovne sposobnosti bude smanjen opseg lišenja poslovne sposobnosti odnosno da joj se poslovna sposobnost vrati.

IV. POSEBNO SKRBNIŠTVO

Posebno skrbništvo za dijete

Članak 240.

(1) Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta, centar za socijalnu skrb ili sud će imenovati posebnog skrbnika:

1. djetetu u postupku osporavanja majčinstva,
2. djetetu u bračnim sporovima i drugim postupcima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom,
3. djetetu u postupku izricanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti suda,
4. djetetu u postupku donošenja rješenja koje zamjenjuje pristanak na posvojenje,
5. djetetu kad postoji sukob interesa između njega i njegovih zakonskih zastupnika u imovinskim postupcima ili sporovima odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova,
6. djeci u slučaju spora ili sklapanja pravnoga posla između njih kad ista osoba nad njima ostvaruje roditeljsku skrb,
7. djetetu stranom državljaninu koje se bez pratnje zakonskoga zastupnika zatekne na teritoriju Republike Hrvatske,
8. u drugim slučajevima ako je to potrebno kad su interesi djeteta i roditelja, odnosno osobe koja skrbi o djetetu u suprotnosti.

(2) Posebni skrbnik dužan je:

1. odmah se odazvati pozivu da sudjeluje u postupku kao zastupnik djeteta te zastupati interese djeteta u postupku za koji je imenovan,
2. obavijestiti dijete o predmetu spora, tijeku i ishodu na način koji je primjeren djetetovoj dobi,
3. razgovarati s roditeljem ili drugim osobama koje su djetetu bliske, ako to smatra potrebnim ili ga na to obveže sud.

(3) Poslove posebnog skrbnika može obavljati osoba koja ima položen pravosudni ispit i zaposlena je u ustanovi za zastupanje djece i osoba s invaliditetom.

(4) Ustanovu iz stavka 3. ovoga članka osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Posebni skrbnik za odrasle osobe

Članak 241.

(1) Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa, centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika:

1. osobi za koju je podnesen prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti, osim u slučaju iz članka 236. stavka 5. ovoga Zakona,
2. osobi kojoj najmanje tri mjeseca nije poznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika, u stvarima o kojima se odlučuje prema odredbama ovoga Zakona,
3. štićeniku kad postoji sukob interesa između njega i njegova skrbnika ili bliskoga srodnika odnosno bračnog druga skrbnika, u imovinskim postupcima ili sporovima odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova,
4. štićenicima u slučaju spora ili sklapanja pravnoga posla između njih kad imaju istoga skrbnika,
5. u drugim slučajevima kad je to potrebno radi zaštite prava i interesa osobe.

(2) Posebni skrbnik iz stavka 1. ovoga članka je osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u ustanovi za zastupanje djece i osoba s invaliditetom ili imenovani punomoćnik odnosno osoba određena javnobilježničkim aktom iz članka 236. stavka 5. ovoga Zakona (anticipirana naredba).

(3) Na dužnosti posebnoga skrbnika te osnivanje i ustrojstvo ustanove za zastupanje djece i osoba s invaliditetom na odgovarajući način primjenjuju se odredbe članka 240. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona.

Rješenje o imenovanju posebnog skrbnika

Članak 242.

(1) Rješenjem o imenovanju posebnog skrbnika utvrđuju se njegove dužnosti i ovlasti. Odredbe o pravima, dužnostima i odgovornostima skrbnika primjenjuju se na odgovarajući način i na posebnog skrbnika.

(2) Žalba protiv rješenja centra za socijalnu skrb o imenovanju posebnoga skrbnika iz članaka 240. i 241. ovoga Zakona ne odgađa izvršenje rješenja, osim u slučaju kad je izjavljena protiv rješenja o imenovanju posebnog skrbnika iz članka 241. stavka 1. točke 2. ovoga Zakona.

(3) Posebni skrbnik dužan je podnijeti izvješće o svojem radu na zahtjev centra za socijalnu skrb tijekom obavljanja poslova skrbništva u roku koji odredi centar za socijalnu skrb, a po okončanju slučaja za koji je bio imenovan u roku od osam dana.

Ovlasti i dužnosti posebnog skrbnika u postupku lišenja poslovne sposobnosti

Članak 243.

(1) Centar za socijalnu skrb odredit će opseg dužnosti i ovlasti posebnom skrbniku osobe prema kojoj je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti, uzimajući u obzir sadržaj prijedloga za lišenje poslovne sposobnosti.

(2) Ovlasti i dužnosti posebnoga skrbnika iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb u pravilu će ograničiti na zastupanje u postupku lišenja poslovne sposobnosti i poduzimanje hitnih mjera nužnih za osiguranje imovine ili zaštitu zdravlja osobe prema kojoj se postupak vodi.

(3) Tijekom postupka lišenja poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb ovlašten je dopuniti rješenje o opsegu ovlasti i dužnosti posebnom skrbniku iz stavaka 1. i 2. ovoga članka.

(4) Dužnost posebnoga skrbnika iz stavka 1. ovoga članka prestaje kad rješenje o stavljanju pod skrbništvo postane izvršno ili kad sudsko rješenje da ne postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti postane pravomoćno.

Skrbništvo za poseban slučaj za nedostupnu osobu ili osobu nepoznata boravišta

Članak 244.

(1) Osobi kojoj je najmanje tri mjeseca nepoznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika, u postupcima koji su pokrenuti i vode se pred sudom ili javnopravnim tijelima, centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika samo po obavijesti suda ili javnopravnog tijela pred kojim se vodi postupak o njezinim pravima i interesima u stvarima koje se vode prema odredbama ovoga Zakona.

(2) Tijelo pred kojim se vodi određeni postupak može osobama iz stavka 1. ovoga članka imenovati privremenog zastupnika. To tijelo dužno je bez odgode obavijestiti centar za socijalnu skrb koji će odlučiti hoće li i kako činjenica imenovanja privremenog zastupnika imati utjecaj na rješenje centra za socijalnu skrb o potrebi zaštite te osobe.

Posebni skrbnik imenovan od suda

Članak 245.

(1) U slučaju spora između štićenika čiji je skrbnik određen prema odredbi članka 247. stavka 6. ovoga Zakona i centra za socijalnu skrb, sud će u izvanparničnom postupku radi zaštite prava i interesa tog štićenika imenovati posebnoga skrbnika i odrediti opseg njegovih ovlasti.

(2) Prijedloga sudu za postavljanje skrbnika iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti štićenik, ustanova i druga pravna ili fizička osoba koja dozna za takav slučaj.

Prestanak prava i dužnosti posebnog skrbnika

Članak 246.

Prava i dužnosti posebnoga skrbnika prestaju kad rješenje o prestanku toga skrbništva postane izvršno.

V. SKRBNIK

Imenovanje skrbnika

Članak 247.

(1) Skrbnikom se imenuje osoba koja ima osobine i sposobnosti za obavljanje skrbništva i koja pristane biti skrbnikom te ako je to za dobrobit štićenika.

(2) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelja ili roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti se o svojem punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti, centar za socijalnu skrb će takvomu roditelju, odnosno roditeljima u pravilu dati prednost pred ostalim osobama prigodom odluke o izboru skrbnika.

(3) Centar za socijalnu skrb može štíćeniku imenovati i više skrbnika i pritom odlučiti moraju li odluke donositi zajednički ili svaki napose za posebno određene radnje ili postupke.

(4) Centar za socijalnu skrb može u rješenju o imenovanju skrbnika imenovati zamjenika skrbniku za slučaj da skrbnik nije u mogućnosti obavljati poslove skrbništva. U slučaju nemogućnosti obavljanja poslova skrbništva, skrbnik će o tome odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb, zamjenika skrbnika i štíćenika starijeg od četrnaest godina. Zamjenik skrbnika stupa na dužnost skrbnika od trenutka njegove obavijesti o nemogućnosti obavljanja poslova skrbništva, a što će centar za socijalnu skrb utvrditi rješenjem.

(5) Ako je osoba lišena poslovne sposobnosti prije sastavila javnobilježničku ispravu kojom imenuje osobu ili više osoba skrbnika kao i njihove zamjenike, centar će tu osobu imenovati skrbnikom ako su ispunjene ostale pretpostavke određene ovim Zakonom.

(6) Ako to zahtijevaju okolnosti slučaja i dobrobit štíćenika, centar za socijalnu skrb će skrbnikom imenovati osobu zaposlenu u tom centru iz redova stručnih radnika. Skrbnikom ne može biti imenovan ravnatelj niti službenik koji obavlja pravne poslove skrbništva u tom centru.

(7) Za imenovanje skrbnika iz stavka 6. ovoga članka nije potreban njegov pristanak.

(8) Ista osoba može biti skrbnik većemu broju štíćenika ako to nije u suprotnosti s dobrobiti štíćenika.

(9) Centar za socijalnu skrb upoznat će štíćenika s osobom koju namjerava imenovati skrbnikom i od njega o toj osobi zatražiti mišljenje.

(10) Centar za socijalnu skrb može zatražiti mišljenje od posebnoga skrbnika, srodnika ili drugih bliskih osoba o osobi koju namjerava imenovati skrbnikom.

Zapreke za imenovanje osobe skrbnika

Članak 248.

Skrbnik ne može biti osoba:

1. koja je lišena roditeljske skrbi,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čiji su interesi u suprotnosti s interesima štíćenika,
4. od koje se, s obzirom na njezino ponašanje i osobine te odnose sa štíćenikom, ne može očekivati da će pravilno obavljati dužnosti skrbnika,
5. s kojom je štíćenik sklopio ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju,

6. s čijim je bračnim drugom štićenik sklopio ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju.

Dužnosti centra za socijalnu skrb prigodom imenovanja skrbnika

Članak 249.

Centar za socijalnu skrb dužan je upoznati osobu koju namjerava imenovati skrbnikom sa značenjem skrbništva, pravima štićenika te dužnostima, ovlastima i pravima skrbnika, a s tim je okolnostima dužan upoznati i štićenika, osim ako to nije moguće, o čemu je centar za socijalnu skrb dužan sastaviti bilješku.

Sadržaj rješenja o imenovanju skrbnika

Članak 250.

- (1) Centar za socijalnu skrb rješenjem o imenovanju skrbnika određuje njegove dužnosti i prava.
- (2) Prigodom određivanja dužnosti i prava skrbnika, centar za socijalnu skrb je dužan voditi računa o opsegu i sadržaju lišenja poslovne sposobnosti punoljetnog štićenika, te u skladu s tim primjenjivati odgovarajuće odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti skrbnika.
- (3) Centar za socijalnu skrb može rješenjem ograničiti ovlasti skrbnika ako je to u interesu štićenika i odlučiti da pojedine poslove za štićenika obavlja stručni radnik centra za socijalnu skrb ili druga osoba osposobljena za takvu vrstu poslova.

Dostava izvršnog rješenja o skrbništvu

Članak 251.

Rješenje o stavljanju pod skrbništvo i o prestanku skrbništva te, ako postoji kao zasebno rješenje, i rješenje o imenovanju osobe skrbnika centar za socijalnu skrb će u roku od osam dana od dana izvršnosti rješenja dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnomu odjelu općinskog suda na području kojega osoba pod skrbništvom ima nekretnine radi zabilježbe, odnosno brisanja zabilježbe u zemljišne knjige.

Dužnosti skrbnika

Članak 252.

- (1) Skrbnik je dužan poduzimati mjere da se štićenik osposobi za samostalan život i rad, savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama te o dobrobiti štićenika.
- (2) Prije poduzimanja važnijih mjera zaštite osobe štićenika ili njegovih imovinskih interesa, skrbnik je dužan razmotriti mišljenje, želje i osjećaje štićenika te ih uzeti u obzir, osim ako to nije u suprotnosti s dobrobiti štićenika.
- (3) O poduzetim mjerama iz stavka 2. ovoga članka, te eventualnim razlozima odbijanja želja štićenika skrbnik je dužan sastaviti bilješku kao sastavni dio izvješća o radu skrbnika.

(4) Skrbnik će nastojati punoljetnoga štíćenika uključiti u svakodnevni život i slobodne aktivnosti, ovisno o njegovu zdravstvenom stanju i sposobnostima.

(5) O poduzetim mjerama iz stavka 4. ovoga članka skrbnik je dužan sastaviti bilješku kao sastavni dio izvješća o radu skrbnika.

Imovina štíćenika

Članak 253.

(1) Centar za socijalnu skrb će bez odgode popisati i opisati imovinu štíćenika lišenog poslovne sposobnosti u pogledu upravljanja imovinom i povjeriti je na upravljanje skrbniku.

(2) Ako štíćenik ima nepokretnu imovinu, centar za socijalnu skrb procijenit će njenu vrijednost ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela.

(3) Ako to centar za socijalnu skrb smatra potrebnim, procijenit će vrijednost pokretne imovine ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela.

(4) Popisu imovine prisustvuju članovi povjerenstva u sastavu: predstavnik centra za socijalnu skrb, ureda državne uprave, skrbnik, osoba kod koje se imovina nalazi i štíćenik, ako je sposoban shvatiti o čemu se radi.

(5) Članove povjerenstva iz stavka 4. ovoga članka imenuje centar za socijalnu skrb.

Osiguranje imovine štíćenika prije donošenja odluke o skrbništvu

Članak 254.

(1) Centar za socijalnu skrb će, kad procijeni da je potrebno, popisati i opisati imovinu štíćenika, te poduzeti druge mjere za osiguranje imovine i prije donošenja rješenja o skrbništvu.

(2) Centar za socijalnu skrb može i prije donošenja rješenja o skrbništvu od zemljišnoknjižnoga odjela općinskoga suda na području kojega osoba ima nekretnine zatražiti zabilježbu u zemljišne knjige o pokretanju postupka za stavljanje osobe pod skrbništvo.

Mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika

Članak 255.

Skrbnik je dužan uz pomoć centra za socijalnu skrb poduzeti potrebne mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika.

Izdaci za životne potrebe štíćenika

Članak 256.

(1) Izdaci za životne potrebe štíćenika namiruju se iz:

1. štíćenikovih prihoda,

2. sredstava dobivenih od osoba koje su po zakonu dužne uzdržavati štićenika,
3. sredstava socijalne skrbi, sukladno odredbama posebnoga zakona,
4. štićenikove imovine,
5. drugih izvora.

(2) Iznimno, ako je to za dobrobit štićenika, izdaci za njegove životne potrebe mogu se prije sredstava socijalne skrbi namiriti iz štićenikove imovine koja ne služi za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba štićenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati.

Zastupanje štićenika

Članak 257.

(1) Skrbnik zastupa štićenika.

(2) U poslovima zastupanja skrbnik je dužan prihvatiti mišljenje i želje štićenika, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štićenika.

Odluke o osobnim stanjima koje donosi isključivo štićenik

Članak 258.

Samo štićenik može donijeti odluke koje se odnose na izjave o strogo osobnim stanjima, primjerice o:

1. priznanju očinstva, uz odobrenje skrbnika,
2. pristanku na priznanje očinstva, uz odobrenje skrbnika,
3. pristanku na sklapanje i razvod braka,
4. pristanku na stupanje u životne zajednice s osobama različitoga ili istoga spola te o prestanku navedenih zajednica,
5. pristanku na posvojenje, osim u slučajevima u kojima sud donosi odluku koja zamjenjuje pristanak roditelja prema članku 190. stavka 1. ovoga Zakona,
6. drugim odlukama koje imaju značenje izjava o strogo osobnim stanjima, osim onih o kojima ovaj Zakon određuje drugačije.

Prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb

Članak 259.

(1) Za poduzimanje važnijih mjera o osobi, osobnim stanjima, zdravlju štićenika ili imovini štićenika skrbniku je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, osim u slučaju rješenja koje donosi sud.

(2) Važnija mjera o osobi ili osobnom stanju štićenika, primjerice je, rješenje o smještaju u dom, udomiteljsku obitelj, o promjeni prebivališta ili boravišta, o promjeni osobnog imena i o drugim mjerama koje na prava i obveze štićenika mogu ostaviti značajne posljedice.

(3) Važnijom mjerom o zdravlju štićenika smatra se rješenje o invazivnim medicinskim postupcima, te ona koja prelazi specijalističke preglede, te primjenu redovite terapije.

(4) Važnijom mjerom o imovini štíćenika smatra se opterećenje ili otuđenje štíćenikove imovine, odnosno raspolaganje većim opsegom imovine štíćenika.

(5) Prethodno odobrenje skrbniku nije potrebno u slučaju obavljanja poslova redovitog upravljanja imovinom, te obavljanja redovitih poslova koji se odnose na osobna stanja, osim ako rješenjem centra za socijalnu skrb ili odredbama ovoga Zakona nije određeno drugačije.

Odluke suda o zdravlju štíćenika

Članak 260.

(1) Samo sud može, po prijedlogu štíćenika ili skrbnika, u posebnom postupku donijeti rješenje o štíćenikovu:

1. prekidu trudnoće,
2. sterilizaciji,
3. doniranju tkiva i organa,
4. sudjelovanju u biomedicinskim istraživanjima,
5. mjerama za održavanje na životu.

(2) Nije potrebno sudsko rješenje ako je štíćenik u vrijeme dok je bio poslovno sposoban sastavio javnobilježničku ispravu u kojoj odlučuje o stvarima iz stavka 1. ovoga članka.

Upravljanje i zastupanje u imovinskim stvarima štíćenika

Članak 261.

(1) Skrbnik samostalno obavlja poslove redovitoga upravljanja štíćenikovom imovinom, ako rješenjem centra za socijalnu skrb nije drugačije određeno.

(2) Skrbnik može samo uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb poduzeti posao koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štíćenika, a osobito:

1. otuđiti ili opteretiti štíćenikove nekretnine,
2. otuđiti iz štíćenikove imovine pokretnine veće vrijednosti,
3. raspolagati štíćenikovim imovinskim pravima.

(3) Prije donošenja rješenja o odobrenju poslova iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb određuje namjenu pribavljenih sredstava i nadzire njihovu upotrebu.

(4) Radnjama iz stavka 2. ovoga članka skrbnik u pravilu ne može opteretiti ili otuđiti više od dvije trećine ukupne vrijednosti štíćenikove imovine.

(5) Radnik centra za socijalnu skrb i njegov bračni drug ne mogu sa štíćenikom sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju štíćenikove imovine.

(6) Skrbnik ne može u ime i za račun štíćenika sklopiti ugovor o dosmrtnom ili doživotnom uzdržavanju.

Izvjeshće o radu skrbnika

Članak 262.

(1) Skrbnik je dužan svakih šest mjeseci i kada to zatraži centar za socijalnu skrb, podnijeti izvješće o svojem radu i o stanju štíćenikove imovine. Primjerak svakoga izvješća o radu i stanju štíćenikove imovine skrbnik je dužan dostaviti štíćeniku koji je navršio četrnaest godina.

(2) Skrbnik koji je po ovom Zakonu dužan uzdržavati štíćenika dužan je svake godine i kad to zatraži centar za socijalnu skrb podnijeti izvješće o svojem radu i stanju štíćenikove imovine.

(3) Izvjeshće iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnosi se u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

(4) U izvješću skrbnik mora navesti kako se brinuo o osobi štíćenika, njegovu zdravlju, zaštiti njegovih prava i dobrobiti, o mjerama za samostalno osposobljavanje za život, te podatke o upravljanju i raspolaganju štíćenikovom imovinom, o prihodima i rashodima štíćenika i druge podatke značajne za osobu štíćenika u proteklom razdoblju.

(5) U slučaju da je skrbnikom imenovan stručni radnik centra za socijalnu skrb izvješće podnosi osoba iz članka 247. stavka 6. ovoga Zakona stručnom vijeću centra za socijalnu skrb.

(6) Centar za socijalnu skrb dužan je razmotriti izvješće skrbnika, o tome sastaviti zapisnik i u slučaju potrebe poduzeti odgovarajuće mjere radi zaštite dobrobiti štíćenika.

Prava skrbnika

Članak 263.

(1) Skrbnik ima pravo na mjesečnu naknadu ovisno o njegovu radu i zalaganju u zaštiti štíćenikovih prava i dobrobiti, o čemu ga je centar za socijalnu skrb dužan obavijestiti.

(2) Prava na naknadu nema skrbnik koji je dužan uzdržavati štíćenika.

(3) Naknada skrbniku isplaćuje se iz sredstava navedenih u odredbi članka 256. stavka 1. točaka 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava namirenje osnovnih životnih potreba štíćenika.

(4) Skrbnik ima pravo na naknadu opravdanih troškova koju mu odobri centar za socijalnu skrb iz sredstava navedenih u članku 256. stavku 1. točkama 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava namirenje osnovnih životnih potreba štíćenika.

(5) Skrbnik zaposlen u centru za socijalnu skrb ima pravo na mjesečnu naknadu za poslove skrbništva koje uz posebno odobrenje ravnatelja obavlja izvan uredovnoga vremena.

Naknada iz sredstava socijalne skrbi

Članak 264.

(1) Ako se sredstva za naknade iz članka 263. ovoga Zakona ne mogu namiriti iz sredstava predviđenih u članku 256. stavku 1. točkama 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, namirit će se na teret sredstava socijalne skrbi.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će pravilnikom visinu iznosa i način isplate naknade za skrbnika iz članka 263. ovoga Zakona i stavka 1. ovoga članka.

Odgovornost skrbnika

Članak 265.

(1) Skrbnik odgovara za štetu koju je skrivio u obavljanju svojih dužnosti ili zloupotrebom položaja i ovlasti.

(2) Centar za socijalnu skrb procijenit će iznos štete i pozvati skrbnika da je u određenom roku naknadi, te istodobno podnijeti zahtjev sudu da se štíćenikova tražbina osigura na imovini skrbnika.

(3) Ako skrbnik u određenom roku ne naknadi štetu, centar za socijalnu skrb će izravno ili preko posebnoga skrbnika podnijeti tužbu za naknadu štete.

(4) Radi zaštite štíćenikovih prava koja su povrijeđena nepravilnim skrbnikovim radom ili zloupotrebom položaja i ovlasti centar za socijalnu skrb dužan je prema skrbniku poduzeti i druge mjere propisane zakonom.

Imenovanje novog skrbnika

Članak 266.

Ako skrbnik umre ili samovoljno prestane obavljati svoju dužnost ili ako nastanu okolnosti koje zaprečuju skrbnika da obavlja svoju dužnost, centar za socijalnu skrb će bez odgode štíćeniku imenovati novog skrbnika.

Razrješenje dužnosti skrbnika

Članak 267.

(1) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti ako utvrdi da je u obavljanju dužnosti nemaran, da ugrožava štíćenikove interese, da zloupotrebljava svoje ovlasti ili ako procijeni da bi za štíćenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi skrbnik.

(2) Centar za socijalnu skrb zatražit će izjavom na zapisnik štíćenikovo mišljenje o razrješenju njegova skrbnika.

(3) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti kad on to zatraži, a najkasnije u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

(4) U slučaju iz stavaka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb će, bez odgode, štićeniku imenovati novog skrbnika.

Promjena skrbnika i primopredaja skrbničke dužnosti

Članak 268.

(1) U slučaju promjene skrbnika centar za socijalnu skrb će zatražiti izvješće dosadašnjeg skrbnika i odrediti rok u kojem ima obaviti primopredaju dužnosti.

(2) O primopredaji se sastavlja zapisnik u nazočnosti službenika centra za socijalnu skrb, obaju skrbnika i štićenika, osim ako se sa štićenikom ne može komunicirati čak ni uz pomoć druge osobe.

(3) Ako dosadašnji skrbnik nije podnio izvješće ili nije u mogućnosti biti nazočan primopredaji dužnosti, centar za socijalnu skrb upoznat će novog skrbnika s osobnim i imovinskim stanjem štićenika.

Dužnosti skrbnika za slučaj prestanka skrbništva

Članak 269.

U slučaju prestanka skrbništva centar za socijalnu skrb pozvat će skrbnika da u određenom roku podnese izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine, te da preda imovinu na upravljanje štićeniku ili njegovu roditelju ili posvojitelju. Predaja se obavlja u nazočnosti skrbnika, štićenika, roditelja ili posvojitelja i službenika centra za socijalnu skrb, o čemu se sastavlja zapisnik.

VI. NADLEŽNOST I POSTUPAK U POSLOVIMA SKRBNIŠTVA

Mjesna nadležnost

Članak 270.

Mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb u poslovima skrbništva određuje se prema prebivalištu odnosno boravištu osobe koju treba staviti pod skrbništvo ili kojoj treba imenovati posebnoga skrbnika.

Mjesna nadležnost za dijete smješteno izvan obitelji

Članak 271.

Za stavljanje pod skrbništvo djeteta smještenoga u socijalnu, odgojno-obrazovnu, zdravstvenu ili drugu ustanovu, odnosno udomiteljsku obitelj, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb posljednjega prebivališta, odnosno boravišta štićenika.

Promjena mjesne nadležnosti

Članak 272.

Ako štićenik promijeni prebivalište, odnosno boravište, mijenja se i mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb.

Pokretanje postupka skrbništva i imenovanje skrbnika

Članak 273.

(1) Postupak za stavljanje pod skrbništvo i imenovanje skrbnika kao i primjenu pojedinih oblika skrbničke zaštite pokreće po službenoj dužnosti mjesno nadležni centar za socijalnu skrb.

(2) Postupak za stavljanje pod skrbništvo kao i za primjenu pojedinih oblika zaštite centar za socijalnu skrb pokreće na temelju neposrednog saznanja ili u povodu obavijesti koju su mu dužni dostaviti:

- matičar, pravosudna, druga državna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave,
- bračni drug, srodnici i drugi članovi kućanstva,
- zdravstvene ustanove, izabrani doktor obiteljske medicine.

Mjere za zaštitu interesa osobe u postupku stavljanja pod skrbništvo

Članak 274.

Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak za stavljanje osobe pod skrbništvo, odmah poduzima potrebne mjere za zaštitu njezinih osobnih i imovinskih prava i interesa.

Mjesna nadležnost u vezi s nekretninama

Članak 275.

(1) Ako štićenik ima nekretnine na području drugoga centra za socijalnu skrb, nadležni centar za socijalnu skrb može imenovati posebnog skrbnika s područja na kojem se nekretnina nalazi.

(2) Odobrenje za otuđenje ili opterećenje nekretnina iz stavka 1. ovoga članka daje centar za socijalnu skrb nadležan za cjelokupnu brigu o štićeniku.

Dužnost suradnje tijela i osoba u poslovima skrbništva

Članak 276.

(1) Centar za socijalnu skrb surađuje s tijelima državne uprave, lokalne samouprave, pravnim i fizičkim osobama osobito kad je potrebno:

1. pribaviti podatke o osobama koje treba staviti pod skrbništvo,

2. pribaviti prijedloge o osobama pogodnim za skrbnika odnosno mišljenja o osobama predloženim za skrbnika,
3. pribaviti podatke o nedostacima ili nepravilnostima u radu skrbnika.

(2) Socijalna, odgojno-obrazovna, zdravstvena i druga ustanova, drugi pružatelj socijalnih ili zdravstvenih usluga, odnosno obitelj u kojoj je štíćenik smješten, dužna je obavješćivati skrbnika i centar za socijalnu skrb o svim važnijim okolnostima koje se odnose na osobu štíćenika.

(3) O zaprimljenoj obavijesti iz stavka 2. ovoga članka skrbnik je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb.

(4) O obavijesti iz stavka 3. ovoga članka kao i o obavijesti koju centar za socijalnu skrb primi od osoba iz stavka 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti bilješku.

Dužnost centra za socijalnu skrb na praćenje prilika u kojima štíćenik živi

Članak 277.

(1) Centar za socijalnu skrb prati prilike u kojima štíćenik živi. Stručni radnik centra za socijalnu skrb dužan je najmanje dva puta godišnje obići štíćenika, kao i kad to zatraže štíćenik ili skrbnik.

(2) Stručni radnik centra za socijalnu skrb dužan je u roku od osam dana od obilaska štíćenika o tome sastaviti izvješće.

(3) Centar za socijalnu skrb prati rad skrbnika i pruža mu potrebnu pomoć.

(4) O zatraženoj pomoći te njezinu pružanju, centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti bilješku.

Žalba protiv odluke o skrbništvu i imenovanju i razrješenju skrbnika

Članak 278.

(1) Maloljetni štíćenik koji je navršio četrnaest godina života i štíćenik lišen poslovne sposobnosti imaju pravo izjaviti žalbu protiv rješenja o imenovanju, odnosno razrješenju skrbnika, kao i protiv rješenja u kojima se odlučuje o njihovim pravima i dobrobiti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi.

(2) Pravo na žalbu protiv rješenja o imenovanju skrbnika ima i osoba koja je anticipiranom naredbom imenovana skrbnikom.

(3) Žalba iz stavka 1. ovoga članka odgađa izvršenje rješenja. U žurnim slučajevima centar za socijalnu skrb može odrediti da će se rješenje odmah izvršiti.

(4) Centar za socijalnu skrb može donositi nova rješenja o imenovanju i razrješenju skrbnika kad to zahtijevaju interesi štíćenika.

Pritužba na rad skrbnika i centra za socijalnu skrb

Članak 279.

(1) Štićenik, njegov bračni drug, srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi u drugom stupnju, pravosudna tijela, tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne samouprave, socijalne, zdravstvene i prosvjetne ustanove, udruge koje se bave zaštitom i promicanjem prava osoba s invaliditetom, pružatelji usluga u sustavu socijalne skrbi i pravobranitelji mogu podnijeti pritužbu na rad skrbnika centru za socijalnu skrb.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah ispitati osnovanost pritužbe, u slučaju potrebe poduzeti zakonom određene mjere, a o poduzetim mjerama i osnovanosti pritužbe izvješćuje osobe iz stavka 1. ovoga članka, te ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i skrbnik mogu podnijeti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi pritužbu na rad centra za socijalnu skrb u vezi s obavljanjem pojedinih skrbničkih poslova.

(4) Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi dužno je odmah ispitati navode i osnovanost pritužbe. Ako je pritužba osnovana, ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi daje upute centru za socijalnu skrb kako treba postupiti i određuje rok u kojem je centar za socijalnu skrb dužan dostaviti obavijest o poduzetim radnjama.

Očevidnici i spisi predmeta osoba pod skrbništvom

Članak 280.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine, podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika te sadržaj i oblik punomoći i anticipiranih naredbi.

Šesti dio

UZDRŽAVANJE

I. OPĆE ODREDBE

Dužnost i pravo na uzdržavanje

Članak 281.

Uzdržavanje je dužnost i pravo roditelja i djece, bračnih i izvanbračnih drugova i srodnika u ravnoj lozi, kad je to predviđeno ovim Zakonom.

Načelo razmjernosti

Članak 282.

Osobe iz članka 281. ovoga Zakona međusobnom uzdržavanju doprinose prema svojim mogućnostima i potrebama uzdržavane osobe, uz uvjete i na način određen ovim Zakonom.

Redoslijed osoba s pravom na uzdržavanje

Članak 283.

- (1) Uzdržavanje djece ima prednost pred uzdržavanjem bračnog ili izvanbračnog druga i roditelja.
- (2) Bračni i izvanbračni drugovi najprije ostvaruju uzdržavanje međusobno, a potom od srodnika.
- (3) Djeca ostvaruju pravo na uzdržavanje od bake i djeda prije uzdržavanja od maćehe ili očuha.
- (4) Ako maćeha ili očuh imaju djecu, dužnost uzdržavanja maćehe i očuha zajednička je djeci i pastorcima.
- (5) Baka odnosno djed ostvaruju pravo na uzdržavanje od punoljetne djece prije uzdržavanja od unučadi.

Uzdržavanje od strane više obveznika uzdržavanja

Članak 284.

- (1) Ako više osoba po odredbama ovoga Zakona ima istodobnu obvezu uzdržavanja, ta se obveza dijeli prema njihovim mogućnostima.
- (2) Ako osoba koja je na temelju ovoga Zakona dužna prije ostalih uzdržavati, nije u mogućnosti u potpunosti zadovoljiti potrebe za uzdržavanje, osoba koja traži uzdržavanje može razliku ostvariti od drugih obveznika uzdržavanja određenih ovim Zakonom.

Promijenjene okolnosti u vezi s obvezom uzdržavanja

Članak 285.

Osoba koja prima i osoba koja daje uzdržavanje može tražiti da sud povisi ili snizi iznos uzdržavanja, odluči o prestanku uzdržavanja ili promijeni način uzdržavanja određen prijašnjom ovršnom ispravom ako su se okolnosti promijenile.

Zabrana odricanja

Članak 286.

- (1) Odricanje od prava na uzdržavanje nema pravnog učinka.

(2) Ovlaštenici prava na uzdržavanje mogu se odreći već stečenih prava po osnovi uzdržavanja, odnosno mogu s njima raspolagati na neki drugi način.

(3) Odredba iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na uzdržavanje maloljetne djece.

Pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje

Članak 287.

(1) Fizička ili pravna osoba koja nije bila dužna uzdržavati, a snosila je troškove uzdržavanja neke osobe, može tužbom tražiti naknadu tih troškova od onoga koji je po ovom Zakonu bio dužan davati uzdržavanje ako su učinjeni troškovi bili opravdani.

(2) Osoba koja je podredno dužna davati uzdržavanje, a snosila je troškove uzdržavanja, ovlaštena je tražiti od osobe koja je prije nje bila dužna davati uzdržavanje naknadu onoga što je umjesto nje dala za uzdržavanje.

(3) Pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje iz stavka 1. ovoga članka odnosi se i na roditelje djeteta.

II. UZDRŽAVANJE DJECE, RODITELJA I DRUGIH SRODNIKA

Uzdržavanje maloljetnog djeteta

Članak 288.

(1) Roditelji su prvi dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete. Radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta.

(2) Ako roditelj ne uzdržava maloljetno dijete, dužni su ga uzdržavati baka i djed po tom roditelju.

(3) Maćeha ili očuh dužni su uzdržavati maloljetnoga pastorka, ako dijete ne može ostvariti uzdržavanje od drugoga roditelja. Maćeha ili očuh dužni su nakon smrti djetetova roditelja uzdržavati maloljetnog pastorka, ako su u trenutku smrti roditelja živjeli s pastorkom.

Uskraćeno uzdržavanje maloljetnog djeteta

Članak 289.

(1) Roditelj koji ne stanuje s maloljetnim djetetom i nije plaćao uzdržavanje za svoje maloljetno dijete dužan je isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje od nastanka toga prava pa do podnošenja tužbe.

(2) Smatra se da je obveza uzdržavanja za pojedini mjesec nastala krajem mjeseca za koji je uzdržavanje trebalo dati, a u visini koja se može odrediti prema članku 314. ovoga Zakona.

(3) Tražbina djeteta iz stavka 1. ovoga članka prema roditelju koji ga nije uzdržavao zastarijeva za vrijeme od pet godina od dana nastanka obveze.

Uzdržavanje punoljetnog djeteta

Članak 290.

- (1) Roditelji su dužni uzdržavati punoljetno dijete koje se školuje u srednjoj školi odnosno polazi sveučilišni ili stručni studij u skladu s posebnim propisima te redovito i uredno ispunjava svoje obveze, a najdulje do dvadeset i šeste godine djeteta.
- (2) Punoljetno dijete koje je završilo obrazovanje iz stavka 1. ovoga članka, a ne može se zaposliti, roditelji su dužni uzdržavati godinu dana nakon prestanka obrazovanja.
- (3) Punoljetno dijete koje zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobno za rad roditelji su dužni uzdržavati dok ta nesposobnost traje.
- (4) Roditelj djeteta iz stavka 1. ovoga članka ima pravo od djeteta, nadležnih tijela i pravnih osoba tražiti i dobiti podatke o djetetovu obrazovanju, odnosno zaposlenju.
- (5) Smatra da se da učenik odnosno student redovito i uredno ispunjava svoje obveze i kad zbog opravdanih razloga (trudnoće, bolesti i sličnih razloga) nije uspio ispuniti obveze tekuće školske, odnosno akademske godine.

Dužnosti djeteta u vezi s uzdržavanjem

Članak 291.

- (1) Dijete koje ima prihode dužno je doprinostiti za svoje uzdržavanje.
- (2) Punoljetno dijete koje prima uzdržavanje radi školovanja dužno je obavijestiti roditelje o redovnom ispunjavanju obveza najkasnije do 1. studenoga za svaku akademsku godinu.

Uzdržavanje roditelja

Članak 292.

- (1) Punoljetno dijete je dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine.
- (2) Dijete se može osloboditi dužnosti uzdržavanja roditelja koji ga iz neopravdanih razloga nije uzdržavao u vrijeme kad je to bila njegova zakonska obveza.

Uzdržavanje maćehe i očuha

Članak 293.

Punoljetni pastork je dužan uzdržavati maćehu odnosno očuha ako maćeha ili očuh nisu sposobni za rad, a nemaju dovoljno sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su oni pastorka uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme.

Uzdržavanje bake i djeda

Članak 294.

Punoljetno unuče je dužno uzdržavati baku odnosno djeda, ako baka odnosno djed nisu sposobni za rad, a nemaju dosta sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su oni unuče uzdržavali ili su se brinuli o njemu dulje vrijeme.

III. UZDRŽAVANJE BRAČNOG DRUGA

Pretpostavke i određivanje uzdržavanja

Članak 295.

(1) Bračni drug koji nema dosta sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nije sposoban za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svojeg bračnog druga ako ovaj ima dosta sredstva i mogućnosti zadovoljiti njegove potrebe.

(2) Kad određuje uzdržavanje za bračnog druga, sud posebno treba uzeti u obzir sljedeće okolnosti:

1. ostvarivanje skrbi o djeci,
2. podjelu obiteljskih obveza za trajanja braka, i
3. životni standard za trajanja braka.

Modaliteti ispunjenja obveze uzdržavanja

Članak 296.

(1) Uzdržavanje za bračne drugove se određuje u redovitim mjesečnim obrocima i unaprijed.

(2) Sud može na zahtjev jednoga ili obaju bračnih drugova odrediti jednokratnu isplatu iznosa za uzdržavanje uzimajući u obzir okolnosti slučaja.

Podnošenje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 297.

(1) Bračni drug ima pravo podnijeti zahtjev za uzdržavanje do zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka, na što ga je sud dužan upozoriti.

(2) Iznimno, ako u parnici za razvod ili poništaj braka nije postavljen zahtjev za uzdržavanje, bivši bračni drug može tužbom tražiti uzdržavanje u roku od šest mjeseci od prestanka braka ako su pretpostavke za uzdržavanje, predviđene u članku 295. stavku 1. ovoga Zakona, postojale u trenutku zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka i trajale bez prestanka do zaključenja glavne rasprave u parnici za uzdržavanje.

Trajanje uzdržavanja

Članak 298.

- (1) Sud će odlučiti da obveza uzdržavanja bračnog druga traje do godine dana, osobito kad je brak trajao kratko ili kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme na drugi način osigurati sredstva za život.
- (2) U opravdanim slučajevima sud može produljiti obvezu uzdržavanja. Tužba za produljenje uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.
- (3) Iznimno će sud odrediti obvezu uzdržavanja bračnog druga na neodređeno vrijeme, ako za to postoje opravdane okolnosti.

Odredba o očitoj nepravdi

Članak 299.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje ili donijeti odluku o prestanku obveze uzdržavanja bračnog druga ako bi njegovo ponašanje predstavljalo očitu nepravdu za drugog bračnog druga koji plaća uzdržavanje.

Prestanak uzdržavanja

Članak 300.

- (1) Pravo na uzdržavanje prestaje na dan kad bivši bračni drug koji to pravo koristi sklopi novi brak.
- (2) Pravo na uzdržavanje bivšeg bračnog druga prestaje kad taj bračni drug zasnuje izvanbračnu ili istospolnu zajednicu, odnosno kad postane nedostojan toga prava ili kad prestanu postojati pretpostavke na temelju kojih je uzdržavanje određeno.
- (3) Pravo na uzdržavanje prestaje smrću bivšeg bračnog druga koji daje ili onoga koji prima uzdržavanje.

Pravo na povrat isplaćenog uzdržavanja

Članak 301.

Bračni drug koji je snosio troškove uzdržavanja bivšeg bračnog druga i nakon prestanka obveze za uzdržavanje na temelju članka 300. stavka 2. ovoga Zakona, odnosno nakon njezina smanjenja, ima pravo na povrat vrijednosti danoga uzdržavanja i za vrijeme prije podnošenja tužbe kojom je tražio da se utvrdi prestanak obveze uzdržavanja ili da se ta obveza smanji.

Sporazum o uzdržavanju

Članak 302.

- (1) Bračni drugovi mogu sklopiti sporazum o uzdržavanju u slučaju razvoda braka.
- (2) Sporazumom iz stavka 1. ovoga članka bračni drugovi se mogu sporazumjeti o visini uzdržavanja, načinu ispunjavanja obveze te trajanju i prestanku obveze plaćanja uzdržavanja.
- (3) Sporazum o uzdržavanju mora biti u pisanom obliku i mora biti odobren u izvanparničnom postupku.

IV. UZDRŽAVANJE IZVANBRAČNOG DRUGA I MAJKE IZVANBRAČNOG DJETETA

Podnošenje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 303.

- (1) Ako je prestala izvanbračna zajednica žene i muškarca priznata prema članku 11. stavku 1. ovoga Zakona, izvanbračni drug koji ispunjava pretpostavke za uzdržavanje bračnog druga iz članka 295. ovoga Zakona ima pravo na uzdržavanje od drugog izvanbračnog druga.
- (2) Tužba za uzdržavanje može se podnijeti u roku od šest mjeseci od prestanka izvanbračne zajednice.

Način, trajanje, prestanak i odbijanje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 304.

Odredbe o načinu, trajanju i prestanku uzdržavanja bračnih drugova kao i odbijanju zahtjeva za uzdržavanje bračnog druga zbog očite nepravde na odgovarajući način se primjenjuju i na uzdržavanje izvanbračnih drugova.

Uzdržavanje majke izvanbračnog djeteta

Članak 305.

- (1) Otac izvanbračnog djeteta dužan je uzdržavati djetetovu majku godinu dana od rođenja djeteta ako se ona skrbi o djetetu, a nema dosta sredstava za život.
- (2) Otac izvanbračnog djeteta dužan je isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje iz stavka 1. ovoga članka i za vrijeme do podnošenja tužbe.
- (3) Tražbina majke izvanbračnog djeteta iz stavka 2. ovoga članka prema ocu djeteta zastarijeva za vrijeme od jedne godine od dana nastanka obveze.

V. ODREĐIVANJE UZDRŽAVANJA

1. Opće odredbe

Određivanje uzdržavanja za buduće vrijeme

Članak 306.

Uzdržavanje se može odrediti samo za vrijeme nakon podnošenja zahtjeva za uzdržavanje, osim kad uzdržavanje traži maloljetno dijete za prošlo vrijeme.

Opće pravilo utvrđivanja visine iznosa za uzdržavanje

Članak 307.

- (1) U parnici o uzdržavanju sud će utvrditi ukupan iznos sredstava potrebnih za uzdržavanje.
- (2) Pri procjenjivanju potreba uzdržavane osobe sud će uzeti u obzir njezine prihode, imovinsko stanje, sposobnost za rad, mogućnost zaposlenja, zdravstveno stanje te druge okolnosti o kojima ovisi odluka o uzdržavanju.
- (3) Pri procjenjivanju mogućnosti osobe koja je dužna uzdržavati uzet će se u obzir njezino imovinsko stanje, sva njezina primanja i stvarne mogućnosti stjecanja povećane zarade, njezine vlastite potrebe i druge zakonske obveze uzdržavanja.

2. Posebna pravila određivanja uzdržavanja za djecu

Vrste sudskih postupaka

Članak 308.

- (1) Dijete može tražiti uzdržavanje u izvanparničnom pojednostavljenom postupku za određivanje uzdržavanja u skladu s člancima 474. do 477. ovoga Zakona.
- (2) Ako postoji spor o potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja, uzdržavanje se određuje u parničnom postupku u skladu s člancima 423. do 432. ovoga Zakona.

Uzdržavanje u novcu

Članak 309.

Uzdržavanje za dijete uvijek se određuje u novčanom iznosu.

Izjednačivanje svakodnevne skrbi o maloljetnom djetetu i novčanoga uzdržavanja

Članak 310.

- (1) Roditelj s kojim dijete stanuje svoj udio u obvezi uzdržavanja djeteta ispunjava kroz svakodnevnu skrb o djetetu, a roditelj koji ne stanuje s djetetom obvezu uzdržavanja djeteta ispunjava zadovoljavanjem materijalnih potreba djeteta u obliku novčanoga uzdržavanja.

(2) Svakodnevna skrb o djetetu smatra se jednakovrijednim zadovoljavanju materijalnih potreba djeteta u obliku novčanoga uzdržavanja.

(3) Iznimno od stavaka 1. i 2. ovoga članka, ako roditelji na temelju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi provode podjednako vremena s djetetom i u vezi s tim se podjednako svakodnevno skrbe o djetetu, novčano uzdržavanje za dijete može se urediti sporazumno u skladu s obiteljskim okolnostima.

Ukupne materijalne potrebe djeteta

Članak 311.

(1) Ukupne materijalne potrebe djeteta koje sud utvrđuje u parničnom postupku odnose se na: troškove stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja i skrbi o djetetovom zdravlju.

(2) Ukupne materijalne potrebe djeteta koje se utvrđuju u parničnom postupku određuju se prema životnomu standardu roditelja koji ima obvezu plaćanja uzdržavanja.

Povećane materijalne potrebe djeteta

Članak 312.

Dijete može imati povećane materijalne potrebe ako mu je potrebna stalna pojačana skrb povezana sa zdravstvenim stanjem djeteta, što se mora uzeti u obzir prigodom određivanja uzdržavanja u parničnom postupku.

Ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja

Članak 313.

(1) Ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja utvrđuju se prema prihodima i imovinskom stanju roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje u vrijeme kad se uzdržavanje traži.

(2) Roditelj koji ima obvezu plaćati uzdržavanje za dijete dužan je prikazati ukupne neto-prihode u koje ulaze sva stalna i privremena novčana primanja, a ako to sud, s obzirom na okolnosti slučaja zahtijeva, dužan je dati prokazni popis imovine uz odgovarajuću primjenu odredaba Ovršnoga zakona.

(3) Ako procijeni da je to potrebno, sud može od Ministarstva financija - Porezne uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Financijske agencije i drugih fizičkih i pravnih osoba zatražiti podatke s kojima raspolažu uz odgovarajuću primjenu odredaba Ovršnoga zakona.

(4) Kad sud utvrđuje mogućnosti roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje, dužan je osim prihoda i imovinskih prilika iz stavka 2. ovoga članka uzeti u obzir i sve druge mogućnosti stjecanja zarade u skladu s dobi, obrazovanjem i radnom sposobnosti roditelja.

(5) Novčane obveze roditelja obveznika uzdržavanja uzimaju se u obzir samo u iznimnim slučajevima ako traju dulje vrijeme i ako su nužne za zadovoljenje osnovnih životnih potreba.

Zakonski minimum za uzdržavanje djeteta i tablice za određivanje uzdržavanja

Članak 314.

(1) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi odlukom će jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine odrediti minimalne novčane iznose koji predstavljaju minimum ukupnih materijalnih potreba za mjesečno uzdržavanje maloljetnog djeteta u Republici Hrvatskoj, koje je dužan platiti roditelj koji ne stanuje s djetetom.

(2) Minimalni iznos određuje se u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto plaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za proteklu godinu, i to:

1. za dijete do 6 godina, 17% prosječne plaće,
2. za dijete od 7 do 12 godina, 20% prosječne plaće,
3. za dijete od 13 do 18 godina, 22% prosječne plaće.

(3) Potrebe maloljetnog djeteta za uzdržavanje mogu se utvrditi u iznosu nižem od zakonskoga minimuma, ali ne manje od jedne polovice zakonskoga minimuma:

1. ako je obveznik uzdržavanja dužan uzdržavati više djece, ili
2. ako dijete svojemu uzdržavanju doprinosi vlastitim prihodima.

(4) Potrebe maloljetnog djeteta za uzdržavanje mogu se odrediti u iznosu većem od zakonskoga minimuma:

1. ako je to u skladu s povećanim mogućnostima roditelja koji ne stanuje s djetetom, ili
2. ako dijete ima povećane materijalne potrebe povezane sa zdravstvenim stanjem .

(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi objavit će jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine tablice o prosječnim potrebama maloljetnoga djeteta u skladu s dobi djeteta, prihodima roditelja obveznika uzdržavanja prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici Hrvatskoj. Najniži iznosi za uzdržavanje prema tablicama su zakonski minimumi.

Određivanje uzdržavanja u posebnim okolnostima

Članak 315.

(1) Ako roditelj koji ne stanuje s djetetom ima prihode veće od prihoda iz najvišega platnoga razreda prema tablicama za uzdržavanje, sud može zbog posebno opravdanih okolnosti odrediti iznos za uzdržavanje viši od najvišega iznosa predviđenoga tablicama, vodeći računa da uzdržavanje djeteta ne smije povećati životni standard drugoga roditelja.

(2) Ako su roditelji razvedeni i dalje žive zajedno s djetetom, sud može s obzirom na okolnosti slučaja donijeti odluku prema kojoj se roditelji zajednički svakodnevno skrbe o djetetu, a materijalne potrebe djeteta zadovoljavaju u skladu s prihodima svakoga od njih.

Obveza plaćanja uzdržavanja roditelja

Članak 316.

(1) Oba su roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za dijete ako dijete ne stanuje s njima i ako se niti jedno od njih svakodnevno ne skrbi o djetetu.

(2) Oba su roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužni plaćati uzdržavanje za punoljetno dijete iz članka 290. ovoga Zakona, s tim što se roditelju s kojim dijete stanuje u iznos uzdržavanja uračunavaju troškovi stanovanja.

Odluka o uzdržavanju

Članak 317.

(1) Odluku o uzdržavanju u parničnom postupku sud donosi nakon što je utvrdio ukupne materijalne potrebe djeteta i ukupne imovinske mogućnosti roditelja, pri čemu tablice o prosječnim potrebama djeteta iz članka 314. ovoga Zakona služe kao orijentacijski kriterij.

(2) Sud će pravomoćnu odluku o uzdržavanju djeteta dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

3. Ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb

Očevidnik obveznika uzdržavanja maloljetne djece

Članak 318.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je voditi očevidnik svih odluka i sudskih nagodaba o uzdržavanju maloljetnoga djeteta.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika sudskih odluka i sudskih nagodbi o uzdržavanju maloljetnoga djeteta.

Obavijest i upozorenje centra za socijalnu skrb

Članak 319.

(1) Kad centar za socijalnu skrb primi pravomoćnu sudsku odluku i sudsku nagodbu o uzdržavanju djeteta, dužan je roditelja s kojim dijete stanuje te roditelja koji je dužan davati uzdržavanje obavijestiti u pisanom obliku o pravima i dužnostima iz uzdržavanja maloljetnoga djeteta.

(2) U obavijesti iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će roditelja s kojim dijete stanuje:

1. upozoriti da je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb ako obveznik plaćanja uzdržavanja ne ispunjava svoju obvezu redovito i u cijelosti, te
2. informirati o uvjetima prema kojima dijete ima pravo na privremeno uzdržavanje sukladno posebnom propisu kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

(3) U obavijesti iz stavka 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb će roditelja koji je dužan plaćati uzdržavanje, upozoriti:

1. da će podnijeti kaznenu prijavu protiv roditelja koji ne ispunjava svoju obvezu uzdržavanja u roku od petnaest dana od dana saznanja da se obveza uzdržavanja ne ispunjava redovito i u cijelosti,
2. pravu države da traži naknadu troškova koji su isplaćeni sukladno posebnomu propisu kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

Sedmi dio

OBVEZNO SAVJETOVANJE I OBITELJSKA MEDIJACIJA

Opća odredba

Članak 320.

(1) Obvezno savjetovanje je postupak koji se provodi u slučajevima propisanim ovim Zakonom.

(2) Obiteljska medijacija je postupak u kojemu članovi obitelji sudjeluju dobrovoljno.

I. OBVEZNO SAVJETOVANJE

1. Opće odredbe

Svrha i provedba obveznog savjetovanja

Članak 321.

(1) Obvezno savjetovanje je oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta.

(2) Obvezno savjetovanje provodi stručni tim centra za socijalnu skrb nadležan prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta, ili prema mjestu zadnjega zajedničkoga prebivališta, odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova.

(3) Obvezno savjetovanje se ne provodi prije pokretanja postupka ovrhe i postupka za izricanje privremenih mjera u vezi s djetetom.

(4) U obveznom savjetovanju sudjeluju članovi obitelji osobno i bez punomoćnika.

Vrste obveznog savjetovanja

Članak 322.

Obvezno savjetovanje prema odredbama ovoga Zakona provodi se:

1. prije razvoda braka u kojem postoje zajednička maloljetna djeca,

2. prije pokretanja ostalih obiteljskih sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa u vezi s djetetom.

Pokretanje i provedba obveznog savjetovanja

Članak 323.

- (1) Obvezno savjetovanje pokreće se na zahtjev stranke koji se podnosi u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.
- (2) Centar za socijalnu skrb je dužan u roku od četrnaest dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznog savjetovanja održati zajednički sastanak.
- (3) Iznimno, ako centar za socijalnu skrb procijeni da u okolnostima konkretnoga slučaja zajednički sastanak ne bi bio svrhovit ili ako to stranke iz opravdanih razloga zahtijevaju, mogu se zakazati i provesti odvojeni razgovori sa strankama.

Izvješće centra za socijalnu skrb

Članak 324.

- (1) Po okončanju obveznog savjetovanja centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti izvješće u kojem se navodi:
1. tko je sudjelovao u postupku,
 2. spremnost svake stranke na sporazumno rješavanje spora,
 3. spremnost svake stranke na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji za svaku stranku ili izricanje naloga za pristupanje prvom sastanku,
 4. tko namjerava pokrenuti sudski postupak,
 5. jesu li bračni drugovi upoznati s pravnim posljedicama nepostizanja sporazumnog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona, i
 6. tvrdnje o obiteljskom nasilju, ako se navode.

- (2) Izvješće o obveznom savjetovanju dostavlja se strankama prema pravilima o osobnoj dostavi u roku od šezdeset dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznog savjetovanja i vrijedi šest mjeseci od dana kad je provedeno obvezno savjetovanje.

2. Obvezno savjetovanje prije razvoda braka

Sadržaj obveznog savjetovanja prije razvoda

Članak 325.

- (1) Sadržaj obveznog savjetovanja prije razvoda braka je:
1. upoznavanje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na bračne drugove i djecu,
 2. upoznavanje bračnih drugova o mogućnosti bračnog savjetovanja,

3. upućivanje bračnih drugova da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
4. upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju,
5. upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o obvezi odziva prvomu sastanku obiteljske medijacije, ako nema sporazuma te
6. upoznavanje bračnih drugova sa sudskim postupkom razvoda braka bez plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona.

(2) Sadržaj obveznog savjetovanja ne odnosi se na stavak 1. točke 2., 4. i 5. ovoga članka u slučajevima iz članaka 326. i 328. ovoga Zakona, uzimajući u obzir okolnosti slučaja.

Neprovođenje obveznog savjetovanja prije razvoda

Članak 326.

Obvezno savjetovanje prije razvoda braka ne provodi se u odnosu na bračnog druga ili oba bračna druga:

1. lišena poslovne sposobnosti, a koji nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. nesposobna za rasuđivanje ili
3. u odnosu na bračnog druga kojemu je adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Posljedice nepostizanja sporazuma o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 327.

(1) Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, centar za socijalnu skrb uputit će ih na prvi sastanak obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

(2) Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, sud će u postupku razvoda braka:

1. donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem i o uzdržavanju djeteta,
2. utvrditi mišljenje djeteta sukladno članku 360. ovoga Zakona,
3. djetetu imenovati posebnoga skrbnika sukladno članku 240. stavku 1. točki 2. ovoga Zakona, te
4. može odrediti da troškove za posebnoga djetetova skrbnika djeteta iz točke 3. ovoga stavka plaćaju roditelji.

Posebna odredba o zaštiti djeteta i obiteljskom nasilju

Članak 328.

Ako stručni radnici koji provode obvezno savjetovanje posumnjaju da su u obitelji ugrožena prava i dobrobit djeteta ili se posumnja na obiteljsko nasilje, centar za socijalnu skrb nakon provedena obveznog savjetovanja provodi i druge postupke procjene te po službenoj dužnosti:

1. izriče odgovarajuću mjeru za zaštitu djeteta iz nadležnosti centra za socijalnu skrb ili predlaže sudu donošenje druge mjere za zaštitu djeteta iz nadležnosti suda,
2. žurno pokreće odgovarajući postupak sukladno posebnom propisu kojim se uređuje zaštita od obiteljskog nasilja.

3. Obvezno savjetovanje prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s djetetom

Pokretanje postupka obveznog savjetovanja

Članak 329.

(1) Roditelji i drugi članovi obitelji odnosno dijete starije od četrnaest godina dužni su prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa u vezi s djetetom pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka moraju pokrenuti i sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskog postupka radi izmjene sudske odluke ili sporazuma samo ako nisu postigle sporazum o pitanju u vezi s kojim pokreću sudski postupak.

(3) Obvezno savjetovanje ne provodi se u odnosu na osobe iz stavka 1. ovoga članka:

1. koje su lišene poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. koje su nesposobne za rasuđivanje, ili
3. kojima je adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Posebni ciljevi obveznog savjetovanja prije sudskog postupka u vezi s djetetom

Članak 330.

(1) Posebni ciljevi obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom su:

1. upoznati sudionike savjetovanja na to da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
2. upoznati sudionike o negativnim učincima sukoba u obitelji u odnosu na dijete i prednostima sporazumnoga uređenja obiteljskih odnosa, te dužnosti članova obitelji da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje,
3. upoznati sudionika o mogućnosti rješavanja spora u obiteljskoj medijaciji.

(2) Ako se obvezno savjetovanje provodi u vezi s prestankom izvanbračne zajednice djetetovih roditelja, na odgovarajući način se primjenjuje odredba iz članka 325. ovoga Zakona.

II. OBITELJSKA MEDIJACIJA

Temeljni pojmovi

Članak 331.

(1) Obiteljska medijacija je postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednoga ili više obiteljskih medijatora.

(2) Obiteljski medijator je nepristrana, neutralna i posebno educirana osoba koja je uvrštena na popis obiteljskih medijatora.

(3) Glavna svrha postupka obiteljske medijacije je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom. Uz ostvarenje te svrhe, u postupku obiteljske medijacije stranke se mogu sporazumjeti i o svim drugim spornim pitanjima imovinske i neimovinske naravi.

(4) Ako se u obiteljskoj medijaciji rješavaju imovinsko-pravni odnosi stranaka, u postupku treba sudjelovati obiteljski medijator koji ima završen diplomski studij prava.

Neprovođenje obiteljske medijacije

Članak 332.

Obiteljska medijacija se ne provodi:

1. u slučajevima obiteljskog nasilja,
2. ako su jedan ili oba bračna druga ili drugi članovi obitelji lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
3. ako su jedan ili oba bračna druga ili drugi članovi obitelji nesposobni za rasuđivanje, i
4. ako je bračnom drugu ili drugom članu obitelji adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Primjena Zakona o mirenju

Članak 333.

U postupcima obiteljske medijacije primjenjuju se na odgovarajući način odredbe Zakona o mirenju ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Provedba obiteljske medijacije

Članak 334.

(1) Obiteljska medijacija se može provoditi neovisno o sudskom postupku prije pokretanja sudskog postupka, za vrijeme njegova trajanja ili nakon dovršetka sudskog postupka.

(2) Kad se provodi za vrijeme trajanja sudskog postupka, obiteljska medijacija se provodi po nalogu suda ili na zahtjev stranaka.

Načelo povjerljivosti u obiteljskoj medijaciji

Članak 335.

(1) Obiteljski medijator i druge osobe uključene u postupak obiteljske medijacije dužne su čuvati povjerljive informacije i podatke za koje su saznale tijekom postupka obiteljske medijacije u odnosu na treće osobe, osim:

1. ako je priopćenje informacija nužno za provedbu ili ovrhu sporazuma te
2. ako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške psihičke ili fizičke povrede integriteta osobe.

(2) Obiteljski medijator je dužan stranke uputiti u opseg načela povjerljivosti.

Sporazum postignut u obiteljskoj medijaciji

Članak 336.

(1) Obiteljski medijator je dužan voditi računa da stranke prigodom postizanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugoga sporazuma razumiju činjenično stanje i sadržaj sporazuma te ih uputiti na mogućnost provjere sporazuma od strane drugoga stručnjaka.

(2) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazumi postignuti u postupku obiteljske medijacije moraju biti u pisanom obliku i potpisani od svih sudionika postupka.

(3) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi stječe svojstvo ovršne isprave ako ga sud u izvanparničnom postupku odobri po zahtjevu stranaka.

Okončanje postupka u slučaju nepostizanja sporazuma

Članak 337.

(1) Ako se stranke sporazume o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno o drugom spornom obiteljskom odnosu, obiteljski medijator će u izvješću o obustavljanju postupka obiteljske medijacije navesti jesu li obje stranke aktivno sudjelovale.

(2) Izvješće o obustavi obiteljske medijacije uručuje se sudionicima.

(3) Obiteljski medijator će sudu koji je zastao s postupkom radi provođenja obiteljske medijacije dostaviti izvješće o obustavi obiteljske medijacije.

Obiteljska medijacija za vrijeme trajanja sudskog postupka

Članak 338.

- (1) U slučaju da stranke tijekom sudskog postupka samostalno predlože rješavanje spora u postupku obiteljske medijacije, sud će zastati sa sudskim postupkom i odrediti im rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati riješiti spor u postupku obiteljske medijacije.
- (2) U slučaju da tijekom sudskog postupka sud procijeni da ima izgleda za sporazumno rješavanje spornih obiteljskih odnosa, on može predložiti strankama postupak obiteljske medijacije. Ako stranke pristanu na postupak obiteljske medijacije, sud će zastati sa sudskim postupkom te im odrediti rok od tri mjeseca za provođenje.
- (3) Ako protekne rok od tri mjeseca koji je sud odredio za provođenje obiteljske medijacije ili ako to stranke predlože prije isteka toga roka, sud nastavlja s postupkom.
- (4) Prije odlučivanja o zastoju postupka sud je dužan procijeniti je li zastoj prikladan s obzirom na potrebu žurnog postupanja u predmetima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta.

Sudjelovanje i zaštita djeteta u obiteljskoj medijaciji

Članak 339.

- (1) Obiteljski medijator u postupku obiteljske medijacije mora informirati sudionike da vode računa o dobrobiti djeteta.
- (2) Obiteljski medijator može u postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu izražavanje mišljenja uz pristanak obaju roditelja.
- (3) Ako obiteljski medijator u postupku obiteljske medijacije posumnja da je ugrožena dobrobit djeteta, o tome će obavijestiti centar za socijalnu skrb.

Izuzeće obiteljskog medijatora iz sudskih postupaka

Članak 340.

Obiteljski medijator koji je provodio postupak obiteljske medijacije ne smije sudjelovati u pisanju stručnog mišljenja, obiteljske procjene niti smije sudjelovati na drugi način u sudskom postupku u kojemu se odlučuje o sporu među strankama, osim u slučajevima iz članka 335. stavka 1. ovoga Zakona.

Ovlašteni obiteljski medijatori i popis obiteljskih medijatora

Članak 341.

Popis ovlaštenih obiteljskih medijatora vodi u skladu s pravilnikom iz članka 344. ovoga Zakona ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Obuka i kontinuirana edukacija ovlaštenih obiteljskih medijatora

Članak 342.

(1) Obiteljski medijator mora se educirati o teorijskim i praktičnim aspektima obiteljske medijacije, što obuhvaća:

1. poznavanje načela medijacije i njezina tijeka,
2. tehnike pregovaranja i komunikacije,
3. poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta,
4. poznavanje ovoga Zakona, a posebice prava djeteta te
5. praktične vježbe, simulaciju i superviziju postupka.

(2) Ovlašteni obiteljski medijator dužan je kontinuirano se educirati u skladu s pravilnikom o obiteljskoj medijaciji iz članka 344. ovoga Zakona.

Troškovi obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi

Članak 343.

Kad se obiteljska medijacija provodi od strane obiteljskih medijatora zaposlenih u sustavu socijalne skrbi, stranke ne plaćaju naknade za rad obiteljskih medijatora. Ako obiteljsku medijaciju provode drugi obiteljski medijatori, troškove njihovog sudjelovanja snose stranke. Ako je potrebno da u obiteljskoj medijaciji sudjeluje obiteljski medijator čije troškove snose stranke, one mogu ostvariti pravo na besplatnu pomoć za snošenje troškova tog obiteljskog medijatora pod uvjetima uređenim posebnim propisom.

Pravilnik o obiteljskoj medijaciji

Članak 344.

(1) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijet će pravilnik o obiteljskoj medijaciji kojim se uređuje sadržaj popisa obiteljskih medijatora, prostor za provođenje obiteljske medijacije, način edukacije ovlaštenoga obiteljskog medijatora, sadržaj edukacije, minimalni broj sati za edukaciju i osposobljavanje, vrijeme unutar kojega edukacija mora biti dovršena i način verificiranja stečenog znanja.

(2) Popis obiteljskih medijatora utvrđuje i vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi i popis prosljeđuje ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Osmi dio**POSTUPAK PRED SUDOM****I. OPĆE ODREDBE****Područje primjene****Članak 345.**

(1) Odredbama ovoga dijela Zakona određuju se pravila prema kojima sudovi postupaju kad u posebnim parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i posebnim postupcima ovrhe i osiguranja odlučuju o obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.

(2) Obiteljske stvari su bračne stvari, stvari u kojima se utvrđuje ili osporava majčinstvo ili očinstvo, stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, uzdržavanje i druge obiteljske stvari.

(3) Statusne stvari su bračne stvari, stvari u kojima se utvrđuje ili osporava majčinstvo ili očinstvo te stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti.

Supsidijarna primjena**Članak 346.**

U postupcima iz ovoga dijela Zakona primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Zakona o parničnom postupku i Ovršnoga zakona, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

1. Načela postupka**Načelo žurnosti****Članak 347.**

(1) Postupci u obiteljskim stvarima te stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti su žurni.

(2) Postupci o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta osobito su žurni postupci.

(3) U postupcima o privremenim mjerama, prvo ročište zakazuje se u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka, a u postupcima ovrhe, u roku od petnaest dana. Ako se odluka o privremenoj mjeri donosi bez održavanja ročišta, mora se donijeti u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka.

(4) Prekoračenje roka je dopušteno samo zbog bitnih razloga. O prekoračenju roka u postupcima radi predaje djeteta te ovrhe radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa, sudac je dužan izvijestiti predsjednika suda.

(5) U postupcima iz stavka 2. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.

Načelo socijalnosti

Članak 348.

(1) Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite prava i interesi djece, osoba s invaliditetom odnosno osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima.

(2) Ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i imenovati joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb radi pokretanja postupka.

(3) Sud će prekinuti postupak dok se ne provede postupak lišenja poslovne sposobnosti i imenuje skrbnik odnosno dok ga centar za socijalnu skrb ne obavijesti o obustavi postupka. Za vrijeme prekida postupka mogu se poduzimati samo radnje za koje postoji opasnost od odgode, posebice one radnje kojima treba zaštititi ili osigurati prava stranke koja nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima.

(4) Sud može u slučaju iz stavka 1. ovoga članka na zahtjev protivne stranke ili po službenoj dužnosti imenovati privremenog zastupnika ili obavijestiti centar za socijalnu skrb da imenuje posebnog skrbnika svakoj stranci u postupku.

(5) Ako sud stranci iz stavka 1. ovoga članka imenuje privremenog zastupnika, neće prekinuti postupak, a ako ga naknadno imenuje ili ako centar za socijalnu skrb imenuje posebnog skrbnika, nastavit će postupak iz stavka 3. ovoga članka.

Načelo dispozicije i oficijelnosti

Članak 349.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, stranke se u postupku pred sudom ne mogu odreći svojega zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke niti se nagoditi.

(2) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe niti presudu zbog izostanka.

(3) U stvarima uzdržavanja djeteta, stranke se u postupku pred sudom mogu odreći svojeg zahtjeva te priznati zahtjev protivne stranke.

(4) U postupku iz stavka 3. ovoga članka sud može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja.

(5) U stvarima uzdržavanja, stranke mogu u postupku pred sudom sklopiti sudsku nagodbu.

Istražno načelo

Članak 350.

U postupcima iz članka 349. ovoga Zakona sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.

Načelo isključenja javnosti

Članak 351.

U postupku u kojem se odlučuje o statusnim stvarima, stvarima o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te uzdržavanju djeteta javnost je isključena.

2. Suci

Obiteljski odjeli

Članak 352.

(1) Suci koji rješavaju obiteljske stvari u općinskim sudovima kao prvostupanjskim sudovima čine obiteljski odjel.

(2) O žalbi protiv odluka donesenih u postupcima iz članka 345. ovoga Zakona odlučuju suci drugostupanjskog suda koji su godišnjim rasporedom poslova određeni za odlučivanje u obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.

(3) Sudac koji rješava obiteljske stvari dužan je pridavati posebnu pozornost razvoju prava i propisa obiteljskog prava, posebno prava djece te se stručno usavršavati.

(4) Ministar nadležan za poslove pravosuđa pravilnikom će propisati će program stručnoga usavršavanja sudaca koji rješavaju obiteljske stvari.

3. Suradnja suda i centra za socijalnu skrb

Uloge centra za socijalnu skrb

Članak 353.

U postupcima koji se uređuju ovim dijelom Zakona centar za socijalnu skrb se može pojaviti kao:

1. stranka,
2. zastupnik djeteta kad u ime i za račun djeteta pokreće postupak, i
3. pomoćno tijelo suda.

Centar za socijalnu skrb kao stranka

Članak 354.

(1) Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak i kad se na temelju ovoga Zakona treba uključiti u postupak, on u postupku ima položaj stranke.

(2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka jesu:

1. postupci radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka i radi poništaja braka,
2. postupci radi utvrđivanja očinstva,
3. posebni postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom,
4. postupci radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta,
5. postupci radi donošenja odluke koja zamjenjuje pristanak roditelja na posvojenje,
6. postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti,
7. postupci radi predaje djeteta.

(3) U postupku u kojem centar za socijalnu skrb ima položaj stranke ovlašten je iznositi činjenice koje druge stranke nisu navele, predlagati dokaze i podnositi pravne lijekove.

Centar za socijalnu skrb kao zastupnik djeteta

Članak 355.

Kad centar za socijalnu skrb u ime i za račun djeteta pokrene postupak radi utvrđivanja očinstva i radi uzdržavanja djeteta, ima položaj zakonskoga zastupnika djeteta u tom postupku.

Centar za socijalnu skrb kao pomoćno tijelo suda

Članak 356.

Centar za socijalnu skrb ima ulogu pomoćnoga tijela suda:

1. kad dostavlja nalaz i mišljenje po nalogu suda,
2. kad utvrđuje i dostavlja podatke o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka po nalogu suda, i
3. kad pomaže sudu u postupcima određivanja privremenih mjera i ovrhe radi predaje djeteta i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb

Članak 357.

(1) Centar za socijalnu skrb dostavlja stručnu procjenu, odnosno nalaz i mišljenje zajedno s prijedlogom kojim pokreće postupak.

(2) U slučaju kad centar ne pokrene postupak izrađuje stručnu procjenu i dostavlja nalaz i mišljenje u roku koji sud odredi.

4. Sudjelovanje djeteta, roditelja i drugih osoba u postupku

Položaj djeteta u postupku

Članak 358.

Dijete je stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima.

Postupovna sposobnost djeteta

Članak 359.

(1) Dijete koje je navršilo četrnaest godina može u svim obiteljskim stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima samostalno iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove i poduzimati druge radnje u postupku.

(2) Stavak 1. ovoga članka ne odnosi se na dijete kojemu je rješenjem suda ograničeno pravo na samostalno poduzimanje pravnih radnja sukladno članku 89. ovoga Zakona.

(3) Uz dijete iz stavka 1. ovoga članka, zakonski zastupnik djeteta ovlašten je i dalje poduzimati radnje u postupku.

(4) U slučaju suprotnosti radnje djeteta iz stavka 1. ovoga članka i zakonskog zastupnika djeteta sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju djeteta ili zakonskoga zastupnika djeteta.

(5) Ako sud utvrdi da dijete nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice poduzetih radnja iz stavka 1. ovoga članka, zabranit će njihovo poduzimanje.

(6) Prije donošenja rješenja iz stavka 5. ovoga članka sud je dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.

Utvrđivanje mišljenja djeteta

Članak 360.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta i u kojima postoji spor među strankama provesti će se razgovor s djetetom koje je navršilo četrnaest godina. Razgovor se može obaviti i u postupcima u kojima se odlučuje o imovinskim interesima djeteta. Sud će razgovor s djetetom obaviti na prikladnom mjestu u nazočnosti stručne osobe, ako procijeni da je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.

(2) Ako je dijete mlađe od četrnaest godina, sud će utvrditi njegovo mišljenje ako su za donošenje odluke od osobite važnosti utvrđivanje privrženosti djeteta roditelju ili drugoj osobi, okolnosti u kojima dijete živi, ili zbog drugih osobito važnih razloga. Sud će mišljenje djeteta utvrditi uz pomoć posebnoga skrbnika ili druge stručne osobe.

(3) Sud koji vodi postupak nije dužan osobno razgovarati s djetetom kad za to postoje posebno opravdani razlozi koji se u odluci moraju obrazložiti.

(4) Dijete iz stavaka 1. i 2. ovoga članka mora biti obaviješteno o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi i ako ne postoji opasnost za razvoj, odgoj i zdravlje djeteta.

(5) Obvezu obavješćivanja djeteta iz stavka 4. ovoga članka imaju posebni skrbnik djeteta, sud ili stručna osoba centra za socijalnu skrb, ovisno o okolnostima slučaja, o čemu je sud dužan voditi računa.

(6) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način utvrđivanja mišljenja djeteta.

Upoznavanje djeteta s odlukom suda

Članak 361.

(1) Odluka suda kojom se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta dostavlja se posebnom skrbniku.

(2) Posebni skrbnik će upoznati dijete sa sadržajem odluke i pravom na izjavljivanje žalbe osobno ili uz pomoć stručne osobe.

(3) Dijete se neće upoznati s obrazloženjem odluke ako bi to imalo posljedice za njegovo zdravlje i razvoj.

Saslušanje roditelja

Članak 362.

(1) U svim postupcima u kojim se odlučuje o osobnim pravima djeteta kao i u postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta sud će roditelje osobno saslušati.

(2) Sud neće osobno saslušati roditelja ako se odlučuje o stvarima za koje je roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi ili je lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako se postupak vodi radi vraćanja ograničenog ili oduzetog prava ili radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje rješenjem suda.

(3) Roditelj se neće saslušati ako to zahtijevaju posebne okolnosti slučaja.

Saslušanje i poziv za sudjelovanje drugih osoba

Članak 363.

U postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta sud može pozvati udomitelja koji se dulje vrijeme skrbi o djetetu kao i druge osobe koje dulje vrijeme žive s djetetom i skrbe se o njemu da sudjeluju u postupku te ih saslušati.

5. Sudjelovanje osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku

Postupovna sposobnost

Članak 364.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta sud će dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti u tom dijelu ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnja.

(2) Prije donošenja rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb, ako centar nije predlagatelj postupka iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka kojim se priznaje sposobnost poduzimanja pojedinih radnja u postupku nije dopuštena posebna žalba.

6. Dostava

Članak 365.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o zaštiti osobnih prava i dobrobiti djeteta dostava među sudovima i drugim javnim tijelima obavlja se neposredno, telefonskim ili elektroničkim putem ili na drugi način koji omogućuje nesumnjiv dokaz o obavljenoj dostavi.

(2) Pravomoćnu odluku donesenu u statusnim stvarima i o lišenju roditeljske skrbi sud dostavlja matičaru radi upisa u državne matice.

7. Troškovi postupka

Članak 366.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te u stvarima uzdržavanja djeteta sud će o troškovima postupka odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.

(2) Sud može odrediti da troškove posebnog skrbnika djeteta snose roditelji, sukladno članku 327. ovoga Zakona.

(3) Troškove izvođenja dokaza koje predlaže dijete predujmljuju roditelji u dijelovima koje odredi sud po slobodnoj ocjeni.

8. Objava sudskih odluka

Članak 367.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o statusnim stvarima i uzdržavanju djeteta neće se objavljivati obrazloženje odluke na e-oglasnoj ploči suda.

(2) U postupcima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta neće se objavljivati izreka i obrazloženje presude na e-oglasnoj ploči suda.

II. POSEBNI PARNIČNI POSTUPCI

Posebni parnični postupci

Članak 368.

Ovim Zakonom propisani su posebni parnični postupci u:

1. bračnim sporovima,
2. sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva,
3. sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom te
4. sporovima o uzdržavanju.

1. Opće odredbe u bračnim sporovima

Bračni sporovi

Članak 369.

(1) Parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, poništaja ili razvoda braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.

(2) Ako jedan bračni drug podnese tužbu radi razvoda braka, a drugi najkasnije do zaključenja glavne rasprave izričito izjavi da ne osporava osnovanost tužbenog zahtjeva, smatrat će se da su bračni drugovi podnijeli prijedlog za sporazumni razvod braka i postupak će se nastaviti prema odredbama članka 453. do 460. ovoga Zakona.

Punomoć

Članak 370.

(1) Ako tužbu u bračnom sporu podnosi opunomoćenik stranke, u punomoći se mora izričito navesti koju tužbu opunomoćenik može podnijeti.

(2) Ako se podnosi tužba radi poništaja braka, u punomoći se mora izričito navesti iz kojeg se razloga tužba može podnijeti.

Protutužba

Članak 371.

(1) Bračni drug protiv kojeg je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istoga suda protiv drugog bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji ili radi poništaja braka.

(2) Odluka o tužbi i protutužbi donijet će se u pravilu u jednoj presudi.

(3) Protutužba se može podnijeti i radi razloga zbog kojih se tužba ne bi mogla podnijeti zbog toga što je istekao rok za njezino podnošenje.

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 372.

U postupcima u bračnim sporovima ne primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

Pravni lijekovi

Članak 373.

- (1) Protiv drugostupanjske presude donesene u bračnom sporu revizija nije dopuštena.
- (2) Protiv pravomoćne presude kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

a) Postupak radi poništaja braka

Tužba radi poništaja braka zbog maloljetnosti

Članak 374.

- (1) Tužba radi poništaja braka ne može se podnijeti nakon što je maloljetnik koji je u braku navršio osamnaest godina života.
- (2) Bračni drug koji je u vrijeme sklapanja braka bio maloljetan može podnijeti tužbu radi poništaja braka u roku od jedne godine od dana punoljetnosti.
- (3) Sud može odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka koji je sklopila osoba starija od šesnaest godina bez dopuštenja suda ako je to u skladu s dobrobiti te osobe.

Tužba radi poništaja braka zbog poslovne nesposobnosti

Članak 375.

- (1) Sud može odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka koji je sklopila osoba lišena poslovne sposobnosti bez dopuštenja suda ako je to u skladu s dobrobiti te osobe.
- (2) Tužba radi poništaja braka ne može se podnijeti nakon pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.
- (3) Bračni drug koji je lišen poslovne sposobnosti može podnijeti tužbu radi poništaja braka i unutar roka od jedne godine od pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.

Tužba radi poništaja braka zbog postojanja prijašnjega braka

Članak 376.

Sud će odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka ako je prijašnji brak prestao do zaključenja glavne rasprave.

Nastavak postupka radi poništaja braka

Članak 377.

Osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu radi poništaja braka mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana ako od smrti ostavitelja nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka tog roka zahtjev se može istaknuti u posebnom parničnom postupku.

Dokazivanje postojanja braka

Članak 378.

(1) U postupku radi poništaja braka sklopljenog dok traje prijašnji brak jednoga od bračnih drugova, postojanje ili nepostojanje toga braka dokazuje se izvatkom iz matice vjenčanih ili drugom odgovarajućom javnom ispravom.

(2) Ako stranka postojanje ili nepostojanje prijašnjega braka ne može dokazati ispravama iz stavka 1. ovoga članka, sud će prekinuti postupak i uputiti ih da u određenom roku pokrenu parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji te da o pokretanju postupka obavijeste sud. Na parnicu će se uputiti tužitelj koji tvrdi da prijašnji brak postoji, a tuženik ako osporava postojanje prijašnjega braka iako je njegovo sklapanje upisano u maticu vjenčanih.

(3) Postupak prekinut prema odredbi stavka 2. ovoga članka nastaviti će se kad odluka u parničnom postupku radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji postane pravomoćna.

(4) Ako parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji ne bude pokrenut u roku koji je sud odredio, smatrat će se da je tužba radi poništaja braka povučena ako je tužitelj upućen na pokretanje parničnog postupka, a ako je na pokretanje postupka upućen tuženik, smatrat će se da je odustao od svoje tvrdnje da prijašnji brak ne postoji.

b) Postupak radi razvoda braka

Odbacivanje tužbe

Članak 379.

(1) Ako tužitelj koji je pokrenuo parnični postupak radi razvoda braka u kojem postoje zajednička maloljetna djeca ne dokaže da je pokrenuo postupak obveznog savjetovanja i da se odazvao prvom sastanku obiteljske medijacije sukladno člancima 54. i 57. ovoga Zakona, sud će tužbu radi razvoda braka odbaciti.

(2) Stavak 1. ovoga članka ne odnosi se na slučajeve u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje prema članku 326. ovoga Zakona odnosno obiteljska medijacija prema članku 332. ovoga Zakona.

Nastavak postupka radi razvoda braka

Članak 380.

Osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu radi razvoda braka mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana ako od smrti ostavitelja nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka toga roka zahtjev se može istaknuti u posebnom parničnom postupku.

Povlačenje tužbe

Članak 381.

U parničnom postupku radi razvoda braka tužitelj može bez pristanka tuženika povući tužbu dok postupak nije pravomoćno okončan.

2. Postupak radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 382.

U postupcima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva ne primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

a) Postupak radi utvrđivanja očinstva

Tužba djeteta

Članak 383.

- (1) Tužbu radi utvrđivanja očinstva dijete može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine.
- (2) Ako je dijete maloljetno, tužbu u njegovo ime može podnijeti njegov zakonski zastupnik.
- (3) Ako je dijete punoljetno i lišeno poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobnih stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.
- (4) Ako je dijete maloljetno, tužbu u njegovo ime prema članku 68. stavku 2. ovoga Zakona može podnijeti i centar za socijalnu skrb.
- (5) Uz centar za socijalnu skrb, majka djeteta ovlaštena je poduzimati radnje u postupku.

(6) U slučaju suprotnosti radnji centra za socijalnu skrb i majke djeteta sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili majke djeteta.

Tužba majke

Članak 384.

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti majka do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Tužba muškarca koji sebe smatra ocem

Članak 385.

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti muškarac koji sebe smatra ocem djeteta u roku od godine dana od primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak, odnosno odobrenje iz članka 63. i 64. ovoga Zakona, a najkasnije do navršene osamnaeste godine djeteta.

Tužba nakon smrti muškarca za kojega se tvrdi da je otac

Članak 386.

Ako osoba za koju se tvrdi da je otac djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja očinstva protiv njezinih nasljednika može se podnijeti u roku od godine dana od smrti osobe za koju se tvrdi da je otac djeteta ili u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju.

Tužba centra za socijalnu skrb

Članak 387.

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti centar za socijalnu skrb do navršene osamnaeste godine djeteta.

Stranke u postupku

Članak 388.

Stranke u postupku radi utvrđivanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ako je pokrenuo postupak.

Suparničarstvo

Članak 389.

(1) Ako tužbom radi utvrđivanja očinstva nisu kao tužitelji i tuženi obuhvaćene sve osobe koje moraju biti stranke u postupku, sud će poučiti tužitelja da tuži i osobu koja tužbom nije obuhvaćena ili da tu osobu pozove da se pridruži tužbi kao novi tužitelj.

(2) Ako tužitelj u roku koji sud odredi ne proširi tužbu na sve osobe koje moraju biti stranke u postupku ili ako se te osobe ne pridruže tužbi, sud će odgovarajuće primijeniti odredbe parničnoga postupka.

(3) Kad u postupku ima više tužitelja ili tuženika, oni se smatraju jedinstvenim suparničarima.

(4) Kad tužbu podnosi jedan od tužitelja u zakonskom roku, tužbi se može pridružiti i tužitelj kojemu je istekao rok za tužbu.

Dokazi

Članak 390.

(1) U postupku radi utvrđivanja očinstva sud odlučne činjenice može utvrđivati i izvođenjem dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene znanosti.

(2) Ako je odlučio da će se izvesti dokaz medicinskim vještačenjem, sud će u rješenju o izvođenju toga dokaza odrediti i rok do kojega će se čekati izvođenje dokaza.

(3) Sud će rok iz stavka 2. ovoga članka odrediti uzimajući u obzir žurnost postupka i ostale okolnosti slučaja, s tim da rok ne može biti dulji od tri mjeseca računajući od dana dostave rješenja strankama.

(4) Poziv za izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sud će, uz rješenje kojim je odredio izvođenje toga dokaza, dostaviti osobno strankama. U pozivu se obvezno navodi ustanova koja će izvršiti medicinsko vještačenje, vrijeme vještačenja te upozorenje na posljedice izostanka.

(5) Kad rok iz stavka 2. ovoga članka proteče, rasprava će se provesti bez obzira na to što taj dokaz nije izveden.

(6) Ako dokaz nije izveden jer se jedna od stranaka nije odazvala pozivu za izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem ili je uskratila izvođenje tih dokaza, sud će procijeniti od kakvoga je to značenja.

Troškovi vještačenja

Članak 391.

U postupku radi utvrđivanja očinstva iz sredstava suda isplatit će se predujam za troškove vještačenja.

Pravni lijekovi

Članak 392.

Protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva revizija je dopuštena.

b) Postupak radi osporavanja majčinstva**Tužba djeteta****Članak 393.**

- (1) Dijete može podnijeti tužbu radi osporavanja majčinstva ženi koja je upisana u maticu rođenih kao njegova majka do navršene dvadeset i pete godine.
- (2) Ako je dijete maloljetno, tužbu u njegovo ime podnosi posebni skrbnik kojega imenuje centar za socijalnu skrb.
- (3) Kada posebni skrbnik podnese tužbu iz stavka 2. ovoga članka, prestaje ovlaštenje roditelja za zastupanje djeteta u postupcima iz stavka 1. ovoga članka.
- (4) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti skrbnik za osobu lišenu poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Tužba žene koja je upisana u maticu rođenih kao majka**Članak 394.**

Žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka može podnijeti tužbu radi osporavanja svojega majčinstva u roku od šest mjeseci od saznanja za činjenicu koja isključuje njezino majčinstvo, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

Tužba žene koja sebe smatra majkom**Članak 395.**

- (1) Žena koja sebe smatra djetetovom majkom može osporavati majčinstvo ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka ako istodobno traži da se utvrdi njezino majčinstvo.
- (2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja da je ona majka tog djeteta, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.
- (3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja majčinstva odrediti, na trošak tužiteljice izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja majčinstva tužiteljice.
- (4) Ako iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužiteljica nije majka djeteta kojem osporava majčinstvo, sud će presudom odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.
- (5) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja majčinstva ako iz medicinskoga vještačenja proizlazi da je tužiteljica majka djeteta kojemu je osporila majčinstvo.
- (6) Sud će odluku o oba zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka donijeti u jednoj presudi.

Tužba osobe koja ima pravni interes

Članak 396.

Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja majčinstva u roku od šest mjeseci od smrti žene koja je pokrenula postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Stranke u postupku

Članak 397.

(1) U postupku u kojem se isključivo osporava majčinstvo, stranke su dijete, žena čije se majčinstvo osporava i otac djeteta.

(2) U postupku u kojem druga žena osporava majčinstvo ženi koja je upisana kao majka tražeći istodobno utvrđivanje svojega majčinstva, stranke su dijete, žena koja sebe smatra majkom i žena čije se majčinstvo osporava.

(3) U postupcima iz stavka 2. ovoga članka stranke su i djetetov otac i muškarac kojega bi se, u slučaju da se utvrdi majčinstvo, smatralo djetetovim ocem.

Djelovanje presude

Članak 398.

Pravomoćnom presudom o osporavanju majčinstva smatra se osporenim i očinstvo majčina muža odnosno muškarca čije je očinstvo utvrđeno priznanjem.

Suparničarstvo, dokazi i pravni lijekovi

Članak 399.

Na suparničarstvo stranaka, dokaze i pravne lijekove u postupcima osporavanja majčinstva na odgovarajući način se primjenjuju članci 389., 390. i 392. ovoga Zakona.

c) Postupak radi osporavanja očinstva

Tužba djeteta

Članak 400.

(1) Tužbu radi osporavanja očinstva dijete može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine.

(2) Ako je dijete maloljetno, tužbu u njegovo ime podnosi posebni skrbnik kojega imenuje centar za socijalnu skrb.

(3) Kad posebni skrbnik podnese tužbu iz stavka 2. ovoga članka, prestaje ovlaštenje roditelja za zastupanje djeteta u postupcima iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Tužbu iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti skrbnik za osobu lišenu poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Tužba majčina muža

Članak 401.

(1) Tužbu radi osporavanja očinstva djeteta rođenoga za vrijeme trajanja braka može podnijeti majčin muž ako smatra da on nije biološki otac, i to u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu koja dovodi u sumnju istinitost upisanoga očinstva, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Ako je muž lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Tužba muškarca koji je priznao očinstvo

Članak 402.

(1) Muškarac koji je u maticu rođenih upisan kao otac djeteta na temelju priznanja očinstva, a poslije je saznao za činjenicu koja isključuje njegovo očinstvo, može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od dana saznanja za tu činjenicu, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Muškarac koji je pod prisilom priznao očinstvo djeteta za koje tvrdi da ne potječe od njega može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od priznanja, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

(3) Ako je muškarac iz stavaka 1. i 2. ovoga članka lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Tužba muškaraca koji sebe smatra ocem

Članak 403.

(1) Muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može tužbom osporavati očinstvo osobi koja je to dijete priznala za svoje, ako istodobno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od godine dana od upisa priznanja očinstva u maticu rođenih.

(3) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja očinstva, odrediti na trošak tužitelja izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja očinstva tužitelja.

(4) Ako iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužitelj nije otac djeteta kojemu osporava očinstvo, sud će presudom odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.

(5) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja očinstva ako iz medicinskoga vještačenja proizlazi da je tužitelj otac djeteta kojemu je osporio očinstvo.

(6) Sud će odluku o oba zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka donijeti u jednoj presudi.

Tužba majke

Članak 404.

(1) Majka može podnijeti tužbu radi osporavanja očinstva djeteta rođenoga za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka smrću u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

(2) Ako je majka lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njezin skrbnik uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Tužba osobe koja ima pravni interes

Članak 405.

Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja očinstva u roku od šest mjeseci od smrti muškarca koji je pokrenuo postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Stranke u postupku

Članak 406.

(1) Stranke u postupku radi osporavanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo osporava.

(2) Ako se u postupku iz stavka 1. ovoga članka osporava očinstvo utvrđeno priznanjem, stranka je i muškarac koji osporava to očinstvo.

Suparničarstvo, dokazi i pravni lijekovi

Članak 407.

Na suparničarstvo, dokaze i pravne lijekove na odgovarajući način se primjenjuju članci 389., 390. i 392. ovoga Zakona.

3. Postupak radi rješavanja pitanja o roditeljskoj skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa i uzdržavanju djeteta

Spor o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i uzdržavanju djeteta

Članak 408.

(1) Spor o roditeljskoj skrbi je spor o pitanju s kojim će roditeljem dijete stanovati i načinu ostvarivanja roditeljske skrbi u kojem se odlučuje i o ostvarivanju osobnih odnosa te uzdržavanju djeteta.

(2) Spor o ostvarivanju osobnih odnosa i uzdržavanju djeteta mogu se voditi i kao samostalni sporovi.

Tužba

Članak 409.

(1) Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili ga je sud odbio odobriti, svaki roditelj i dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, osobnih odnosa s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta.

(2) U postupku u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom sud nije vezan zahtjevima stranaka.

(3) Stavci 1. i 2. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju i u slučaju kad nije postignut sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem ili ga je sud odbio odobriti.

Odbacivanje tužbe

Članak 410.

(1) Ako tužitelj koji pokreće postupak radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom ne dokaže da je pokrenuo postupak obveznog savjetovanja sukladno članku 329. stavku 1. ovoga Zakona, sud će tužbu odbaciti.

(2) Stavak 1. ovoga članka ne odnosi se na slučajeve u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje prema članku 329. stavcima 2. i 3. ovoga Zakona.

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 411.

U postupcima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom ne primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

Spajanje postupaka

Članak 412.

Ako je nakon pokretanja postupka u kojem se odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom te uzdržavanju djeteta pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak s postupkom u bračnom sporu.

Odlučivanje suda po službenoj dužnosti

Članak 413.

(1) Sud će odlučiti po službenoj dužnosti s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom te uzdržavanju djeteta:

1. odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi te u drugim slučajevima razdvojenoga života roditelja,
2. odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

(2) Sud može odlukom iz stavka 1. ovoga članka:

1. ostvarivanje skrbi o djetetu povjeriti drugoj osobi ili ustanovi zajedno s roditeljima ili umjesto roditelja sukladno članku 102. stavku 1. točki 2. ovoga Zakona,
2. ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem sukladno članku 123. ovoga Zakona,
3. odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe sukladno članku 124. ovoga Zakona,
4. izreći mjeru za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kad je to prema okolnostima slučaja potrebno i
5. odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s maćehom ili očuhom ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu.

Pravni položaj i zastupanje djeteta

Članak 414.

(1) Dijete je stranka postupaka u kojima se odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa te uzdržavanju djeteta, neovisno o tome je li ga pokrenulo.

(2) Dijete u postupku iz stavka 1. ovoga članka zastupa poseban skrbnik imenovan za tu parnicu sukladno članku 240. ovoga Zakona.

(3) Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnog skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Odluka o predaji djeteta

Članak 415.

- (1) U odluci o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i o roditeljskoj skrbi sud će, ako je to potrebno, naložiti osobi kod koje se dijete nalazi da ga preda roditelju.
- (2) Sud će u slučaju iz stavka 1. ovoga članka odrediti rok za predaju djeteta ili naložiti da se dijete preda odmah.
- (3) Odluka suda o predaji djeteta roditelju s kojim će dijete stanovati obvezuje stranke i osobu kod koje se dijete nalazi.

Utvrđivanje činjenica i izvođenje dokaza

Članak 416.

- (1) Prije donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom sud će:
 1. saslušati dijete osobno ili uz pomoć posebnoga skrbnika djeteta, sukladno odredbama ovoga Zakona o saslušanju djeteta,
 2. utvrditi na koji način je svaki od roditelja provodio vrijeme s djetetom i na koji način je ostvarivao roditeljsku skrb o djetetu prije pogoršanja obiteljskih odnosa te
 3. po potrebi pribaviti nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb ili ovlaštenog sudskog vještaka.
- (2) Sud će u postupku posebno cijenity:
 1. spremnost svakoga od roditelja na suradnju u postupku obveznog savjetovanja ili spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji i
 2. spremnost svakoga od roditelja na poticanje ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem.
- (3) Spremnost na suradnju iz stavka 2. ovoga članka nije od važnosti u slučajevima obiteljskog nasilja.

Posebne dužnosti i odluka suda o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem

Članak 417.

- (1) U postupcima u kojima se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem, sud je dužan:
 1. upozoriti roditelje da je ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem od posebne važnosti za djetetovu dobrobit,
 2. poticati roditelje na postizanje sporazuma i sudjelovanje u postupku obiteljske medijacije, i

3. ako izostane sporazum iz točke 2. ovoga stavka, voditi računa da mjesto na kojem će se ostvarivati osobni odnosi s djetetom bude neutralno i prikladno za dijete, uzimajući u obzir istodobno stvarne prostorne i vremenske mogućnosti roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(2) Odluka suda mora sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, a po potrebi i troškovima ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom.

(3) Sud će u obrazloženje odluke unijeti pisano upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja obveze omogućavanja ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, i to:

1. mogućnošću izricanja novčane kazne u iznosu do trideset tisuća kuna,
2. mogućnošću izricanja zatvorske kazne od jednog dana do šest mjeseci, te
3. mogućnošću promjene odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati.

Mjere kojima se osigurava provedba odluke o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem

Članak 418.

(1) Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava provedba odluke ako se pretpostavlja da bi roditelj s kojim dijete stanuje odbijao postupati u skladu s odlukom o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, i to:

1. odrediti osobu koja će pomagati pri provedbi odluke ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom,
2. odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja s kojim dijete stanuje.

(2) Kad određuje mjere iz stavka 1. ovoga članka sud mora posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja s kojim dijete stanuje.

Mjere kojima se osigurava povratak djeteta

Članak 419.

(1) Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava povratak djeteta ili zaprječuje protupravno odvođenje djeteta od strane roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, i to:

1. odrediti obvezu predaje putovnice sudu, koji je mjeru odredio za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom,
2. odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu roditelju koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom,
3. odrediti zabranu otuđenja ili opterećenja imovinskih prava uz zabilježbu te upis zabrane u javne upisnike,

4. odrediti obvezu roditelja koji ostvaruje osobne odnose da se redovito javlja zajedno s djetetom ovlaštenomu tijelu kao što je centar za socijalnu skrb ili policijska postaja u mjestu gdje se osobni odnosi ostvaruju,
5. odrediti mjesto gdje se osobni odnosi imaju ostvarivati,
6. zabraniti odlazak djeteta iz države u kojoj se osobni odnosi imaju ostvarivati te odrediti registraciju zabrane u državnom ili prekograničnom informacijskom sustavu.

(2) Kada određuje mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud mora posebno voditi računa o prijašnjem ponašanju roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Sporazum roditelja

Članak 420.

(1) Sud može odlučiti o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljima i o ostvarivanju roditeljske skrbi prema sporazumu roditelja ako smatra da je taj sporazum u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Ako roditelji sporazumno odluče ostvarivati zajedničku roditeljsku skrb, sporazum mora uređivati sva bitna pitanja iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 106. stavku 2. ovoga Zakona.

(3) Odluka suda donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi izjednačena je s planom o roditeljskoj skrbi koji je odobren od strane suda.

Odluke bez obrazloženja

Članak 421.

Na prijedlog stranaka odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom može im se uručiti, odnosno dostaviti bez obrazloženja.

Pravni lijekovi

Članak 422.

Protiv drugostupanjske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa i o uzdržavanju djeteta dopuštena je revizija iz članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku.

4. Postupak u sporovima radi uzdržavanja

Primjena pravila postupka u sporovima male vrijednosti

Članak 423.

U sporovima o uzdržavanju neće se primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na postupak u sporovima male vrijednosti.

Stranke i zastupanje djeteta

Članak 424.

(1) Stranke u postupku radi uzdržavanja djeteta su dijete i osoba koja ga je prema ovom Zakonu dužna uzdržavati.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka zastupa roditelj s kojim dijete stanuje. Ako roditelj s kojim dijete stanuje pristane, u postupku radi uzdržavanja dijete zastupa centar za socijalnu skrb.

(3) Uz centar za socijalnu skrb, roditelj s kojim dijete stanuje ovlašten je i dalje poduzimati radnje u postupku radi uzdržavanja. U slučaju suprotnosti radnja centra za socijalnu skrb i roditelja s kojim dijete stanuje sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili roditelja djeteta.

(4) Centar za socijalnu skrb dužan je u ime djeteta pokrenuti i voditi postupak radi uzdržavanja, odnosno radi povećanja uzdržavanja ako roditelj s kojim dijete stanuje to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga dulje od tri mjeseca od dana kad je dijete steklo to pravo.

(5) Centar za socijalnu skrb zastupa dijete u postupku radi uzdržavanja ako se o djetetu skrbi druga fizička ili pravna osoba.

(6) U postupcima iz stavaka 4. i 5. ovoga članka roditelj nije ovlašten uz centar za socijalnu skrb poduzimati radnje u postupku u ime djeteta. Kad centar za socijalnu skrb podnese tužbu u ime djeteta, prestaju ovlaštenja roditelja za zastupanje djeteta u postupcima radi uzdržavanja.

Presude o uzdržavanju djeteta

Članak 425.

(1) U sporu o uzdržavanju u kojem je tužitelj dijete, sud može donijeti presudu zbog ogluhe, te presudu zbog izostanka ako procijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) U sporu o uzdržavanju djeteta sud može donijeti presudu na temelju priznanja, te presudu na temelju odricanja ako procijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

Nevezanost suda za zahtjeve stranaka i sudska nagodba

Članak 426.

U postupku radi uzdržavanja djeteta sud nije vezan zahtjevima stranaka, a sporazum stranaka uzet će se u obzir ako je u skladu s dobrobiti djeteta, te će se dopustiti sklapanje sudske nagodbe.

Dostavljanje odluka centru za socijalnu skrb

Članak 427.

Sud će pravomoćnu odluku o uzdržavanju djeteta dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Pravni lijekovi

Članak 428.

Protiv drugostupanjske odluke o uzdržavanju djeteta dopuštena je revizija.

Sporovi radi prestanka uzdržavanja

Članak 429.

(1) Ako je pravo na uzdržavanje utvrđeno ovršnom ispravom, obveznik uzdržavanja može tužbom tražiti da se utvrdi prestanak njegove obveze uzdržavanja čim prestanu pretpostavke za uzdržavanje.

(2) U presudi kojom prihvaća tužbeni zahtjev iz stavka 1. ovoga članka sud će kao dan prestanka prava na uzdržavanje utvrditi dan podnošenja tužbe ili koji drugi dan poslije tog dana ako nađe da je ona prestala tog dana.

(3) Nakon pravomoćnosti presude kojom je utvrđen dan prestanka obveze za uzdržavanje može se tražiti ovrha samo radi naplate tražbina dospjelih do tog dana na temelju ovršne isprave kojom je određena ta obveza.

Sporovi radi smanjenja uzdržavanja

Članak 430.

(1) Ako je pravo na uzdržavanje utvrđeno ovršnom ispravom, obveznik uzdržavanja može tužbom zahtijevati da sud odredi smanjenu obvezu uzdržavanja čim nastanu okolnosti zbog kojih je do toga došlo. U toj tužbi obveznik uzdržavanja je dužan naznačiti smanjeni iznos za koji smatra da ga je još uvijek dužan plaćati.

(2) Ako nađe da je zahtjev za smanjenje obveze uzdržavanja u cijelosti ili djelomice osnovan, sud će u presudi kojom će odlučiti o tužbi iz stavka 1. ovoga članka izreći koliko je obveznik uzdržavanja dužan plaćati za uzdržavanje u smanjenom iznosu, i to od dana podnošenja tužbe ili kojeg drugog dana poslije tog dana, ili će taj zahtjev u cijelosti odbiti kao neosnovan.

(3) Nakon ovršnosti presude kojom je određeno da je obveznik uzdržavanja dužan plaćati uzdržavanje od određenoga dana u smanjenom iznosu ovrha se radi naplate uzdržavanja prema ovršnoj ispravi iz stavka 1. ovoga članka može tražiti samo za vrijeme do dana na koji se odnosi ta presuda.

Povrat neosnovano plaćenog uzdržavanja

Članak 431.

(1) Obveznik uzdržavanja koji je davao uzdržavanje i nakon podnošenja tužbe radi prestanka ili smanjenja uzdržavanja određenog ovršnom ispravom ima pravo na povrat vrijednosti neosnovano danog uzdržavanja ako njegova tužba bude prihvaćena.

(2) Obveznik uzdržavanja može zahtjev za povrat vrijednosti danog uzdržavanja istaknuti u posebnoj tužbi.

Sporovi radi povećanja uzdržavanja

Članak 432.

(1) U presudi kojom se povećava iznos uzdržavanja sud će utvrditi povećani iznos uzdržavanja i odrediti dan od kojeg ga treba plaćati.

(2) Pravo na plaćanje pojedinih obroka uzdržavanja stečeno prije vremena na koje se odnosi odluka o povećanju uzdržavanja ostvarivat će se na temelju ovršne isprave kojom je utvrđeno.

III. POSEBNI IZVANPARNIČNI POSTUPCI

Posebni izvanparnični postupci

Članak 433.

Ovim Zakonom propisani su posebni izvanparnični postupci radi:

1. davanja dopuštenja za sklapanje braka,
2. sporazumnog razvoda braka,
3. odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi,
4. odobravanja sporazuma o uzdržavanju,
5. pojednostavljenog određivanja uzdržavanja,
6. ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom,
7. određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta,
8. zaštite obiteljskog doma,
9. nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta,
10. lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti,
11. donošenja rješenja o zdravlju štićenika.

1. Opće odredbe

Sastav suda

Članak 434.

U izvanparničnom postupku u prvom i drugom stupnju sudi sudac pojedinac, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Mjesna nadležnost

Članak 435.

(1) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima se temelji mjesna nadležnost, sud pred kojim je postupak pokrenut može predmet ustupiti sudu koji je postao mjesno nadležan ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

(2) Stranke ne mogu sporazumom mijenjati nadležnost suda.

Stranke u postupku

Članak 436.

(1) Stranke su u izvanparničnom postupku:

1. predlagatelj,
2. osoba koju je predlagatelj označio kao protustranku ili ju je inače naveo kao stranku,
3. svaka osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati odluka koja se predlaže ili odluka koju sud u povodu prijedloga ili po službenoj dužnosti može donijeti, odnosno osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati neka druga radnja suda, te
4. svaka osoba, tijelo ili oblik udruživanja koja na temelju zakona treba uključiti u postupak.

(2) Ne smatra se strankom osoba ili tijelo koji su po zakonu dužni dostaviti sudu određenu odluku ili drugi pravni akt ili ga na drugi način obavijestiti o postojanju razloga za pokretanje izvanparničnog postupka po službenoj dužnosti, osim ako za to ne ispunjavaju uvjete iz prethodnih stavaka ovoga članka.

(3) Osoba koja ima pravni interes da stanovita pravna stvar bude u izvanparničnom postupku riješena na određeni način može kao stranka pokrenuti taj postupak ili u njemu inače sudjelovati kao stranka samo ako je to zakonom izrijekom predviđeno.

(4) Neka osoba i tijelo mogu se uključiti u izvanparnični postupak kao umješaći s položajem samostalnog sudionika samo kad je to izrijekom predviđeno zakonom. Takva osoba i tijelo imaju u postupku u koji su se uključili samostalno pravo iznositi činjenice i predlagati dokaze te izjavljivati pravne lijekove. Nisu ovlašteni povući ili preinačiti podneseni prijedlog, ali mogu predložiti sudu, kad je on ovlašten donijeti odluku po službenoj dužnosti, donošenje određene odluke.

(5) Ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije izrijekom propisano, osoba koja ima pravni interes sudjelovati u postupku može prijaviti svoje sudjelovanje u postupku uz odgovarajuću primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku o umješaću, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

Prijedlog

Članak 437.

Prijedlog ne mora sadržati određen zahtjev, ali iz njega se mora zaključiti kakvu odluku ili drugu sudsku radnju predlagatelj traži te na kakvom činjeničnom stanju temelji to svoje traženje.

Sporovi o činjenicama i o pravu

Članak 438.

(1) Ako u postupku u kojem sudjeluju dvije ili više stranaka dođe do spora o činjenicama na temelju kojih treba odlučiti, sud će donijeti rješenje kojim će obustaviti izvanparnični postupak i odrediti da se postupak u toj pravnoj stvari pred njime nastavi kao parnični postupak i prije njegove pravomoćnosti. Tim će rješenjem sud predlagatelju odrediti rok radi usklađivanja njegova prijedloga s odredbama Zakona o parničnom postupku o sadržaju tužbe.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka radnje poduzete i dokazi izvedeni tijekom izvanparničnog postupka nisu bez učinka samo zato što nisu poduzete, odnosno izvedeni parničnom postupku. Sud će rješenjem protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba odlučiti koje će se od poduzetih radnja i izvedenih dokaza ponoviti.

(3) Ako u postupku iz stavka 1. ovoga članka među strankama nema spora o bitnim činjenicama, već dođe samo do spora o pravu koje se temelji na tim činjenicama, sud će nastaviti izvanparnični postupak i odlučiti o spornom pravu.

Usmena rasprava

Članak 439.

Sud može donijeti odluku i bez održavanja usmene rasprave ako ocijeni da rasprava nije potrebna.

Dokazni postupak

Članak 440.

(1) U izvanparničnom postupku mogu se radi utvrđivanja činjeničnog stanja koristiti sva za to prikladna dokazna sredstva.

(2) Sud može u postupcima koje je ovlašten pokrenuti po službenoj dužnosti te u drugim postupcima za koje je to propisano ovim Zakonom izvoditi dokaze i prikupljati obavijesti i kad se sve stranke tome protive, kad opravdano posumnja u postojanje činjenice koja se zakonski predmnijeva ili kad postoji dokazno sredstvo koje pruža potpun dokaz o njezinu postojanju.

(3) U postupcima iz stavka 2. ovoga članka sud može imenovati vještake iako prije toga nije omogućio strankama da se izjasne o osobi vještaka, a ako sam posjeduje potrebno stručno znanje, može odustati od izvođenja dokaza vještačenjem.

(4) Sud će i u postupcima u kojima je propisano održavanje usmene rasprave uzeti u obzir i sve ono što je izneseno izvan rasprave. Sud smije i izvan rasprave izvoditi dokaze, strankama nalagati da dopune svoje navode te poduzimati druge procesne radnje.

(5) Ako smatra da je nužno da se stranka sasluša, da predoči neku ispravu ili da omogući razgledavanje predmeta uviđaja koji se nalazi u njezinu posjedu, sud protiv te stranke može primijeniti prisilna sredstva predviđena člankom 441. ovoga Zakona ako se ona bez opravdanog razloga ne odazove pozivu ili ne postupi po traženju suda.

Prisilna sredstva u postupku

Članak 441.

Protiv stranaka koje protivno nalogu suda ne poduzmu radnje koje su potrebne za odvijanje postupka, sud će po službenoj dužnosti primijeniti odgovarajuća prisilna sredstva, a posebno:

1. izricati i izvršavati novčane i zatvorske kazne u skladu s odredbama Ovršnog zakona,
2. odrediti i provesti prisilno dovođenje,
3. odrediti i provesti oduzimanje isprava, obavijesnih stvari i ostalih pokretnina,
4. postaviti privremenog zastupnika koji će na trošak i rizik osobe koja se pozivu nije odazvala poduzimati radnje koje može poduzimati zastupnik.

Rješenja

Članak 442.

(1) Sud odlučuje rješenjem.

(2) Rješenje ne mora biti obrazloženo ako su prihvaćeni prijedlozi stranaka koji međusobno nisu u protivnosti, ako rješenje odgovara izjavljenoj volji svih stranaka ili ako je rješenje bilo usmeno objavljeno u nazočnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

Učinci rješenja

Članak 443.

(1) Kad se u odluci nalaže ispunjenje neke činidbe, sud će odrediti rok u kojem je stranka dužna ispuniti činidbu.

(2) Sud može odrediti da se činidba ispuni odmah ako je to potrebno radi zaštite osoba o čijim je pravima i interesima dužan osobito paziti tijekom postupka.

Učinci odluka u statusnim stvarima

Članak 444.

(1) Kad se odlukom suda mijenja osobno stanje (status) stranke ili njezina prava i dužnosti, pravni učinci odluke nastupaju kad postane pravomoćna.

(2) Sud može odrediti da pravni učinci odluke nastupaju prije pravomoćnosti ako je to potrebno radi zaštite osoba o čijim je pravima i interesima dužan osobito paziti tijekom postupka.

Pravni lijekovi

Članak 445.

(1) Protiv odluke donesene u prvom stupnju dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave rješenja.

(3) Pravodobno podnesena žalba zadržava ovrhu odluke, odnosno pravne učinke odluke, ako drugačije nije određeno ovim Zakonom ili samom odlukom suda.

(4) Sud može odlučiti da žalba ne zadržava ovrhu kad se izriču mjere kojima se štite prava i dobrobit djece.

Postupanje suda po žalbi

Članak 446.

(1) Prvostupanjski sud može u povodu pravodobno podnesene žalbe ukinuti ili preinačiti svoju odluku ako se time ne povrjeđuju prava drugih osoba.

(2) Ako prvostupanjski sud ne ukine ili ne preinači svoje rješenje, dostavit će žalbu sa svim spisima drugostupanjskom sudu.

Revizija

Članak 447.

(1) Protiv drugostupanjskog rješenja kojim je žalba odbijena i prvostupanjsko rješenje potvrđeno ili kojom je preinačeno dopuštena je revizija i to samo ako je drugostupanjski sud u izreci svojeg rješenja odredio da je revizija protiv njega dopuštena.

(2) Ako je rješenje iz stavka 1. ovoga članka donio u povodu žalbe Vrhovni sud Republike Hrvatske, protiv takvog rješenja revizija nije dopuštena.

(3) O reviziji iz stavka 1. i žalbi iz stavka 2. ovoga članka odlučuje Vrhovni sud u sastavu u kojemu odlučuje o reviziji protiv presude.

Prijedlog za preinaku ili ukidanje rješenja

Članak 448.

(1) U izvanparničnom postupku može se podnijeti prijedlog za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja zbog onih razloga zbog kojih se može tražiti ponavljanje postupka prema odredbama Zakona o parničnom postupku.

(2) Zbog razloga iz stavka 1. ovoga članka sud može po službenoj dužnosti preinačiti ili ukinuti pravomoćno rješenje ako je bio ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti taj postupak, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) Postupak iz stavaka 1. i 2. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka.

2. Postupak radi davanja dopuštenja za sklapanje braka

Prijedlog i odluka suda za maloljetnu osobu

Članak 449.

(1) Osoba koja je navršila šesnaest godina samostalno podnosi prijedlog za donošenje rješenja o dopuštenu sklapanja braka.

(2) Sud će saslušati maloljetnog podnositelja prijedloga, njegove roditelje, odnosno skrbnika i osobu s kojom namjerava sklopiti brak te pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb i ispitati okolnosti značajne za odluku.

(3) Sud će donijeti rješenje kojim dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak te da je sklapanje braka u skladu s njezinom dobrobiti.

Prijedlog i rješenje suda za osobu lišenu poslovne sposobnosti

Članak 450.

(1) Osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja samostalno podnosi prijedlog za donošenje rješenja o dopuštenu sklapanja braka.

(2) Sud će pribaviti mišljenje skrbnika i centra za socijalnu skrb o podnesenom prijedlogu iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Sud će donijeti rješenje o dopuštenu sklapanja braka za osobu iz stavka 1. ovoga članka za koju utvrdi da je sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze te da je brak u skladu s njezinom dobrobiti.

Mjesna nadležnost

Članak 451.

U postupcima u kojima se odlučuje o dopuštenju za sklapanje braka mjesno je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za osobu koja je podnijela prijedlog za donošenje odluke kojom se dopušta sklapanje braka.

Pravni lijek

Članak 452.

(1) Protiv rješenja suda kojom se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog maloljetnosti, žalbu može podnijeti samo maloljetna osoba koja namjerava sklopiti brak i osoba s kojom ona namjerava sklopiti brak.

(2) Protiv rješenja suda kojom se dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi, žalbu mogu podnijeti njezini roditelji, odnosno njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

(3) Protiv rješenja suda kojom se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog lišenja poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja žalbu može podnijeti osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja i osoba s kojom namjerava sklopiti brak.

(4) Protiv rješenja suda kojom se dopušta sklapanje braka osobi lišenoj poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja žalbu može podnijeti njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

3. Postupak radi sporazumnog razvoda braka

Bračne stvari

Članak 453.

(1) Ako oba bračna druga predlažu sporazumni razvod braka, izvanparnični postupak pokreće se prijedlogom za sporazumni razvod braka.

(2) Ako jedan od bračnih drugova odustane od prijedloga za sporazumni razvod braka, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, takav zahtjev smatrat će se tužbom radi razvoda braka i postupak će se nastaviti prema odredbama članka 369. do 373. i članka 379. do 381. ovoga Zakona.

Nastavak postupka radi razvoda braka

Članak 454.

Odredbe članka 380. ovoga Zakona primjenjivat će se na odgovarajući način i kad je umro bračni drug koji je podnio prijedlog za sporazumni razvod braka.

Mjesna nadležnost

Članak 455.

(1) Za suđenje u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka mjesno je nadležan sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

(2) Ako je u bračnim stvarima sud u Republici Hrvatskoj nadležan zato što su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Prilozi uz prijedlog

Članka 456.

Bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu dužni su uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 457.

Ako bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnesu izvješće o provedenom obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će prijedlog za sporazumni razvod braka odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 458.

(1) Ako bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu uz prijedlog za sporazumni razvod braka nisu podnijeli izvješće o provedenom obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sud utvrdi da plan nije u skladu s dobrobiti djeteta, sud će pozvati podnositelje da ih podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.

(2) Sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog za sporazumni razvod braka povučen ako izvješće o provedenom obveznom savjetovanju i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne budu podneseni u određenom roku, a ako ponovno bude podnesen prijedlog bez izvješća o provedenom obveznom savjetovanju i plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi bez ispravka, odnosno dopune, sud će odbaciti prijedlog za sporazumni razvod braka.

Povlačenje prijedloga

Članak 459.

Prijedlog za sporazumni razvod braka bračni drugovi mogu povući dok postupak nije pravomoćno okončan.

Pravni lijekovi

Članak 460.

Protiv odluke kojom se sporazumno razvodi brak nisu dopušteni pravni lijekovi.

4. Postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Stranke u postupku

Članak 461.

(1) Ako su roditelji postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona, izvanparnični postupak radi odobravanja plana pokreće se prijedlogom obaju roditelja.

(2) U postupku provjere i odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi dijete zastupaju oba roditelja.

Mjesna nadležnost

Članak 462.

Za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Prilozi uz prijedlog

Članka 463.

Roditelji su dužni uz prijedlog za odobravanje plana podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 464.

Ako roditelji uz prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi podnesu izvješće o provedenom obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 465.

(1) Ako roditelji uz prijedlog za odobravanje plana nisu podnijeli izvješće o provedenom obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sud utvrdi da plan nije u skladu s dobrobiti djeteta, sud će pozvati podnositelje da ih podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog povučen ako ne budu podneseni izvješće i plan iz stavka 1. ovoga članka u određenom roku. Ako ponovno bude podnesen prijedlog bez izvješća i plana iz stavka 1. ovoga članka ili plan iz stavka 1. ovoga članka, bez ispravka, odnosno dopune, odbacit će se prijedlog.

Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 466.

O odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sud odlučuje rješenjem. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem štambilja na prijedlogu za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Pravni lijekovi

Članak 467.

Protiv rješenja kojom se odobrava plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nisu dopušteni pravni lijekovi.

Sporazum o osobnim odnosima s djetetom

Članak 468.

Odredbe iz članaka 461. do 467. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na postupak odobravanja sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

Izmjena plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i sporazuma o osobnim odnosima

Članak 469.

Odredbe iz članaka 461., 462., 463. i 465. ovoga Zakona u dijelu koji se odnosi na plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, članka 466. i članka 467. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na postupak odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, te sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom u slučaju njihove izmjene.

5. Postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju

Stranke u postupku

Članak 470.

- (1) Stranke u postupku radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta su dijete i roditelj koji ne stanuje s djetetom.
- (2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka u postupku zastupa roditelj s kojim dijete stanuje.
- (3) Stranke u postupku radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga su bračni drugovi.

Mjesna nadležnost

Članak 471.

- (1) Za odobravanje sporazuma o uzdržavanju djeteta nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.
- (2) Za odobravanje sporazuma o uzdržavanju bračnog druga nadležan je sud na čijem području bračni drugovi imaju zajedničko prebivalište. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko prebivalište, nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.
- (3) Ako je u stvarima odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga sud u Republici Hrvatskoj nadležan zato što su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 472.

- (1) Uz prijedlog se mora se podnijeti i sporazum o uzdržavanju.
- (2) Ako roditelji uz prijedlog nisu podnijeli sporazum o uzdržavanju djeteta ili je sporazum na štetu djeteta, sud će pozvati predlagatelje da ga podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.
- (3) Ako bračni drugovi uz prijedlog nisu podnijeli sporazum o uzdržavanju bračnog druga, sud će pozvati predlagatelje da ga podnesu.
- (3) U slučaju iz stavaka 2. i 3. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice ne postupanja po nalogu suda.
- (4) Smatrat će se da je prijedlog povučen ako ne bude podnesen sporazum o uzdržavanju u određenom roku. Ako ponovno bude podnesen prijedlog bez sporazuma o uzdržavanju ili sporazum o uzdržavanju djeteta bez ispravka, odnosno dopune, prijedlog će se odbaciti.

Rješenje o odobravanju sporazuma i pravni lijekovi

Članak 473.

(1) O odobravanju sporazuma o uzdržavanju sud odlučuje rješenjem. Sporazum o uzdržavanju je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju sporazuma o uzdržavanju ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem štambilja na prijedlogu za odobravanje sporazuma o uzdržavanju.

(2) Protiv rješenja kojom se odobrava sporazum o uzdržavanju nisu dopušteni pravni lijekovi.

6. Pojednostavljeni postupak u stvarima uzdržavanja djeteta

Stranke u postupku

Članak 474.

(1) Stranke u postupku radi uzdržavanja djeteta su dijete i roditelj koji ne stanuje s djetetom.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka u postupku radi uzdržavanja zastupa roditelj s kojim dijete stanuje.

Mjesna nadležnost

Članak 475.

(1) Za odlučivanje u stvarima uzdržavanja nadležan je, uz sud opće mjesne nadležnosti, i sud prebivališta, odnosno boravišta djeteta, ako dijete predlaže donošenje odluke o uzdržavanju.

(2) Za odlučivanje u ostalim stvarima uzdržavanja nadležan je sud opće mjesne nadležnosti.

Prigovor

Članak 476.

(1) U prijedlogu u stvarima uzdržavanja djeteta mora se naznačiti iznos uzdržavanja čije određivanje se predlaže. Iznos uzdržavanja mora biti u skladu s tablicama iz članka 314. stavka 5. ovoga Zakona.

(2) Sud će dostaviti prijedlog radi uzdržavanja protivnoj stranci u roku osam dana od dana kad je prijedlog zaprimljen u sudu.

(3) Protivna stranka može u roku osam dana od dana primitka prijedloga podnijeti prigovor.

(4) Ako protivna stranka u roku iz stavka 3. ovoga članka ne podnese prigovor, sud će bez održavanja ročišta neobrazloženim rješenjem prihvatiti prijedlog.

(5) Ako protivna stranka u roku iz stavka 3. ovoga članka podnese prigovor, postupak će se nastaviti prema pravilima postupka u sporovima o uzdržavanju iz članaka 423. do 432. ovoga Zakona. U tom slučaju sud će odrediti predlagatelju rok od osam dana za usklađivanja njegova prijedloga s odredbama Zakona o parničnom postupku o sadržaju tužbe.

Pravni lijekovi

Članak 477.

Na izjavljivanje pravnih lijekova protiv rješenja kojom se prihvaća prijedlog u pojednostavljenom postupku u stvarima uzdržavanja djeteta primjenjuju se pravila izvanparničnog postupka.

7. Posebni postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom

Stvari ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom

Članak 478.

U postupku radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom odlučuje se o:

1. medicinskim zahvatima povezanim s rizicima teških posljedica za zdravlje djeteta sukladno članku 88. stavka 3. ovoga Zakona,
2. ograničavanju prava djeteta na samostalno poduzimanje pravnih radnja i sklapanje pravnih poslova i promjeni te odluke sukladno članku 89. stavaka 1. i 3. ovoga Zakona,
3. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavka 6. ovoga Zakona,
4. upravljanju i zastupanju djeteta u vezi s vrjednijim imovinskim pravima sukladno članku 98. stavku 3. i članku 101. ovoga Zakona,
5. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. ovoga Zakona,
6. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavcima 2. i 4. te članku 121. stavku 5. ovoga Zakona,
7. potpunom ili djelomičnom ograničavanju i vraćanju prava na ostvarivanje roditeljske skrbi sukladno članku 113. ovoga Zakona,
8. neslaganju roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 4. ovoga Zakona,
9. mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi radi stvarnih zapreka te njegovu prestanku sukladno članku 115. stavcima 1. i 4. ovoga Zakona,
10. povjeravanju ostvarivanja roditeljske skrbi drugomu roditelju ili drugoj osobi u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka sukladno članku 115. stavku 3. ovoga Zakona, ili smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb sukladno članku 116. stavku 2. ovoga Zakona,
11. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s osobama iz članka 120. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona i promjeni tog rješenja,
12. ograničenju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i promjeni te rješenja sukladno članku 123. ovoga Zakona,
13. nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 124. ovoga Zakona,

14. izmjeni odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 125. stavku 4. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 479.

- (1) Postupke radi ostvarivanja roditeljske skrbi mogu pokrenuti dijete, roditelji, druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu ili centar za socijalnu skrb.
- (2) Postupke radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta sa srodnicima i drugim osobama mogu pokrenuti i osobe iz članka 120. ovoga Zakona.
- (3) Dijete je stranka postupka iz stavaka 1. i 2. ovoga članka neovisno o tome je li ga pokrenulo.
- (4) Ako dijete pokreće postupak iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, prijedlog u njegovo ime podnosi posebni skrbnik kojeg imenuje centar za socijalnu skrb.
- (5) Kad posebni skrbnik podnese prijedlog iz stavka 4. ovoga članka, prestaju ovlaštenja roditelja na zastupanje djeteta u tom postupku.
- (6) Ako roditelj pokreće postupak iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, dijete u postupku zastupa posebni skrbnik. Sud će imenovati i pozvati posebnog skrbnika, koji je dužan odazvati se pozivu te sudjelovati u postupku.
- (7) Ako centar za socijalnu skrb pokreće postupke iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, dužan je istodobno s podnošenjem prijedloga djetetu imenovati posebnog skrbnika.

Mjesna nadležnost

Članak 480.

- (1) Za suđenje u postupcima iz članka 478. točaka 1. do 14. ovoga Zakona nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.
- (2) Ako roditelj bez suglasnosti drugog roditelja promijeni prebivalište, odnosno mjesto stanovanja djeteta, nadležan je osim suda koji je opće mjesno nadležan za dijete i sud prijašnjeg prebivališta, odnosno mjesta stanovanja djeteta.

Podnošenje prijedloga

Članka 481.

Predlagatelj je dužan uz prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 478. točaka 3., 5., 6., 7., 8. i 11. ovoga Zakona, podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 482.

Ako predlagatelj uz prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 478. točaka 3., 5., 6., 7., 8. i 11. ovoga Zakona, podnese izvješće o provedenu obaveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će prijedlog odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 483.

(1) Ako predlagatelj uz prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 478. točaka 3., 5., 6., 7., 8. i 11. ovoga Zakona, nije podnio izvješće o provedenom obveznom savjetovanju, sud će pozvati predlagatelja da ga podnese.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog povučen ako ne bude podneseno izvješće o provedenu obveznom savjetovanju iz stavka 1. ovoga članka u određenom roku. Ako iznova bude podnesen prijedlog bez izvješća iz stavka 1. ovoga članka, prijedlog će se odbaciti.

Rješenje o promjeni prebivališta djeteta

Članak 484.

(1) Ako se jedan roditelj protivi promjeni mjesta stanovanja, odnosno prebivališta djeteta sukladno članku 100. ovoga Zakona, drugi roditelj može zahtijevati od suda da donese rješenje kojim se odobrava promjena prebivališta djeteta bez suglasnosti drugog roditelja.

(2) Sud će s obzirom na okolnosti slučaja pri donošenju rješenja uzeti u obzir:

1. dob i mišljenje djeteta,
2. pravo djeteta da ostvaruje osobne odnose s drugim roditeljem,
3. spremnost i volju roditelja da surađuju u ostvarivanju roditeljske skrbi,
4. osobne prilike roditelja,
5. udaljenost između prebivališta roditelja i mjesta u koje bi dijete trebalo da se preseli te prometnu povezanost i
6. pravo roditelja na slobodu kretanja.

(3) Sud će u rješenju kojim odobrava promjenu prebivališta djeteta na zahtjev stranaka odrediti i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

8. Postupak radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Članak 485.

(1) U postupku radi određivanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta odlučuje se o:

1. privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 150. do 153. ovoga Zakona;
2. zabrani približavanja djetetu sukladno članku 154. ovoga Zakona;
3. oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, sukladno člancima 155. do 163. ovoga Zakona;
4. povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, sukladno člancima 164. do 169. ovoga Zakona, te
5. lišenju prava na roditeljsku skrb sukladno člancima 170. do 177. ovoga Zakona.

(2) U postupku radi određivanja mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta odlučuje se o:

1. lišenju prava roditelja ili druge osobe koja skrbi o djetetu na upravljanje djetetovom imovinom i zastupanja djeteta u imovinskim stvarima sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. ovoga Zakona, te
2. osiguranju na imovini roditelja sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. ovoga Zakona.

(3) U obrazloženju rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan dati razloge za primjenu najblaže mjere, sukladno članku 128. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 486.

(1) U postupku radi izricanja mjere privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji stranke su dijete, roditelji ili druga osoba koja skrbi o djetetu, centar za socijalnu skrb te druga osoba, ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava.

(2) U postupku radi izricanja mjere zabrane približavanja djetetu, stranke su dijete, roditelji ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb te baka ili djed, sestra ili brat, odnosno polusestra ili polubrat koji ne živi s djetetom.

(3) U postupku radi izricanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji stranke su dijete, roditelji ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb te druga osoba, ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava.

(4) U postupku radi izricanja mjere povjerenja djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji stranke su dijete, roditelji ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb te ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava, a državni odvjetnik za mladež ako je pokrenuo postupak.

(5) U postupku radi izricanja mjere lišenja prava na roditeljsku skrb stranke su dijete, roditelji ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu te centar za socijalnu skrb, a državni odvjetnik za mladež ako je pokrenuo postupak.

(6) U postupcima radi izricanja mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta stranke su dijete, roditelj ili druga osoba koja ostvaruje skrb o djetetu i centar za socijalnu skrb.

Zastupanje djeteta

Članak 487.

U postupcima radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta iz članka 485. stavka 1. točaka 1., 3., 4. i 5. ovoga Zakona dijete zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje sud. Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Mjesna nadležnost

Članak 488.

Za suđenje u postupcima radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta mjesno je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Žalba

Članak 489.

(1) Protiv odluke o mjeri za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja, odnosno dostave prijepisa odluke.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od osam dana od dana primitka žalbe.

(3) Žalba protiv odluka donesenih na temelju članka 485. stavka 1. točaka 1., 3. i 4. ovoga Zakona, ne odgađa njihovu ovrhu.

9. Postupak radi zaštite obiteljskog doma

Stvari zaštite obiteljskog doma

Članak 490.

U postupku radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o:

1. davanju odobrenja za otuđenje ili opterećenje nekretnine, odnosno otkazu ugovora o najmu stana koji predstavlja obiteljski dom sukladno članku 32. stavku 4. ovoga Zakona i
2. pravu stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom sukladno članku 46. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 491.

- (1) Postupak iz članka 490. točke 1. ovoga Zakona pokreće se na prijedlog bračnog ili izvanbračnog druga.
- (2) Postupak iz članka 490. točke 2. ovoga Zakona pokreće se na prijedlog roditelja koji stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom na temelju odluke suda.
- (3) Sud će na zahtjev stranke o pokretanju postupka obavijestiti i treće osobe s kojima su bračni, odnosno izvanbračni drugovi u pravnom odnosu u vezi s nekretninom.

Mjesna nadležnost

Članak 492.

Za suđenje u postupcima radi zaštite obiteljskog doma mjesno je nadležan, osim suda opće mjesne nadležnosti, sud koji je bio ili jest nadležan za rješavanje bračnog spora u prvom stupnju ili sud na području kojega se nalazi zajednička nekretnina koja predstavlja obiteljski dom ili sud na području kojega predlagatelj ima prebivalište, odnosno boravište.

10. Postupak radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta

Stranke u postupku

Članak 493.

- (1) Sud će u izvanparničnom postupku rješenjem nadomjestiti pristanak roditelja, odnosno skrbnika za posvojenje djeteta u slučajevima propisanim člankom 190. stavkom 1. ovoga Zakona i člankom 192. stavcima 2. i 3. ovoga Zakona.
- (2) Prijedlog za donošenje rješenja kojom se nadomješta pristanak roditelja podnijet će centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta roditelja.
- (3) Prijedlog za donošenje rješenja kojom se nadomješta pristanak skrbnika podnijet će centar za socijalnu skrb koji je imenovao skrbnika.
- (4) U postupku u povodu prijedloga iz stavka 1. ovoga članka sud će saslušati roditelja, odnosno skrbnika čiji se pristanak nadomješta, dijete uz primjenu članka 360. ovoga Zakona i po potrebi druge osobe koje su bliske s djetetom.
- (5) Dijete u postupku zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje sud. Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnog skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Mjesna nadležnost

Članak 494.

U postupcima radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta mjesno je nadležan sud na području kojeg je sjedište centra za socijalnu skrb koji je pokrenuo postupak.

Pravni lijek

Članak 495.

(1) Protiv rješenja donesenog u postupku radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja, odnosno dostave prijepisa odluke.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od petnaest dana od dana primitka žalbe.

(3) Protiv pravomoćnog rješenja suda kojom se nadomješta pristanak roditelja, odnosno skrbnika, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

11. Postupak radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti

Stranke u postupku

Članak 496.

(1) Postupak radi lišenja poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti, centar za socijalnu skrb, bračni drug osobe prema kojoj se provodi postupak, njezini krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi do drugog stupnja.

(2) Postupak radi vraćanja poslovne sposobnosti pokrenut će sud po službenoj dužnosti, osobe iz stavka 1. ovoga članka, skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb ili osoba prema kojoj će se voditi postupak vraćanja poslovne sposobnosti.

Mjesna nadležnost

Članak 497.

U postupcima radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti mjesno je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za osobu prema kojoj se provodi postupak.

Ročište

Članak 498.

(1) Sud će pozvati na ročište predlagatelja, osobu prema kojoj se provodi postupak, njezina posebnog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Posebni skrbnik dužan je odazvati se pozivu suda te aktivno sudjelovati u postupku. Ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb ovlaštene su u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će saslušati osobu prema kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ili socijalnoj ustanovi ili je zbog lišenja slobode unutar zatvorskog sustava, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi, odnosno u okviru tog sustava.

(4) Ako sud utvrdi da saslušanje osobe nije moguće s obzirom na njezino zdravstveno stanje, dužan je o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti saslušanja.

Dokazni postupak

Članak 499.

(1) Osobu prema kojoj se provodi postupak radi lišenja poslovne sposobnosti ima po nalogu suda osobno i neposredno pregledati vještak, koji će o rezultatima pregleda dati pisani nalaz i mišljenje.

(2) Sud može pozvati podnositelje prijedloga da podnesu pisani nalaz i mišljenje doktora medicine ili drugu ispravu koja upućuje da se osoba prema kojoj se postupak pokreće nije sposobna brinuti o svojim potrebama, pravima i interesima ili da ona ugrožava prava i interese drugih osoba.

Zastoj postupka

Članak 500.

(1) Sud može zastati s postupkom lišenja poslovne sposobnosti i odgoditi donošenje odluke ako se osoba za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti zbog zloupotrebe sredstava ovisnosti ili drugih razloga, podvrgla liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Sud tijekom postupka lišenja poslovne sposobnosti mora upozoriti osobu za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti na mogućnost odgađanja donošenja odluke ako se podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(3) Vrijeme na koje se odgađa donošenje odluke ne može biti kraće od šest mjeseci ni dulje od godinu dana, ali sud može opozvati svoju odluku, ako osoba koju ima lišiti poslovne sposobnosti svojevoljno napusti ustanovu za liječenje ili bude iz nje otpuštena zbog narušavanja reda, ili na drugi način izbjegne liječenje.

(4) Pri donošenju odluke o prijedlogu za lišenje poslovne sposobnosti sud će uzeti u obzir i rezultate liječenja u zdravstvenoj ustanovi.

Dostava

Članak 501.

(1) Rješenje suda o lišenju poslovne sposobnosti dostavlja se predlagatelju, osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, njezinom posebnom skrbniku i centru za socijalnu skrb.

(2) Sud će po službenoj dužnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb o pravomoćnosti rješenja o lišenju poslovne sposobnosti, odnosno o djelotvornosti te rješenja ako ona nastupa prije pravomoćnosti.

Vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 502.

(1) Ako prestanu razlozi iz članka 234. ovoga Zakona, sud će odlučiti o vraćanju poslovne sposobnosti osobi koja je prijašnjim rješenjem bila lišena poslovne sposobnosti.

(2) Sud može odlučiti da se osoba koja je bila lišena poslovne sposobnosti bude lišena poslovne sposobnosti u manjem opsegu i sadržaju (djelomično vraćanje poslovne sposobnosti) ili da joj se poslovna sposobnost potpuno vrati.

Odbijanje prijedloga za vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 503.

(1) Ako odbije prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti, sud može odlučiti da se prije isteka određenog roka, ali ne duljeg od godinu dana, ne može iznova tražiti vraćanje poslovne sposobnosti ako iz ishoda postupka s velikom vjerojatnošću proizlazi da se za određeno vrijeme ne treba očekivati nadati izlječenju ili znatnu poboljšanju psihičkog stanja ili drugih okolnosti zbog kojih je osoba lišena poslovne sposobnosti.

(2) Prijedlog za vraćanje poslovne sposobnosti koji je podnesen prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka sud će odbaciti.

(3) U postupku za djelomično ili potpuno vraćanje poslovne sposobnosti primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o postupku za lišenje poslovne sposobnosti.

(4) U postupku iz prethodnog stavka vještačenje se ne može povjeriti osobi koja je u postupku lišenja poslovne sposobnosti obavila vještačenje.

12. Postupak radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika

Stvari o zdravlju štićenika

Članak 504.

(1) U postupku radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika odlučuje se o:

1. prekidu trudnoće,
2. doniranju tkiva i organa,
3. sterilizaciji,
4. sudjelovanju u biomedicinskim istraživanjima,
5. mjerama za održavanje na životu.

(2) Rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan donijeti i otpremiti u roku od petnaest dana.

Stranke u postupku

Članak 505.

(1) Prijedlog za donošenje rješenja o zdravlju štićenika podnijet će štićenik ili skrbnik štićenika.

(2) U postupku u povodu prijedloga iz stavka 1. ovoga članka sud će saslušati štićenika, skrbnika i po potrebi druge osobe koje su bliske sa štićenikom.

(3) Ako se štićenik nalazi u psihijatrijskoj ili socijalnoj ustanovi ili je lišen slobode saslušat će se u pravilu u toj ustanovi, odnosno u okviru zatvorskog sustava.

(4) Ako sud utvrdi da saslušanje štićenika nije moguće s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, dužan je o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti saslušanja.

Nadležnost i sastav suda

Članak 506.

(1) U postupku radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika, u prvom stupnju sudi županijski sud u vijeću od tri suca.

(2) O žalbi protiv rješenja o zdravlju štićenika odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću od pet sudaca.

Mjesna nadležnost

Članak 507.

U postupcima radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika mjesno je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za štićenika.

Pravni lijekovi

Članak 508.

(1) Protiv rješenja o zdravlju štićenika stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja, odnosno dostave prijepisa rješenja.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od osam dana od dana primitka žalbe.

(3) Sud može odrediti da pravni učinci rješenja o zdravlju štićenika nastupaju prije pravomoćnosti ako je to potrebno radi zaštite štićenika.

(4) Protiv pravomoćnog rješenja kojom se prihvaća prijedlog za donošenje rješenja o zdravlju štićenika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

IV. POSEBNI POSTUPCI OVRHE

Posebni postupci ovrhe

Članak 509.

Ovim Zakonom propisani su posebni postupci ovrhe radi:

1. predaje djeteta,
2. ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom,
3. uzdržavanja djeteta.

1. Opće odredbe

Pokretanje postupka

Članak 510.

Ako sud po službenoj dužnosti donese odluku prema odredbama ovoga Zakona, on može donijeti rješenje o ovrsi te odluke i provesti ovrhu.

Žalba

Članak 511.

Žalba protiv rješenja o ovrsi ne zadržava provođenje ovrhe niti poduzimanje ovršnih radnja kojima se ostvaruje tražbina zbog koje je određena ovrha.

2. Ovrha radi predaje djeteta

Mjesna nadležnost

Članak 512.

(1) Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se provodi ovrha, i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu, te sud na čijem se području dijete zatekne.

(2) Provođenje ovrhe oduzimanjem djeteta poduzet će sud na području kojega se dijete zatekne, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke.

(3) Sud iz stavka 1. ovoga članka može odlučiti da se poduzimanje određenih ovršnih radnji radi predaje djeteta roditelju s kojim će dijete stanovati povjeri sudu koji nije nadležan za provođenje ovrhe.

Osnove za određivanje ovrhe i stranke u postupku

Članak 513.

(1) Ovrha radi predaje djeteta može se provesti na temelju:

1. plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odobrena od strane suda,
2. odluke suda i privremene mjere o tome s kojim će roditeljem ili drugom osobom dijete stanovati, odnosno odluke o prebivalištu djeteta, ili
3. odluke suda o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

(2) Stranke u postupku ovrhe iz stavka 1. ovoga članka su roditelji, dijete, druga osoba s kojom će dijete na temelju odluke suda stanovati, i centar za socijalnu skrb.

Sredstva ovrhe

Članak 514.

(1) Sud će, nakon što procijeni sve okolnosti slučaja, odrediti ovrhu izricanjem i provođenjem:

1. novčane kazne do trideset tisuća kuna,
2. zatvorske kazne u trajanju od jednog dana do šest mjeseci, i
3. prisilnog oduzimanja i predaje djeteta.

(2) Sud, s obzirom na okolnosti slučaja, procjenjuje koje će od sredstava ovrhe iz stavka 1. ovoga članka odrediti.

(3) Sredstva ovrhe iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti i provesti protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke, protiv osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta.

(4) Ako se svrha ovrhe nije mogla postići jednim od sredstava iz stavka 1. ovoga članka, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe iz tog stavka.

(5) U prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Rješenje o ovrsi

Članak 515.

(1) Ako u odluci suda stranci protiv koje se provodi ovršni postupak nije naložena predaja djeteta, ovu naredbu izreći će sud u rješenju o ovrsi te odrediti rok za predaju, ili će naložiti da se dijete preda odmah.

(2) Rješenjem o ovrsi može se naložiti predaja djeteta osobi na koju se odnosi ovršna isprava, osobi o čijoj volji ovisi predaja djeteta i svakoj drugoj osobi kod koje se dijete nalazi u trenutku donošenja tog rješenja, odnosno kod koje se dijete zatekne u trenutku provođenja ovrhe.

Prisilno oduzimanje i predaja djeteta

Članak 516.

(1) Prisilno oduzimanje i predaju djeteta obavljaju u suradnji sud, centar za socijalnu skrb i policija na taj način da zaštite dijete u najvećoj mogućoj mjeri.

(2) Ministar pravosuđa propisat će pravilnikom protokol o postupanju o prisilnom oduzimanju i predaji djeteta.

Saslušavanje stranaka i stručni razgovor s djetetom

Članak 517.

(1) Prije određivanja sredstava ovrhe osoba protiv koje se ovrha provodi će se saslušati.

(2) Osoba protiv koje se određuje i provodi mjera prisilnog oduzimanja i predaje djeteta iz članka 516. ovoga Zakona ne mora se saslušati ako bi ovrha bila otežana ili onemogućena.

(3) Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja tijekom postupka ovrhe, dijete uputiti na stručni razgovor.

Dostava rješenja o ovrsi

Članak 518.

(1) Kad je rješenjem suda naloženo da se dijete preda odmah, rješenje o ovrsi mora se uručiti stranci od koje treba oduzeti dijete prigodom poduzimanja prve ovršne radnje. Ako ta stranka ne bude nazočna oduzimanju djeteta, odluka će joj se dostaviti naknadno.

(2) Odsutnost osobe kojoj treba oduzeti dijete ne sprječava provođenje ovršnih radnja.

(3) Ako se ovrha provodi protiv osobe na koju se ne odnosi rješenje o ovrsi, toj osobi će se predati rješenje o ovrsi i zapisnik o oduzimanju djeteta.

(4) Ako se ovrha provodi protiv osobe iz stavka 3. ovoga članka ili protiv osobe koja nije nazočna ovršnim radnjama te će se radnje provesti u nazočnosti dviju punoljetnih osoba.

(5) O vremenu i mjestu poduzimanja ovršnih radnja radi oduzimanja djeteta sud će po pravilima o osobnoj dostavi obavijestiti roditelja ili drugu osobu kojoj treba predati dijete.

Odgoda ovrhe

Članak 519.

(1) Sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe:

1. kad je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke,
2. kad je u tijeku postupak radi promjene odluke,
3. kad se djetetu nalaže stručni razgovor.

(2) Sud može odgoditi ovrhu u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djeteta.

3. Ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Mjesna nadležnost

Članak 520.

Za odlučivanje i provođenje ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se ovrha provodi, odnosno za dijete, i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu.

Osnove za određivanje ovrhe i stranke u postupku

Članak 521.

(1) Ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom može se provesti na temelju:

1. plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugog sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom koji su odobreni od strane suda ili
2. odluke suda, odnosno privremene mjere o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

(2) Stranke u postupku ovrhe iz stavka 1. ovoga članka su roditelji, dijete i druge osobe koje na temelju ovršne isprave imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Ročište

Članak 522.

(1) Sud će prije donošenja rješenja o ovrsi zakazati ročište na kojemu će osobno saslušati stranke kako bi utvrdio činjenice i procijenio sve okolnosti, a ako je to potrebno razgovarat će i s djetetom starijim od četrnaest godina, odnosno utvrditi mišljenje djeteta mlađeg od četrnaest godina sukladno članku 360. ovoga Zakona.

(2) Sud može nakon što saslušá stranke i s obzirom na okolnosti slučaja odgoditi ovrhu za trideset dana te naložiti stručni razgovor s djetetom ili naložiti strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije radi sporazumnoga rješavanja spora, a ako je to potrebno može posebnom odlukom detaljnije precizirati ostvarivanje osobnih odnosa za vrijeme trajanja stručnog razgovora ili obiteljske medijacije.

(3) Sud neće postupiti prema stavku 2. ovoga članka ako je obiteljska medijacija prethodno bila neuspješno pokušana ili ako je nužno žurno postupanje.

Sredstva ovrhe

Članak 523.

(1) Sud će, nakon što procijeni sve okolnosti slučaja, odrediti ovrhu izricanjem i provođenjem:

1. novčane kazne do trideset tisuća kuna ili
2. zatvorske kazne u trajanju od jednog dana do šest mjeseci.

(2) Sud s obzirom na okolnosti slučaja procjenjuje koje će od sredstava ovrhe iz stavka 1. ovoga članka odrediti.

(3) U prijedlogu za ovrhu ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Odgoda ovrhe

Članak 524.

(1) Sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe:

1. kad je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke,
2. kad je u tijeku postupak radi promjene odluke,
3. kad se djetetu nalaže stručni razgovor ili se provodi obiteljska medijacija.

(2) Sud može odgoditi ovrhu u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Protivljenje djeteta

Članak 525.

(1) Sud može s obzirom na okolnosti slučaja tijekom postupka ovrhe dijete uputiti na stručni razgovor.

(2) Protivi li se dijete starije od četrnaest godina ostvarivanju osobnih odnosa s roditeljem i nakon razgovara sa stručnom osobom prema uputi suda, prijedlog za ovrhu će se odbiti.

4. Ovrha radi uzdržavanja djeteta

Mjesna nadležnost

Članak 526.

Za određivanje ovrhe i za provođenje ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika mjesno je nadležan, osim suda koji je opće mjesno nadležan za ovršenika, i sud koji je opće mjesno nadležan za poslodavca koji isplaćuje plaću, odnosno za isplatitelja drugih stalnih novčanih primanja, te sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena ovršna isprava.

Pokretanje postupka

Članak 527.

- (1) Ovrha radi uzdržavanja određuje se i provodi na prijedlog djeteta.
- (2) Centar za socijalnu skrb dužan je tražiti ovrhu uzdržavanja na temelju odluke o uzdržavanju djeteta donesene u postupku u kojem je zastupao dijete.

Predmet ovrhe

Članak 528.

Ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja djeteta provest će se prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka i predmetu na kojem se ovrha provodi.

V. POSEBNI POSTUPCI OSIGURANJA

Posebni postupci osiguranja

Članak 529.

- (1) Ovim Zakonom propisani su posebni postupci osiguranja u kojima sud odlučuje o:
 1. privremenoj mjeri s kojim će roditeljem dijete stanovati, prebivalištu djeteta i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom,
 2. privremenoj mjeri radi uzdržavanja.
- (2) Privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti prije pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, kao i za njegova trajanja.

1. Opće odredbe

Mjesna nadležnost

Članak 530.

- (1) Za donošenje privremene mjere mjesno je nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava.
- (2) U žurnim slučajevima privremenu mjeru može donijeti i onaj sud na čijem je području nastala potreba za donošenje privremene mjere ili na čijem području se nalazi osoba, odnosno stvar na koju će se privremene mjere odnositi.
- (3) Sud iz stavka 2. ovoga članka ustupit će predmet sudu koji je nadležan prema stavku 1. ovoga članka.
- (4) Privremenu mjeru sud može po službenoj dužnosti odrediti u svakom postupku koji je u tijeku, a u kojem se prema odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i dobrobiti djeteta.

Odlučivanje o privremenoj mjeri

Članak 531.

- (1) Sud može o privremenoj mjeri odlučiti bez usmene rasprave.
- (2) Radnje koje su poduzete u postupku radi izricanja privremene mjere neće se ponovno provoditi u postupku u kojem se odlučuje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, osim ako se ne očekuje utvrđivanje novih činjenica.

Opravdanje privremene mjere pokretanjem postupka

Članak 532.

- (1) Ako je izrečena privremena mjera prije pokretanja postupka u kojem se odlučuje o odnosu koji se osigurava, sud će uputiti stranku da u roku koji ne smije biti dulji od tri mjeseca opravda privremenu mjeru pokretanjem postupka.
- (2) Ako stranka u roku kojeg sud odredi ne pokrene postupak iz stavka 1. ovoga članka, sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere.

Ovršnost privremene mjere

Članak 533.

- (1) Sud može u slučajevima postojanja obiteljskog nasilja ili u slučaju drugih otežavajućih okolnosti dopustiti ovrhu privremene mjere i prije dostave odluke suprotnoj strani.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka odluka o privremenoj mjeri je ovršna danom donošenja.

Izmjena ili ukidanje privremene mjere

Članak 534.

- (1) Sud može privremenu mjeru izmijeniti ili ukinuti na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti ako ju je po službenoj dužnosti ovlašten odrediti.
- (2) Za izmjenu privremene mjere nadležan je sud koji je donio odluku, osim ako je predmet ustupljen drugom sudu.
- (3) Ako se predmet o privremenoj mjeri nalazi pred žalbenim sudom, tada nije dopuštena izmjena ili ukidanje pobijane odluke suda prvog stupnja.
- (4) Sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere:
1. ako stranka u roku od tri mjeseca ne pokrene postupak o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava,
 2. ako se zahtjev za odlučivanje o odnosu koji se osigurava povuče ili odbaci,
 3. kad je postupak o odnosu koji se mjerom osigurava pravomoćno okončan.

Pravo na žalbu

Članak 535.

Žalba protiv odluke o privremenoj mjeri ne odgađa ovrhu.

2. Privremena mjera s kojim će roditeljem dijete stanovati, prebivalištu djeteta i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom

Odlučivanje o privremenoj mjeri

Članak 536.

(1) Ako u stvarima u vezi s osobnim pravima djeteta, koje se odnose na prebivalište djeteta, odnosno mjesto stanovanja djeteta i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, nije moguće postići sporazum, sud može na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti o tome izreći privremenu mjeru.

(2) Sud će, uzimajući u obzir okolnosti slučaja, izreći po službenoj dužnosti privremenu mjeru iz stavka 1. ovoga članka ili privremenu mjeru zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom:

1. kad stranke uputi, odnosno naloži strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije ili
2. kad naloži izradu stručne procjene i mišljenja, odnosno vještačenje.

(3) U postupcima iz stavaka 1. i 2. ovoga članka obavezno je utvrđivanje mišljenja djeteta sukladno članku 360. ovoga Zakona, stranaka i centra za socijalnu skrb.

3. Privremena mjera radi uzdržavanja djeteta

Pokretanje postupka

Članak 537.

(1) Privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta sud će, ako za to postoji potreba, odrediti po službenoj dužnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje privremene mjere radi uzdržavanja kad je prema odredbama ovoga Zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Članak 538.

(1) Smatra se da postoji opasnost za osobne ili druge važne interese predlagatelja osiguranja ako se mjere osiguranja uzdržavanja određuju u korist djeteta, osim ako se tražbina odnosi na dio uzdržavanja u povećanom iznosu u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

(2) Kad se privremena mjera radi uzdržavanja određuje u parnici radi utvrđivanja očinstva, predlagatelj osiguranja treba učiniti vjerojatnim da je osoba protiv koje se mjera određuje roditelj djeteta.

Određivanje privremene mjere

Članak 539.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o uzdržavanju djeteta sud je dužan već na pripremnom ročištu ili prvom ročištu za glavnu raspravu, nakon što strankama omogući da se o tome izjasne, odnosno, ako to okolnosti slučaja zahtijevaju, i prije toga, neovisno o tome je li se tuženik o tome mogao izjasniti, rješenjem o privremenoj mjeri naložiti tuženiku da plaća zakonski minimum uzdržavanja za dijete.

(2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je posebna žalba. Žalba ne odgađa ovrhu.

Izmjena i ukidanje privremene mjere

Članak 540.

(1) Rješenje o privremenoj mjeri radi uzdržavanja djeteta sud može ukinuti ili izmijeniti tijekom prvostupanjskog postupka ako se izmijene okolnosti na temelju kojih je privremena mjera donesena.

(2) U prvostupanjskoj presudi kojom će prihvatiti zahtjev za uzdržavanje sud može odlučiti da žalba protiv te presude u cijelosti ili djelomice ne odgađa ovrhu i u tom slučaju ukinuti rješenje o privremenoj mjeri, odnosno može odlučiti da rješenje o privremenoj mjeri ostane na snazi do njezine pravomoćnosti.

Privremene mjere u postupku radi prestanka uzdržavanja

Članak 541.

(1) U parnici radi prestanka uzdržavanja sud može na prijedlog tužitelja donijeti privremenu mjeru o zabrani naplate uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je ono određeno do pravomoćnog okončanja spora.

(2) Zabrana iz stavka 1. ovoga članka može se odnositi samo na prisilne naplate pojedinih tražbina za uzdržavanje nastalih nakon dana podnošenja tužbe, s time da sud kao dan na koji se odnosi zabrana može odrediti i koji kasniji dan.

(3) Na temelju privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka sud koji provodi ovrhu određenu radi naplate tražbine za uzdržavanje na temelju ovršne isprave, odgodit će na prijedlog tužitelja ovrhu do pravomoćnog dovršetka parničnog postupka pokrenutog tužbom radi prestanka uzdržavanja, odnosno do ukidanja privremene mjere prije toga, i to samo radi naplate pojedinih tražbina na koje se zabrana iz privremene mjere odnosi.

Privremene mjere u postupku radi smanjenja uzdržavanja

Članak 542.

(1) U parnici radi smanjenja uzdržavanja, sud može na prijedlog tužitelja donijeti privremenu mjeru o zabrani naplate određenog dijela uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je ono određeno do pravomoćnog okončanja spora.

(2) Zabrana iz stavka 1. ovoga članka može se odnositi samo na prisilne naplate pojedinih tražbina za uzdržavanje nastalih nakon dana podnošenja tužbe, s time da sud kao dan na koji se odnosi zabrana može odrediti i koji kasniji dan.

(3) Na temelju privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka sud koji provodi ovrhu određenu radi naplate tražbine za uzdržavanje na temelju ovršne isprave odgodit će djelomično na prijedlog tužitelja ovrhu do pravomoćnog dovršetka parničnog postupka pokrenuta tužbom radi smanjenja uzdržavanja, odnosno do ukidanja privremene mjere prije toga, i to samo radi naplate dijelova pojedinih tražbina na koje se zabrana iz privremene mjere odnosi.

Privremene mjere u postupku radi povećanja uzdržavanja

Članak 543.

U parnici radi povećanja uzdržavanja sud može na zahtjev tužitelja donijeti privremenu mjeru radi plaćanja povećanog iznosa uzdržavanja.

Deveti dio

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 544.

(1) Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se i na obiteljske odnose koji su nastali do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona ne mijenjaju se prava i dužnosti stečena prema prijašnjim propisima.

Članak 545.

(1) Postupci pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se primjenom odredbi Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013).

(2) Ako poslije dana stupanja na snagu ovoga Zakona bude poništena ili ukinuta prvostupanjaska odluka iz stavka 1. ovoga članka, tijekom daljnjeg postupka primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013).

Članak 546.

Postupci o imovinskim odnosima bračnih i izvanbračnih drugova pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama zakona po kojem su pokrenuti.

Članak 547.

(1) Na utvrđivanje majčinstva djeteta rođenog do dana stupanja na snagu ovoga Zakona primjenjuju se odredbe iz članka 71., članka 72. stavka 1. i članka 73. i 74. Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013) u dijelu u kojem se odnose na utvrđivanje majčinstva.

(2) Na majčinstvo djeteta iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se odredba članka 59. ovoga Zakona.

Članak 548.

(1) Na osporavanje očinstva djeteta rođenoga do dana stupanja na snagu ovoga Zakona primjenjuju se odredbe članka 79. i 81. Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013).

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuju se odredbe članka 401. i 404. ovoga Zakona.

Članak 549.

Iznimno od članka 545. stavka 1. ovoga Zakona, u izvanparničnim postupcima u kojima do dana stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena prvostupanjska odluka suda primjenjivat će se odredbe članka 447. i 448. ovoga Zakona kojima se uređuje revizija i prijedlog za preinaku odluke.

Članak 550.

Iznimno od članka 545. stavka 1. ovoga Zakona postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 551.

(1) Odluke o lišenju poslovne sposobnosti donesene prema prijašnjim propisima preispitat će se u izvanparničnom postupku radi vraćanja poslovne sposobnosti iz članka 502. i 503. ovoga Zakona u razdoblju od 1. siječnja 2015. do 1. siječnja 2020. godine.

(2) Centar za socijalnu skrb prebivališta štićenika dužan je pokrenuti postupak iz stavka 1. ovoga članka. Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će rokove za pokretanje postupaka centara za socijalnu skrb.

(3) Sredstva za troškove postupka iz stavka 1. ovoga članka osiguravaju se u državnom proračunu.

Članak 552.

U slučaju kad osoba lišena poslovne sposobnosti u potpunosti ili djelomično do dana stupanja na snagu ovoga Zakona pokrene postupak iz članka 551. ovoga Zakona sama snosi troškove postupka.

Članak 553.

(1) Iznimno od članka 545. stavka 1. ovoga Zakona postupci radi posvojenja pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona. Na davanje pristanka roditelja, odnosno skrbnika u postupcima radi posvojenja pokrenutih prije dana stupanja na snagu ovoga Zakona, primjenjuju se odredbe ovoga Zakona.

(2) Iznimno od članka 545. stavka 1. ovoga Zakona postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona.

(3) Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi osnovat će Ustanovu za zastupanje djece i osoba s invaliditetom iz članka 240. stavka 4. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(4) Poslove posebnog skrbnika za osobu za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti iz članka 236. ovoga Zakona, posebnog skrbnika za dijete iz članka 240. ovoga Zakona i posebnog skrbnika za odrasle osobe iz članka 241. ovoga Zakona do trenutka osnivanja ustanove za zastupanje djece i osoba s invaliditetom iz članka 240. stavka 4. ovoga Zakona obavljat će centar za socijalnu skrb.

Članak 554.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će provedbeni propisi iz članka 352. stavka 4. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijet će provedbene propise iz članka 94. stavka 7., članka 107. stavka 3., članka 125. stavka 5., članka 131. stavka 3., članka 204. stavaka 7. i 8., članka 205. stavka 2., članka 217. stavka 6., članka 264. stavka 2., članka 280., članka 318. stavka 2., članka 344., članka 360. stavka 6., članka 516. stavka 2., te članka 551. stavka 2. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Ministar nadležan za poslove uprave donijet će provedbene propise iz članka 18. stavka 4. i članka 20. stavka 6. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 555.

Do donošenja provedbenih propisa iz članka 554. ovoga Zakona ostaju na snazi:

- Pravilnik o osnovnim elementima koje mora sadržavati stručno mišljenje u postupku posredovanja prije razvoda braka (Narodne novine, broj 32/2005),

- Pravilnik o visini iznosa i načinu isplate naknade za skrbnika (Narodne novine, broj 32/2005),
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i dokumentacije u svezi s poslovima centra za socijalnu skrb u području braka i odnosa u braku (Narodne novine, broj 32/2005),
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, načinu popisa i opisa njihove imovine te podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika (Narodne novine, broj 32/2005)
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju (Narodne novine, broj 32/2005),
- Pravilnik o visini iznosa i načinu isplate naknade za provođenje nadzora nad roditeljskom skrbi (Narodne novine, broj 32/2005),
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika sudskih odluka o uzdržavanju i nagodba sklopljenih u centru za socijalnu skrb (Narodne novine, broj 32/2005),
- Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije (Narodne novine, broj 44/2012),
- Pravilnik o sadržaju i obliku potvrde za sklapanje braka (Narodne novine, br. 202/2003 i 138/2008).

Članak 556.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011 i 61/2011), osim članka 244. stavaka 3. do 6. i članka 352., koji ostaju na snazi do donošenja posebnog zakona kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

Članak 557.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. srpnja 2014. godine.

OBRAZLOŽENJE

Članak 1.

Uz institute koji su sadržani u uvodnoj odredbi važećeg Obiteljskog zakona: brak, odnosi roditelja i djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, imovinski odnosi u obitelji i postupci u svezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom dodaju se sljedeći obiteljsko-pravni instituti: izvanbračna zajednica žene i muškarca, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te novi izvansudski oblici pomoći rješavanju obiteljskih sporova - obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija.

U skladu s razgraničenjem među obiteljskim stvarima i stvarima skrbništva, a koje je usvojeno ovim zakonom, u odredbi članka 1. ističe se da se njime uređuju, osim postupaka u vezi s obiteljskim odnosima, i postupci u vezi sa skrbništvom.

Stavak 2. navodi da se riječi i pojmovni sklopovi koji se koriste u ovome zakonu i propisima koji se donose na temelju zakona, a koji imaju rodno značenje, bez obzira koriste li se u muškom ili ženskom rodu, odnose na jednak način na muški i ženski rod.

Članak 2.

Ovaj članak sadrži odredbe koje su u skladu sa sljedećim aktima Europske unije: Direktiva Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL L 304, 30.9.2004.), i Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17.12.2011.).

Članak 3.

Na razini Vijeća Europe načelo ravnopravnosti spolova uređeno je Preporukom o pravnoj zaštiti protiv spolne diskriminacije br. 85(2), u kojoj je poseban dio posvećen upravo ravnopravnosti spolova u području obiteljskog prava, i to u vezi s obiteljskim obvezama, roditeljskom skrbi, imovinskim odnosima, zaposlenjem, uzdržavanjem, stanovanjem i dr. Ovo načelo se nadalje razrađuje posebnim Protokolom broj 7. članak 5. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, s izmjenama u Protokolu broj 11. Načelo ravnopravnosti bračnih drugova detaljno je uređeno i Preporukom 1798 (2007) o poštivanju načela ravnopravnosti bračnih drugova u građanskom (obiteljskom) pravu.

Prema važećem Obiteljskom zakonu bračni i izvanbračni drugovi su izjednačeni glede imovinskih prava i uzdržavanja. U odnosu na djecu, činjenica jesu li djeca rođena u braku, izvanbračnoj zajednici ili izvan ikakvog obiteljskog života roditelja, nema bitno značenje.

Stoga se u predloženom zakonu načelo ravnopravnosti muškarca i žene koje je sadržano i u važećem Obiteljskom zakonu i dalje ističe kao jedno od temeljnih načela Obiteljskog zakona,

u skladu s navedenim Protokolom br. 7. i Preporukama Vijeća Europe 85(2) i 1798 (2007). Ciljevi načelnog isticanja ravnopravnosti žene i muškarca u Prijedlogu Obiteljskog zakona u suvremenom društvu su:

a) nastavlja se promoviranje jednakosti žene u odnosu na muškarca, posebno glede imovinskih odnosa bračnih i izvanbračnih drugova, glede korištenja obiteljskog doma kao i glede obveza koje nastaju iz činjenice zajedničkog obiteljskog života; te

b) naglašava se jednakost muškarca u odnosu na ženu kad je riječ o pravima i dužnostima obaju roditelja glede roditeljske skrbi o zajedničkoj djeci, što bi se, osim na razini pravnih propisa, moralo poštovati i u praksi tijela koja odlučuju ili sudjeluju u odlučivanju o pitanjima iz područja roditeljske skrbi (Vidi Preporuku 1798 (2007) o poštivanju načela ravnopravnosti bračnih drugova u građanskom (obiteljskom) pravu.

Članak 4.

Ovo je načelo sadržano u važećem Obiteljskom zakonu i predstavlja temelj za osobna prava i dužnosti bračnih drugova kao i institut uzdržavanja. Uz to, ovo se načelo odnosi i na djecu koja su kao maloljetni članovi obitelji dužni poštovati ostale članove obitelji te im pomagati u obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici u skladu sa svojom dobi i zrelošću.

Članak 5.

Načelo prvenstvene zaštite djetetovih prava i dobrobiti jest načelo koje je sadržano u članku 3. UN-ove Konvencije o pravima djeteta (1989) i koje je inkorporirano u nizu poslije donesenih međunarodnih dokumenata te se iznova ističe u nacionalnim zakonodavstvima (npr. §1697.a BGB-a). Od novijih međunarodnih dokumenata Europske smjernice Vijeća ministara o pravosuđu prilagođenom djeci (2010) (Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice) ističu ovo načelo kao temeljno načelo o kojemu sva upravna i sudska tijela moraju prvenstveno voditi računa.

Stavak 2. se odnosi na pravo djeteta da ostvaruje osobne odnose s roditeljem s kojim ne stanuje. Ovo pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa izdignuto ja na razinu ustavnog načela u Njemačkoj (§ 6.), kao i u Povelji o temeljnim pravima na razini EU (članak 24. c). Pravo na poštivanje obiteljskog života sadržano je i u Ustavu RH (članak 35.), što razumijeva i pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s članovima djetetove obitelji u okolnostima u kojima oni ne stanuju s djetetom kao oblik ostvarivanja prava na obiteljski život.

Članak 6.

Važeći Obiteljski zakon također sadrži načelo odgovornosti i prava roditelja da se skrbe o djetetu i odredbu o pravu i dužnosti roditelja da žive sa svojim djetetom. U Prijedlogu zakona načelno se ističe da su roditelji prvi pozvani živjeti sa svojim djetetom i skrbiti se o njemu, a to znači prije drugih osoba i prije države.

Država ima samo podrednu dužnost pružiti skrb, o kojoj se roditelji ne skrbe ili je njihova dobrobit ugrožena od strane roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb. Ovo je načelo sadržano u

članku 63. Ustava Republike Hrvatske, s tim što se ovim zakonskim načelom, uz prvenstveno pravo i dužnost roditelja da se skrbe o svojoj djeci, propisuje da država ima dužnost pružati roditeljima pomoć pri ostvarivanju njihova temeljnog prava i dužnosti da se skrbe o svojoj djeci. Samo podredno država ima dužnost skrbiti se o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, koja dužnost je istaknuta u načelu primjerene skrbničke zaštite djeteta bez roditeljske skrbi.

Odgovornost roditelja prema ovomu načelu nije prvenstveno upravljena prema djetetu, već prema trećoj osobi (državi), koja ima ovlast nadzirati roditelje pri ostvarivanju roditeljske skrbi te ih sankcionirati ako ne ispunjavaju svoje dužnosti prema djetetu. U tom slučaju država je dužna intervenirati u obiteljski život, što čini sadržaj Načela razmjerne i najblaže intervencije države u obiteljski život iz članka 7. Prijedloga zakona.

Članak 7.

Mjere kojima država zadire u obiteljski život prihvatljive su samo ako nije moguće osigurati zaštitu poduzimanjem blažih mjera uz sveobuhvatnu pomoć i potporu države. Ovo je načelo usklađeno s tumačenjem odredbe članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kojom se štiti temeljno ljudsko pravo na poštivanje prava na obiteljski život. Načelo razmjerne i najblaže intervencije države u obiteljski život sadržano je i u komparativnim nacionalnim zakonodavstvima, primjerice kao temeljno načelo u području poduzimanja mjera za zaštitu djetetovih prava i dobrobiti (npr. § 1666. a BGB-a).

Članak 8.

Ovo je načelo sadržano u važećem Obiteljskom zakonu i osnovno je načelo instituta skrbništva nad djecom i punoljetnim osobama.

Članak 9.

Nizom međunarodnih dokumenata - ugovora, preporuka i smjernica - na globalnoj i regionalnoj europskoj razini promiče se načelo sporazumnog rješavanja spornih obiteljskih odnosa, bilo da se potiče sudjelovanje u postupcima obiteljske medijacije izvan suda, bilo postizanje sudske ili upravne nagodbe u okvirima odgovarajućih postupaka. Tako npr. Konvencija o kontaktima s djecom (2003), Konvencija o ostvarivanju prava djeteta (1996), zatim Preporuka br. 1639 (2003) o obiteljskoj medijaciji i spolnoj ravnopravnosti, Preporuka 98(1) o obiteljskoj medijaciji. Poticanje sporazumnog rješavanja spornih obiteljskih odnosa zadaća je svih tijela i stručnjaka koji obitelji pružaju pomoć ili odlučuju o obiteljskim odnosima.

Članak 10.

Načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djecom jest temeljno načelo obiteljskog procesnog prava. Međutim, ovo načelo vrijedi, osim za sudske postupke, i za postupke koje poduzimaju druga tijela, a navlastito centri za socijalnu skrb. Tekst ovoga zakonskog načela usklađen je s člankom 7. Europske konvencije o ostvarivanju prava djeteta (1996) i Europskim smjernicama Vijeća ministara o pravosuđu prilagođenom djeci (2010)

(Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice). Prema ovomu načelu nužno je da tijela koja postupaju u vezi s djecom vode računa o proteku vremena kad je u pitanju dijete, što je bitno različito od protoka vremena, kad je u pitanju odrasla osoba. Trajanje postupka primjerice godinu dana za odraslu osobu i za dijete nije isto, jer se dijete za godinu dana može potpuno otuđiti od roditelja s kojim ne stanuje ako ne ostvaruje osobne odnose, odnosno ako nema kontakta. Prigodom žurnog postupanja tijela koja vode postupke, ipak moraju istodobno biti i fleksibilna u postupanju radi zaštite djetetove dobrobiti.

Članak 11.

Pojam izvanbračne zajednice u Prijedlogu obiteljskog zakona donekle se mijenja na taj način da se izvanbračnom zajednicom smatra i ona koja je trajala kraće od tri godine ako je nastavljena sklapanjem braka. U praksi su česti slučajevi u kojima neudana žena i neoženjen muškarac svoju životnu zajednicu neprekidno nastave u braku. U slučaju kad su izvanbračni drugovi tijekom trajanja životne zajednice sklopili brak Prijedlogom Obiteljskog zakona jasno se određuje da se u tijek životne zajednice uračunava, kako vrijeme prije sklapanja braka, tako i vrijeme nakon sklapanja braka, ako je ta životna zajednica neprekidno trajala. Radi sustavnosti uređenja obiteljsko-pravnih posljedica izvanbračne zajednice dodaje se stavak 2. koji se u važećem Obiteljskom zakonu nalazi u dijelu o imovinskim odnosima bračnih drugova. Uz to, propisuje se i odgovarajuća primjena odredaba o osobnim odnosima bračnih drugova na izvanbračne drugove. Ovo se odnosi na odredbe o ravnopravnosti, solidarnosti i sporazumijevanju, zaštiti obiteljskog doma i prava na stanovanje te na izbor rada i zanimanja. Ova odredba se ne odnosi na izbor prezimena, budući da je za promjenu prezimena prema ovomu Zakonu potrebno sklopiti brak.

Članci 12. do 33.

Odredbe o braku (pojam braka, sklapanje braka, pretpostavke za sklapanje braka i osobna prava i dužnosti bračnih drugova) u Prijedlogu zakona ostaju sadržajno jednake odredbama važećeg Obiteljskog zakona, osim promjena sadržanih u člancima 14., 18., 19., 26. i 32.

Članak 14.

Propisana je dokumentacija koju je potrebno pribaviti radi sklapanja braka te posebne odredbe o sklapanju braka osoba sa odobrenim azilom.

Članak 18.

Sadržaj članka jednak normativnom uređenju iz važećeg zakona s tim da je dodan stavak 4. koji propisuje da će ministar nadležan za poslove uprave pravilnikom propisati mjerila za određivanje iznosa naknade iz stavka 1. ovoga članka te namjenu prihoda ostvarenih od posebne naknade.

Članak 19.

Dužnosti matičara propisane važećim Obiteljskim zakonom ostaju nepromijenjene, osim što se Prijedlogom zakona briše obveza potpisa žene, muža, svjedoka i matičara. Ova je promjena učinjena na inicijativu Ministarstva uprave, budući da se planiranim izmjenama i dopunama Zakona o državnim maticama ujedno predlaže vođenje državnih matica u elektroničkom obliku i napušta dosadašnje vođenje državnih matica u obliku knjiga.

Članak 26.

Stavak 1. propisuje da brak ne može sklopiti osoba lišena poslovne sposobnosti ograničena u davanju izjava koje se odnose na strogo osobna stanja ili osoba nesposobna za rasuđivanje. Ovo je rješenje usklađeno s novim pristupom k institutu lišenja poslovne sposobnosti, prema kojemu se napušta institut potpunog lišenja poslovne sposobnosti. Stavak 2. propisuje da brak mogu sklopiti osobe iz stavka 1. ako im sud u izvanparničnom postupku odobri sklapanje braka. Sud će odobriti sklapanje braka osobama iz stavka 1. ako su sposobne shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze i ako utvrdi da je brak u skladu s dobrobiti te osobe.

Članak 32.

Stavak 1. određuje da su bračni drugovi dužni zajednički odrediti mjesto stanovanja tj. adresu, odnosno kuću ili stan za sebe i djecu, a kuća ili stan će predstavljati njihov obiteljski dom. Stavak 2. zabranjuje bračnim drugovima raspolaganje nekretninom (kućom ili stanom) koja predstavlja obiteljski dom bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga ako bi takvo raspolaganje onemogućilo drugog bračnog druga i djecu nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb egzistencijalnoga prava na stanovanje. Stavak 3. propisuje zabranu raskida ugovora o najmu bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga također radi zaštite egzistencijalnoga prava na stanovanje bračnog druga i djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb.

Pri pisanju ove odredbe uzele su se u obzir i odredbe Zakona o najmu stana i to: članak 15. stavak 3., prema kojemu je i bračni drug najmoprimca kao član obiteljskog domaćinstva s njim solidarno odgovoran za troškove najamnine te članak 24. stavak 2., prema kojemu: "u slučaju smrti najmoprimca ili kada najmoprimac napusti stan, prava i dužnosti najmoprimca iz ugovora o najmu stana prelaze na njegova bračnog druga. Ako bračnog druga nema, prava i obveze iz ugovora o najmu prelaze na dijete, pastorka ili najmoprimčeva usvojenika koji je naveden u ugovoru o najmu, ovisno o njihovom sporazumu." Ovom odredbom se Zakonom o najmu stana štite članovi obitelji - bračni drug i djeca - glede egzistencijalnoga prava na stanovanje, što je svrha predložene odredbe ovoga zakona.

Stavak 4. propisuje da bračni drug koji je suvlasnik s drugim bračnim drugom na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom, odnosno najmoprimac obiteljskog doma ima pravo zatražiti od suda da u izvanparničnom postupku nadomjesti suglasnost drugoga bračnog druga ako mu ovaj ne daje suglasnost bez opravdana razloga (npr. drugi bračni drug ima u vlasništvu druge nekretnine ili stanove koji se mogu koristiti za stanovanje). Sud je radi osiguranja stambenoga prostora i zaštite dobrobiti i interesa djece koja žive s bračnim drugovima dužan utvrditi

razloge zbog kojih drugi bračni drug odbija dati suglasnost za raspolaganje nekretninom ili stanom.

Prijedlog zakona sadrži jedno novo osobno pravo i dužnost bračnih drugova koje se odnosi na osobno pravo stanovanja koje je uređeno u članku 32. Prijedloga zakona. Naime, odredbama ovoga članka štiti se pravo na stanovanje u nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu te je stoga u suvlasništvu bračnih drugova kao i u stanu koji se koristi na temelju ugovora o najmu prema Zakonu o najmu stana. Navedene nekretnine u kojima bračni ili izvanbračni drugovi sporazumno stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb predstavljaju obiteljski dom. Ovom odredbom se bračnim i izvanbračnim drugovima i djeci nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb i koja žive s njima osigurava egzistencijalno pravo stanovanja u obiteljskom domu za vrijeme dok traje brak ili izvanbračna zajednica.

Predložena zaštita obiteljskog doma i prava na stanovanje u obiteljskom domu temelji se na Preporuci Vijeća Europe br. 81(15) o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva i Prilogu uz ovu preporuku te se njome popunjava zakonska praznina u važećem Obiteljskom zakonu. Zaštita obiteljskog doma postoji u većini suvremenih obiteljsko-pravnih sustava, npr. u Austriji Whonungseigentumsgesetz, u Njemačkoj § 1361.b BGB, u Mađarskoj § 27, u Srbiji članak 194. Porodičnog zakona.

Članak 34.

Ova odredba određuje primjenu zakona, odnosno bračnog ugovora u režimu zakonskog uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova prema kojemu se na imovinske odnose bračnih drugova primjenjuju odredbe Obiteljskog zakona o zakonskom uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova, a ako su bračni drugovi svoje imovinske odnose uredili bračnim ugovorom, tada se na njihove imovinske odnose primjenjuju odredbe bračnog ugovora.

Članak 35.

Ova je odredba sadržajno jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 36.

Odredbe ovoga članka od stavka 1. do 3. sadržajno su jednake odredbama o pojmu, sadržaju i pravnoj naravi instituta bračne stečevine u važećem Obiteljskom zakonu. Nova odredba sadržana je u stavku 4. i odnosi se na uknjižbu prava suvlasništva na bračnoj stečevini. Stavak 4. određuju mogućnost uknjižbe prava suvlasništva na temelju prijedloga bračnih drugova koji sadrži izjavu kojom jedan bračni drug pristaje na uknjižbu drugoga bračnog druga u jednakim dijelovima, osim ako bračni drugovi nisu drugačije ugovorili. Povod novoj odredbi je postojeće stanje pravne nesigurnosti u prometu nekretninama.

Naime, za poštnu treću stranu se ono što je upisano u zemljišne knjige i druge javne upisnike smatra istinitim, a to znači da uvid u zemljišne knjige pruža uvid u pravo stanje zemljišta, prema načelu povjerenja u zemljišne knjige (članak 8. stavci 2. i 3. Zakona o zemljišnim knjigama).

Međutim, recentna praksa Ustavnog i Vrhovnog suda još uvijek ima neujednačena stajališta među zaštitom treće poštene osobe odnosno zaštitom načela povjerenja u zemljišne knjige i povrijeđenim prisilnim propisima o suvlasništvu bračnih drugova na bračnoj stečevini (vidi Odluku Ustavnoga suda od 13. listopada 2004., posl. broj U-III-493/2002 (Narodne novine, broj 150/2004), te Odluku Vrhovnoga suda od 23. travnja 1997., posl. br. 2772/95 i odluku od 19. listopada 2005., posl. broj Rev 142/04.).

Ovakvom sudskom praksom je promet nekretninama unatoč načelu povjerenja u istinitost i potpunost upisa u zemljišnim knjigama još uvijek pravno nesiguran, jer postoji neizvjesnost hoće li se i kada pojaviti bračni (ili izvanbračni drug) koji će pobijati pravni posao, to više što (izvan)bračni drugovi nisu vezani rokom, pa se takav zahtjev može istaknuti u bilo koje vrijeme.

Da bi primjena načela povjerenja u zemljišne knjige mogla u potpunosti funkcionirati i u odnosu na bračnu stečevinu, potrebno je pojednostaviti postupak uknjižbe prava suvlasništva stečenoga na temelju odredbe o bračnoj stečevini budući da Zakon o zemljišnim knjigama ne predviđa pojednostavljen način uknjižbe ovoga sui generis stečena prava suvlasništva, pa bračni drugovi podliježu općim pravilima glede uknjižbe.

Članak 37.

Navode se poslovi redovite uprave, kod kojih se pristanak drugoga bračnog druga presumira, i poslovi izvanredne uprave, za koje je potreban pisani pristanak drugoga bračnog druga.

Razlika između odredbe o upravljanju bračnom stečevinom važećeg Obiteljskog zakona i ovoga Prijedloga stoji u tome što se izričito nabrajaju poslovi koji se kategoriziraju kao redoviti odnosno izvanredni tako da se preuzimaju odredbe o upravljanju suvlasništvom prema Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

Cilj nabiranja poslova kojima bračni drugovi mogu raspolagati samostalno odnosno za koje im je potreban pisani pristanak drugoga bračnog druga u Prijedlogu obiteljskog zakona jest postizanje preglednosti i sustavnosti obiteljsko-pravnih odredaba kojima se uređuju imovinski odnosi bračnih drugova. Na ovaj način se bračnim drugovima (koji ne moraju biti pravnici niti se moraju znati snalaziti u pravnom sustavu) omogućuje da na jednom mjestu budu pregledno upoznati s poslovima za čije poduzimanje im je potrebna suglasnost drugoga bračnog druga.

Članak 38.

Ova odredba sadržana je u važećem Obiteljskom zakonu.

Članak 39.

Odredba kojom se definira vlastita imovina bračnih drugova sadržajno odgovara odredbama važećeg Obiteljskog zakona.

Članci 40. do 42.

Odredbe koje uređuju bračni ugovor jednake su odredbama o bračnom ugovoru prema važećem Obiteljskomu zakonu, osim dopune koja se odnosi na bračne drugove lišene poslovne sposobnosti.

Članak 41.

Ovaj članak propisuje da bračni ugovor u ime bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti za sklapanje imovinskopravnih poslova može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb, pri čemu ugovor mora biti sastavljen u obliku javnobilježničke isprave.

Članak 43.

Stavak 1. propisuje pojedinačnu i samostalnu odgovornost za obveze koje je jedan bračni drug preuzeo prije sklapanja braka kao i za obveze koje je on sam preuzeo poslije sklapanja braka, a ne tiču se potreba bračne i obiteljske zajednice. Stavak 2. određuje imovinu kojom bračni drug može odgovarati za vlastite obveze.

Članak 44.

Stavak 1. propisuje da za obveze koje je preuzeo jedan bračni drug koje se odnose na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice odgovaraju oba bračna druga solidarno vlastitom imovinom i bračnom stečevinom. Solidarna odgovornost vrijedi i za obveze koje stoje u vezi s bračnom stečevinom bračni drugovi preuzeli zajednički. Stavak 2. propisuje pravo na regres onoga bračnog druga koji je na temelju solidarne odgovornosti sam namirio obvezu na način da od drugoga bračnog druga može potraživati njegov dio duga. Stavak 3. određuje oborivu predmnijevu o odgovornosti bračnih drugova u jednakim dijelovima.

Ovaj članak uređuje solidarne obveze koje terete oba bračna druga i za koje svaki bračni drug odgovara u cijelosti kao da ju je sam preuzeo. To su obveze koje se tiču potreba bračne i obiteljske zajednice ili obveza koje su bračni drugovi preuzeli zajednički u vezi s bračnom stečevinom.

"Pod obvezama za tekuće potrebe bračne zajednice treba razumjeti u prvom redu one koje se ponavljaju, ali i one koje se pojavljuju jednokratno, npr. najam stana, nabavka hrane, odjeće i obuće za članove obitelji, troškovi popravka namještaja ili kućanskih aparata, nabavka školskih knjiga i drugog školskog pribora za djecu, troškove liječenja, troškovi kućne pomoćnice ili dadilje za djecu, ali i nabavka predmeta koji se koriste u kućanstvu (npr. hladnjaka, štednjaka, bojlera i sl.). Ipak, tekuće potrebe obiteljske zajednice ovise o ekonomskim i drugim prilikama bračnih drugova, odnosno od njihovog životnog standarda. To znači da ako se radi o stvarima koje se koriste za tekuće potrebe obiteljske zajednice, pri čemu je obveza nerazmjerno velika u odnosu na ekonomske mogućnosti bračnih drugova, onda bi to predstavljalo pojedinačnu obvezu bračnog druga, a solidarna samo onda ako su je bračni drugovi preuzeli zajednički.

Kad se govori o tekućim troškovima obiteljske zajednice misli se na bračne drugove i djecu nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb s kojom žive (ili punoljetnu djecu koju su roditelji po zakonu dužni uzdržavati).", Prokop, A., Komentar Osnovnom zakonu o braku, I, Školska knjiga Zagreb, Zagreb, 1959. Odredbe o pojedinačnim i solidarnim obvezama iz članka 43. i 44. Prijedloga obiteljskog zakona bile su sadržane u Osnovnom zakonu o braku iz 1947., Zakonu o braku i porodičnim odnosima iz 1978., a i danas su regulirane u većini suvremenih pravnih sustava, npr. § 96. ABGB-a i § 1357. BGB-a.

Članak 45.

Stavak 1. ovoga članka propisuje dva načina uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka razvodom ili poništajem, odnosno bračne zajednice: sporazumno ili sudskom odlukom. Stavak 2. propisuje redosljed pravnih osnova na temelju kojih se uređuju međusobni imovinski odnosi bračnih drugova nakon prestanka bračne zajednice. Stavak 3. propisuje sadržaj postupka uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova, a to je utvrđivanje postojećih obveza kako prema trećima, tako i međusobnih obveza bračnih drugova, razvrgavanje suvlasništva na stvarnim pravima, uzimanje u obzir drugih imovinskih prava i obveza (npr. prava potraživanja prema trećim osobama koja se temelje na bračnoj stečevini, prava koja proizlaze iz prava na dionicama ili udjelima u trgovačkim društvima, prava na štednji ili prava s osnove osiguranja i sl.)

Članak 46.

Stavak 1. propisuje pravo djece, a posredno i onoga roditelja kod kojega će djeca stanovati, da zadrže u posjedu pokretne stvari, kućanske predmete koji su stečeni za njihovu korist npr. dječja soba, računalo, igračke, kolica, bicikl i sl.

Stavak 2. propisuje da sud može na zahtjev jednoga bračnog druga odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji predstavlja bračnu stečevinu ostvaruje onaj s kojim će djeca stanovati nakon razvoda braka. Pravo stanovanja u obiteljskom domu na taj način se određuje u korist i za dobrobit zajedničke djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb. Takvom odlukom sud između prava suvlasništva na obiteljskom domu jednoga bračnog druga i zaštite prava djeteta na stanovanje u obiteljskom domu prioritet daje zaštiti dobrobiti i prava djeteta u skladu s načelom prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta iz članka 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da se ograničavanje prava suvlasništva jednoga od bračnih drugova i vremenski ograničava, što znači da je ostvarivanje prava na stanovanje privremena karaktera. Ova mjera može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom.

Stavak 4. odnosi se na okolnosti u kojima cjelokupnu nepokretnu bračnu stečevinu čini samo obiteljski dom iz članka 32. Prijedloga obiteljskog zakona, i pod uvjetom da se radi o stambenom prostoru za zadovoljavanje osnovnih stambenih potreba djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb bračnih drugova odnosno roditelja.

Stambenim prostorom kojim se zadovoljavaju osnovne stambene potrebe prema članku 38. Zakona o socijalnoj skrbi smatra se stan ili kuća veličine 35 m² korisne površine za jednu osobu, a za osobe s invaliditetom 20% veći (42 m²), uvećane za 10 m² za svaku daljnju osobu, s mogućim odstupanjem do 10m². Ovom se odredbom omogućuje korištenje obiteljskog doma koji zadovoljava osnovne stambene potrebe djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb i roditelja s kojim će djeca nastaviti stanovati, također privremeno dok djeca ne postanu punoljetna i pod uvjetom da se radi o bračnoj stečevini.

Stavak 5. propisuje da sud može prigodom donošenja odluke kojom se određuje pravo na stanovanje u obiteljskom domu u korist djece i jednoga roditelja - bračnog druga obvezati toga bračnog druga da plaća određeni paušalni iznos najamnine drugomu bračnomu drugu da bi ovaj mogao sebi osigurati drugi stambeni prostor, kao i da sam podmiruje sve režijske troškove.

Stavak 6. propisuje da je sud prigodom donošenja odluke o pravu stanovanja u korist djece i jednoga roditelja i najamnini u korist drugoga roditelja odnosno bračnog druga dužan uzeti u obzir sve okolnosti pojedinačnoga slučaja i voditi računa o načelu prvenstvene zaštite dobrobiti djeteta te načelu pravičnosti.

Stavak 7. uzima u obzir prilike u kojima veliki broj obitelji u Republici Hrvatskoj živi, a to je stanovanje u nekretninama koje su kupljene korištenjem dugoročnih kredita. U takvim okolnostima sud može odbiti zahtjev za korištenje prava na stanovanje u obiteljskom domu ako procijeni da ukupni prihodi bračnih drugova nakon što bi se raspodijelio teret kreditnih obveza, najamnine za stanovanje drugoga bračnog druga i uzdržavanja djece ne bi bili dovoljni da se osigura odvojeno stanovanje i život bračnih drugova i djece.

Stavak 8. propisuje mogućnost izmjene odluke o pravu na stanovanje u obiteljskom domu ako se naknadno promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

Ova se odredba Prijedloga obiteljskog zakona temelji na Preporuci Vijeća Europe br. 81(15) o pravu na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva i Prilogu uz ovu preporuku, te se njome popunjava zakonska praznina važećeg Obiteljskog zakona. Pritom se uzimaju u obzir i prilike u kojima većina obitelji u Republici Hrvatskoj živi, a to je stanovanje u nekretninama kupljenima na kredit.

Pravna zaštita obiteljskog doma u interesu djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb sadržana je u gotovo svim europskim sustavima, s tim što drugi europski sustavi dopuštaju zaštitu prava djeteta na stanovanje ne samo kada je govor o bračnoj stečevini (suvlasništvu) roditelja odnosno bračnih drugova, nego i u slučajevima u kojima je samo jedan roditelj (bračni drug) vlasnik nekretnine koja predstavlja obiteljski dom (u Austriji Whonungseigentumsgesetz, Njemačkoj § 1361.b BGB, Mađarskoj § 27., Srbiji članak 194. Porodičnog zakona).

Članak 47.

Odredba o prestanku i vremenu prestanka braka sadržajno je jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 48.

Odredba o pravu na zadržavanje prezimena sadržajno je jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 49.

Odredba o pravu na tužbu za poništaj braka sadržajno je jednaka odredbama važećeg Obiteljskog zakona, osim što su procesne odredbe o rokovima za podnošenje tužbe za poništaj braka i za nastavak postupka premještene u procesne odredbe sadržane u Osmom dijelu - Postupci pred sudom.

Članak 50.

Postupak radi razvod braka se prema Prijedlogu obiteljskog zakona, jednako kao prema važećemu Obiteljskomu zakonu, pokreće tužbom jednoga bračnog druga ili prijedlogom za sporazumnu razvod braka, a ostaje neizmijenjena odredba prema kojoj muž nema pravo na tužbu radi razvoda za vrijeme trudnoće žene ili dok njihovo dijete ne navrší godinu dana.

Dodaje se stavak 2., prema kojemu osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja može podnijeti tužbu radi razvoda braka. Nakon pokretanja postupka sud će u provjeriti je li ta osoba svjesna značenja i pravne posljedice podnošenja tužbe radi razvoda braka i daljnjih radnja, te će zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb.

Članak 51.

Pravna osnova razvoda prema Prijedlogu obiteljskog zakona jednaka je pravnoj osnovi za razvod braka prema važećem Obiteljskom zakonu.

Članak 52.

Stavak 1. propisuje pravne posljedice razvoda braka o kojima bi se bračni drugovi trebali sporazumjeti: mjestu djetetova stanovanja (adresi stanovanja - kuće ili stana gdje će dijete stanovati, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, uzdržavanju djeteta, uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova i uzdržavanju bračnog druga. Stavak 2. propisuje da sporazum o mjestu djetetova stanovanja, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom i uzdržavanju djeteta čini sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sporazum bračnih drugova o uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova i uzdržavanju bračnog druga također mora biti u pisanom obliku.

Propisivanje pravnih posljedica razvoda braka na jednom mjestu predlaže se po uzoru na načelo 1:6 sadržano u Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo koja se temelje na komparativnom istraživanju 22 europska obiteljsko-pravna sustava (Principles of European Family Law Regarding Divorce, Katharina Boele-Woelki i dr., Intersentia, Antwerpen - Oxford, 2004.).

Članak 53.

Stavak 1. propisuje da će sud donijeti odluku o pravnim posljedicama razvoda braka u odnosu na djecu nad kojima se ostvaruje roditeljska skrb ako bračni drugovi ne sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, i to u postupku razvoda braka pokrenuta tužbom. Stavak 2. propisuje da će sud na zahtjev bračnih drugova donijeti odluku o uređenju imovinskih odnosa i uzdržavanju bračnih drugova ako bračni drugovi o tome ne postignu sporazum.

Članak 54.

Stavak 1. propisuje dužnost bračnih drugova koji imaju zajedničku maloljetnu djecu da prije pokretanja sudskog postupka radi razvoda braka sudjeluju u obveznom savjetovanju sukladno člancima 321. do 328. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje da su bračni drugovi koji se namjeravaju razvesti na temelju sporazuma dužni sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi čiji sadržaj je propisan u članku 106. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da su bračni drugovi koji nisu postigli sporazum o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (samostalno, uz pomoć odvjetnika ili stručnih radnika centra za socijalnu skrb u postupku obveznoga savjetovanja) dužni pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije kako bi ih obiteljski medijator tj. treća neovisna osoba, informirala o prednostima obiteljske medijacije u odnosu na sudsko uređivanje pravnih posljedica razvoda braka kao i o samom postupku obiteljske medijacije. Obaveza pristupanja prvom informativnom sastanku kod obiteljskog medijatora nije obvezno u slučajevima u kojima se obiteljska medijacija ne provodi sukladno članku 332. ovoga zakona: okolnosti obiteljskog nasilja, ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice obiteljske medijacije i ako je bračnom drugu adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Stavak 4. propisuje da ako bračni drug koji namjerava podnijeti tužbu radi razvoda braka ne pristupi prvom sastanku obiteljske medijacije, taj bračni drug ne može podnijeti tužbu radi razvoda braka prije isteka roka od 6 mjeseci od dana kada je podnesen zahtjev za obvezno savjetovanje. Cilj ovoga roka od 6 mjeseci jest poticanje roditelja na sporazum glede uređivanja pitanja koja se tiču djece kao i ostavljanje mogućnosti bračnim drugovima da očuvaju brak uz pomoć bračnih savjetovališta ako je to, s obzirom na okolnosti slučaja, moguće.

Dakle, ako se roditelji mogu sporazumjeti i sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, oni odmah nakon obveznoga savjetovanja mogu podnijeti prijedlog za sporazumni razvod braka. Ovakav sporazumni razvod braka dovršava se već na prvom ročištu čime se bitno pojednostavnjuje i skraćuje postupak razvoda braka u odnosu na važeći Obiteljski zakon. Naime, prema važećemu Obiteljskomu zakonu nije moguće dovršiti sudski postupak razvoda na prvom ročištu, niti u slučaju kada su bračni drugovi sporazumni, jer je sud dužan na prvom ročištu bračne drugove (roditelje), uputiti na postupak posredovanja koji u praksi traje nekoliko mjeseci unatoč činjenici da Obiteljski zakon propisuje rok od 3 mjeseca, a tek nakon

toga sud zakazuje novo ročište u kojem donosi odluku o sporazumnom razvodu. To znači da prema važećem Obiteljskom zakonu postupak razvod braka na temelju sporazuma traje najmanje 6 mjeseci, a često i dulje, pri čemu se mirenje bračnih drugova kao i pomoć bračnim drugovima u iznalaženju sporazuma prema važećem Obiteljskom zakonu pokazalo potpuno bezuspješno.

Prema Prijedlogu obiteljskog zakona sporazumni razvod braka dovršavat će se na prvom ročištu u sudskom postupku. Dužnost bračnih drugova je pristupiti obveznom savjetovanju prije sudskoga postupka i sudu dostaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (bez obzira jesu li ga sastavili sami, uz pomoć odvjetnika ili u obiteljskoj medijaciji). Međutim, ako roditelji ne mogu postići plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi tada onaj roditelj (bračni drug) koji se želi razvesti, ima samo jednu dodatnu obvezu u odnosu na važeći Obiteljski zakon - to je pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije. Nakon toga, a u slučaju da drugi bračni drug ne želi pokušaj dogovora u obiteljskoj medijaciji, bračni drug koji se želi razvesti može odmah idući dan podnijeti tužbu radi razvoda braka. Drugim riječima, rok odgode od 6 mjeseci za podnošenje tužbe radi razvoda braka odnosi se isključivo na onoga bračnog druga koji se želi razvesti, a ne želi se dogovarati u vezi s djecom. Ovaj rok od 6 mjeseci ne odnosi se na one bračne drugove kojima je nepoznata adresa dulje od 6 mjeseci, u slučajevima obiteljskog nasilja, odnosno ako su jedan ili oba bračna druga lišena poslovne sposobnosti a nisu u stanju sudjelovati u obiteljskoj medijaciji. Ako bračni drugovi nemaju zajedničku maloljetnu djecu tada prema Prijedlogu zakona, nisu u obavezi sudjelovati u obveznom savjetovanju i obiteljskoj medijaciji, bez obzira jesu li sporazumni ili ne.

Stavak 5. propisuje iznimke od stavka 4. ovoga članka po kojima bračni drugovi imaju pravo na tužbu radi razvoda braka prije isteka roka od 6 mjeseci u okolnostima iz članka 332. ovoga Zakona kad se obiteljska medijacija ne provodi.

Članak 55.

Stavak 1. propisuje da su bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu uz prijedlog za sporazumni razvod braka dužni priložiti izvješće o provedenu obveznom savjetovanju prije razvoda braka i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Stavak 2. propisuje da izvješće o obveznom savjetovanju ne smije biti starije od šest mjeseci od dana kada je provedeno obvezno savjetovanje.

Članak 56.

Tužba radi razvoda braka kada bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu djecu sadržat će prijedlog s kojim će roditeljem dijete stanovati i o načinu ostvarivanja roditeljske skrbi te o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati te o uzdržavanju djeteta.

Članak 57.

Stavak 1. propisuje da su uz tužbu radi razvoda braka bračni drugovi koji imaju maloljetnu djecu dužni priložiti izvješće o provedenu obveznom savjetovanju prije razvoda braka i potvrdu obiteljskog medijatora da su pristupili k prvom sastanku obiteljske medijacije, osim u

slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona. Stavak 2. propisuje da izvješće o provedenu obveznom savjetovanju ne smije biti starije od šest mjeseci računajući od dana kada je provedeno obvezno savjetovanje.

Članak 58.

Odredba važećeg Obiteljskog zakona o utvrđivanju majčinstva presumpcijom prema kojoj je majka djeteta žena koja ga je rodila u Prijedlogu obiteljskog zakona ostaje nepromijenjena.

Odredbe o utvrđivanju majčinstva priznanjem i sudskom odlukom (osim kad se u istom postupku majčinstvo istodobno osporava i utvrđuje) su Prijedlogom obiteljskog zakona brisane uz sljedeće obrazloženje:

Povijesnim obzirom na cilj odredaba o utvrđivanju majčinstva priznanjem i sudskom odlukom u vrijeme kada su prvi put unesene u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o braku i porodičnim odnosima iz 1978. godine, bio je za one rijetke životne situacije u kojima je podrijetlo djeteta od majke bilo nepoznato. U obiteljsko-pravnoj literaturi toga vremena navode se sljedeći primjeri: posljedice velikih ratova kao što je bio II. svjetski rat, kod kupovine, krađe ili napuštanja djece. Odredbe o utvrđivanju majčinstva priznanjem i sudskom odlukom utjelovljene su u europska zakonodavstva upravo nakon II. svjetskoga rata i to u bivšim socijalističkim zemljama - Rumunjskoj, Bugarskoj i Mađarskoj, a po uzoru na njih i u hrvatsko zakonodavstvo. Odredbe o utvrđivanju majčinstva u to vrijeme su postojale i u Francuskoj, Belgiji i Italiji, ali je njihova svrha bila razlikovanje bračnog i izvanbračnog majčinstva koje je sa sobom nosilo različite pravne posljedice. Naime, majka koja je rodila izvanbračno dijete prema ovim propisima morala ga je ujedno i priznati kao svoje da bi se izvršio upis majčinstva u matice rođenih (vidi: Saario, V.V., Study of discrimination against persons born out of wedlock, United Nations, New York, 1967, Cepelić, D., O utvrđivanju i osporavanju materinstva, Pravni fakultet u Zagrebu, (1978), Mladenović, M., Porodično pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu (1982).

Takav pristup koji ne poznaje utvrđivanje majčinstva priznanjem i sudskom odlukom (osim ako se istodobno osporava majčinstvo drugoj ženi) je zauzet i Europskom konvencijom o zakonskom statusu djece rođene izvan braka (1975.), kojom se u članku 2. propisuje da se majčinstvo izvanbračno rođene djece utvrđuje isključivo na temelju činjenice rođenja djeteta.

Danas europska obiteljska zakonodavstva u pravilu ne reguliraju utvrđivanje majčinstva priznanjem ili sudskom odlukom, budući da se majčinstvo utvrđuje isključivo na temelju presumpcije majka djeteta jest žena koja ga je rodila. Ostavljanjem mogućnosti priznanja majčinstva kao i utvrđivanja majčinstva sudskom odlukom djetetu kojemu je podrijetlo nepoznato, ostavila bi se i mogućnost zloupotrebe ovih instituta u svrhu utvrđivanju majčinstva kod zabranjena "surogat majčinstva".

Tako npr. Austrija, Njemačka, Švicarska, Nizozemska, Danska, Engleska. Navedeni sustavi ne reguliraju niti materiju osporavanja majčinstva, osim ako se ne radi o posebnostima u vezi s oplodnjom uz medicinsku pomoć, posebno "surogat majčinstvu" ili pravu na anonimni porod u rodilištu, o čemu se ovoga časa intenzivno raspravlja (npr. Francuska).

Ipak, ako bi se pojavio slučaj u kojemu je žena rodila izvan zdravstvene ustanove, a da pritom dijete nije prijavljeno matičaru u roku od trideset dana, njoj bi preostalo tražiti upis u maticu rođenih u upravnom postupku prema članku 36. Zakona o državnim maticama, na temelju rješenja nadležnoga ureda kojemu bi predočila medicinsku dokumentaciju.

Članak 59.

Majčinstvo žene koja nije upisana u maticu rođenih utvrđuje se sudskom odlukom samo u onim sudskim postupcima u kojima se istodobno osporava ženi koja je kao majka djeteta upisana u maticu rođenih. Ovo bi se odnosilo na slučajeve zamjene djeteta u rodilištu ili rađanja djeteta pod tuđim imenom.

Članak 60.

Ovom se odredbom na jednom mjestu nabrajaju načini na koje se može utvrditi očinstvo djeteta: a) presumpcijom bračnog očinstva, b) priznanjem i c) u sudskom postupku po uzoru na Nacrt preporuke Vijeća Europe o pravima i zakonskom statusu djece i roditeljskoj odgovornosti (2011) (Council of Europe Draft recommendation on the rights and legal status of children and parental responsibilities).

Članak 61.

Stavak 1. propisuje da se ocem djeteta smatra majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od dana prestanka braka smrću. Stavak 2. propisuje da se ocem djeteta smatra muž majke iz kasnijega sklopljenoga braka ako je majka nakon smrti prvoga muža sklopila drugi brak. Stavak 3. propisuje mogućnost da očinstvo djeteta može priznati muškarac koji sebe smatra ocem djeteta ako je dijete rođeno dok traje parnica radi razvoda ili poništaja braka pod uvjetom da majka i majčin muž daju svoje pristanke na to priznanje. Stavak 4. upućuje na odgovarajuću primjenu odredaba o priznanju očinstva kada se priznaje očinstvo prema stavku 3. ovoga članka.

Prijedlog obiteljskog zakona presumpciju bračnog očinstva vezuje isključivo uz dan prestanka braka smrću, za razliku od važećeg Obiteljskog zakona, koji ju vezuje općenito uz dan prestanka braka, što može biti i razvod ili poništaj. Ovakvu odredbu kojom se presumpcija bračnog očinstva vezuje za činjenicu prestanka braka smrću sadrži austrijsko, njemačko i slovensko zakonodavstvo (Sec. 138. (1) No. 1. ABGB i § 1593. s. 1. BGB).

Prijedlogom obiteljskog zakona ujedno je dopušteno da se za trajanja sudskoga postupka radi razvoda ili poništaja braka može utvrditi očinstvo djeteta priznanjem. Za upis očinstva priznanjem potrebni su pristanci majke i majčina muža. Ovo rješenje se smatra praktičnim i prema načelu br. 10. Nacrta preporuke Vijeća Europe o pravima i zakonskom statusu djece i roditeljskoj odgovornosti (2011). Smisao ove odredbe je u tome što je nerijetko razvod braka potaknut upravo činjenicom da muž majke nije biološki otac djeteta. U takvom slučaju, koji niti u hrvatskoj sudskoj praksi nije rijetkost, vrlo je praktično za sve osobe (majku, muža majke, biološkoga oca i dijete) da se izbjegne sudski postupak u kojem je nužno najprije

osporavati očinstvo mužu majke, pa u vezi s tim utvrđivati očinstvo muškarcu koji je biološki otac djeteta. (Ovakvu odredbu sadrži njemački BGB u § 1599. p. 2. s. 1 i § 1599. p. 2. i s. 2 i austrijski ABGB u § 163.e.)

Članak 62.

Odredba ovoga članka o tijelima pred kojima se priznanje može dati sadržajno je jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 63.

Stavak 1. točka 1. propisuje da svaki punoljetni poslovno sposoban muškarac može priznati očinstvo. Točka 2. propisuje da očinstvo može priznati punoljetni muškarac lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnose na strogo osobna stanja, uz odobrenje skrbnika. Točka 3. propisuje da očinstvo može priznati dijete od četrnaeste do osamnaeste godine, uz odobrenje zakonskoga zastupnika. Točka 4. propisuje da dijete koje je mlađe od četrnaest, također može priznati očinstvo uz odobrenje zakonskoga zastupnika. Međutim, za ovu kategoriju maloljetnih osoba traži se dodatni uvjet da je dijete sposobno razumjeti značenje i posljedice priznanja.

Stavak 2. propisuje da je za priznanje očinstva djeteta iz stavka 1. točka 3. i 4. ovoga članka potrebno odobrenje obaju roditelja ako imaju pravo zajednički zastupati dijete u skladu s člankom 100. Prijedloga obiteljskog zakona. Članak 100. Prijedloga obiteljskog zakona propisuje da su roditelji dužni uz pisanu suglasnost zastupati svoje dijete u bitnim osobnim pravima, a jedno od tih prava je i davanje odobrenja na priznanje očinstva od strane njihova djeteta.

Povod predloženim izmjenama glede priznanja očinstva od strane maloljetnih osoba (djece) i punoljetnih osoba koje nisu poslovno sposobne su višestruki:

1. Presuda Europskoga suda za ljudska prava u predmetu Krušković protiv Hrvatske (Zahtjev br. 46185/08) od 21. lipnja 2011. godine, kojom je utvrđena povreda prava na poštivanje obiteljskog života podnositelju zahtjeva koji je bio lišen poslovne sposobnosti jer "prema mjerodavnom domaćem pravu nije imao nikakvu mogućnost priznati svoje očinstvo pred nacionalnim vlastima....premda su se podnositelj zahtjev i majka djeteta slagali da je on biološki otac djeteta."
2. Prijedlog za zakonske izmjene pravobraniteljice za djecu od 09. 05. 2012. godine, u kojemu ističe sve češće probleme u vezi s roditeljima koji su mlađi od šesnaest godina, čija izjava bi trebala biti relevantna za utvrđivanje djetetova porijekla.

Stoga se ovom odredbom Prijedloga obiteljskog zakona briše dobna granica od šesnaest godina za priznanje očinstva, koja postoji prema važećemu Obiteljskomu zakonu. Takav pristup poznaju sljedeći nama bliski pravni sustavi: Austrija § 163.c(1) ABGB, Njemačka § 1594. i 1596. BGB.

Članak 64.

Stavak 1. propisuje pristanke i odobrenja koji su potrebni za upis očinstva, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja. Točka 1. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak majke koja je poslovno sposobna. Točka 2. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak djeteta starijega od četrnaest godina, uz odobrenje djetetova zakonskoga zastupnika. Točka 3. propisuje da su za upis priznanja očinstva muškarca koji sebe smatra ocem djeteta koje se rodilo za trajanja postupka radi razvoda ili poništaja braka djetetove majke potrebni pristanci majke i njezina muža prema članku 61. stavak 3. Prijedloga obiteljskog zakona. Točka 4. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak punoljetne majke koja je lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, uz odobrenje njezina skrbnika. Točka 5. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak maloljetne majke koja je starija od četrnaest godina, uz odobrenje njezina zakonskoga zastupnika. Točka 6. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak maloljetne majke mlađe od četrnaest godina uz odobrenje njezina zakonskoga zastupnika, s tim da se traži i njezino razumijevanje značenja i posljedica priznanja.

Stavak 2. propisuje da su na pristanak maloljetne majke kojim ona pristaje na priznanje očinstva dužni dati odobrenje oba roditelja koji imaju pravo zastupati dijete u stvarima koje su bitne za njihovo dijete prema članku 100. Prijedloga obiteljskog zakona. Članak 100. Prijedloga obiteljskog zakona navodi da su roditelji dužni dobiti pisanu suglasnost jedan od drugoga kada zastupaju svoje dijete u bitnim osobnim pravima - jedno od tih prava je davanje odobrenja u vezi s pristankom na priznanje očinstva.

Stavak 3. propisuje da su u slučaju da majka nije živa ili joj je nepoznato boravište dulje od dva mjeseca za upis očinstva na temelju priznanja potrebni: pristanak djetetova skrbnika, uz odobrenje centra za socijalnu skrb i pristanak djeteta starijega od četrnaest godina.

Cilj ove odredbe povezan je s činjenicom da se bez obzira radi li se o priznanju očinstva ili pristancima na priznanje očinstva, u oba slučaja radi o pravno relevantnim izjavama volje koje utječu na statusna stanja. Stoga i pravni pristup prema pristanku mora biti jednak pravnom pristupu prema priznanju, u skladu s presudom Krušković protiv Hrvatske (Zahtjev br. 46185/08) od 21. lipnja 2011. godine. U tom smislu obrazloženje prethodne odredbe o priznanju vrijedi analogno za obrazloženje ove odredbe o pristancima na priznanje očinstva.

Odredba članka 64. Prijedloga obiteljskog zakona u skladu je s načelom broj 14. Nacrta preporuke Vijeća Europe o pravima i zakonskom statusu djece i roditeljskoj odgovornosti (2011), a jednak pristup glede reguliranja pristanaka na priznanje očinstva postoji u Njemačkoj § 1595. p. 1., § 1595. p. 2. i § 1599. p. 2. s. 2. BGB.

Pravobraniteljica za djecu, u praksi upoznata s problemima koji se tiču pristanka na priznanje očinstva od strane maloljetne majke, također je predložila odredbu kojom se maloljetnoj majci dopušta davanje pristanka na priznanje očinstva (Prijedlog za izmjene Obiteljskog zakona Pravobraniteljice za djecu, od 9. svibnja 2012.)

Članak 65.

Odredbe ovoga članka Prijedloga obiteljskog zakona sadržajno su jednake važećemu Obiteljskomu zakonu, osim odredbe stavka 4. kojom se iznimno dopušta priznanje mrtvorodenom djetetu ili djetetu koje je umrlo pri rođenju.

Stavak 4. propisuje mogućnost da se djetetu koje je mrtvorodeno ili je umrlo pri rođenju utvrdi očinstvo priznanjem uz majčin vlastoručno napisan i potpisan pristanak ako je dijete rođeno izvanbračno, jer djetetov izvanbračni status dovodi do toga da djetetu nije moguće utvrditi očinstvo, zbog čega je u neravnopravnu položaju u odnosu na djecu koja su rođena u braku.

Ovom se odredbom ispunjava pravna praznina u vezi s utvrđivanjem porijekla mrtvorodenoga djeteta ili djeteta koje je umrlo pri rođenju, uzimajući u obzir Naputak za provedbu Zakona o državnim maticama i upisu posvojenja u maticu rođenih (Narodne novine, broj 26/2008). Prema točki 21. ovoga Naputka "Činjenica rođenja mrtvorodenog djeteta upisuje se u maticu rođenih s podacima koji su predviđeni za živorođeno dijete, a osobno ime unosi se na izričit zahtjev roditelja."

Za upis muškarca koji priznaje očinstvo u ovakvim okolnostima iznimno se dopušta vlastoručno napisan i potpisan pristanak majke, budući da se prema članku 12. Zakona o državnim maticama "rođenje mrtvorodenog djeteta mora prijaviti u roku 24 sata od sata rođenja djeteta." Uzima se u obzir zdravstveno stanje žene neposredno nakon poroda djeteta, navlastito ako se radi o porodu carskim rezom. Majka djeteta, s obzirom na porod, nije fizički u stanju u roku od 24 sata po rođenju djeteta dati neposredno svoj pristanak pred nadležnim tijelima. Povod ovoj odredbi je postupak pred Europskim sudom za ljudska prava u predmetu Habulinec i Filipović, Zahtjev broj 51166/10, od 09. 08. 2011. godine, u kojemu predmetu otac izvanbračno rođenoga djeteta koje je umrlo pri porodu nije mogao priznati očinstvo svojem djetetu jer to važeći Obiteljski zakon izričito zabranjuje, tako da je dijete pokopano bez podatka o ocu.

Članak 66.

Stavak 1. propisuje dužnost matičara da nakon što primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva ili oporuku u kojoj se priznaje očinstvo najprije provjeri jesu li dani zakonom propisani pristanci i odobrenja u skladu s člancima 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona te da s obzirom na okolnosti pojedinoga slučaja zatraži potrebne pristanke odnosno suglasnosti.

Stavak 2. propisuje da pristanke i suglasnosti matičar zahtijeva prema pravilima o osobnoj dostavi, a rok u kojem su pozvane osobe dužne dati pristanak odnosno odobrenje je petnaest dana od dana dostave poziva.

Stavak 3. propisuje da se pristanci i odobrenja iz članka 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona traže od maloljetne ili punoljetne osobe koja je lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja posredstvom centra za socijalnu skrb prema njihovom prebivalištu odnosno boravištu.

Stavak 4. propisuje rok od petnaest dana računajući od dana dostave poziva u kojemu su pozvane osobe dužne dati pristanak odnosno odobrenje.

Stavak 5. propisuje da će matičar u roku od trideset dana od dana priznanja očinstva osobu koja je priznala očinstvo i njezine zakonske zastupnike obavijestiti o tome jesu li pribavljeni propisani pristanci odnosno odobrenja.

Članak 67.

Odredba ovoga članka je sadržajno jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 68.

Odredba ovoga članka je sadržajno jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona, osim stavka 2. Stavak 2. propisuje, kao i prema važećemu Obiteljskomu zakonu, da će centar za socijalnu skrb majku upozoriti da je dužna imenovati osobu koju smatra ocem djeteta i da joj je dužan ponuditi pomoć u ostvarivanju djetetova prava da zna svoje podrijetlo. Prijedlogom Obiteljskog zakona majka može dati pisanu suglasnost da centar za socijalnu skrb kao zastupnik djeteta pokrene postupak radi utvrđivanja djetetova podrijetla od strane oca.

Članak 69.

Odredba ovoga članka sadržajno je jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona, osim stavaka 4., 5. i 6. Stavak 4. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan pozvati i zakonske zastupnike majke ili osobe za koju se tvrdi da je otac djeteta u slučaju da su majka djeteta ili osoba za koju se tvrdi da je otac djeteta maloljetni ili poslovno nesposobni u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja. Ova dužnost centra za socijalnu skrb proizlazi iz članaka 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona, kojima su propisani potrebni pristanci i odobrenja u vezi s priznanjem očinstva djeteta čiji roditelji (jedan ili oba) su maloljetni ili poslovno nesposobni u dijelu koji se odnosi na osobna stanja.

Stavak 5. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan osim majke obavijestiti i njezine zakonske zastupnike, ako je majka maloljetna ili punoljetna i poslovno nesposobna u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, da nije došlo do priznanja očinstva.

Stavak 6. propisuje dužnost matičara da najkasnije u roku od trideset dana računajući od dana kada je izjava o priznanju očinstva bila dana obavijesti osobu koja je priznala očinstvo kao i njezine zakonske zastupnike (ako se radi o maloljetnoj osobi ili punoljetnoj osobi koja nije poslovno sposobna u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja) o tome jesu li pribavljeni propisani pristanci i odobrenja.

Članci 70. do 74.

Legitimacijske odredbe kojima se uređuje utvrđivanje očinstva sudskom odlukom važećeg Obiteljskog zakona ostaju sadržajno neizmijenjene, dok se procesnopravne odredbe kojima se uređuju rokovi za podnošenje tužbe, stranke u postupku, zastupanje, dokazi, troškovi vještačenja i pravni lijekovi uređuju u dijelu: Postupak pred sudom.

Članci 75. do 81.

Legitimacijske odredbe kojima se uređuje osporavanje majčinstva i osporavanje očinstva, nedopuštenost osporavanja i djelovanje presude o osporavanju ostaju sadržajno neizmijenjene u Prijedlogu obiteljskog zakona u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Razlika u odnosu na važeći Obiteljski zakon jest prebacivanje procesnih odredaba kojima se uređuju rokovi za podnošenje tužbe, stranke u postupku, zastupanje, dokazi, troškovi vještačenja i pravni lijekovi u osmi dio: Postupak pred sudom.

Članci 82. i 83.

Odredbe članaka 82. i 83. Prijedloga obiteljskog zakona o majčinstvu i očinstvu djeteta začetoga uz medicinsku pomoć usklađene su sa Zakonom o medicinski pomognutoj oplodnji (u daljnjem tekstu: ZMPO). Odredbe su sadržajno jednake odredbama važećeg Obiteljskog zakona glede prava na osporavanje, kao i rokova za podnošenje tužbi, s tim što su procesne odredbe koje uređuju rokove za pokretanje postupka osporavanja sadržane u osmom dijelu Zakona - Postupci pred sudom.

U Prijedlogu obiteljskog zakona ispuštene su odredbe koje se odnose na pravne naravi pristanka, budući da valjanost pristanka treba procjenjivati prema odredbama ZMPO-a kojima se detaljno uređuju. To se odnosi na pristanke na medicinski pomognutu oplodnju, pristanke na darivanje spolnih stanica i zametaka i ovjerenu izjavu o priznanju očinstva (članci 14., 16. i 19. ZMPO).

Prijedlogom obiteljskog zakona dodaje se odredba o utvrđivanju izvanbračnog očinstva djetetu koje je rođeno u postupku medicinski pomognutom oplodnjom, radi usklađivanja sa ZMPO-om. Tako članak 83. stavak 2. propisuje da se ocem djeteta začetoga darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje smatra izvanbračni drug majke koji je dao pisani pristanak za tu vrstu oplodnje i izjavu o priznanju djeteta prema Zakonu o medicinski pomognutoj oplodnji.

Članak 84.

Nabrajanje osobnih prava djeteta u ovoj odredbi Prijedloga obiteljskog zakona sadržajno odgovara odredbama o osobnim pravima djeteta koja su nabrojena u važećem Obiteljskom zakonu u više članaka. Posebno je istaknuto pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne živi kao i s drugim osobama koje su mu posebno bliske, kao i pravo na informaciju o bitnim okolnostima u vezi s roditeljima i drugim bliskim osobama. Tako, primjerice, dijete ima pravo znati da je roditelj, baka, djed ili osoba koja je dulje vrijeme živjela s djetetom i skrivila se o njemu teže bolesna, da je umrla, da se je odselila, da je sklopila drugi brak i slično.

Članak 85.

Stavak 1. propisuje da je dijete od rođenja do navršene sedme godine života potpuno poslovno nesposobno i da ne može poduzimati pravne radnje te sklapati pravne poslove.

Stavak 2. propisuje da dijete od sedme do četrnaeste godine života može samostalno poduzimati pravne radnje i sklapati pravne poslove koji se tiču svakodnevnoga života i ako su to poslovi manjega značenja jednako kao i dijete do sedme godine, ali i one pravne radnje ili pravne poslove kojima stječe prava, ali ne i obveze. "Tipični primjeri za djecu ove dobne skupine su kupnja kino karte, karte za koncert ili utakmicu, tramvajske/autobusne karte ili pokaza, kupnja obroka u restoranu brze hrane, kupnja mobitela, sim kartica, prepaid bonova, nosača zvuka, video igrice, iznajmljivanje sportske opreme itd." (Ivan Šimović, "Utjecaj dobi na poslovnu i parničnu sposobnost", Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 5/2011). Ova odredba također propisuje da dijete u ovoj dobi može poduzeti pravnu radnju ili sklopiti pravni posao kojima stječe prava, ali ne i obveze. Tako, primjerice, dijete u ovoj dobi može prihvatiti dar, ali samo onaj kojim stječe prava i koji ne bi sa sobom nosio terete ili obveze. Tako npr. dijete ne bi moglo za dar prihvatiti psa jer bi za štetu učinjenu od psa moralo po sustavu objektivne odgovornosti odgovarati kao njegov vlasnik.

Stavak 3. propisuje da dijete starije od četrnaest godina može samostalno poduzimati pravne radnje, sklapati pravne poslove kojima osim prava stječe i obveze, ali samo u visini iznosa koji zarađuje, te raspolagati svojom zaradom, pod uvjetom da ne ugrožava svoje uzdržavanje. Budući da se prema hrvatskomu radnopravnom zakonodavstvu dijete može zaposliti s navršениh petnaest godina (Zakon o radu, članci 17. i 18.), ova će se odredba u odnosu na zaradu djeteta moći odnositi samo na zaposleno dijete s navršениh petnaest godina.

Stavak 4. propisuje ograničenje prema kojemu je za sve pravne poslove i pravne radnje kojima dijete starije od četrnaest godina bitno utječe na svoja osobna i imovinska prava potrebno odobrenje roditelja ili drugoga zakonskoga zastupnika. Ovdje bi svakako ulazilo sklapanje ugovora o radu, što je uređeno Zakonom o radu.

Stavak 5. propisuje da su pravni poslovi djeteta starijega od četrnaest godina sklopljeni bez odobrenja roditelja ili drugoga zakonskoga zastupnika pobojni, ali da mogu biti osnaženi naknadnim odobrenjem, što je u skladu s člankom 276. Zakona o obveznim odnosima, kojim se regulira ugovor poslovno nesposobne osobe.

Stavak 6. upućuje na primjenu odredaba o sposobnosti za sklapanje ugovora iz Zakona o obveznim odnosima (članci 276. do 278.). Argumentaciju za uređenje ograničene poslovne sposobnosti djeteta s navršениh četrnaest godina iznio je Ivan Šimović koji tvrdi da: "u postojeći pravni sustav treba ugraditi kategoriju ograničene poslovne sposobnosti maloljetnih osoba.U postojećem pravnom uređenju nedostaje prijelazno razdoblje između potpune poslovne sposobnosti maloljetnika i potpune poslovne sposobnosti osobe koja je navršila osamnaest godina života. U jednom danu maloljetnik prelazi put od potpune poslovne nesposobnosti do potpune poslovne sposobnosti. Bolje bi rješenje bilo i pravno i životno kada bi postojalo razdoblje u životu maloljetnika u kojem bi on imao ograničenu poslovnu sposobnost koju bi stjecao ex lege, jer se ne može ignorirati životna realnost i činjenica da maloljetnici od četrnaest do sedamnaest godina svakodnevno sklapaju određene pravne poslove. ("Utjecaj dobi na poslovnu i parničnu sposobnost", Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 5/2011).

Isto tako nizom međunarodnih ugovora djetetu se jamči određeni stupanj autonomije koji se povećava u skladu s djetetovim razvojem i zrelošću: Konvencijom o pravima djeteta 1989., Konvencijom o ostvarivanju prava djeteta 1996., Konvencijom o kontaktima s djetetom 2003.

"Ravnotežu između priznavanja prava djeteta na autonomiju i načela zaštite djetetove dobrobiti, u većini europskih sustava se postiže priznajem ograničene poslovne sposobnost koju djeca stječu prije punoljetnosti. Ovo se smatra prijelaznim razdobljem između djetetove potpune poslovne nesposobnosti i potpune poslovne sposobnosti koju djeca u pravilu stječu s navršениh 18. godina. Stjecanje ograničene poslovne sposobnosti europska zakonodavstva priznaju u rasponu od 14. do 16. godine djetetova života. Tako dijete kojem je priznata ograničena poslovna sposobnost može samostalno sklapati pravne poslove čiji učinak ovisi o vrsti pravnih poslova i odobrenju zakonskog zastupnika, u pravilu roditelja." (Katharina Boele-Welki et al., *Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities*, Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2007).

Prijedlogom obiteljskog zakona se uređuje priznavanje ograničene poslovne sposobnosti djetetu starijemu od 14 godina analogno deliktnoj sposobnosti djeteta prema članku 1501. Zakona o obveznim odnosima, dok je za valjanost pravnih poslova koji bitno utječu na osobna i imovinska prava djeteta koje poduzima dijete starije od četrnaest godina potrebno prethodno odobrenje roditelja ili drugoga zakonskoga zastupnika. Uz priznavanje ograničene poslovne sposobnosti djeteta starijega od četrnaest godina, djetetu se priznaje postupovna sposobnost. Uzor ovoj odredbi su austrijski § 151., § 152. i § 865. ABGB te njemački § 104., §106., §112. i §113. BGB.

Članak 86.

Stavak 1. propisuje zakonsku obvezu roditelja da poslušaju svoje dijete i da poštuju njegovo mišljenje kada donose odluke u vezi s djetetovim osobnim i imovinskim pravima u skladu s djetetovom dobi i zrelošću.

Stavak 2. načelno obvezuju sva tijela koja u svojem postupanju odlučuju o pravima djeteta da informiraju dijete, savjetuju ga, obavješćuju o posljedicama izražavanja mišljenja te da uzmu u obzir djetetovo mišljenje, osim ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti, sukladno postupovnim pravilima iz članaka 360. i 361. ovoga Zakona.

Stavak 3. priznaje djetetu starijemu od četrnaest godina pravo samostalno pokretati postupke i poduzimati postupovne radnje u postupcima u kojima se odlučuje o pravima djeteta, bilo da se postupci pokreću protiv drugih osoba bilo protiv djetetovih roditelja, sukladno članku 359. ovoga Zakona.

Stavak 4. propisuje pravo djeteta na posebnoga skrbnika kao temeljeno procesno pravo koje je dalje razrađeno u članku 240. Prijedloga obiteljskog zakona. Ova je odredba o procesnim pravima djeteta sadržana i u važećem Obiteljskom zakonu, s tim da je dalje precizirana po uzoru na § 104. (1), § 146. (3) i 176. (3) ABGB te § 1626. p. 2. s. 1. BGB.

Članak 87.

Članak propisuje pravo djeteta starijeg od četrnaest godina da izrazi svoje mišljenje u vezi s izborom ili promjenom vjerske pripadnosti. Uzor ovoj odredbi Prijedloga obiteljskog zakona su § 3. (3) i 5. austrijskog Bundesgesetz über die religiöse Kindererziehung i § 2. i 5. njemačkoga Gesetz über die religiöse Kindererziehung.

Članak 88.

Stavak 1. propisuje pravo djeteta koje je navršilo četrnaest godina da na osnovi informiranosti dade pristanak u vezi s pregledima, pretragama ili medicinskim zahvatima kada je potrebno donijeti odluku o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku. Tako, primjerice, dijete starije od četrnaest godina može samostalno otići k obiteljskomu doktoru medicine, stomatologu, ortodontu ili ginekologu radi pregleda, pretrage ili preventivnog, odnosno terapijskoga postupka. Ovi postupci ne smiju nositi rizike težih posljedica za djetetovo psihičko ili fizičko zdravlje. Pitanje pobačaja ne uređuje se ovim Zakonom nego Zakonom o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (1978).

Stavak 2. propisuje da se u slučaju ozbiljnih medicinskih zahvata koji nose sa sobom rizike teških posljedica po djetetovo fizičko ili psihičko zdravlje uz djetetov pristanak traži i pristanak djetetovih roditelja ili zakonskih zastupnika.

Stavak 3. propisuje da spor između djeteta i roditelja može riješiti sud u izvanparničnom postupku. Ova je odredba Prijedloga obiteljskog zakona proizašla iz znanstvenoga rada Anice Čulo objavljenoga u radu Pravo djeteta pacijenata na informirani pristanak, u Dijete i pravo (ur, Rešetar, B.), Pravni fakultet u Osijeku, 2009.

Analiza važećeg Zakona o zaštiti prava pacijenata (u daljnjem tekstu: ZZPP), (Narodne novine br. 169/2004) pokazuje da je: "...dijete do osamnaeste godine potpuno isključeno pri odlučivanju o medicinskom zahvatu na svom tijelu, jer odluku za njega donose njegovi zakonski zastupnici. Naime, iz odredbi čl. 17. i 19. ZZPP-a proizlazi da je pacijent sposoban dati pravno relevantno očitovanje volje kojim pristaje na medicinski zahvat ako je punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje te da je u trenutku davanja izjave bio pri svijesti. Dakle, prema ovoj izričitoj zakonskoj odredbi u Republici Hrvatskoj dijete se ne smatra sposobnim za donošenje odluka koje se tiču njegova zdravlja, točnije odluka o davanju/uskrati pristanka na medicinsku intervenciju. Ovakvim zakonskim rješenjem dolazi se do apsurdne mogućnosti u kojoj maloljetnik stariji od 16 godina koji je postao roditelj i odlukom suda stekao poslovnu sposobnost, neće moći odlučivati o dijagnostičkim i terapijskim postupcima na svome tijelu, iako će kao potpuno poslovno sposobne osobe moći poduzimati svaki pravni posao. Jednako tako, maloljetnik koji je postavši roditelj stekao poslovnu sposobnost moći će kao zakonski zastupnik svoga djeteta odlučivati o medicinskim zahvatima na tijelu svoga djetetu, dok će za njega to morati činiti netko drugi.". Ova se odredba temelji na Konvenciji o pravima djeteta, Konvenciji o ljudskim pravima i biomedicini te komparativnim sustavima Austrije, Njemačke, Nizozemske, Španjolske i Slovenije.

Članak 89.

Stavak 1. propisuje da je u okolnostima u kojima dijete starije od četrnaest godina, kada ex lege stječe ograničenu poslovnu sposobnost prema članku 85. stavku 3. Prijedloga obiteljskog zakona, a nije u stanju formirati svoju volju zbog poteškoća u razvoju, moguće ograničiti pravo na samostalno poduzimanje pravnih radnji, što razumijeva i pravo na sklapanje pravnih poslova odnosno izjavljivanje pravno relevantne volje. Odluku o ograničavanju prava djeteta da samostalno poduzima određene pravne radnje, odnosno sklapa pravne poslove donosi sud u izvanparničnom postupku u skladu s člancima 478. do 480. Prijedloga zakona.

Stavak 2. propisuje da će odluka kojom se ograničava pravo djeteta da samostalno poduzima pravne radnje odnosno sklapa pravne poslove vrijediti do stjecanja djetetove poslovne sposobnosti.

Stavak 3. propisuje da dijete koje je unatoč poteškoćama u razvoju dostiglo određeni stupanj razvoja na kojemu je u stanju razumjeti okolnosti slučaja i formirati zrele odluke prije punoljetnosti i stjecanja pune poslovne sposobnosti može od suda zahtijevati ukidanje odluke o ograničavanju zakonom zajamčenih prava. Ova odredba Prijedloga obiteljskog zakona ima uzor u austrijskom sustavu (§ 154.b (1) ABGB i § 104. (1) Außerstreitgesetz).

Članak 90.

Jednako kao i u važećem Obiteljskom zakonu, dijete prema Prijedlogu obiteljskog zakona ima dužnost poštovati svoje roditelje, pomagati im te biti obzirno prema članovima obitelji, s tim što se naglašava dužnost djece da pomažu ostalim članovima obitelji u obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici u skladu s dobi i zrelošću. Odredba stavka 2. o dužnosti zaposlenoga djeteta starijega od petnaest godina da doprinosi svojem uzdržavanju i školovanju sadržana je i u važećem Obiteljskom zakonu, ali je Prijedlogom obiteljskog zakona smještena u dio koji se odnosi na dužnosti djeteta.

Članak 91.

Pojam roditeljske skrbi sadržajno je jednak pojmu roditeljske skrbi prema važećem Obiteljskom zakonu, pri čemu se kao smjernice u ostvarivanju roditeljske skrbi dodaju "razvojne mogućnosti i razvojne potrebe djeteta".

Stavak 2. propisuje da se roditelj ne može odreći prava na roditeljsku skrb, a stavak 3. propisuje dužnost roditelja da poštuju djetetovo pravo da bude informirano i da izrazi svoje mišljenje o stvarima koje ga se tiču, a roditelji o njima odlučuju, ističući da je ostvarivanje roditeljske skrbi u obitelji prvo mjesto i prva prilika u kojoj djetetovo pravo na izražavanje mišljenja treba poštovati. Uzdržavanje djeteta koje se u važećem Obiteljskom zakonu nalazi dijelu Zakona o roditeljskoj skrbi je u Prijedlogu Obiteljskog zakona izostavljeno, te se uređuje kao samostalan institut tj. Uzdržavanje među članovima obitelji, što uključuje i uzdržavanje među roditeljima i djecom.

Dužnost i odgovornost roditelja da uzdržavaju dijete jest posebna dužnost roditelja koja se temelji na podrijetlu djeteta od roditelja i izravno je povezana s dužnošću djeteta da uzdržava

svoje roditelje kada su oni u nemogućnosti da se sami uzdržavaju. Ovakvo stajalište izražava Odbor stručnjaka za obiteljsko pravo pri Vijeću Europe (Council of Europe, White Paper on Principles concerning the establishment and legal consequences of parentage, Principle 26., 2006). Ovakav pristup koji ispušta uređivanje uzdržavanja u dijelu roditeljske skrbi te ga uređuje kao samostalni institut sadržan je i u njemačkom sustavu § 1626. BGB i austrijskom sustavu § 144. ABGB.

Članak 92.

Stavak 1. propisuje da skrb o osobnim pravima djeteta predstavlja pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta, što razumijeva: skrb o zdravlju, razvoju, njezi i zaštiti djeteta, odgoju, obrazovanju i školovanju djeteta, o ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom i određivanje mjesta djetetova stanovanja. Svaki od četiri nabrojena oblika skrbi o osobnim pravima djeteta dalje se razrađuje u člancima 93., 94., 95. i 96. Prijedloga obiteljskog zakona. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom kao poseban institut odvojen od prava na roditeljsku skrb dalje se razrađuje u posebnom dijelu Prijedloga obiteljskog zakona od članka 119. do 126.

Stavak 2. propisuje da roditeljsku skrb čine pravo i dužnost roditelja da upravljaju djetetovom imovinom, što se dalje precizira u članku 97. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da roditeljsku skrb čine pravo i dužnost zastupanja djeteta, koje se može odnositi na zastupanje djeteta u vezi s djetetovim osobnim pravima i zastupanje djeteta u vezi s djetetovim imovinskim pravima, što se dalje razrađuje u člancima 99., 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona.

Odredbe članak 92. Prijedloga obiteljskog zakona konceptualno razrađuje sadržaje roditeljske skrbi na:

1. skrb o osobnim pravima djeteta,
2. upravljanje djetetovom imovinom i
3. zastupanje djeteta
 - a. zastupanje u osobnim stvarima
 - b. zastupanje u imovinskim stvarima.

Ovakav koncept roditeljske skrbi preuzet je iz načela broj 3:1, Komisije za europsko obiteljsko pravo (Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities), Katharina Boele-Woelki et al., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2007. te austrijskoga i njemačkoga pravnoga sustava, a jednak je konceptu važećeg Obiteljskog zakona glede roditeljske skrbi s tom razlikom što se temeljni sadržaj roditeljske skrbi sustavno uređuje u jednoj odredbi. Razliku također predstavlja i uređenje prava i dužnosti "određivanja mjesta djetetova stanovanja", koje prema Prijedlogu Obiteljskog zakona više neće biti isključivo pravo onoga roditelja s kojim dijete živi, kao što je to uređeno prema važećim propisima, čime se jače štiti načelo zajedničkoga ostvarivanja roditeljske skrbi.

Članak 93.

Ova odredba o dužnosti roditelja da se skrbe o djetetovu zdravlju, razvoju i njezi te da štite dijete sadržajno odgovara odredbama važećeg Obiteljskog zakona. Preuzeta je odredba važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj su roditelji dužni štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnoga kažnjavanja drugih osoba i odredba o noćnim izlascima djeteta mlađega od šesnaest godina. Jedinu razliku u odnosu na važeći Obiteljski zakon predstavlja pravo roditelja da dijete predškolske dobi ostave pod nadzorom osobe starije od šesnaest godina, u skladu s preporukom pravobraniteljice za djecu od 9. rujna 2013. godine.

Članak 94.

Odredba o dužnosti roditelja da se skrbe o djetetovu odgoju, obrazovanju i školovanju sadržajno je jednaka odredbama koje se nalaze u važećem Obiteljskom zakonu, s tim što se dodaje da su roditelji dužni poštovati svoje dijete, u skladu s preporukom pravobraniteljice za djecu od 9. rujna 2013. godine.

Stavak 3. izričito zabranjuje tjelesno kažnjavanje djeteta, ponižavajuće postupanje prema djetetu kao i primjenu psihičke prisile kao odgojne metode pri odgoju i discipliniranju djeteta u obitelji. Stavak 6. propisuje da se roditeljima zabranjuje prisiljavanje djeteta na školovanje koje nije u skladu s djetetovim sposobnostima i sklonostima. Ponekad roditelji prisiljavaju dijete na školovanje (ili druge aktivnosti, kao sportske ili umjetničke) koje nisu u skladu s djetetovim razvojnim mogućnostima, individualnim sposobnostima i sklonostima, čime izravno škode djetetovoj dobrobiti i zdravom razvoju. Stoga se procesnim odredbama djetetu (i roditelju) omogućuje pravo da u slučaju spora o školovanju djeteta odluku donese sud u izvanparničnom postupku. Uzor odredbi stavka 6. jest § 1631.a BGB.

Također je propisano donošenje pravilnika o sudjelovanju djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima.

Članak 95.

Stavak 1. kao sadržaj roditeljske skrbi propisuje pravo i dužnost roditelja koji ne stanuje s djetetom da ostvaruje osobne odnose s djetetom, osim ako mu je to pravo zabranjeno ili ograničeno sudskom odlukom.

Stavak 2. propisuje dužnost i odgovornost roditelja koji stanuje s djetetom da djetetu omogući ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem te da pritom ne bude pasivan nego da dijete aktivno potiče na ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem. Odredbama koje uređuju institut ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom propisani su razlozi zbog kojih sud može ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi oni bili na štetu djeteta. Ograničavanje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom mora se temeljiti na sudskoj odluci.

Stavak 3. odnosi se na dužnost roditelja da omogući djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s drugim osobama koje su djetetu posebno bliske, pri čemu roditelji nemaju dužnost aktivno poticati dijete (kao kada je u pitanju drugi roditelj) nego isključivo poštovati djetetovo mišljenje pod uvjetom da to ne bi bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti. Pravo na

ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s bliskim osobama u slučaju spora uređuje se sporazumom ili sudskom odlukom.

Stavak 4. predstavlja roditeljsku dužnost i odgovornost nadzirati djetetova druženja te ih zabraniti ako procijene da ne bi bila u skladu s djetetovom dobrobiti, pri čemu se dodaje dužnost roditelja da nadziru dijete u komunikaciji putem društvenih mreža.

Pojam "susreti i druženje" koji postoji u važećem Obiteljskom zakonu, Prijedlogom obiteljskog zakona mijenja se u termin "ostvarivanje osobnih odnosa" s djetetom, jer je sadržaj ovoga instituta u suvremenim zakonodavstvima i međunarodnim dokumentima znatno širi. Tako ostvarivanje osobnih odnosa neće značiti samo susrete i druženje nego boravak djeteta u domu kod drugoga roditelja nekoliko dana, tjedana i sl. (što je prema važećem Obiteljskom zakonu bilo obuhvaćeno terminom "susreti i druženja"), zatim komunikaciju s djetetom e-mailom, skypeom, telefonom, dopisivanjem, slanjem darova i dr.

Institut ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom dalje se razrađuje u posebnom odjeljku Prijedloga obiteljskog zakona, od članka 119. do članka 126., a sudska zaštita ovoga prava sadržana je u procesnim odredbama. Uzor članku 95. Prijedloga obiteljskog zakona su europska Konvencija o kontaktima s djecom (2003) koja je dio hrvatskoga pravnoga poretka te njemačke i austrijske odredbe (§ 148. ABGB, § 1626. p. 3. BGB, § 1684. BGB).

Članak 96.

Stavak 1. propisuje da djetetovo mjesto stanovanja jest prebivalište odnosno boravište djetetovih roditelja. Stavak 2. propisuje da roditelji zajednički određuju mjesto stanovanja djeteta, a u slučaju da roditelji stanuju na različitim adresama ili u različitim mjestima, također su se dužni sporazumjeti o jednom mjestu i adresi djetetova stanovanja.

Stavak 3. propisuje da pravo roditelja odrediti mjesto djetetova stanovanja može biti ograničeno samo odlukom suda, tako da u slučajevima u kojima se roditelji ne mogu sporazumjeti (npr. u slučaju razvoda ili prestanka izvanbračne zajednice) o mjestu djetetova stanovanja odluku može donijeti sud. Jednako tako, samo sud može donijeti odluku kojom se dijete bez suglasnosti roditelja izdvaja iz obitelji i smješta u udomiteljsku obitelj ili ustanovu socijalne skrbi, čime se roditeljima oduzima pravo da stanuju sa svojim djetetom.

Stavak 4. propisuje da dijete ne može stanovati kod roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb o osobnim pravima djeteta ili je lišen prava na roditeljsku skrb.

Ovom novom odredbom u sadržaj roditeljske skrbi unosi se i pravo, dužnost te odgovornost roditelja da odrede mjesto gdje će dijete stanovati tj. djetetovo prebivalište odnosno boravište, u skladu sa Zakonom o prebivalištu. Ova je odredaba Prijedloga obiteljskog zakona u skladu s načelom 3:20 (1). Komisije za europsko obiteljsko pravo (Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities), Katharina Boele-Woelki et al., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2007 i § 1631. BGB.

Članak 97.

Stavak 1. propisuje dužnost i pravo roditelja da upravljaju imovinom djeteta pomnjom odgovornoga roditelja, na taj način da imovinu djeteta očuvaju ili uvećaju. Stavak 2. propisuje da troškovi upravljanja djetetovom imovinom padaju na teret te imovine.

Stavak 3. propisuje da se prihodi od djetetove imovine mogu koristiti za uzdržavanje djeteta, ali ne i stvari koje ulaze u imovinu. To znači da se stvari (pokretnine i nekretnine) koje ulaze u djetetovu imovinu ne smiju otuđiti ili opteretiti osim ako bi to bilo nužno za uzdržavanje, liječenje i školovanje djeteta, a roditelji djeteta ne bi imali dosta vlastitih sredstava za djetetovo uzdržavanje, liječenje ili školovanje.

Stavak 4. dopušta da se u iznimnim slučajevima mogu koristiti prihodi od djetetove imovine koji nisu namijenjeni uzdržavanju, liječenju i školovanju djeteta ako je to nužno za liječenje roditelja ili djetetovih braće i sestara od teških i za život opasnih bolesti. Ovaj stavak temelji se na načelu obiteljske solidarnosti i djetetove dobrobiti da živi sa svojim roditeljima, braćom i sestrama u obitelji.

Stavak 5. određuje pravo roditelja da zastupaju djecu u vezi s pravnim poslovima koji se odnose na upravljanje djetetovom imovinom u skladu s člancima 99. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona.

Ovaj članak usklađen je s načelom 3:22 u Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen-Oxford 2007). Njemačka i austrijska normativna rješenja prema kojima je uređeno upravljanje imovinom djeteta u članku 97. Prijedloga obiteljskog zakona sadržana su u: § 1629., § 1640. p. 1., § 1642., § 1646., § 1649. (1) i § 1664. BGB i § 140. (3), § 144., § 149. (1) i § 149. (2) ABGB.

Članak 98.

Stavkom 1. određuje se ograničenje roditeljima koji upravljaju djetetovom imovinom, glede imovine koju je dijete naslijedilo ili mu je darovana, ako su ostavitelj ili darovatelj tako odredili.

Stavak 2. odnosi se na ograničavanje roditelja da upravljaju zaradom djeteta koju je ono steklo svojim radom, što odgovara pravu djeteta da upravlja imovinom koju je steklo svojim radom s navršenih petnaest godina prema članku 18. Zakona o radu.

Stavak 3. ograničava pravo roditelja na raspolaganje vrjednijom imovinom djeteta na taj način da je za takvo raspolaganje prethodno potrebno dobiti odobrenje suda. Pravni poslovi za koje se traži odobrenje suda nabrojani su detaljno u članku 101. Prijedloga obiteljskog zakona kojim se uređuje pravo roditelja na zastupanje djeteta u vezi s njegovim vrjednijim imovinskim pravima.

Ograničenje iz stavka 1. sadrže mnoga europska zakonodavstva poput Austrije, Francuske, Njemačke, Grčke, Mađarske, Nizozemske, Norveške Poljske, Švedske i dr. (vidi: Katarina

Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen-Oxford 2007).

Članak 99.

Stavak 1. određuje pravo i dužnost roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb da zastupaju svoje dijete u odnosima prema trećim osobama, i to u stvarima koje se tiču djetetovih osobnih prava i u stvarima koje se tiču djetetovih imovinskih prava.

Stavkom 2. se određuje da je dosta da jedan roditelj zastupa dijete ako roditelji žive zajedno u obiteljskoj zajednici, pri čemu se pristanak drugoga roditelja presumira. Pritom nije nužno da roditelji činjenično stanuju zajedno jer postoje okolnosti u kojima roditelji žive u obiteljskoj zajednici. Tako dijete može s jednim roditeljem stanovati na jednoj adresi na kojoj mu je prijavljeno prebivalište, dok drugi roditelj može radi posla, školovanja i slično imati prijavljeno boravište, pa i prebivalište u drugom gradu ili drugoj državi. Sve dok obiteljska zajednica postoji, smatra se da roditelji žive zajedno s djetetom. Presumirani pristanak drugoga roditelja ne odnosi se na zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta i u vezi s vrjednijim imovinskim pravima djeteta prema člancima 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. određuje da samo jedan roditelj ima pravo samostalno zastupati dijete, a to su okolnosti u kojima roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb propisane člankom 105. Prijedloga obiteljskog zakona i u postupcima radi uzdržavanja djeteta, gdje pravo na podnošenje zahtjeva za uzdržavanje ima samo onaj roditelj kod kojega dijete stanuje.

Stavak 4. određuje pravo na zastupanje djeteta u hitnim slučajevima u kojima roditelji imaju pravo poduzeti pravnu radnju kako bi uklonili opasnost koja prijeti djetetu, pri čemu imaju i dužnost odmah obavijestiti drugoga roditelja o poduzetoj radnji. Ovo pravo pripada svakom roditelju, bez obzira ima li pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 5. navodi da roditelji ne zastupaju dijete prema članku 85. Prijedloga obiteljskog zakona tj. onda kada dijete na temelju Prijedloga obiteljskog zakona stječe ograničenu poslovnu sposobnost.

Stavak 6. određuje, jednako kao i prema važećemu Obiteljskomu zakonu, da roditelji ne zastupaju svoje dijete kada su im interesu u suprotnosti, pri čemu se djetetu imenuje poseban skrbnik.

Ovako detaljno uređenje zastupanja djeteta sadržano je u njemačkom sustavu u § 1629. BGB i u austrijskom sustavu u § 144. ABGB.

Članak 100.

Stavak 1. određuje da su bitne stvari u vezi s djetetovim osobnim pravima za koje je potrebna suglasnost obaju roditelja koji imaju pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi: promjena djetetova imena, promjena mjesta djetetova stanovanja, izbor ili promjena vjerskoga određenja i izjave u vezi s priznavanjem izvanbračnog očinstva odnosno davanjem pristanka

na priznanje očinstva.

Stavak 2. propisuje da je za zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima uvijek potrebna pisana suglasnost obaju roditelja koji nisu ograničeni u pravu na zastupanje djeteta.

Stavak 3. propisuje da suglasnost drugoga roditelja za promjenu mjesta stanovanja djeteta nije potrebna ako preseljenje djeteta ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem.

Stavak 4. propisuje pravo roditelja da zatraži sudsku odluku u slučaju da ne može pribaviti suglasnost drugog roditelja u vezi sa stvarima iz stavka 1. ovoga članka.

Uzor ovoj odredbi je § 154. (2) ABGB.

Članak 101.

Stavak 1. propisuje da je za zastupanje djeteta u vezi s njegovim vrjednijim imovinskim pravima potrebna pisana suglasnost obaju roditelja koji imaju pravo zastupati dijete, i odobrenje suda.

Stavak 2. navodi pravne poslove za koje je potrebna suglasnost obaju roditelja i odobrenje suda: otuđenje i opterećenje nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike (brod, zrakoplov ili automobil) ili pokretnina veće vrijednosti (umjetničke slike, nakit i sl.), raspolaganje dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganje nasljedstvom (odricanje od nasljedstva ili prihvaćanje nasljedstva opterećena dugovima), prihvaćanje darova opterećenih teretima ili odbijanje ponuđenih darova te raspolaganje drugim vrjednijim imovinskim pravima.

Stavci 3., 4. i 5. sadržajno odgovaraju odredbi važećeg Obiteljskog zakona, s tim što se razlikuje sklapanje ugovora od strane djeteta mlađega od četrnaest godina za koje je potrebna suglasnost obaju roditelja u vezi sa zastupanjem djeteta, dok je za dijete starije do četrnaest godina potrebno suglasno odobrenje obaju roditelja, budući da dijete starije od četrnaest godina prema članku 85. stavku 3. Prijedloga obiteljskog zakona može samostalno sklapati ugovore. U oba slučaja propisuje se provjera sadržaja ugovora od strane suda te davanje odobrenja za sklapanje ugovora (njemački zakonodavac je kao vrijednost iznimno vrijedne imovine zakonski odredio iznos veći od 15.000 eura, a austrijski zakonodavac je odredio iznos od 10.000 eura.). Uzor ovoj odredbi su austrijsko i njemačko rješenje sadržano u § 154. (3) ABGB i § 1643. BGB.

Članak 102.

Ovom se odredbom taksativno nabrajaju osobe koje mogu imati pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu.

Stavak 1. propisuje da pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi imaju roditelji te da to pravo stječu po sili zakona činjenicom djetetova podrijetla. Također, propisuje se da drugim osobama ili ustanovama može biti povjereno ostvarivanje roditeljske skrbi zajedno s roditeljima ili umjesto njih samo odlukom suda.

Primjeri za ostvarivanje roditeljske skrbi od strane treće osobe umjesto roditelja su okolnosti u kojima je roditelj potpuno u nemogućnosti ostvarivati roditeljsku skrb zbog dugotrajnoga liječenja, izdržavanja kazne zatvora i sl., pa se ostvarivanje roditeljske skrbi povjerava trećoj osobi, npr. članu obitelji, ako dijete nema drugoga roditelja ili ovaj nije u mogućnosti skrbiti se o djetetu.

Primjer za ostvarivanje roditeljske skrbi od strane treće osobe zajedno s roditeljima je oduzimanje roditelju prava da stanuje s djetetom i smještaj djeteta u ustanovu socijalne skrbi ili kod udomitelja. U ovom slučaju roditelj nije u mogućnosti svakodnevno i u cijelosti skrbiti se o djetetovim osobnim pravima - zdravlju, razvoju, njezi te zaštiti, zatim odgoju, obrazovanju i školovanju te ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom. Roditeljsku skrb u tom području svakodnevno ostvaruje udomitelj ili druga osoba s kojom dijete stanuje, prema odluci nadležnoga tijela. Roditelj tada u pravilu zadržava pravo zastupanja glede djetetovih osobnih i imovinskih prava, pa se u tom slučaju radi o ostvarivanju roditeljske skrbi od strane treće osobe zajedno s roditeljem.

Propisuje se da roditelji mogu privremeno povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi nad djetetom drugoj osobi. Povjeravanje skrbi o djetetu trećoj osobi od strane roditelja uređeno je člankom 103. Prijedloga obiteljskog zakona. Bračni ili izvanbračni drug roditelja koji živi s djetetom može uz pristanak roditelja donositi svakodnevne i hitne odluke radi uklanjanja opasnosti po dijete prema članku 110. stavak 4. Prijedloga obiteljskog zakona, u kojem slučaju se također radi o jednoj vrsti ostvarivanja dijela roditeljske skrbi zajedno s roditeljima.

Mogućnost da ostvarivanje roditeljske skrbi u cijelosti ili djelomice bude povjereno trećim osobama definirana je novim međunarodnim instrumentima koji su dio i hrvatskoga pravnoga poretka. Tako Konvencija o ostvarivanju prava djeteta iz 1996. u članku 2. definira ovakvu mogućnost ostvarivanja roditeljske skrbi u cijelosti ili djelomice od strane trećih osoba. U komentaru ove Konvencije upravo se navode udomitelji kao najčešći primjer ostvarivanja sadržaja roditeljske skrbi od strane trećih osoba.

Također, propisuje se dužnost ostvarivanja skrbi o djetetu u skladu s odredbama Obiteljskog zakona kojima se uređuje roditeljska skrb i ostvarivanje roditeljske skrbi.

Članak 103.

Stavak 1. jednak je odredbi važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje skrb o djetetu mogu ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu djelomice ili u cijelosti privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke propisane za skrbnika.

Stavak 2. propisuje da su roditelji dužni ovjeriti izjavu kojom povjeravaju ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu drugoj osobi na vrijeme dulje od trideset dana.

Stavak 3. propisuje mogućnost da roditelji povjere skrb o djetetovim osobnim pravima, što uključuje i smještaj djeteta, ustanovi socijalne skrbi, udomiteljskoj obitelji ili drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi. Mogućnost smještaja djeteta čiji roditelji zbog bolesti, neriješenoga stambenoga pitanja ili drugih životnih nevolja nisu u

mogućnosti privremeno se brinuti o djetetu propisana je člankom 95. Zakona o socijalnoj skrbi. Ovom se odredbom u članka 103. stavak 3. Prijedloga obiteljskog zakona privremeno povjeravanje skrbi o djetetu drugim osobama (ustanovama) i to glede svakodnevne skrbi o djetetu povezuje sa socijalnom uslugom smještaja djeteta tijekom cijeloga dana i noći, prema Zakonu o socijalnoj skrbi.

Stavak 4. propisuje da povjeravanje svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji na temelju suglasnosti roditelja (što razumijeva i smještaj djeteta prema Zakonu o socijalnoj skrbi) ne smije trajati dulje od šest mjeseci otkada je roditelj dao svoju suglasnost. Ako proteče rok od šest mjeseci, centar za socijalnu skrb je dužan u daljnjem roku od trideset dana načiniti procjenu opravdanosti ove vrste smještaja djeteta i povjeravanja skrbi o djetetu ustanovi ili udomiteljskoj obitelji ili podnijeti sudu prijedlog za izricanje odgovarajuće sudske mjere, zajedno s individualnim planom promjene i stručnom obiteljskom procjenom. Cilj odredbe jest formalizirati pravni status djeteta koje je smješteno u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj na temelju suglasnosti roditelja prema Zakonu o socijalnoj skrbi i kako bi se dalje nastavilo poduzimati odgovarajuće mjere za zaštitu osobnih prava djeteta. To znači da će svako dijete koje je dulje od šest mjeseca smješteno na temelju Zakona o socijalnoj skrbi odnosno suglasnosti roditelja, u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj, biti:

a) vraćeno u obitelj roditeljima kojima će istodobno centar za socijalnu skrb izreći neku od mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta; pomoći da ostvare neko od socijalnih prava i usluga prema Zakonu o socijalnoj skrbi;

b) ostavljeno na smještaj u ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, ali na temelju procjene centra za socijalnu skrb o opravdanosti ove vrste smještaja ili na temelju odluke suda kojom se roditelju oduzima pravo na stanovanje s djetetom i kojom se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi prema članku 155. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 104.

Stavak 1. sadržajno odgovara odredbi o zajedničkoj roditeljskoj skrbi važećeg Obiteljskog zakona. Stavak 2. određuje dužnost roditelja koji ne žive zajedno da sastave plan o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi prema članku 106. Prijedloga obiteljskog zakona, jer samo sporazumno ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi može biti u interesu i za dobrobit djeteta. Prigodom sastavljanja plana o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi roditelji mogu koristiti pomoć centra za socijalnu skrb i ovlaštenih obiteljskih medijatora u sustavu socijalne skrbi ili privatnih obiteljskih medijatora s popisa obiteljskih medijatora. Naravno, roditelji mogu i samostalno sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili koristiti pomoć i usluge odvjetnika ili drugih stručnjaka.

Stavak 3. propisuje da je zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi moguće i na temelju odluke suda, ali samo ako su se roditelji tijekom sudskoga postupka sporazumjeli o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Stavak 4. propisuje dužnost roditelja da zajednički i sporazumno ostvaruju roditeljsku skrb za dobrobit djeteta, a u slučaju spora imaju dužnost da sporna pitanja pokušaju riješiti sporazumno.

Članak 105.

U ovom članku se nabrajaju slučajevi u kojima samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb.

Stavak 1. propisuje da samo jedan roditelj po sili zakona nastavlja ostvarivati roditeljsku skrb kada je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, pod uvjetom da su roditelji prije smrti jednoga od njih ostvarivali zajedničku roditeljsku skrb. Ovo je uređeno i člankom 116. Prijedloga obiteljskog zakona (Roditeljska skrb u slučaju smrti roditelja).

Stavak 2. propisuje da samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako se istodobno drugi roditelj ograničava u pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi. Tako se sudskom odlukom može jednom roditelju povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi u potpunosti, djelomice ili samo za odlučivanje o određenom pitanju koje je bitno za dijete, pri čemu se istom odlukom drugi roditelj u tom istom dijelu ograničava.

Stavak 3. propisuje da roditelj s kojim dijete stanuje ostvaruje samostalno roditeljsku skrb ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom postupka. Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi u ovom slučaju se ne odnosi na zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta sukladno članku 100. Prijedloga obiteljskog zakona, premda sud može s obzirom na okolnosti slučaja povjeriti samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi bez iznimke iz članka 100. Prijedloga obiteljskog zakona jednomu roditelju.

Stavak 4. određuje da teret dokaza leži na onom roditelju koji se protivi zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi i sklapanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ovaj roditelj ima dužnost dokazati da bi zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi bilo na štetu djeteta. Cilj ove odredbe je onemogućiti manipulaciju roditelja kojom bi pokušali isključiti drugog roditelja u njegovom pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno.

Stavak 5. propisuje da samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi mora biti u skladu s djetetovom dobrobiti, a ono će biti uvijek kad su odnosi roditelja visoko-konfliktni. Prilikom donošenja odluke o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi sud je dužan utvrditi činjenice propisane člankom 416. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Slično rješenje sadržano je u načelu 3:15 Načela Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007). Takva odredba sadržana je i u § 1671. BGB.

Članak 106.

Stavak 1. određuje plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kao pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive zajedno.

Stavak 2. nabroja bitne elemente koje svaki plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mora sadržavati.

1. Roditelji moraju sporazumno odrediti mjesto djetetova stanovanja i prebivališta, budući da dijete prema Zakonu o prebivalištu može imati jedno mjesto stanovanja i jednu adresu.

2. Roditelji nadalje moraju točno i precizno odrediti vrijeme koje će svaki od njih provoditi s djetetom. Na ovom mjestu se izbjegava termin "ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom" da bi se roditelji već na terminološkoj razini osjećali ravnopravnima u odnosu na roditeljsku skrb o djetetu, premda bi sporazum roditelja u postupku ovrhe imao narav "ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom".

3. Roditelji su dužni dogovoriti se o načinu na koji će razmjenjivati informacije u vezi s donošenjem odluka koje su bitne za djetetova osobna i imovinska prava, koja su dalje precizirana člancima 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona, kao i u vezi s informacijama u vezi s očuvanjem zdravlja, odgoja i školovanja djeteta prema članku 111. Prijedloga obiteljskog zakona. Roditelji moraju komunicirati i dogovarati se o načinu na koji će razmjenjivati osim bitnih i "srednje važne" informacije u vezi s djetetom, poput davanja lijekova djetetu, informacije u vezi s izvanrednim školskim ili izvanškolskim obvezama, informacije u vezi s aktualnim discipliniranjem djeteta, koje odluke se odnose na dnevnu rutinu djeteta prema članku 111. Prijedloga obiteljskog zakona. Ovo su odluke koje nisu jako važne za dijete i ne traži se sporazum roditelja, ali nisu nevažne i roditelji se moraju dogovoriti o načinu na koji će ove informacije razmjenjivati (izravnim razgovorom usmeno, neizravno pismeno - sms, telefonom, e-mailom i slično.). Ove informacije nisu isto što i odluke koje roditelj ima pravo autonomno donositi o svakodnevnim ili hitnim stvarima dok je dijete kod njega prema članku 110. Prijedloga obiteljskog zakona.

4. Roditelji se moraju sporazumjeti o iznosu uzdržavanja, što će im biti olakšano tablicom koju će svake godine objavljivati ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, tako da će roditelji unaprijed znati kolika je njihova obveza plaćanja uzdržavanja. Roditeljima se također omogućuje da samostalno i sporazumno odrede drugi iznos za uzdržavanje uzimajući u obzir obiteljske prilike u kojima žive, količinu vremena koju će svaki od njih provoditi s djetetom, dugoročne novčane obveze koje već imaju i dr.

5. Roditelji se moraju dogovoriti na koji će način rješavati sporove koji se u budućnosti mogu pojaviti u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi, pri čemu im se nudi više zakonom predviđenih mogućnosti - savjetovanje u centru za socijalnu skrb, obiteljska medijacija ili sudski postupak.

Stavak 3. ove odredbe omogućuje roditeljima da u planu o ostvarivanju roditeljske skrbi uređuju i druga posebna pitanja koja se odnose na obiteljske prilike, poput skrbi o djeci s posebnim potrebama, ostvarivanja osobnih odnosa s drugim članovima obitelji, troškova prijevoza u dolasku i odlasku djeteta, zaštite djeteta pri korištenju interneta, kućnih ljubimaca, putovanja djeteta u inozemstvo, držanja i predaje putovnice i sl.

Stavak 4. obvezuje roditelje da prigodom sastavljanja plana o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi poštuju pravo djeteta da bude informirano o stvarima koje se odnose na njega, da mu se omogući da izrazi svoje želje i da se njegovo mišljenje uzme u obzir u skladu s njegovim razvojnim mogućnostima i potrebama.

Stavkom 5. roditeljima se predlaže da zatraže pomoć izvan suda kako bi sastavili svoj plan o ostvarivanju roditeljske skrbi. Tako im se predlaže da ga sastave samostalno, u postupku obveznoga savjetovanja, obiteljske medijacije, uz pomoć jednoga ili više odvjetnika i dr.

Prvi cilj obveze sporazumnog uređivanja odnosa među roditeljima i djecom nakon razvoda braka jest prebacivanje odgovornosti za uređivanje obiteljskih odnosa s države na roditelje u skladu s načelom prvenstvenoga prava i dužnosti roditelja da se skrbe o djetetu. Roditelji su u tom smislu dužni sami sporazumno urediti svoje obiteljske odnose s djecom. Prijedlog Obiteljskog zakona polazi od temeljne pretpostavke da upravo roditelji najbolje znaju koje su individualne potrebe njihove djece, zatim njihove osobne potrebe te sveukupne potrebe njihove obitelji, koja iz perspektive djeteta i dalje nastavlja biti jedinstvena cjelina.

Drugi je cilj uvođenje novoga instituta: "Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi" kao preduvjeta za zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi nije moguće bez unaprijed postavljenih pravila o načinu na koji će se roditelji zajednički skrbiti o djetetu. U nedostatku jasnih pravila o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi stvara se širok prostor u kojem roditelji mogu s jedne strane izbjegavati svoje obveze, a s druge strane šikanozno i na štetu djeteta koristiti svoja prava te manipulirati djetetom. Ovakav široki prostor bez jasnih pravila o roditeljskoj skrbi osim što prije svega škodi djetetu, ujedno znatno opterećuje socijalni i pravosudni državni sustav. Uvođenjem obveze sastavljanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditeljima se prepušta sloboda da u skladu s individualnim potrebama cjelokupne obitelji urede način na koji će se u okolnostima promjene obiteljske strukture skrbiti o svojoj djeci.

Članak 107.

Prema stavku 1. ovoga članka, kako bi plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi stekao svojstvo ovršne isprave, može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja te odobravanja plana prema odredbama ovoga Zakona. Odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosi se na obvezu suda da ispita njegov sadržaj koji je propisan člankom 106. Prijedloga obiteljskog zakona. Sud je izričito vezan voljom roditelja koja je izražena u planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, osim ako bi plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi bio na štetu djeteta. Ovo je u skladu s temeljnim načelom, prema kojemu su roditelji prvi pozvani skrbiti se o svojoj djeci, što znači da pravo roditelja na skrb o vlastitoj djeci dolazi ispred ovlasti države da zadire u pravo roditelja na roditeljsku skrb i obiteljski život, osim u onim slučajevima u kojima bi to bilo na štetu djeteta (tako u njemačkom pravnom sustavu: Dethloff, N. i Martiny, D., National report Germany, u Boele-Woelki, K., European Family Law in Action, Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford, 2005.).

Stavak 2. omogućuje promjenu plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji je poželjno mijenjati u skladu s razvojnim potrebama djeteta (nakon treće godine djetetova života, kada je potrebno proširiti vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, zatim nakon djetetova polaska u osnovnu školu, kada dijete dobiva školske obveze i izvanškolske aktivnosti, potom u razdoblju djetetove adolescencije, kada dijete jače izražava svoje vlastite zahtjeve, odnosno nakon četrnaeste godine, kada je dijete dosta razvojno zrelo da se samo dogovara s roditeljem o načinu i vremenu ostvarivanja osobnih odnosa). Osim promjene plana o zajedničkoj

roditeljskoj skrbi u skladu s razvojnim potrebama djeteta, nekad su potrebne promjene radi izvanrednih okolnosti koje su naknadno uslijedile, poput preseljenja, bolesti, novih članova u obitelji i sl., kada će također biti potrebno uskladiti ostvarivanje roditeljske skrbi s novim životnim okolnostima.

Stavak 3. propisuje obvezu ministra nadležnoga za poslove socijalne skrbi da propiše standardizirani obrazac plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 108.

Stavak 1. propisuje dužnost roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb da odluke koje su bitne za dijete, kao i pristanke u vezi s tim odlukama, moraju donositi sporazumno uz pisanu suglasnost.

Stavak 2. propisuje da se odluke bitne za dijete odnose na:

a) zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta iz članka 100. Prijedloga Obiteljskog zakona:

1. promjena djetetova imena,
2. promjena djetetova mjesta stanovanja,
3. izbor ili promjena vjerske pripadnosti,
4. stjecanje i prestanak državljanstva i
5. davanje izjava (priznanja i pristanci) u vezi s priznavanjem očinstva izvanbračnog djeteta.

b) zastupanje u vezi s vrjednijim stvarima i imovinskim pravima djeteta iz članka 101. Prijedloga obiteljskog zakona su:

1. otuđenje i opterećenje nekretnina,
2. otuđenje ili opterećenje pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti,
3. raspolaganje dionicama i poslovnim udjelima,
4. raspolaganje nasljedstvom,
5. prihvaćanje darova s teretom ili odbijanje ponuđenih darova,
6. sklapanje ugovora među djetetom i fizičkim ili pravnim osobama kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, te
7. raspolaganje drugim vrjednijim imovinskim pravima.

Stavak 3. Propisuje kako i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta, a nisu obuhvaćene prethodnim odredbama, poput ostvarivanja osobnih odnosa s osobama koje su djetetu bliske, medicinskim zahvatima, izboru škole i dr. roditelji moraju donositi sporazumno, ali da za ove odluke nije obavezna pisana suglasnost obaju roditelja, nego da se smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost.

Obveza sporazumnoga odlučivanja roditelja o stvarima koje su bitne za dijete predlaže se po uzoru na njemačku odredbu iz § 1687. BGB.

Članak 109.

Stavak 1. propisuje mogućnost da sud svojom odlukom jednomu od roditelja povjeri donošenje točno određene odluke koja je bitna za dijete prema članku 108. Prijedloga obiteljskog zakona kada među roditeljima ne postoji sporazum. Stavak 2. obvezuje roditelje na pokretanje postupka obveznoga savjetovanja prije pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka. Obvezno savjetovanje prije pokretanja sudskih postupaka radi uređenja obiteljskih odnosa u vezi s djecom uređeno je člancima 329. Prijedloga obiteljskog zakona. Stavak 3. propisuje da u okolnostima u kojima roditelji imaju učestale sukobe u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi sud može na zahtjev roditelja donijeti odluku kojom se ostvarivanje roditeljske skrbi u cijelosti ili u određenom dijelu povjerava samo jednomu roditelju.

Uzor ovoj odredbe sadržan je u načelu 3:14 Načela Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007.) te njemačkom sustavu § 1628. BGB.

Članak 110.

Stavak 1. propisuje pravo roditelja da samostalno donosi svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme dok se dijete nalazi kod toga roditelja ili s njim. Stavak 2. propisuje dužnost drugoga roditelja da poštuje pravo roditelja iz stavka 1. ovoga članka da samostalno odlučuje o svakodnevnim stvarima u vezi s djetetom za vrijeme dok se dijete nalazi kod njega, kao i njegov roditeljski autoritet. Stavak 3. propisuje pravo roditelja kod kojega se dijete nalazi da u hitnim slučajevima samostalno donese odluku kada djetetu prijeti opasnost, kao i dužnost da o poduzetoj radnji bez odgode informira drugoga roditelja. Stavak 4. određuje pravo drugoga člana obitelji koji živi s djetetom u obitelji da uz pristanak roditelja s kojim živi u obitelji donosi svakodnevne odluke u vezi s djetetom, kao i hitne odluke koje je nužno donijeti da bi se uklonila opasnost za djetetov život i zdravlje s obvezom da o tome odmah informira roditelje. Ovo su slučajevi u kojima dijete živi s maćehom ili očuhom, izvanbračnim drugom roditelja, bakom, djedom i slično.

Cilj ove odredbe je postaviti jasnu zakonsku obvezu međusobnoga poštivanja autonomije roditelja glede svakodnevnih i hitnih odluka u vezi s djetetom. Roditelji (uključujući i one koji žive zajedno) imaju nesporazume glede odgoja djeteta, tako da nešto što se jednom roditelju čini važno za odgoj, drugom roditelju se čini beznačajno, npr. prekomjerno konzumiranje nezdrave hrane, ograničavanje gledanja televizije, igranje video igara, pristup internetu, odlazak na spavanje, discipliniranje djeteta, odijevanje, prehrana i sl. S vremenom se roditelji koji žive zajedno nauče rješavati ovakve nesuglasice. Međutim, kada su u pitanju roditelji koji ne žive zajedno, posebno roditelji koji su razvedeni i osjećaju partnersku ljutnju i povrijeđenost, u području svakodnevnoga života djeteta pronalaze neiscrpne razloge za nesklad. Stoga se ovom odredbom koja sadrži jasno načelo o poštivanju autonomije roditelja u vezi sa svakodnevnim stvarima nastoji pomoći roditeljima da izbjegnu konflikte o stvarima koje su manje bitne za dijete, a posebno kada se uzme u obzir šteta koju dijete trpi zbog učestalih sukoba roditelja. Ovo za roditelje ujedno predstavlja određen stupanj gubitka kontrole nad životom djeteta, međutim to je izravna posljedica razdvojenoga života djetetovih

roditelja koju nije moguće niti poželjno izbjeći sve dok roditelj kod kojega se dijete nalazi ne bi svojim ponašanjem ozbiljno ugrožavao djetetovu dobrobit.

Ova odredba sadržana je u načelima 3:12 i 3:18 prema Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007.) te njemačkoj odredbi § 1867.b BGB.

Članak 111.

Stavak 1. propisuje dužnost roditelja da međusobno razmjenjuju informacije u vezi s očuvanjem djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te u vezi s školskim i izvanškolskim aktivnostima djeteta. Ova odredba ujedno propisuje način razmjene informacija koji mora biti jasan, brz i upravljen na dijete. Stavak 2. propisuje zabranu zloupotrebe dužnosti iz stavka 1. ovoga članka s ciljem kontrole ili sukobljavanja s drugim roditeljem u vezi s partnerskim odnosom.

Cilj ove odredbe je obvezati roditelje na dosljednost, predvidljivost i rutinu koje u vezi s odgojem, očuvanjem zdravlja i školovanja djeteta u okolnostima razdvojenoga života roditelja postaju problem. Europska konvencija o kontaktima s djetetom (2003) koja je na snazi u Republici Hrvatskoj sadrži ovu odredbu u članku 2(a).

Članak 112.

Stavak 1. propisuje prava onoga roditelja kojemu je odlukom suda ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u cijelosti, i to:

1. pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te donošenje svakodnevnih odluka manjega značaja i hitnih odluka u slučaju neposredne opasnosti za dijete u vrijeme dok se dijete nalazi s njim i
2. pravo na informacije o bitnim okolnostima vezanima uz osobna prava djeteta.

Stavak 2. propisuje da prava roditelja iz stavka 1. mogu biti ograničena ili zabranjena samo odlukom suda ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti.

Stavak 3. propisuje ovlast roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom zahtijevati od drugoga roditelja ili druge osobe kojoj je povjerena skrb o djetetu informacije o bitnim okolnostima vezanima uz osobna prava djeteta (npr. o zdravlju djeteta, školskom uspjehu ili boravištu odnosno prebivalištu), ako za to postoji opravdani pravni interes i u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

Stavak 4. propisuje da u slučaju spora među roditeljem i osobom koja ostvaruje skrb o djetetu u vezi s pravom na ostvarivanje osobnih odnosa i pravom na informacije o djetetu odluku donosi sud.

Uzor ovoj odredbi su njemačke odredbe § 1686. i § 1687.a u vezi s § 148. (1) i § 178. BGB.

Članak 113.

Sud može u izvanparničnom postupku donijeti odluku kojom se roditelju vraća pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi kada okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena prestanu postojati, a ponovno povjeravanje ostvarivanja roditeljske skrbi bude za dobrobit djeteta.

Članak 114.

Stavak 1. propisuje da mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi nastupa po sili zakona ako je roditelj djeteta maloljetna osoba ili punoljetna osoba lišena poslovne sposobnosti. Stavak 2. propisuje da maloljetan roditelj i roditelj koji je lišen poslovne sposobnosti ne može zastupati dijete. Naime, riječ je o roditelju koji ne može zastupati sebe, a time niti druge. Dijete zastupa zakonski zastupnik, koji je pritom dužan uzeti u obzir mišljenje djetetova roditelja.

Maloljetan roditelj odnosno roditelj koji je lišen poslovne ima pravo živjeti sa svojim djetetom i svakodnevno se skrbiti o djetetovim osobnim pravima, ako je to u mogućnosti i u skladu s djetetovom dobrobiti. Međutim, ovaj roditelj ne može upravljati djetetovom imovinom niti zastupati dijete.

Dijete maloljetnoga roditelja ili punoljetnoga poslovno nesposobnoga roditelja istodobno mora imati zakonskoga zastupnika koji može biti a) drugi djetetov roditelj koji ima pravo samostalno ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu ili b) djetetov skrbnik. U takvim okolnostima odluke u vezi s djetetom donose zajednički maloljetni roditelj odnosno punoljetni poslovno nesposobni roditelj i drugi roditelj odnosno djetetov skrbnik. Mirovanje roditeljske skrbi nastupa po sili zakona i nije potrebna sudska odluka, osim što je nužna odluka centra za socijalnu skrb o imenovanju skrbnika za dijete, ako dijete nema drugoga roditelja koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb. To znači da maloljetni roditelj ili roditelj lišen poslovne sposobnosti odluke o osobnim pravima djeteta i odluke o upravljanju djetetovom imovinom donosi zajednički s drugim roditeljem koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb ili s drugom osobom koja je djetetov skrbnik. Stjecanjem poslovne sposobnosti (ako sklopi brak sa šesnaest godina ili ex lege s osamnaest godina), kao i odlukom o vraćanju poslovne sposobnosti aktivira se pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi u odnosu na zastupanje djeteta po sili zakona.

Stavak 3. propisuje da u slučaju nesuglasnosti među mišljenjem maloljetnoga ili punoljetnoga poslovno nesposobnoga roditelja i mišljenjem djetetova skrbnika, mišljenje roditelja ima prednost pod uvjetom da je s obzirom na okolnosti slučaja moguće dobiti mišljenje roditelja. Ovo razumijeva dužnost djetetova zakonskoga zastupnika da konzultira maloljetnoga ili poslovno nesposobnoga roditelja o svim stvarima koje su bitne za dijete odnosno o stvarima u kojima ga zakonski zastupnik zastupa ako je to moguće.

Stavak 4. ovlašćuje dijete, djetetova roditelja i djetetova skrbnika da mogu zahtijevati od suda donošenje sudske odluke o pitanju koje je bitno za dijete ako procijeni da bi uzimanje u obzir mišljenja maloljetnoga roditelja odnosno roditelja koji je lišen poslovne sposobnosti moglo uzrokovati štetu za dijete.

Stavak 5. ovlašćuje maloljetnoga roditelja ili roditelja lišenoga poslovne sposobnosti da ostvaruje svakodnevnu skrb o djetetu i njegovoj osobi odnosno o njegovim osobnim pravima, što ne uključuje i zastupanje djeteta u osobnim stvarima.

Stavak 6. propisuje da mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz ovoga članka radi pravnih zapreka - maloljetnosti i poslovne nesposobnosti roditelja - prestaje kada roditelj postane punoljetan i/ili poslovno sposoban. Ovom se odredbom regulira novi institut - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi - kada je roditelj maloljetna osoba ili osoba koja je lišena poslovne sposobnosti jer bi ostvarivanje roditeljske skrbi od strane toga roditelja bilo na štetu djetetove dobrobiti.

Prema važećemu Obiteljskomu zakonu roditelj koji je mlađi od 16 godina u pravilu nema pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi u odnosu na dijete.

Prema Smjernicama za alternativnu skrb o djeci UN-a (64/142, od 24.02.2010.), točka 36. i točka 41. države trebaju osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukoga statusa: a) kao roditelja i b) kao djeteta, što se omogućava ovom odredbom Prijedloga obiteljskog zakona.

Isto tako prema važećemu Obiteljskom zakonu roditelj koji je lišen poslovne sposobnosti ex lege gubi pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi te se djetetu imenuje skrbnik. Štoviše, prema važećemu Obiteljskomu zakonu dijete roditelja koji je lišen poslovne sposobnosti može biti posvojeno bez suglasnosti roditelja. Jedna od posljedica takva pristupa u važećem Obiteljskom zakonu jest presuda Europskoga suda za ljudska prava u predmetu X protiv Hrvatske, zahtjev br. 11223/04, od 17. srpnja 2008. godine kojom je utvrđena povreda prava na obiteljski život podnositeljici zahtjeva koja je bila lišena poslovne sposobnosti i nije bila stranka u postupku posvojenja njezina djeteta.

Stoga se Prijedlogom obiteljskog zakona uvodi novi institut - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi kojim će se omogućiti ostvarivanja dijela roditeljske skrbi od strane maloljetnoga roditelja u granicama njegovih sposobnosti i omogućiti ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane roditelja koji je poslovno nesposoban u granicama njegovih sposobnosti.

Uzor ovoj odredbi je § 1673. stavak 1. i stavak 2. BGB.

Članak 115.

Stavak 1. propisuje mogućnost mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi na temelju sudske odluke ako sud utvrdi da roditelj stvarno ne može dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb, a razlozi za to mogu biti izdržavanje kazne zatvora, emigracija i slično. Pritom roditelj ne može biti lišen prava na roditeljsku skrb jer se razlozi zbog kojih nije u mogućnosti ostvarivati roditeljsku skrb ne tiču osobnoga odnosa roditelj - dijete. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi na temelju ovoga članka nije nužno u slučaju da je roditelj kratkotrajno zapriječen. U slučaju stvarnih razloga zbog kojih može doći do mirovanja roditeljske skrbi potrebna je odluka suda koji treba utvrditi postojanje dugotrajne zapriječenosti roditelja za ostvarivanje roditeljske skrbi. Mirovanje tada nastupa tek s donošenjem sudske odluke.

Stavak 2. propisuje da roditelj za kojega je sud donio odluku o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi nema pravo ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi. Stavak 3. propisuje da roditeljsku skrb u slučaju mirovanja na strani jednoga roditelja, ostvaruje drugi roditelj, a u slučaju njegove nemogućnosti osoba kojoj sud povjeri ostvarivanje roditeljske skrbi. Prema stavku 4. mirovanje roditeljske skrbi prestaje odlukom suda.

Uzor ovoj odredbi je njemački § 1674. BGB.

Članak 116.

Stavak 1. propisuje ostvarivanje roditeljske skrbi kada umre jedan roditelj, a u trenutku njegove smrti oba roditelja su zajednički ostvarivala roditeljsku skrb. U tom slučaju preživjeli roditelj nastavlja *ex lege* samostalno ostvarivati roditeljsku skrb. Stavak 2. propisuje ostvarivanje roditeljske skrbi kada umre roditelj koji je u trenutku smrti samostalno ostvarivao roditeljsku skrb. U tom slučaju sud donosi odluku kojom ostvarivanje roditeljske skrbi povjerava drugomu roditelju ili drugoj osobi, po mogućnosti srodniku ili osobi koja je u vrijeme smrti roditelja dulje vrijeme živjela s djetetom u obitelji, vodeći računa o dobrobiti djeteta. Stavak 3. propisuje da do donošenja odluke iz stavka 2. ovoga članka sud na prijedlog centra za socijalnu skrb ili druge osobe koja je bliska s djetetom i ako je to potrebno, žurno odluči koja osoba će privremeno ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu. Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u slučaju smrti obaju roditelja dijete stavi pod skrbništvo.

Stavci 5. i 6. daju roditeljima mogućnost da za života odrede osobu koja bi za slučaj njihove smrti bila najprikladnija za skrb o djetetu. Ova izjava mora biti sastavljena u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave (tzv. anticipirana izjava). Kada donosi odluku o skrbništvu nad djetetom odnosno povjerava ostvarivanje roditeljske skrbi drugoj osobi, sud mora poštivati volju roditelja te omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje. Sud nije bezuvjetno vezan voljom roditelja niti mišljenjem djeteta jer primarno mora voditi računa o djetetovoj dobrobiti.

Uzor ovoj odredbi je načelo broj 23. White Paper 2002, Vijeća Europe, a uzor su i austrijski § 145. ABGB te njemački § 1776. i 177. BGB).

Članak 117.

Stavak 1. propisuje da pravo na roditeljsku skrb prestaje stjecanjem potpune poslovne sposobnosti djeteta, posvojenjem i smrću. U svim navedenim slučajevima roditeljska skrb prestaje prema sili zakona. Stavak 2. određuje trenutak stjecanja potpune poslovne sposobnosti, a to je dan kada je dijete navršilo osamnaest godina i dan sklapanja braka.

Prestanak roditeljske skrbi prema ovomu članku razlikuje se od prestanka roditeljske skrbi na temelju odluke suda o lišenju prava na roditeljsku skrb, koji institut se ubraja u mjere za zaštitu osobnih prava djeteta i koje se pravo može roditelju vratiti odlukom suda. Važeći Obiteljski zakon propisuje mogućnost da dijete koje je postalo roditelj (majka i otac) može steći potpunu poslovnu sposobnost s navršenih šesnaest godina odlukom suda, što se ovim Prijedlogom obiteljskog zakona napušta.

Od dvadeset i dvaju europskih sustava, među kojima su Njemačka i Austrija, samo Nizozemska dopušta maloljetnoj majci starijoj od šesnaest godina da odlukom suda stekne poslovnu sposobnost. Ostali sustavi prema maloljetnim roditeljima i dalje postupaju kao prema djeci, u skladu s načelom zaštite dobrobiti djeteta, te maloljetnim roditeljima posebnim institutima nude pomoć u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu. Tako dijete maloljetnoga roditelja dobiva skrbnika koji je dužan surađivati s maloljetnim roditeljima glede zastupanja djeteta i svih bitnih pitanja u vezi s djetetom. Pri tome mišljenje maloljetnoga roditelja ima prednost, osim ako skrbnik ne procjeni da je u suprotnosti s dobrobiti djeteta u kojem slučaju zahtjeva odluku suda. Na taj način maloljetni roditelj se, s jedne strane, brine o svom djetetu uz pomoć djetetova skrbnika koji je dužan poštovati njegovo mišljenje, a s druge strane i dalje zadržava pravo na zaštitu kao dijete. Stoga je člankom 114. (Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka) Prijedlogom Obiteljskog zakona uveden novi institut kojim se štite maloljetna djeca koja su postala roditelji, kako glede njihovih dječjih prava, tako i glede njihovih roditeljskih prava.

Ovakvo stajalište je izraženo u Smjernicama za alternativnu skrb o djeci UN (64/142, od 24.02.2010.), prema kojima države moraju osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukoga statusa i kao roditelja i kao djece, posebno uzimajući u obzir izrazitu ranjivost maloljetnih roditelja.

Članak 118.

Ovim se člankom propisuje obveza osoba koje su do trenutka stjecanja poslovne sposobnosti djeteta ostvarivale skrb o njemu da mu predaju u posjed osobne i druge isprave kao i da mu prepuste upravljanje nad imovinom (austrijski § 172. (2) ABGB).

Članak 119.

Stavak 1. određuje obostrano pravo djeteta i roditelja koji ne stanuje s djetetom da ostvaruje osobne odnose s djetetom. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa također imaju roditelj koji nema prava na ostvarivanje roditeljske skrbi, pa čak i roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb.

Roditelju koji je lišen prava na roditeljsku skrb, odnosno djetetu odlukom kojom se lišava prava na roditeljsku skrb može se odrediti i ostvarivanje osobnih odnosa ako je to potrebno i u iznimnim okolnostima. Ovo se prije svega može odnositi na roditelja koji je lišen prava na roditeljsku skrb ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati sadržaje roditeljske skrbi. U takvom slučaju postoji mogućnost da se odrede osobni odnosi, ako bi bili u interesu djeteta. Osim toga, pravo na roditeljsku skrb se može roditelju vratiti kada prestanu postojati okolnosti zbog kojih je roditelj lišen roditeljske skrbi, osim u slučaju da je dijete u međuvremenu posvojeno.

Stavak 2. navodi dužnost roditelja koji stanuje s djetetom kao i drugih osoba koje stanuju s djetetom i skrbe se o njemu odnosno kod kojih je dijete smješteno na temelju Zakona o socijalnoj skrbi da omoguće ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim dijete ne stanuje. Ovaj stavak osobama koje stanuju s djetetom i ostvaruju (roditeljsku) skrb o djetetu

ujedno zabranjuje svako ponašanje koje bi otežavalo ostvarivanje prava djeteta na osobne odnose s roditeljem s kojim dijete ne stanuje.

Stavak 3. propisuje da roditelj nema pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom samo ako mu je to odlukom suda zabranjeno. Za razliku od važećeg Obiteljskog zakona koji pravo na susrete i druženje među roditeljem i djetetom povezuje isključivo s pravom na roditeljsku skrb, ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom se u Prijedlogu Obiteljskog zakona uređuje kao poseban institut. To znači da ostvarivanje osobnih odnosa prema Prijedlogu Obiteljskog zakona valja razumjeti kao:

a) jedan sadržaj roditeljske skrbi, i to dio skrbi o osobnim pravima djeteta (članak 92. stavak 1. točka 3. u vezi s člankom 95. Prijedloga obiteljskog zakona) koji jednog roditelja koji ne stanuje s djetetom obvezuje da ostvaruje osobne odnose s djetetom, dok drugog roditelja istodobno obvezuje da djetetu omogući i potiče ga na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje ili s drugim osobama s kojima je dijete posebno blisko, kao i dužnost roditelja da nadzire dijete u ostvarivanju osobnih odnosa s drugim osobama i

b) samostalno pravo djeteta, roditelja kao i drugih osoba s kojima je dijete posebno blisko, koje se jamči kao samostalan institut neovisan o institutu roditeljske skrbi.

Ovakvo rješenje prema kojemu pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja predstavlja samostalan pravni institut, pri čemu čak i onaj roditelj koji ne ostvaruje roditeljsku skrb može ostvarivati osobne odnose s djetetom sadržano je u Europskoj konvenciji o kontaktima s djecom (2003), a jednako rješenje propisuje austrijski § 148. ABGB te njemački § 1684. BGB.

Članak 120.

Stavak 1. propisuje obostrano pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djetetu, (polu)braći, (polu)sestrama, kao i djedovima odnosno bakama. Stavak 2. širi krug osoba s kojima dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose odnosno koje imaju pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom. Radi se o osobama koje su dulje vrijeme živjele u obiteljskoj zajednici s djetetom i kroz to vrijeme se brinule o djetetu te razvile s njim bliske odnose. U ovu kategoriju osoba ubrajaju se maćeha i očuh, izvanbračni drugovi djetetova roditelja, udomitelji, skrbnici kao i druge osobe koje su se dulje vrijeme svakodnevno brinule o djetetu, kao roditelji, premda se one taksativno ne nabrajaju. Stavak 3. nalaže roditeljima i drugim osobama koje stanuju s djetetom i skrbe se o djetetu da omoguće ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom i osobama koje imaju na to pravo, kao i da se suzdrže od svakoga ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje tog Obiteljskog prava. Stavak 4. propisuje ograničenje prava na ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom i drugim osobama ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti, o čemu sud mora voditi računa u svakom pojedinom slučaju, te odbiti zahtjev za ostvarivanjem osobnih odnosa.

Ovom se odredbom nabrajaju osobe koje imaju pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom i s kojima dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose, što znači da se radi o obostranom pravu na ostvarivanje osobnih odnosa. Pravo na susrete i druženje prema važećemu Obiteljskomu

zakonu uživaju roditelji, bake i djedovi, (polu)braća i (polu)sestre, maćeha i očuh te bivši izvanbračni drug roditelja. Krug osoba prema važećemu Obiteljskomu zakonu je uži od kruga osoba kojima se ovo pravo priznaje pred Europskim sudom za zaštitu ljudskih prava u kontekstu prava na zaštitu Obiteljskog života, što razumijeva i pravo na ostvarivanje osobnih odnosa. Stoga je bilo nužno proširiti krug osoba koje uživaju ovo pravo, čime se ujedno Prijedlogom Obiteljskog zakona preuzimaju rješenja članka 5. Europske Konvencije o kontaktima s djecom (2003.) unatoč činjenici da je ova Konvencija od 2009. godine neposredan izvor prava u Republici Hrvatskoj. Jednako rješenje predložila je i pravobraniteljica za djecu u svojem Prijedlogu za izmjene i dopune Obiteljskog zakona od 9. svibnja 2012. godine.

Članak 121.

Stavak 1. propisuje mogućnost izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom u kraćim ili duljim razdobljima u obliku susreta i druženja ili boravka djeteta kod osobe koja ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom. Ovo je najčešći oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, koji postoji i u važećem Obiteljskom zakonu.

Stavak 2. propisuje novu mogućnost neizravnoga ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, primjerice, uz pomoć različitih komunikacijskih sredstava (e-mail, skype, mobitel i sl.), slanjem pisama, darova i slično. Ovaj se oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom može izreći kao dodatak izravnomu obliku iz stavka 1. ili umjesto izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa (npr. kada postoji velika udaljenost među mjestom stanovanja djeteta i drugom osobom ili u slučajevima Obiteljskog nasilja kada se ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ograničava).

Stavak 3. uvodi pravo na informacije u vezi s osobnim pravima djeteta kao jedan oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. To može biti dostava fotografija, školskoga izvješća, medicinskoga nalaza ili druge važne informacije. Ovo se pravo na informaciju može izreći kao dodatak izravnomu i/ili neizravnomu ostvarivanju osobnih odnosa iz stavka 1. i 2. ovoga članka ili samostalno, umjesto navedenih načina ostvarivanja osobnih odnosa iz stavaka 1. i 2., ako se utvrdi da je to jedini način ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom koji bi bio u skladu s njegovom dobrobiti. Pravo na informaciju o bitnim stvarima osobne naravi koje se tiču djeteta ima i roditelj kojemu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 4. određuje dužnost svake osobe koja se skrbi o djetetu da na zahtjev osobe koja ima zakonsko pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom dostavi tražene informacije, pod pretpostavkom da za to ima pravni interes. Jedino ograničenje je zaštita djetetove dobrobiti.

Stavak 5. propisuje nadležnost suda da u izvanparničnom postupku donese odluku o pravu na informaciju o djetetu ako o tome postoji spor između osobe koja ostvaruje skrb o djetetu i osobe koja ima pravo na informaciju - a to su sve osobe koji imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Prijedlogom Obiteljskog zakona uvode se novi oblici ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom koji se mogu izricati samostalno ili se mogu međusobno kombinirati, u skladu s rješenjem iz

članka 2. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.) i po uzoru na njemački §1638. BGB.

Članak 122.

Stavak 1. ovlašćuje roditelje, srodnike i druge osobe kojima se jamči pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom da sklope sporazum o načinu ostvarivanja ovoga prava. Stavak 2. propisuje mogućnost da sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa bude sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Stavak 3. određuje da sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom mora biti u pisanom obliku. Uz to, sporazum prema ovom stavku mora sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja odnosno povratka djeteta, kao i eventualnu nazočnost drugoga roditelja ili druge osobe, kao i podjelu troškova u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom ako bi to s obzirom na okolnosti slučaja bilo potrebno. Stavak 4. propisuje odgovarajuću primjenu odredaba koje se odnose na planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi: obvezu roditelja i/ili drugih osoba da sporazum podnesu sudu radi provjere sadržaja i odobrenja te mogućnost da se sporazum izmijeni u skladu s razvojnim potrebama djeteta ili drugim promijenjenim okolnostima koje zahtijevaju drugačiji način ili oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 123.

Stavak 1. predviđa mogućnost da pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom bude ograničeno ili zabranjeno ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti. Stavak 2. propisuje posebne dužnosti suda. Sud je dužan ispitati postoji li drugi manje restriktivan način zaštite djetetove dobrobiti (npr. nazočnost treće osobe ili nadzor nad izravnim ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, neizravno ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom putem komunikacijskih sredstava, kao i obvezivanje osobe koja se skrbi o djetetu da dostavi informacije o osobnim pravima djeteta). Posebna dužnost suda je voditi računa da ograničenje ili zabrana budu razmjerni zaštiti djetetove dobrobiti, kao i obrazložiti nužnost zabrane ili ograničenja ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. Stavak 3. propisuje da se ograničenje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa mogu odrediti na određeno ili na neodređeno vrijeme.

Ova odredba propisuje ograničavanje i zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom uzimajući u obzir zahtjeve članka 4. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.).

Članak 124.

Stavak 1. propisuje mogućnost da se sudskom odlukom odredi ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom stručne osobe. Stručnu osobu pod čijim nadzorom će se ostvarivati osobni odnosi s djetetom dužan je imenovati centar za socijalnu skrb. Stavak 2. propisuje dužnost suda da odredi točno vrijeme i mjesto ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. Mjesto mora biti neutralno i prikladno za dijete. Sud može uz nadzor stručne osobe dopustiti i nazočnost drugoga roditelja ili osobe s kojom je dijete blisko, primjerice ako je to potrebno radi postupnoga prevladavanja djetetova straha od odvajanja od osobe koja se prvenstveno skrbi o djetetu.

Stavak 3. određuje trajanje nadzora nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom stručne osobe mora biti privremena karaktera. Ovaj stavak propisuje najdulje trajanje nadzora od šest mjeseci, po najmanje dva sata tjedno. Po isteku ovoga roka nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa se ne može više produjiti, već se mora izreći druga odgovarajuća mjera ili se donosi odluka o ostvarivanju osobnih odnosa bez nadzora. Druga odgovarajuća mjera može biti, npr., zabrana izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa uz određivanje mogućnosti neizravnoga komuniciranja, ili zabrana bilo kojega oblika ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Ostvarivanje susreta i druženja prema važećemu Obiteljskomu zakonu se u praksi pokazalo sporno, na što je uputila Radna skupina za analizu učinaka primjene Obiteljskog zakona pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Prijedlogu za izmjene Obiteljskog zakona od 24. srpnja 2012. godine. Odredba o nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom je usklađena s člankom 4. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.).

Cilj je ove odredbe osigurati privremeni nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom kada je, primjerice, potrebno uspostaviti vezu među djetetom i roditeljem koja nikada nije postojala ili je bila prekinuta dulje vrijeme, kao i u slučajevima, primjerice, sumnje na spolno zlostavljanje ili iskorištavanje djeteta u odnosu na koje se vodi sudski postupak i koje još nije dokazano. U posljednjem slučaju je nužno požuriti kaznene postupke koji se vode protiv roditelja ili druge djetetu bliske osobe.

Članak 125.

Stavak 1. propisuje dužnost stručne osobe koja obavlja nadzor da pripremi dijete na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem te da savjetodavnim radom pomogne djetetu i roditelju da se osobni odnos među njima uspostavi, ako se oni nisu ostvarivali dulje vrijeme. Stavak 2. propisuje dužnost stručne osobe koja obavlja nadzor da prati napredak i razvoj osobnoga odnosa djeteta i roditelja te da jednom mjesečno o tome sastavlja izvješće, koje dostavlja centru za socijalnu skrb.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da petnaest dana prije isteka roka na koji je određen nadzor dostavi sudu izvješća iz stavka 2. zajedno sa stručnom procjenom i daljnjim prijedlogom u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom. Sud je na temelju primljenih izvješća i stručne procjene, a na prijedlog centra za socijalnu skrb dužan donijeti odgovarajuću odluku: o prestanku nadzora ili kojom se određuje drugi oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom (npr. neizravni oblik putem komunikacijskih sredstava) ili o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 4. propisuje ovlast stručne osobe koja obavlja nadzor da bez odgode izvijesti centar za socijalnu skrb ako ustanovi da ostvarivanje osobnih odnosa za dijete predstavlja psihički teret ili ako su mu je ugrožen tjelesni i mentalni razvoj. Dužnost je centra za socijalnu skrb da na temelju izvješća stručne osobe predloži sudu i prije isteka roka od šest mjeseci donošenje odluke kojom se određuje drugi oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom (npr. neizravni

oblik putem komunikacijskih sredstava) ili odluke o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, ako ostvarivanje osobnih odnosa doista predstavlja psihički teret za dijete ili je ugrožen njegov psihički i tjelesni razvoj.

Stavak 5. propisuje dužnost ministra nadležna za poslove socijalne skrbi da uredi pravilnikom pitanja prostora u kojem će se ostvarivati osobni odnosi kada se određuje nadzor, stručnih osoba koje mogu ostvarivati nadzor, kao i troškove za ostvarivanje nadzora.

Članak 126.

Novina u europskim komparativnim sustavima jest uvođenje odgovornosti za naknade štete u zakonsku regulativu o pravnoj zaštiti prava na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom. To su 2006. godine izrijeком uredili, primjerice, talijanski i engleski zakonodavac. U njemačkom pravnom sustavu se pitanje naknade štete uzrokovane zbog neispunjavanja obiteljsko-pravne dužnosti omogućivanja djetetu ostvarivanja osobnih odnosa, također, sve češće pojavljuje u sudskoj praksi, uz primjenu općih odredaba o naknadi štete.

Tako se ovom odredbom uređuje dužnost osobe koja je obvezna roditelju ili drugoj osobi omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nadoknaditi štetu uzrokovanu nepoštivanjem sudske odluke, odobrenoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili odobrenoga sporazuma o ostvarivanja osobnih odnosa iz neopravdanih razloga prema propisima obveznoga prava.

Članak 127.

Roditelji su prvi dužni i odgovorni štiti prava i dobrobit djeteta, a u odgovarajućim slučajevima i drugi članovi bliže obitelji. Npr. ako se skrb o djetetu povjerava drugoj osobi iz razloga što roditelj nije u mogućnosti skrbiti se o djetetu, tada sud mora skrb o djetetu ponuditi najprije bliskim članovima djetetove obitelji, a samo potom razmatrati druge mogućnosti. Također, propisuje se da se mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece koje prema ovomu zakonu izriču centar za socijalnu skrb ili sud izriču roditeljima, ali i svim drugim osobama kojima je djelomice ili u cijelosti povjereno pravo na ostvarivanje skrbi o djetetu.

Članak 128.

Prigodom izbora mjere prikladne za zaštitu prava i dobrobiti djeteta tijelo koje provodi postupak je dužno voditi računa da se odredi ona mjera kojom se najmanje ograničava pravo roditelja na ostvarivanje skrbi o djetetu, ako je takvom mjerom moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

Članak 129.

Stavak 1. propisuje da je izdvajanje djeteta iz obitelji posljednja mjera koju izriče sud (a centar za socijalnu skrb samo iznimno prigodom žurnog izdvajanja djeteta iz obitelji), ako niti jednom blažom mjerom nije bilo moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta ili ako su prethodno poduzete mjere pomoći, potpore i nadzora nad obitelji i skrbi o djetetu bile neučinkovite.

Stavak 2. izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se kao svaka mjera centra za socijalnu skrb ili

suda u izvanparničnom postupku na temelju koje se dijete izdvaja iz obitelji i smješta u ustanovu socijalne skrbi, kod druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno u udomiteljsku obitelj. Tako je jedina mjera centra za socijalnu skrb kojom se dijete izdvaja iz obitelji hitna mjera oduzimanja i smještaja djeteta, dok su ostale mjere kojima se dijete izdvaja iz obitelji u nadležnosti suda i to: privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i povjeravanje djeteta s poremećajem u ponašanju ustanovi centra za socijalnu skrb ili udomiteljskoj obitelji.

Stavak 3. propisuje da je svrha izdvajanja djeteta iz obitelji zaštita djetetova života, zdravlja i razvoja te osiguravanje primjerene skrbi o djetetu izvan obitelji, kao i stvaranje uvjeta za povratak djeteta roditeljima odnosno obitelji u što kraćem vremenu nakon što se uklone uzroci zbog kojih je dijete izdvojeno iz obitelji. Međutim, svrha izdvajanja može također biti priprema trajnoga oblika skrbi o djetetu ako postoji procjena da bi djetetu povratkom u obitelj i dalje bili ugroženi život, zdravlje i razvoj npr. posvojenje ili trajno udomiteljstvo i skrbništvo nad djetetom.

Stavak 4. određuje mjere izdvajanja djeteta iz obitelji kao privremene mjere koje ne smiju trajati dulje nego li je to nužno da bi se zaštitila prava i dobrobit djeteta. Stavak 5. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da mjere na temelju kojih je dijete izdvojeno iz obitelji redovito preispituju. Dok je dijete izdvojeno iz obitelji, roditelji imaju pravo na materijalnu i nematerijalnu pomoć i potporu države da bi se uklonili uzroci izdvajanja i dijete vratilo u obitelj, u skladu s njegovom dobrobiti.

Članak 130.

Stavak 1. propisuje pravo djeteta da sudjeluje u svim postupcima odlučivanja o mjerama kojima se štite njegova prava i dobrobit. To razumijeva: postupak načinjanja individualnoga plana u vezi sa skrbi o djetetu izvan obitelji, svaki postupak preispitivanja i promjene odluka kojima se izriču mjere za zaštitu djeteta kao i pravo djeteta na uvid i prigovore na stručne procjene koje se čine u vezi s pojedinim mjerama.

Stavak 2. propisuje dužnost tijela koja izriču mjere za zaštitu prava i interesa djeteta da omoguće djetetu starijemu od četrnaest godina sudjelovanje u postupku, a sudjelovanje djeteta mlađega od četrnaest godina procjenjuje se i ostvaruje u skladu s djetetovom dobi i razvojnim mogućnostima.

Stavak 3. propisuje postupovnu sposobnost djeteta s navršениh četrnaest godina uzimajući u obzir okolnost da se mjere izriču ne samo u sudskim već i u upravnim postupcima. Za postupovnu sposobnost djeteta u obiteljskim sudskim postupcima vidi obrazloženje uz članak 359. ovoga Prijedloga.

Stavak 4. propisuje da na zahtjev djeteta, roditelja ili drugih osoba koje zastupaju dijete u postupak odlučivanja o mjerama za zaštitu djeteta mogu biti uključene i druge osobe koje imaju važnu ulogu u djetetovu životu.

Članak 131.

Stavak 1. propisuje da sud i centar za socijalnu skrb mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta izriču na temelju stručnih procjena koje pokazuju da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su djetetova prava, dobrobit i razvoj ugroženi.

Stavak 2. propisuje da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi ako postoji vjerojatnost da će doći do povrede ili kada postoji nepravilan razvoj djeteta zbog nedovoljno dobre skrbi odnosno zbog djetetovih psihosocijalnih poteškoća koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme u djetetovu odrastanju.

Stavak 3. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisati pravilnik o procjeni, izricanju i provedbi mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Ključnu ulogu za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kao i za njihovo ukidanje ili izmjenu ima kvalitetna stručna procjena. Početna procjena ugroženosti i sigurnosti djeteta u obitelji može se načiniti u roku od sedam dana, dok se sveobuhvatna obiteljska procjena može načiniti u roku od 30 dana. Upravo na ovim stručnim postavkama, koje su predstavljene u "Pravo djeteta na život u obitelji", ur. Marina Ajduković i Tanja Radočaj, Zagreb, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2008., propisani su rokovi postupanja centra za socijalnu skrb i suda u vezi s izricanjem i provedbom mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Načinjanje i objava protokola o ovim dvjema vrstama procjena od iznimne su važnosti za provedbu Prijedloga obiteljskog zakona o mjerama za zaštitu osobnih prava i interesa u praksi centara za socijalnu skrb i sudova, a posredno i za ubrzanje postupaka posvojenja.

Članak 132.

Stavak 1. propisuje da je svatko dužan prijaviti centru za socijalnu skrb kršenje djetetovih prava, a navlastito tjelesnoga ili mentalnog nasilja, spolne zloupotrebe, zanemarivanja ili nehajnoga postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta, a centar za socijalnu skrb je dužan odmah po primitku prijave ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o poduzetom obavijestiti podnositelja prijave. Obveza prijave iz ovoga stavka predstavlja građansku dužnost.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po primitku prijave iz stavka 1. ispita slučaj, poduzme potrebne mjere i obavijesti podnositelja prijave o tome. Stavak 3. propisuje da su sud i centar za socijalnu skrb, roditelji i druge osobe ili ustanove socijalne skrbi kojima je povjereno ostvarivanje skrbi o djetetu dužni međusobno surađivati i obavješćivati se o radnjama poduzetim na temelju obavijesti iz stavka 1. ovoga članka.

Stavak 4. propisuje da su sud pred kojim se vodi prekršajni postupak ili kazneni postupak kao i državni odvjetnik dužni u roku od dvadeset i četiri sata od pokretanja postupka u vezi s povredom nekoga djetetova prava obavijestiti centar za socijalnu skrb koji je nadležan prema djetetovu prebivalištu odnosno boravištu. Stavak 5. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po primitku obavijesti iz stavka 4. ispita slučaj, poduzme potrebne mjere i obavijesti podnositelja obavijesti o tome.

Propisivanje kratka roka za obavješćivanje nadležnoga centra za socijalnu skrb posebno je potaknuto presudom Europskoga suda za ljudska prava Đorđević protiv Hrvatske, br. 41526/10, presuda od 24. 7. 2012.

Članak 133.

Stavak 1. propisuje da su roditelji i druge osobe koje se skrbe o djetetu dužne u postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta surađivati te omogućiti centru za socijalnu skrb koji vodi postupak uvid u stambene prilike, davati istinite osobne i obiteljske podatke kao i podatke o prihodima i imovini.

Stavak 2. propisuje da su roditelji i druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu dužne u vezi s postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta obavješćivati centar za socijalnu skrb nadležan za dijete o svakoj promjeni adrese stanovanje.

Prethodno navedene opće odredbe sadržane od članka 127. do 133. Prijedloga obiteljskog zakona predstavljaju temeljna načela na kojima se razrađuju daljnje odredbe o pojedinim mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Tako su mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta koje se dalje uređuju Prijedlogom obiteljskog zakona usklađene sa:

1. Smjernicama za alternativnu skrb UN-a (Resolution adopted by the General Assembly (A/64/434)), od 24. 02. 2011.
2. Dodatak Preporuci (2005)5 Odbora ministara Vijeća Europe o pravima djece u institucionalnoj skrbi, od 16. 03. 2005. (Recommendation Rec (2005)5 of the Committee of Ministers to member states on the rights of children living in residential institutions.)
3. "Pravo djeteta na život u obitelji", ur. Marina Ajduković i Tanja Radočaj, Zagreb, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2008
4. Smjernicama Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenom djeci (2011), Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice and their explanatory memorandum, od 31. 5. 2011.
5. Rezultatima istraživanja i preporukama Dubravke Hrabar i Aleksandre Korać koji su objavljeni u "Primjena obiteljsko-pravnih mjera za zaštitu dobrobiti djece te zasnivanje posvojenja bez pristanka roditelja - Istraživanje iskustava iz prakse", Pravni fakultet u Zagrebu, 2003.

Članak 134.

Stavak 1. propisuje mjere koje radi zaštite osobnih prava i dobrobiti može izreći centar za socijalnu skrb. To su:

1. žurna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji;
2. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu;
3. mjera stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu;

4. mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

Članak 135.

Stavak 1. propisuje pretpostavku za žurno izdvajanje djeteta iz obitelji u kojoj živi, a to je postojanje ozbiljne opasnosti za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koje se može zaštititi samo neposrednim oduzimanjem djeteta. Dijete se oduzima od svake osobe kod koje se u tom trenutku nalazi.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da istodobno s odlukom o žurnom izdvajanju djeteta odluči i o privremenom smještaju djeteta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, ustanove socijalne skrbi, druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno udomiteljske obitelji.

Članak 136.

Ova odredba propisuje koje osobe mogu podnijeti zahtjev centru za socijalnu skrb da se dijete žurno izdvoji iz obitelji: dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druge osobe koje ostvaruje skrb o djetetu. Odluku o žurnom izdvajanju donosi i centar za socijalnu skrb i po službenoj dužnost.

Članak 137.

Stavak 1. propisuje da centar za socijalnu skrb postupka prema pravilima upravnoga postupka kada donosi odluku o žurno izdvajanju i smještaju djeteta, te da centar za socijalnu skrb može prigodom provedbe odluke o izdvajanju djeteta zatražiti pomoć policije. Način oduzimanja djeteta propisat će se Protokolom o oduzimanju i predaji djeteta iz članka 516. stavka 2. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od sedamdeset i dva sata računajući od trenutka izricanja usmenoga rješenja o izdvajanju djeteta donese rješenje u pisanom obliku i dostavi ga roditelju ili drugoj osobi koja se skrbi o djetetu. Protiv rješenja o žurno izdvajanju djeteta žalba nije dopuštena. Sudska pravna zaštita koja slijedi i ima pravnu narav odlučivanja o prethodno donesenom rješenju u drugom stupnju, zajamčena je time što je centar za socijalnu skrb dužan u roku od 72 sata pokrenuti sudski postupak radi privremenog izdvajanja djeteta iz obitelji.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od sedamdeset i dva sata od izdvajanja djeteta predloži neposredno ili elektroničkim putem sudu da u izvanparničnom postupku donese odluku o privremenom povjeravanju skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi, drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno udomiteljskoj obitelji, ili koju drugu mjeru ako je to potrebno. Žalba nije dopuštena s obzirom da se jamči pravna zaštita u sudskom postupku koji mora biti pokrenut u roku od 72 sata. Odluka suda koja se ima donijeti u roku od 5 dana prema članku 138. predstavlja pravnu zaštitu koja ima pravnu narav odluke drugog stupnja.

Članak 138.

Stavak 1. propisuje da mjera žurnog izdvajanja i smještaja djeteta može trajati najdulje osam dana od dana oduzimanja djeteta. Stavak 2. propisuje dužnost suda da o prijedlogu centra za socijalnu skrb za daljnje postupanje mora odlučiti u roku od pet dana od dana dostave prijedloga.

Stavak 3. propisuje da mjera žurnog izdvajanja djeteta prestaje vrijediti ako centar za socijalnu skrb u roku od sedamdeset i dva sata otkad je dijete izdvojeno iz obitelji ne podnese sudu prijedlog za daljnje postupanje ili ako sud u roku od pet dana od dana dostave prijedloga ne odluči o prijedlogu centra za socijalnu skrb.

Stavak 4. propisuje da će sud donijeti odluku o prijedlogu centra za socijalnu skrb neovisno je li dostava poziva na ročište roditelju ili drugoj osobi od koje je dijete oduzeto odnosno strankama bila uredna.

Cilj odredbe o trajanju mjere žurnoga izdvajanja djeteta iz obitelji i smještaja djeteta jest propisivanje dužnosti centra za socijalnu skrb i suda da se strogo pridržavaju propisanih rokova te da žurno i bez odgode rješavaju neizvjesne situacije u vezi s djetetovim pravom na obiteljski život i zaštitu života i zdravlja.

Kratki rokovi i žurnost u postupanju prigodom donošenja mjere žurnog izdvajanja i smještaja djeteta propisani su po uzoru na kazneno-procesne odredbe prema kojima se pritvor uhićene osobe za koju se utvrde osnovi sumnje da je počinila kazneno djelo određuje u satima.

U tom smislu punoljetna osoba za koju postoje osnovi sumnje da je počinila kazneno djelo prema Zakonu o kaznenom postupku uživa djelotvorniju zaštitu temeljnih ljudskih prava u usporedbi s pravima nedužna i ugrožena djeteta i rokovima koji su propisani u članku 103. važećeg Obiteljskog zakona (60 dana).

Članak 139.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb pisanom uputom upozoriti roditelje na nedostatke u skrbi o djetetu koji su se dogodili jedanput ili se događaju rijetko, a posljedice za dijete su blažega karaktera, te ih može uputiti na zdravstvene, edukativne i druge stručne programe i usluge za potporu roditeljima i razvoju djeteta. Stavak 2. propisuje usmeno savjetovanje koje prethodi pisanomu upozorenju centra za socijalnu skrb.

Članak 140.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb roditeljima odrediti mjeru pružanja stručne pomoći i potpore pri ostvarivanju roditeljske skrbi kada nisu u mogućnosti samostalno ostvarivati sadržaje roditeljske skrbi u cijelosti ili djelomice zbog posebnih rizičnih okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi, ali je ugrožen razvoj djeteta u obitelji, te je u malom ili srednjem riziku. Temelj za izricanje ove mjere mora biti sveobuhvatna obiteljska procjena. Stavak 2. propisuje da život i zdravlje djeteta ne smiju biti ugroženi prigodom izricanja ove mjere.

Prijedlogom obiteljskog zakona se mjera nadzora nad roditeljskom skrbi iz važećeg Obiteljskog zakona dijeli na dvije vrste preventivnih mjera:

1. mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi uređena od članka 140. do članka 144. i

2. mjera intenzivne stručnu pomoć i nadzora nad roditeljskom skrbi uređena od članka 145. do članka 148. Prijedloga obiteljskog zakona. Obje mjere prethode izdvajanju djeteta iz obitelji.

Promjena naziva mjere "nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi" u "stručna pomoć i potpora" te "intenzivna stručna pomoć i nadzor" proizlazi iz suvremene svrhe preventivnih mjera za zaštitu djeteta - pozitivne promjene obiteljskih odnosa na način koji se ne razumije jednosmjerno. Za razliku od mjere "nadzora nad roditeljskom skrbi" važećeg Obiteljskog zakona koja je upravljena isključivo prema roditelju, mjere stručne pomoći i potpore kao i intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi su rezultat uzimanja u obzir obiteljskih prilika kao interakcije roditelja, djeteta i obiteljske okoline u kojoj oni zajedno žive.

Predlagani nazivi (i sadržaji) preventivnih mjera prema Prijedlogu obiteljskog zakona temelje se na suvremenom biopsiho-socijalnom pristupu socijalnom radu s roditeljima i djecom, koji naglašava utjecaj individualnih djetetovih obilježja i interaktivnih elemenata među djetetom i roditeljima te njihove obiteljske okoline, pri čemu poteškoće ne proizlaze samo iz propusta i pogrešnih postupaka roditelja, već je dijete također aktivni sudionik Obiteljskog sustava. Ipak odgovornost za promjene, odgoj i unapređenje razvojnih uvjeta ostaju i dalje na strani roditelja, te se mjere izriču roditeljima.

Mjera stručne pomoći i potpore je mjera koja se izriče u situacijama kada dijete odrasta u rizičnu okruženju, a kada se roditelji ili druge osobe koje se svakodnevno skrbe o djetetu ne mogu samostalno i prikladno skrbiti o djetetu zbog posebnih okolnosti u obitelji, koje mogu biti na strani roditelja ili dr. osobe ili na strani djeteta. Te okolnosti mogu biti zdravstvene, intelektualne ili druge poteškoće odraslih roditelja ili maloljetničko roditeljstvo, izvanredno tjelesno kažnjavanje djeteta, teška bolest djeteta, rizično ponašanje ili teškoće u ponašanju djeteta te reintegracija djeteta u obitelj. Cilj ove mjere je osnažiti roditelje ili druge osobe koje skrbe o djetetu radi zadovoljavanja djetetovih potreba u obitelji uz praćenje i potporu stručnjaka. (Ajduković i Radočaj, Pravo djeteta na život u obitelji, 2008.)

Članak 141.

Stavak 1. propisuje sadržaj odluke o mjeri stručne pomoći i potpore, i to su: svrhu izricanja mjere, vrijeme trajanja mjere, ime voditelja mjere te upozorenje o pravnim posljedicama nesuradnje pri provođenju mjere. Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku 30 dana od dana donošenja odluke načini individualni plan i program provođenja mjere.

Stavak 3. propisuje dužnost suradnje centra za socijalnu skrb, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu i djeteta starijega od četrnaest godina. Navedene osobe dužne su surađivati i pokušati postići sporazum o sadržaju mjere. Stavak 4. propisuje da odluka kojom se izriče

mjera stručne pomoći i potpore može sadržati uputu roditeljima i djetetu da zatraže psihijatrijsko liječenje, liječenje od ovisnosti od alkohola ili narkotika, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe ne bi li po svršetku liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

Stavak 5. propisuje da odluka kojom se izriče mjera stručne pomoći i potpore može sadržati upućivanje djeteta u dom za djecu ili udomiteljsku obitelj, vikendom, u poludnevni ili dnevni smještaj. Stavak 6. propisuje da se žalba protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka izjavljuje ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi. Stavak 7. propisuje da žalba protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka ne odgađa izvršenje odluke.

Članak 142.

Stavak 1. propisuje da se mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi određuje u trajanju od šest mjeseci do godine dana, a može se izreći uvijek kada je to potrebno bez obzira na vrstu prethodno izrečene mjere. To znači da se ova mjera isto tako može izreći i nakon što je dijete bilo najprije izdvojeno pa vraćeno u obitelj na temelju sudskih odluka.

Stavak 2. propisuje da se mjera pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi može produljivati ako je to jedini mogući način pružanja pomoći djetetu i roditeljima da žive zajedno u obitelji i da dijete ne bude iz obitelji izdvojeno. Razlozi za produljivanje trajanja mjere moraju biti u odluci centra za socijalnu skrb obrazloženi i opravdani.

Članak 143.

Stavak 1. propisuje dužnost voditelja mjere stručne pomoći i potpore da posjećuje obitelj prema odluci kojom je mjera izrečena, da roditeljima i djetetu pomaže u skladu s odlukom i da jednom mjesečno sastavlja izvješća te ih dostavlja centru za socijalnu skrb, kao i da u roku od petnaest dana nakon isteka roka na koji je mjera određena načini završno izvješće o provedenoj mjeri te ga u istom roku dostavi centru za socijalnu skrb.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da predloži sudu u izvanparničnom postupku izricanje druge odgovarajuće mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta ako roditelji nisu pokazali spremnost na suradnju i prihvaćanje mjere stručne pomoći i potpore odnosno ako završno izvješće ne pokazuje napredak nakon provedene mjere. Ujedno se propisuje rok za podnošenje prijedloga sud za izricanje druge mjere od petnaest dana računajući od isteka vremena na koje je mjera određena odnosno odmah nakon što se pokaže da roditelji nisu spremni prihvatiti pruženu pomoć i potporu.

Stavak 3. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan uz prijedlog za izricanje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta sudu dostaviti: odluku o izricanju mjere pomoći i potpore, završno izvješće o provedbi mjere ili izvješće o nespremnosti roditelja da prihvate ponuđenu pomoć i potporu.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po isteku mjere stručne pomoći i potpore upozna roditelje i dijete starije od četrnaest godina sa završnim izvješćem, stručnom

procjenom kao i eventualnom potrebom poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Članak 144.

Centar za socijalnu skrb je dužan u prvoj godini nakon prestanka provođenja mjere procijeniti obiteljske prilike i o tome sastaviti izvješće. To znači da je potrebno procijeniti razinu sigurnosti i razvojne ugroženosti djeteta te druge relevantne obiteljske prilike i odnose.

Članak 145.

Stavak 1. propisuje pretpostavke za izricanje intenzivne mjere stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu koje se moraju temeljiti na prethodnoj stručnoj obiteljskoj procjeni kojom je utvrđeno da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, pri čemu su roditelji spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se zapriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji, za što su im potrebne jasne upute i nadzor u vezi sa skrbi o djetetu i spremni poštovati jasne upute te omogućiti nadzor nad skrbi o djetetu. Stavak 2. propisuje da sigurnost djeteta tj. život i zdravlje u obitelji ne smiju biti ugroženi prigodom izricanja ove mjere.

Ova mjera intenzivne pomoći i nadzora zahtijeva intenzivan i kontinuiran rad s obitelji u kraćem vremenskom razdoblju od tri do najdulje šest mjeseci, koja se provodi kao krajnja mjera prije izdvajanja djeteta iz obitelji i koja predstavlja zadnji pokušaj pomoći roditeljima i djetetu prije izdvajanja djeteta iz obitelji. Financijski aspekt korisnosti ove mjere očituje se u tome što bi troškovi ove mjere bili manji od troškova izdvajanja djeteta iz obitelji.

Članak 146.

Stavak 1. propisuje da se na odlučivanje o mjeri stručne pomoći i nadzora, dužnosti voditelja mjere i dužnosti centra za socijalnu skrb kao i na predlaganje drugih mjera, odgovarajuće primjenjuju odredbe članka 141. i 143. ovoga Zakona.

Stavak 2. propisuje specifičnost odluke o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi, prema kojoj se roditeljima moraju odrediti intenzivniji posjeti i intenzivniji sadržaji pomoći voditelja stručne pomoći. Ujedno se moraju odrediti jasne upute i jasne posljedice koje mogu uslijediti zbog nepoštivanja uputa i neprihvatanja pomoći od strane roditelja.

Stavak 3. propisuje da provođenje mjere intenzivne pomoći i nadzora može biti povjereno samo stručnoj osobi koja je zaposlena u centru za socijalnu skrb ili drugomu stručnjaku kojega centar za socijalnu skrb ovlasti.

Članak 147.

Stavak 1. propisuje da se mjera stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu određuje u trajanju od tri do šest mjeseci, ovisno o razlozima zbog kojih se mjera izriče. Stavak 2. propisuje da se mjera stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu može izricati više puta ako se pokaže spremnost roditelja na promjenu te napredak na strani

djeteta, ali najdulje do godine dana.

Članak 148.

Ova odredba propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u prvoj godini nakon prestanka mjere stručne pomoći i nadzora ispita obiteljske prilike i o tome sastavi izvješće. To znači da je potrebno procijeniti razinu sigurnosti i razvojne ugroženosti djeteta te druge relevantne obiteljske prilike i odnose.

Članak 149.

Stavak 1. propisuje nadležnost suda za izricanje slijedećih mjera radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta :

1. privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji;
2. zabrana približavanja djetetu;
3. oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji;
4. povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i
5. lišenje prava na roditeljsku skrb.

Članak 150.

Ova odredba propisuje da će sud donijeti odluku o privremenom povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi odnosno udomiteljskoj obitelji, kao i o smještaju djeteta izvan obitelji:

1. na prijedlog centra za socijalnu skrb kada je dijete prethodno bilo žurno izdvojeno iz obitelji prema člancima 135. do 138. ovoga Zakona i
2. u drugim slučajevima ako se utvrdi da postoji ozbiljna opasnost za život i zdravlje djeteta, a u tijeku je obiteljska procjena i planiranje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Cilj mjere privremenoga povjeravanja djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji je dvostruk:

1. sudsko odlučivanje o svakom izdvajanju djeteta iz obitelji koje traje dulje od osam dana, što je prema članku 103. važećeg Obiteljskog zakona u nadležnosti centra za socijalnu skrb i
2. privremeno izdvajanje djeteta kada postoji opasnost za njegov život i zdravlje tj. kada je sigurnost djeteta ugrožena, a u tijeku je sveobuhvatna obiteljska procjena ili planiranje druge mjere za zaštitu djeteta, što ne smije trajati dulje od trideset dana.

Članak 151.

Stavak 1. propisuje da prijedlog sudu za donošenje odluke o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz prijedlog iz stavka 1. ovoga članka sudu dostavi procjenu o ugroženosti djeteta i prijedlog o smještaju djeteta.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da procjenu i prijedlog o smještaju djeteta dostavi sudu u roku od osam dana od dana primitka sudskog zahtjeva ako postupak pred sudom nije pokrenut na prijedlog centra za socijalnu skrb već na prijedlog drugih osoba.

Stavak 4. propisuje mogućnost da se adresa na kojoj će dijete biti smješteno ispusti iz prijedloga centra za socijalnu skrb ako se istodobno predlaže sudu da donese odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 152.

Stavak 1. propisuje da odluka suda o privremenom povjeravanju djeteta mora sadržati odluke o: smještaju djeteta, ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno

Stavak 2. propisuje mogućnost da sud u odluci o povjeravanju djeteta kojom ujedno zabranjuje ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ispusti adresu na kojoj će dijete biti smješteno radi zaštite djetetove sigurnosti, što je u skladu s ovlasti centra za socijalnu skrb da u prijedlogu za smještaj djeteta također iz istih razloga ispusti adresu na kojoj će dijete biti smješteno.

Stavak 3. propisuje da privremena mjera povjeravanja i smještaja djeteta može trajati najdulje trideset dana računajući od dana kada je mjera određena. U posebno opravdanim okolnostima, koje se u prijedlogu i odluci suda moraju obrazložiti, ova se mjera može produljiti za daljnjih trideset dana.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije pet dana prije isteka roka od trideset odnosno šezdeset dana računajući od dana kada je mjera određena načini stručnu obiteljsku procjenu i dostavi je sudu zajedno s prijedlogom za ukidanje odluke o privremenom povjeravanju i smještaju djeteta ili prijedlogom za donošenje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. Dostava prijedloga radi kratkih rokova postupanja mora biti neposredna ili elektroničkim putem. Ova dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana načini sveobuhvatnu obiteljsku procjenu proizlazi iz pretpostavke na temelju koje se ova mjera izriče - trajanje postupka obiteljske procjene i planiranja druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, pri čemu postoji ozbiljna opasnost za život i zdravlje djeteta.

Stavak 5. propisuje da sud može privremenu mjeru povjeravanja djeteta ukinuti i prije isteka roka od trideset dana ako prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Prijedlog za ukidanje mjere mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, roditelj ili druge osobe koje su u trenutku donošenja odluke ostvarivale skrb o djetetu ili dijete starije od četrnaest godina.

Članak 153.

Stavak 1. propisuje pravo roditelja da ostvaruju sva prava i dužnosti iz roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom, a u vezi s tim i pravo na svakodnevnu skrb o djetetu dok traje privremena mjera povjeravanja djeteta. Stavak 2. propisuje pravo i dužnost roditelja da ostvaruju osobne odnose s djetetom. Stavak 3. propisuje pravo drugih osoba koje su srodnici djeteta ili su djetetu bliske prema članku 120. ovoga Zakona na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom. Ostvarivanje osobnih odnosa mora biti uređeno odlukom suda.

Članak 154.

Ova je odredba sadržajno jednaka odredbi važećeg Obiteljskog zakona o zabrani približavanja djetetu, s tom razlikom što se kao osobe kojima bi se mogla odrediti zabrana približavanja navode članovi obitelji, a u ovlaštenike za pokretanje postupka dodaje osoba koja ostvaruje skrb o djetetu i dijete starije od četrnaest godina.

Stavak 3. propisuje obvezu suda da o pokretanju postupka obavijesti centar za socijalnu skrb kao i da odluku o zabrani približavanja i uznemirivanja djeteta dostavi centru za socijalnu skrb i policiji. Stavak 4. propisuje da je sud odluku o zabrani približavanja djetetu dužan donijeti odmah, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana podnošenja prijedloga. Stavak 5. propisuje ovlaštenje suda da donese odluku o zabrani približavanja djetetu neovisno o tome je li dostava poziva na ročište strankama bila uredna, što se temelji na načelu interesa i dobrobiti djeteta, koje mora biti primarno poštovano u svakom postupku u kojem se odlučuje o njegovim pravima i interesima.

Članak 155.

Stavak 1. propisuje da će sud roditelju oduzeti pravo na stanovanje s djetetom, te da će svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta povjeriti drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ako se ispuni jedna od propisanih pretpostavaka. Stavak 2. propisuje da oduzimanje prava na stanovanje s djetetom razumijeva i lišenje prava na svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta.

Primarni cilj ove mjere privremenoga karaktera kojom se dijete izdvaja iz obitelji i smješta u ustanovu ili kod udomiteljske obitelji s jedne strane jest zaštita prava i dobrobiti djeteta čija je sigurnost u obitelji ugrožena, a s druge strane psihosocijalni rad s djetetom i roditeljima uz podupiranje ostvarivanja osobnih odnosa roditelja i djeteta, s krajnjim ciljem djetetova povratka u obitelj. Ograničavanje roditelja u ostvarivanju roditeljske skrbi mora biti samo u onoj mjeri u kojoj je to nužno da bi se dijete moglo iznova povratiti u svoju obiteljsku sredinu.

Ova mjera se u važećem Obiteljskom zakonu naziva "oduzimanje roditelju prava da živi s djetetom i da ga odgaja", a Prijedlogom Obiteljskog zakona se mijenja u "oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi".

Razlozi za promjenu naziva ove mjere su sljedeći:

1. Budući da se termin "pravo živjeti s djetetom" podudara s terminom "pravo na obiteljski život s djetetom", naziv mjere iz važećeg Obiteljskog zakona "oduzimanje prava na život s djetetom" ne ocrtaiva sadržaj i svrhu izricanja ove mjere. Naime, svrha ove mjere nije oduzimanje roditelju prava na (obiteljski) život s djetetom, već samo jednoga njegova dijela - stanovanje djeteta i roditelja u istom domu i nužno u vezi s tim svakodnevne skrbi o djetetovim osobnim pravima (zdravlju, odgoju, školovanju i dr.). S druge strane, roditelj i dijete i nakon izricanja ove mjere imaju pravo na obiteljski život, koje pravo je država, štoviše, dužna podupirati u obliku ostvarivanja osobnih odnosa djeteta i roditelja kroz susrete i druženje i druge oblike ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, da se veza među djetetom i roditeljima ne bi prekinula. Isto tako Dubravka Hrabar i Aleksandra Korać navode da dio mjere koji se odnosi na "oduzimanje prava roditelju da živi sa svojim djetetom" prema važećemu Obiteljskomu zakonu valja razumjeti kao "zajedničko, fizičko stanovanje s djetetom." (Hrabar Dubravka i Korać Aleksandra, Primjena obiteljsko-pravnih mjera za zaštitu dobrobiti djece te zasnivanje posvojenja bez pristanka roditelja, Pravni fakultet u Zagrebu, 2003.).

2. U okolnostima u kojima dijete i roditelj ne stanuju zajedno postavlja se pitanje koje dijelove roditeljske skrbi roditelj ne može ostvarivati činjenično, a koje ne smije ostvarivati na temelju sudske odluke, što je povezano s razlozima koji su doveli do izricanja ove mjere. Roditelj se nakon izricanja ove mjere ne može svakodnevno skrbiti o djetetovim osobnim pravima, a to se prema konceptu roditeljske skrbi iz članka 92. Prijedloga obiteljskog zakona odnosi na skrb o osobnim pravima djeteta, dok upravljanje djetetovom imovinom i zastupanje djeteta (u osobnim i imovinskim stvarima) i dalje ostaju pravo roditelja, koje samo odlukom suda može biti ograničeno.

Dio skrbi u kojem se roditelj izricanjem ove mjere ograničava prema važećemu Obiteljskomu zakonu odnosio se samo na odgoj djeteta, što je samo jedan dio skrbi o osobnim pravima djeteta, jer skrb o osobnim pravima djeteta prema važećemu Obiteljskom zakonu i prema Prijedlogu Obiteljskog zakona uz odgoj djeteta obuhvaća skrb o zdravlju, razvoju, njezi i zaštiti djeteta (članak 93. Prijedloga obiteljskog zakona) i skrb o obrazovanju i školovanju djeteta (članak 94. Prijedloga obiteljskog zakona). Prijedlog Obiteljskog zakona već u nazivu mjere određuje koji sadržaj odnosno dio roditeljske skrbi roditelji izricanjem ove mjere nemaju pravo ostvarivati, a to je pravo na stanovanje s djetetom i pravo na svakodnevnu skrb.

Članak 156.

Stavak 1. propisuje da prijedlog za donošenje odluke o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druge osobe koje se skrbe o djetetu. Stavak 2. propisuje da osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo

predlagati produljenje, ukidanje i promjenu odluke o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz prijedlog za oduzimanje prava na stanovanje s djetetom:

- a) predloži sudu smještaj djeteta, i
- b) dostavi sveobuhvatnu obiteljsku procjenu da djetetu ostankom ili povratkom u obitelj prijeti opasnost za život, zdravlje i razvoj, i
- c) dostavi završno izvješće o neuspjelim prethodno provedenim mjerama zajedno s individualnim planovima u vezi s izrečenim mjerama ako ih je bilo.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od osam dana od dana zaprimanja zahtjeva suda dostavi prijedlog o smještaju djeteta i priloge iz stavka 2. ovoga članka, u slučajevima kada postupak pokreću druge osobe iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 157.

Stavak 1. propisuje dužnost suda da mora odlučiti o:

- a) oduzimanju prava na stanovanje s djetetom,
- b) smještaju i povjeravanju skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi,
- c) ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom,
- d) nadzoru odnosno zabrani ostvarivanja osobnih odnosa kada je to potrebno

Stavak 2. propisuje dužnost suda da obveže roditelje da centru za socijalnu skrb koji je nadležan za dijete dostavljaju obavijest o svakoj promjeni adrese stanovanja.

Stavak 3. propisuje da sud može odlukom iz stavka 1. ovoga članka roditelju ograničiti pravo na ostvarivanje drugih dijelova roditeljske skrbi o djetetu i povjeriti taj dio skrbi o djetetu drugoj osobi. Sadržaj roditeljske skrbi određen je u članku 92. Prijedloga obiteljskog zakona i odnosi se na:

- 1. skrb o osobnim pravima djeteta,
- 2. upravljanje djetetovom imovinom i
- 3. zastupanje djeteta (u osobnim i imovinskim stvarima).

Stavak 4. propisuje da odluka o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom može sadržati uputu roditeljima i djetetu da zatraže psihijatrijsko liječenje, liječenje od ovisnosti od alkohola ili narkotika kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe, da bi po svršetku liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

Stavak 5. propisuje da u slučaju kada se sveobuhvatnom obiteljskom procjenom utvrdi da

postoji slaba vjerojatnost povratka djeteta u obitelj u kojoj je dijete bilo, primjerice, teško ili trajno zlostavljano, centar za socijalnu skrb i sud imaju dužnost prigodom povjeravanja skrbi o osobnim pravima djeteta voditi računa da ono bude trajnije naravi, po mogućnosti i kod potencijalnih posvojitelja, sukladno članku 212. stavak 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 158.

Stavak 1. propisuje da se mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje skrbi o djetetu drugoj osobi izriče u trajanju do godine dana.

Stavak 2. propisuje da sud može produljiti trajanje ove mjere za najviše još jednu godinu, na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije trideset dana prije isteka vremena na koje je mjera određena podnese sudu završno izvješće o napretku djeteta i roditelja kojemu je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom.

Stavak 4. propisuje da sud može ukinutu mjeru oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i prije isteka vremena na koje je mjera određena ako prema izvješću centra za socijalnu skrb odnosno voditelja individualnoga plana promjene prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Sud mjeru može ukinuti na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja ili druge osobe koja se je prije izricanja mjere skrbila o djetetu.

Članak 159.

Stavak 1. propisuje da sud može promijeniti odluku o smještaju djeteta i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta starijega od četrnaest godina, roditelja odnosno druge osobe koja se je skrbila o djetetu ako za to postoje opravdane okolnosti. Tako se promjena odluke može tražiti u vezi sa smještajem i povjeravanjem skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi, u vezi s ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom kao i u vezi s nadzorom ili zabranom ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 2. propisuje da u iznimnim slučajevima kada je potrebna žurna promjena djetetova smještaja ili osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb može o tome donijeti odluku i u roku od sedamdeset i dva sata neposredno ili elektroničkim putem dostaviti odluku sudu zajedno s prijedlogom za izmjenu sudske odluke o djetetovu smještaju odnosno u dijelu u kojem se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji. Okolnosti u kojima centar za socijalnu skrb mora žurno odlučiti o promjeni smještaja djeteta i promjeni osobe koja se svakodnevno skrbi o djetetu mogu biti smrt ili bolest osobe koja se skrbi o djetetu (udomitelja), hitni premještaj djeteta iz jedne u drugu ustanovu socijalne skrbi i dr.

Članak 160.

Stavak 1. propisuje dužnosti osobe, ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji kod kojih

je dijete smješteno i kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu na način da upućuje na primjenu posebnih propisa, kao npr. Zakona o udomiteljstvu.

Stavak 2. propisuje pravo udomitelja, roditelja ili drugih osoba koje ostvaruju skrb o djetetu ili djeteta starijega od četrnaest godina i da traže od suda donošenje odluke kojom se ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u cijelosti povjerava udomiteljima ako dijete dulje vrijeme živi u udomiteljskoj obitelji.

Prema stavku 3. za odluku suda na temelju koje se roditeljska skrb o djetetu povjerava dugogodišnjem udomitelju potreban je pristanak roditelja i djeteta starijega od četrnaest godina.

Članak 161.

Stavak 1. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan u roku od petnaest dana od dana smještaja djeteta odlučiti o troškovima smještaja djeteta i prijaviti djetetovo boravište na temelju sudske odluke iz članka 157. ili 159. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje daljnje dužnosti centra za socijalne skrb za vrijeme trajanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja djeteta drugoj osobi. Tako je centar za socijalnu skrb dužan:

- a) nadzirati skrb o djetetu i osiguravati djetetu potporu,
- b) roditelju i djetetu starijemu od četrnaest godina davati upute i pomagati im da se uklone uzroci koji su doveli do izdvajanja djeteta iz obitelji, u skladu s individualnim planom promjene,
- c) svaka tri mjeseca procjenjivati primjerenost skrbi o djetetu i ponašanje roditelja i djeteta.

Stavak 3. propisuje da u određenim slučajevima pomoć i potpora centra za socijalnu skrb moraju biti planirani tako da budu više upravljani na jačanje djetetove neovisnosti nego li na jačanje roditeljskih kapaciteta da se skrbi o djetetu ako je to razmjerno djetetovoj dobi, stupnju razvoja, te djetetovim potrebama i mogućnostima. U određenim slučajevima, kada se radi o roditeljima kod kojih nije moguće očekivati promjeni ponašanja i o starijem djetetu koje je blizu stjecanja punoljetnosti, pomoć mora biti više upravljena na dijete i njegovo osamostaljivanje nego li na roditelja u smislu jačanja njegovih kapaciteta za ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da potiče ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom, roditeljima i drugim članovima djetetove obitelji ili djetetu bliskim osobama u skladu s djetetovom dobrobiti, kao i da pokrene postupak radi određivanja uzdržavanja za dijete ako je to s obzirom na okolnosti slučajja potrebno.

Članak 162.

Stavak 1. propisuje da roditelji imaju sva prava i dužnosti u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom i, s tim u vezi, na svakodnevnu skrb o

osobnim pravima djeteta dok traje ova mjera.

Stavak 2. propisuje da su roditelji dužni osigurati uvjete za povratak djeteta u obitelj i centar za socijalnu skrb koji je nadležan za dijete obavijestiti o svakoj promjeni adrese stanovanja.

Stavak 3. propisuje da roditelji mogu sudskom odlukom o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom biti ograničeni i u ostvarivanju drugih dijelova roditeljske skrbi.

Stavak 4. propisuje pravo i dužnost roditelja da ostvaruju osobne odnose s djetetom i da plaćaju djetetovo uzdržavanje na način utvrđen sudskom odlukom.

Stavak 5. propisuje da ustanova socijalne skrbi u koju je dijete smješteno može djetetu i roditelju davati pisane upute u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu ili osobnim odnosima s djetetom, a roditelj i dijete dužni su ponašati se u skladu s tim uputama.

Članak 163.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana prije isteka roka na koji je mjera određena, načini završno izvješće o djetetu i roditelju te, u skladu s rezultatima izvješća, predloži sudu:

- a) ukidanje mjere i povratak djeteta u obitelj, ili
- b) produljenje mjere za iduću godinu dana, ili
- c) lišenje roditelja prava na roditeljsku skrb.

Stavak 2. propisuje da sud može iznimno nakon šest mjeseci od dana smještaja djeteta ukinuti izrečenu mjeru i roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako prema izvješću centra za socijalnu skrb postoji vjerojatnost da se neće postići svrha mjere te da bi povratak djeteta u obitelj predstavljao opasnost za njegov život, zdravlje i razvoj. Zahtjev za ukidanje mjere i lišenje prava na roditeljsku skrb mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druga osoba koja se skrbi o djetetu.

Stavak 3. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan završno izvješće o djetetu i roditelju iz stavaka 1. i 2. ovoga članka dostaviti roditeljima, posebnom skrbniku djeteta odnosno drugim osobama kojima je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom. Stavci 4. i 5. propisuju da o prigovorima na izvješće centra za socijalnu skrb odlučuje sud kojemu ovlaštene osobe prigovore dostavljaju posredstvom centra za socijalnu skrb.

Članak 164.

Stavak 1. propisuje da će sud u izvanparničnom postupku donijeti odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji zbog djetetova ponašanja kojim ozbiljno ugrožava svoja prava i interese, kao i prava i interese članova obitelji ili drugih osoba.

Stavak 2. propisuje da će sud odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju donijeti ako roditelji ili druge osobe koje se skrbe o djetetu u većoj mjeri zanemaruju odgoj

djeteta ili ga nisu u mogućnosti valjano odgajati, pri čemu promjenu ponašanja djeteta i roditelja nije moguće postići niti jednom drugom blažom mjerom.

Stavak 3. propisuje mogućnost da sud ili centar za socijalnu skrb uz mjeru povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju mogu roditelju izreći druge mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta propisane ovim Zakonom. Prijedlogom obiteljskog zakona mijenja se termin "povjeravanje djeteta s poremećajem u ponašanju" u "povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju" u skladu s prihvaćenim standardima za terminologiju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih koje je načinilo Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade Republike Hrvatske pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Zagrebu 2011. godine.

"Prema prihvaćenim standardima na nacionalnoj razini pojam problemi u ponašanju djece i mladih predstavlja skupni naziv za sva ona ponašanja biološke, psihološke, pedagoške ili socijalne geneze kojima dijete značajno odstupa od ponašanja primjerenog dobi, situaciji, kulturnim i etničkim normama, te štetno ili opasno utječe na sebe i/ili druge pojedince ili društvene sustave. Problemi u ponašanju tako obuhvaćaju uže pojmove: rizično ponašanje, teškoće u ponašanju i poremećaje u ponašanju.", Nives Koller-Trbović, Antonija Žižak i Ivana Jeđud Borić, Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2011.

Članak 165.

Stavak 1. propisuje da sudski postupak povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji (specijaliziranoj) mogu pokrenuti: centar za socijalnu skrb, državni odvjetnik za mladež, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druge osobe koje se skrbe o djetetu. Novina u Prijedlogu obiteljskog zakona jest ovlast državnoga odvjetnika za mladež da potakne sudski postupak za izricanje mjere povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi. Budući da dijete do četrnaest godina nije kazneno odgovorno, državni odvjetnik bi imao dužnost da u odnosu na dijete mlađe od četrnaest godina pokrene postupak za povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili specijaliziranoj udomiteljskoj obitelji. Trebalo bi da se ova ovlast proširi i u odnosu na dijete koje počini prekršaj.

Stavak 2. propisuje da je centar za socijalnu skrb kao podnositelj prijedloga uz prijedlog dužan priložiti stručnu procjenu obitelji i djeteta.

Članak 166.

Stavak 1. propisuje da sud odlukom kojom povjerava dijete s problemima u ponašanju ujedno povjerava svakodnevnu skrb o djetetu i posebno odgoj djeteta ustanovi socijalne skrbi ili specijaliziranoj udomiteljskoj obitelji te donosi odluku o smještaju djeteta na prijedlog stručnoga tima centra za socijalnu skrb.

Stavak 2. propisuje dužnost suda da odlukom o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju odluči i o:

a) ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili

b) nadzoru odnosno zabrani ostvarivanja osobnih odnosa kada je to potrebno.

Stavak 3. propisuje da sud može dijete s problemima u ponašanju uputiti ustanovi socijalne skrbi: vikendom, u poludnevni ili dnevni smještaj.

Stavak 4. propisuje da sud može odrediti da se dijete uključi u multidisciplinarni dijagnostički postupak kada je to prema ocjeni centra za socijalnu skrb neophodno radi procjene djetetovih potreba putem utvrđivanja etiologije i fenomenologije problema u ponašanju i predlaganju primjerena tretmana i intervencije u obitelji ili izvan nje.

Stavak 5. propisuje mogućnost da sud u odluci kojom se dijete s problemima u ponašanju upućuje u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ujedno uključi u stručni medicinski postupak ili postupak liječenja od ovisnosti.

Članak 167.

Stavak 1. propisuje da mjera povjerenja djeteta s problemima u ponašanju može trajati do godine dana.

Stavak 2. propisuje mogućnost produljivanja ove mjere u posebno opravdanim okolnostima na zahtjev centra za socijalnu skrb, državnoga odvjetnika za mladež, roditelja ili drugih osoba koje se skrbe o djetetu, ili djeteta starijega od četrnaest godina.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije trideset dana prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnese sudu završno izvješće o djetetu.

Stavak 4. propisuje mogućnost ukidanja mjere povjerenja djeteta s problemima u ponašanju i prije isteka vremena na koje je mjera određena ako prema izvješću ustanove u koju je dijete smješteno prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Zahtjev za ukidanje mjere prije isteka roka mogu podnijeti: centar za socijalnu skrb, državni odvjetnik, roditelj ili druge osobe koje su se prije izricanja mjere skrbile o djetetu, ili dijete starije od četrnaest godina.

Članak 168.

Stavak 1. propisuje da roditelji imaju sva prava i dužnosti na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom i, s tim u vezi, na svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta dok traje ova mjera.

Stavak 2. propisuje da roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom i plaćati djetetovo uzdržavanje.

Stavak 3. propisuje dužnosti djeteta da se ponaša u skladu s odlukom suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Stavak 4. propisuje pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama sukladno odluci suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Članak 169.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana prije isteka roka od godine dana od dana povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju načini izvješće o ponašanju djeteta, te u skladu s rezultatima izvješća predloži sudu:

- a) ukidanje mjere i povratak djeteta u obitelj ili
- b) produljenje mjere za iduću godinu dana.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da izvješće o ponašanju djeteta iz stavka 1. ovoga članka dostavi roditeljima odnosno drugim osobama koje imaju pravo ostvarivati skrb o djetetu, posebnom skrbniku, kao i državnom odvjetniku, ako je on potakao postupak za upućivanje djeteta s poremećajem u ponašanju u ustanovu.

Stavak 3. propisuje da o prigovorima na izvješće iz stavka 2. odlučuje sud u postupcima iz stavka 1. ovoga članka.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da odluči o troškovima smještaja djeteta te, s obzirom na okolnosti slučaja, pokrene postupak za određivanje uzdržavanja.

Članak 170.

Ova odredba propisuje da će sud roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb u izvanparničnom postupku ako utvrdi da roditelj zlopotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnosti i prava, što odgovara pretpostavci za lišenje prava na roditeljsku skrb prema važećemu Obiteljskomu zakonu.

Većina razloga koji se u važećem Obiteljskom zakonu navode kao primjeri zlopotrebe i gruboga kršenja roditeljske odgovornosti, dužnosti i prava u Prijedlogu Obiteljskog zakona se brišu:

1. provođenje tjelesnoga ili mentalno nasilje nad djetetom,
2. spolno iskorišćivanje djeteta,
3. izrabljivanje djeteta sileći ga na pretjeran rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi,
4. dopuštanje djetetu uživanja alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava,
5. navođenje djeteta na društveno neprihvatljivo ponašanje,
7. zanemarivanje skrbi dulje od tri mjeseca o djetetu s kojim roditelj ne živi,
8. ako roditelj u roku godine dana ne stvori uvjete za zajednički život s djetetom s kojim ne živi, a da za to nema osobito opravdanog razloga,
9. zanemarivanje skrbi za temeljne životne potrebe djeteta s kojime roditelj živi.

Ne brišu se razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb važećeg Obiteljskog zakona:

napuštanje djeteta i nepoštivanje prethodno izrečenih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Ovi se razlozi kao posebne pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb izričito navode u idućem članku 171. točaka 1. i 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

Unatoč brisanju taksativno navedenih razloga za lišenje prava na roditeljsku skrb prethodno navedenih od točke 1. do 9., ovi razlozi i dalje jesu pretpostavke za lišenje roditeljske skrbi prema Prijedlogu obiteljskog zakona i mogu se utvrđivati na dva načina:

a) u okviru opće pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 170. Prijedloga obiteljskog zakona ili

b) u okviru posebnih pretpostavaka za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 171. Prijedloga obiteljskog zakona, koje se temelje na izvješćima centra za socijalnu skrb da roditelj ne poštuje prethodno izrečene mjere ili na pravomoćnoj odluci kaznenoga suda kojom je roditelj osuđen za kaznena djela na štetu djeteta, elemente koje čine brisani taksativno navedeni razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb.

Taksativno nabrojani razlozi važećeg Obiteljskog zakona prethodno navedeni od točke 1. do 9. u Prijedlogu Obiteljskog zakona se brišu, ali se oni i dalje neizravno nalaze u idućoj odredbi članka 171., kojom se propisuju posebni razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb.

Razlozi navedene promjene temelje se na:

1. Rezultatima istraživanja Dubravke Hrabar i Aleksandre Korać prema kojemu se u odlukama o lišenju roditeljske skrbi u pravilu ne navode razlozi taksativno propisani važećim Obiteljskim zakonom:

"Tako se niti u jednom slučaju na kojima se temelje rezultati predmetnog istraživanja kao razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb ne navode: tjelesno ili duševno nasilje nad djetetom, uključujući izloženost nasilju među odraslim članovima obitelji, spolno iskorištava djeteta, izrabljivanje djeteta sileći ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi, dopuštanje djetetu uživanja alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava, te navođenje djeteta na društveno neprihvatljivo ponašanje."

U 53,8 % slučajeva kao razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb navodi se napuštanje djeteta, u 46,2 % slučajeva roditelj je propustio skrbiti o djetetu s kojim ne živi dulje od 3 mjeseca, u 30,8 % slučajeva nije stvorio uvjete za zajednički život s djetetom smještenim u drugu obitelj, a u 88,5 % slučajeva je zanemario skrb za osnovne životne potrebe djeteta s kojim živi ili se nije pridržavao mjera koje su mu bile izrečene." Hrabar Dubravka i Korać Aleksandra, Primjena obiteljsko-pravnih mjera za zaštitu dobrobiti djece te zasnivanje posvojenja bez pristanka roditelja, Pravni fakultet u Zagrebu, 2003., str. 75.

Prema Prijedlogu obiteljskog zakona napuštanje djeteta i ne pridržavanje mjera koje su bile prethodno izrečene predstavljaju posebne pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb prema članku 171. stavak 1. točke 1. i 3.

Propuštanje skrbi o djetetu s kojim roditelj ne živi dulje od 3 mjeseca i ne stvaranje uvjeta za

zajednički život s djetetom koje je smješteno u drugu obitelj su činjenice na temelju kojih centar za socijalnu skrb izrađuje sveobuhvatnu obiteljsku procjenu koja mora biti individualizirana u odnosu na pojedino dijete i obitelj, a takva procjena odnosno izvješće centra za socijalnu skrb predstavlja posebnu pretpostavku za lišenje prava na roditeljsku skrb prema članku 171. stavci 1. i 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

2. Njemačkom i austrijskom modelu, koji propisuju jednu opću odredbu (§ 1666 BGB i § 176 ABGB) na temelju koje sudovi u svakom pojedinom slučaju odlučuju o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, pri čemu Prijedlog Obiteljskog zakona u idućem članku 171. i dalje navodi i pojedine posebne razloge za lišenje prava na roditeljsku skrb.

Premda se razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb navedeni prethodno od točke 1. do 9. Prijedlogom obiteljskog zakona brišu kao taksativno nabrojani razlozi, oni to prema Prijedlogu obiteljskog zakona i dalje ostaju, jer osim što ulaze u doseg opće pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb prema članku 170. Prijedloga obiteljskog zakona, ovi razlozi ujedno predstavljaju elemente niza kaznenih djela na štetu djeteta koji se predviđaju kao posebna pretpostavka za lišenje prava na roditeljsku skrb u idućem članku 171. stavak 5. Prijedloga obiteljskog zakona. Među nabrojenim kaznenim djelima nalazi se i kazneno djelo zanemarivanja i zloupotrebe djetetovih prava prema članku 177. Kaznenoga zakona:

"(1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti podizanja, odgoja i obrazovanja djeteta, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko prisili dijete na pretjerani rad ili rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, na prosjačenje ili ga navodi na drugo ponašanje koje je štetno za njegov razvoj ili na drugi način grubo zlorabi djetetova prava, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako se zbog kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka dijete odalo prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima društveno neprihvatljivog ponašanja, ili je prouzročena teška tjelesna ozljeda djeteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt djeteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina."

To znači da će se roditelj lišiti roditeljske skrbi na temelju opće odredbe iz članka 170. Prijedloga obiteljskog zakona ako se obiteljskom procjenom utvrdi postojanje nekoga od elemenata gore navedenoga kaznenog djela, a ako to ne bude slučaj, tada će se lišiti prava na roditeljsku skrb na temelju pravomoćne odluke suda o počinjenom kaznenom djelu na štetu djeteta.

Članak 171.

Stavak 1. točka 1. propisuje da će sud roditelja koji je napustio dijete lišiti prava na roditeljsku skrb, što je izričito navedeno i u važećem Obiteljskom zakonu. Točka 2. propisuje kao razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb izloženost djeteta nasilju među odraslim članovima obitelji jednako odredbi važećeg Obiteljskog zakona. Točka 3. propisuje da će sud lišiti roditelja prava na roditeljsku skrb na temelju završnih izvješća centra za socijalnu skrb da roditelj ne

poštuje mjere, odluke i upute koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donio centar za socijalnu skrb ili sud, što bi značilo skrivljeno ponašanje roditelja kako prije, tako i nakon izricanja prethodni određenih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Rezultati prethodno navedenoga istraživanja Hrabar i Korać (2003) su pokazali da je upravo nepoštivanje prethodno izrečenih mjera (zajedno sa zanemarivanjem skrbi za temeljne životne potrebe djeteta s kojim živi) bio razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb u iznimno velikom broju slučajeva - 88,5 % slučajeva. Zanemarivanje temeljnih životnih potreba djeteta s kojim roditelj živi prema Prijedlogu Obiteljskog zakona ulazi i u doseg opće pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 170.

Točka 4. propisuje mogućnost lišenja prava na roditeljsku skrb na temelju završnih izvješća i procjene centra za socijalnu skrb da bi povratak djeteta u obitelj nakon svih provedenih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta ili u drugim slučajevima kada mjere nisu bile određene predstavljao ozbiljnu opasnost za djetetov život, zdravlje i razvoj. Ovo, za razliku od prethodne pretpostavke, razumijeva s jedne strane neskrivljeno ponašanje roditelja u odnosu na dijete, a s druge strane ponašanje i okolnosti koje ugrožavaju djetetov život, zdravlje i razvoj (npr. kronična ovisnost roditelja o alkoholu ili narkoticima ili kazna dugotrajnoga zatvora). Točka 5. propisuje novu pravnu osnovu za lišenje prava na roditeljsku skrb i to na temelju pravomoćne presude kojom je roditelj osuđen za kaznena djela protiv života i tijela, kaznena djela protiv spolne slobode, kaznena djela spolnoga zlostavljanja i iskorišćivanja djeteta i kaznena djela protiv braka, obitelji i djece koja su počinjena na štetu djeteta.

To ne znači da je nužno čekati pravomoćnu sudsku odluku o krivnji roditelja za počinjena kaznena djela jer sud u izvanparničnom postupku može samostalno utvrđivati razloge za lišenje prava na roditeljsku skrb koji ujedno predstavljaju elemente navedenih kaznenih djela te roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb na temelju opće pretpostavke iz članka 170. Prijedloga obiteljskog zakona.

S druge strane, obvezivanjem državnoga odvjetnika za mladež prema članku 172. Prijedloga obiteljskog zakona na pokretanje postupka za lišenje prava na roditeljsku skrb nakon što se u kaznenom postupku utvrdi da je roditelj počinio neko od taksativno navedenih kaznenih djela na štetu djeteta postiže se viši stupanj pravne sigurnosti da će dijete u odnosu na roditelja počinitelja kaznenog djela doista biti zaštićeno i da će se preispitati je li potrebna zaštita djeteta ovom najrepresivnijom obiteljsko-pravnom mjerom oduzimanja prava na roditeljsku skrb.

Točka 6. propisuje da će sud roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri trajno poremećene, da trajno nije u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, zbog čega je ugrožena dobrobit djeteta. Novinu u odnosu na važeći Obiteljski zakon predstavlja i lišenje prava na roditeljsku skrb osobe koja zbog izrazito poremećenih mentalnih sposobnosti trajno nije u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, tako da se ne bi mogao primijeniti institut mirovanja roditeljske skrbi prema članku 114. Prijedloga obiteljskog zakona, koji osobi lišenoj poslovne sposobnosti omogućuje ostvarivanje roditeljske skrbi zajedno s djetetovim skrbnikom, ali ne i mogućnost samostalnoga zastupanja djeteta.

Članak 172.

Stavak 1. propisuje da prijedlog za lišenje prava na roditeljsku skrb mogu podnijeti: centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druga osoba koja se skrbi o djetetu te državni odvjetnik za mladež.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz prijedlog za lišenje prava na roditeljsku skrb sudu dostavi izvješća i procjene na kojima temelji svoj zahtjev. Državni odvjetnik za mladež dužan je uz prijedlog priložiti pravomoćnu presudu na temelju koje je roditelj osuđen za kaznena djela iz članka 171. stavka 1. točke 5. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 173.

U postupku odlučivanja o lišenju prava na roditeljske skrbi sud može, u skladu s okolnostima slučaja, donijeti odluku o mirovanju roditeljske skrbi ili o zabrani ostvarivanja roditeljske skrbi. Dok traje postupak lišenja prava na roditeljsku skrb ostvarivanje roditeljske skrbi miruje, a skrb o djetetu se s obzirom na okolnosti slučaja povjerava drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Članak 174.

Stavak 1. propisuje da će sud odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučiti i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako je to u iznimnim okolnostima potrebno, npr. ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene, da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta. Stavak 2. propisuje da se odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučuje i o obvezi roditelja da uzdržava dijete.

Članak 175.

Stavak 1. propisuje da roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu gubi sva prava iz roditeljske skrbi. U iznimnim slučajevima sud će odrediti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, ako to okolnosti slučaja dopuštaju, npr., u slučaju da je roditelj osoba čije su mentalne sposobnosti trajno ograničene, ako bi to bilo u interesu djeteta. Stavak 2. propisuje da roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu ima dužnost plaćati uzdržavanje za dijete prema odluci suda. Stavak 3. propisuje da pravo na ostvarivanje osobnih odnosa i dužnost uzdržavanja djeteta prestaju u slučaju da dijete bude posvojeno.

Članak 176.

Stavak 1. propisuje da se roditeljska skrb može odlukom suda povratiti ako prestanu razlozi zbog kojih je bila oduzeta, osim ako bi dijete prije toga bilo posvojeno. Stavak 2. propisuje da zahtjev za vraćanje roditeljske skrbi mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj koji je lišen roditeljske skrbi ili druge osobe koje se skrbe o djetetu.

Članak 177.

Odredbe stavaka 1. i 2. sadržane su u važećem Obiteljskom zakonu.

Članak 178.

Stavak 1. propisuje da sud može u izvanparničnom postupku radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta donijeti odluku kojom se jedan ili oba roditelja lišavaju prava na upravljanje djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima. Istom odlukom sud taj dio roditeljske skrbi povjerava drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao. Stavak 2. propisuje da sud može u izvanparničnom postupku odrediti mjere osiguranja na imovini djeteta.

Članak 179.

Stavak 1. propisuje da pravo na podnošenje prijedloga za izricanje mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta imaju: centar za socijalnu skrb, dijete starije od četrnaest godina, roditelj ili druga osoba koja se skrbi o djetetu. Stavak 2. propisuje da osobe iz stavka 1. mogu tražiti izmjenu ili ukidanje odluke ako prestanu postojati okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

Članci 180. do 187.

Stavci 2., 3. i 4. članka 180. sadržajno su neizmijenjeni u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Stavak 1. definira posvojenje kao poseban oblik obiteljsko-pravnoga zbrinjavanja i zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi jednako kao i važeći Obiteljski zakon, s tom razlikom što se umjesto cilja posvojenja koji se odnosi na "omogućavanja posvojiteljima roditeljstva" kao nova pojmovna formulacija svrhe posvojenja navodi "stvaranje trajnoga odnosa roditelja i djeteta". Ova se promjena temelji na revidiranoj Europskoj konvenciji o posvojenju (2008), prema kojoj je temeljni cilj posvojenja stvaranje stabilna i prikladna obiteljskog okruženja u kojemu će dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi odrastati, tako da se posvojenjem ima stvoriti trajni odnos roditelja i djeteta. Posvojenje mora biti u interesu djeteta, pri čemu se pravo posvojitelja na roditeljstvo ne navodi kao cilj posvojenja.

Stavak 5. propisuje da će se u postupcima posvojenja voditi računa da braća i sestre budu posvojeni od strane istih posvojitelja ako je to moguće i ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta. Pretpostavke za zasnivanje posvojenja na strani djeteta koje se odnose na dob djeteta, zabranu posvajanja srodnika ili štićenika, te maloljetnoga djeteta propisane člancima 181., 182. i 183. Prijedloga obiteljskog zakona jednake su odredbama važećeg Obiteljskog zakona.

Jedina dopuna sadržana je u članku 183. stavku 3., prema kojoj i maloljetni roditelj daje pristanak na posvojenje. Pretpostavke na strani posvojitelja koje se odnose na dob, status i državljanstvo posvojitelja te na zabrane za posvojenje na strani posvojitelja, a uređene su člancima 184., 185., 186. i 187. Prijedloga obiteljskog zakona, jednake su odredbama važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 188.

Stavci 1. i 2. jednaki su odredbama važećeg Obiteljskog zakona. Stavak 3. propisuje da pristanak roditelja nije obvezan ako je prebivalište odnosno boravište roditelja trajno nepoznato.

Ova se odredba nadovezuje na dužnost roditelja da centar za socijalnu skrb nadležan za dijete obavješćuje o svakoj promjeni adrese stanovanja (članak 133. stavak 2. i članak 157. stavak 2. Prijedloga obiteljskog zakona) u okolnostima u kojima dijete i roditelj ne stanuju zajedno odlukom suda, a roditeljska skrb o djetetu povjerena je drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Stavak 4. propisuje da roditelj lišen poslovne sposobnosti daje samostalno pristanak na posvojenje osim ako je lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja. Ako je roditelj lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja, pristanak roditelja nadomješta odluka suda.

Za razliku od važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu roditelj lišen poslovne sposobnosti ne daje pristanak za posvojenje, prijedlogom Obiteljskog zakona se pristanak ove kategorije roditelja posebno uređuje, što je potaknuto presudom Europskoga suda za ljudska prava u predmetima X. protiv Hrvatske, 11223/04, presuda od 17. 07. 2008.

Članak 189.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da roditelje koji dulje vrijeme zloupotrebljuju ili grubo krše roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuju nezainteresiranost za dijete, i koji odbijaju dati pristanak na posvojenje (članak 190. stavak 1. točka 1.), upozori da posvojenje može biti zasnovano i bez njihova pristanka, tj. da njihov pristanak može biti zamijenjen odlukom suda prema članku 190. Prijedloga obiteljskog zakona. Postupak za donošenje sudske odluke kojom se nadomješta pristanak roditelja prema članku 190. Prijedloga obiteljskog zakona može se pokrenuti nakon što istekne rok od tri mjeseca računajući od dana kada su roditelji bili upozoreni na tu mogućnost. Ovdje se u pravilu radi o roditeljima kojima je oduzeto pravo da stanuju sa svojim djetetom ili su lišeni prava na roditeljsku skrb i čije dijete dulje vrijeme stanuje u ustanovi socijalne skrbi ili u udomiteljskoj obitelji. Pritom roditelj ne pokazuje pozitivne promjene u svojem ponašanju na temelju kojih bi se dijete moglo vratiti u obitelj, niti pokazuje istinsku zainteresiranost za dijete i njegov povratak u obitelj.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz upozorenje iz stavka 1. ovoga članka govori s roditeljima o mogućnosti izricanja mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora iz članka 145. ovoga Zakona u trajanju od tri mjeseca. Mogućnost izricanja mjere intenzivne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi neće biti moguća ako dijete već stanuje i živi izvan obitelji na temelju odluke suda, a povratkom u obitelj sigurnost i razvoj djeteta bi bili ugroženi.

Stavak 3. propisuje da upozorenje roditelja iz stavka 1. ovoga članka nije obvezno ako je roditelj promijenio adresu stanovanja, a o promjeni adrese nije obavijestio nadležni centar za

socijalnu skrb djetetova prebivališta odnosno boravišta, pri čemu adresu stanovanja roditelja nije moguće utvrditi.

Stavak 4. propisuje da rok od tri mjeseca počinje teći od prve poduzete radnje centra za socijalnu skrb u vezi s utvrđivanjem adrese stanovanja ili od dana izricanja upozorenja roditeljima koji odbijaju dati pristanak na posvojenje, premda su dulje vrijeme zlopotrebljivali ili grubo kršili roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazivali nezainteresiranost za dijete. Prva poduzeta radnja centra za socijalnu skrb s ciljem utvrđivanja adrese stanovanja roditelja može biti zahtjev policijskoj upravi da dostavi podatak o prebivalištu roditelja ili odlazak na posljednju poznatu adresu roditelja, pri čemu sve radnje centra za socijalnu skrb moraju biti evidentirane.

Stavak 5. propisuje da rok od tri mjeseca nakon što su roditelji koji odbijaju dati pristanak na posvojenje bili upozoreni na mogućnost da sud zamijeni njihov pristanak odnosno otkad im je ponuđena mogućnost intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi da bi u kraćem vremenu promijenili svoje ponašanje ne može proteći prije isteka pet mjeseci od rođenja djeteta. Upozorenje djetetovih roditelja koji dulje vrijeme zlopotrebljuju ili grubo krše roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuju nezainteresiranost za dijete, a odbijaju dati pristanak na posvojenje djeteta prethodi pokretanju sudskoga postupka u kojem će odluka suda nadomjestiti njihov pristanak.

Ova je odredba propisana po uzoru na njemačko rješenje iz § 51. Sozialgesetzbuch VIII, a u vezi s pokretanjem sudskoga postupka radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje djeteta.

Članak 190.

Stavak 1. propisuje da će sud na zahtjev centra za socijalnu skrb u izvanparničnom postupku donijeti odluku koja zamjenjuje pristanak roditelja na posvojenje:

1. Ako roditelj dulje vrijeme zlopotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete, a izostanak posvojenja bi bio na štetu djeteta. Sudskom postupku koji se pokreće zbog ovoga razloga prethodi upozorenje roditelja iz članka 189. Prijedloga obiteljskog zakona. Ova kategorija roditelja odnosila bi se na roditelje kojima je prethodno bilo oduzeto pravo da stanuje sa svojim djetetom ili su bili lišeni prava na roditeljsku skrb, a nisu stvorili uvjete da se dijete vrati u obitelj, kao i za roditelje koji formalno ostvaruju osobne odnose s djetetom smještenim u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj, ali bez da su istinski zainteresirani za dijete i njegov povratak u obitelj.

2. Ako roditelj zlopotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava u kraćem vremenskom razdoblju u tolikoj mjeri da postoji vjerojatnost da mu se više nikada neće moći trajno povjeriti skrb o djetetu. Ova bi se kategorija roditelja odnosila na one roditelje koji su u kraćem vremenskom razdoblju teško zlostavljali ili zanemarivali dijete u tolikoj mjeri da procjena centra za socijalnu skrb pokazuje kako povratak djeteta u obitelj više neće biti moguće, a posvojenje djeteta bi bilo u njegovu interesu.

3. Ako je roditelj nesposoban ili su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, a nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika, zbog čega bi djetetova dobrobit bila ozbiljno ugrožena.

Prijedlogom obiteljskog zakona osobama koje su lišene poslovne sposobnosti (osim u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja) omogućuje da samostalno daju pristanak na posvojenje. Odredbom točke 3. ovoga članka uređuju se slučajevi u kojima se odlukom suda nadomješta pristanak onih roditelja koji su lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja. Tu pripadaju i oni roditelji koji nisu lišeni poslovne sposobnosti, ali su trajno nesposobni da ostvaruju bilo koji sadržaj roditeljske skrbi npr. koma ili su im mentalne sposobnosti u tolikoj mjeri ograničene da također ne mogu trajno ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, a pritom nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika te bi posvojenje bilo u interesu djeteta.

Stavak 2. propisuje da će sud odbaciti prijedlog za donošenje odluke koja nadomješta pristanak roditelja ako roditelj dulje vrijeme zloupotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete (roditelji iz stavka 1. točka 1. ovoga članka), ako centar za socijalnu skrb roditelja prethodno nije upozorio odnosno ponudio mu intenzivnu stručnu pomoć prema članku 145. Prijedloga obiteljskog zakona, i ako od upozorenja nije proteklo tri mjeseca.

Prijedlogom obiteljskog zakona uvodi se sudski postupak radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje u vezi s povredama prava roditelja lišenih poslovne sposobnosti na poštovanje obiteljskog života i njihovo sudjelovanje u postupcima u kojima se odlučuje o posvojenju djeteta prema presudama Europskoga suda za ljudska prava u predmetima X. Y. protiv Hrvatske, 5193/09, presuda od 3. 11. 2011. i A. K. i L. protiv Hrvatske, 37956/11, presuda od 8. 1. 2013.

Uvođenjem posebnoga sudskoga postupka kojim se nadomješta pristanak roditelja na posvojenje Prijedlogom obiteljskog zakona se ovoj vrsti postupaka daje primjerena građanskopravna zaštita. Rezultat posvojenja jest najteže zadiranje u pravo na obiteljski život koje je nepovratnoga karaktera i koje u tom smislu zahtijeva jasna pravila postupanja svih sudionika ovoga postupka i za koje je primjerena sudska pravna zaštita.

Uvođenje sudskog postupka u kojem se pristanak roditelja na posvojenje nadomješta sudskom odlukom i koji se u odnosu na određenu kategoriju roditelja (stavak 1. točke 1. i 2.) treba se razumjeti kao "sumarni postupak lišenja roditeljske skrbi". Ovaj će postupak predstavljati prijelazno rješenje koje bi u budućnosti moralo rezultirati prebacivanjem cjelokupnoga postupka posvojenja u sudsku nadležnost.

Uzor ovoj odredbi jest njemačko rješenje sadržano u § 1748 BGB.

Članak 191.

Stavak 1. propisuje da je za zasnivanje posvojenja potreban pristanak djeteta koje je navršilo četrnaest godina. Ovo se ne odnosi na dijete kojemu je odlukom suda ograničeno pravo na

poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. Prijedloga obiteljskog zakona. Stavak 2. propisuje da dijete može povući svoj pristanak na posvojenje sve do pravomoćnosti odluke o posvojenju, a izjavu o povlačenju pristanka dijete također daje osobno na zapisnik.

Stavak 3. propisuje da na posvojenje djeteta mlađega od četrnaest godina ili starijega kojemu je sudskom odlukom ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. Prijedloga obiteljskog zakona, pristanak daje njegov zakonski zastupnik. Djetetovo mišljenje i želje uvijek se uzimaju u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti. Stavak 4. propisuje, jednako kao i važeći Obiteljski zakon, da dijete daje pristanak bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

Pristanku djeteta se Prijedlogom obiteljskog zakona pristupa s posebnom pomnjom, uzimajući u obzir uvođenje instituta ograničene poslovne sposobnosti djeteta s navršenih četrnaest godina prema članku 85. Prijedloga obiteljskog zakona, kao i značaj koji posvojenje ima u životu djeteta. Pritom se razlikuje pristanak djeteta koje je steklo ograničenu poslovnu sposobnost sa četrnaest godina od poštivanja mišljenja djeteta kojemu je odlukom suda ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. Prijedloga obiteljskog zakona (djeca s poteškoćama u razvoju) te poštivanju mišljenja djeteta mlađega od četrnaest godina sukladno njegovoj dobi i zrelosti.

Ova se odredba predlaže po uzoru na § 1746 BGB.

Članak 192.

Stavak 1. propisuje, jednako kao i važeći Obiteljski zakon, da je za posvojenje djeteta koje je pod skrbništvom potreban pristanak djetetova skrbnika, međutim to se prema Prijedlogu Obiteljskog zakona odnosi samo na onoga skrbnika koji je imenovan djetetu kada su djetetovi roditelji umrli, nestali ili nepoznati. Za ostale slučajeve u kojima dijete ima skrbnika odluku koja nadomješta pristanak roditelja donosi sud.

Stavak 2. propisuje da u slučajevima u kojima je skrbnik osoba zaposlena u centru za socijalnu skrb, pristanak za posvojenje također nadomješta sud svojom odlukom. Stavak 3. propisuje da ako skrbnik odbije dati pristanak za posvojenje djeteta bez opravdana razloga, sud može donijeti odluku koja nadomješta pristanak skrbnika.

Članak 193.

Ova odredba propisuje da je za posvojenje djeteta potreban pristanak drugoga bračnog druga kada dijete posvaja samo jedan bračni drug.

Članak 194.

Postupak davanja pristanka uređen je jednako kao i u važećem Obiteljskom zakonu.

Članci 195. do 199.

Stavak 1. propisuje da u okolnostima u kojima je roditelj dao pristanak na posvojenje pravo na roditeljsku skrb miruje, a roditelju se može ograničiti ili zabraniti pravo na ostvarivanje

osobnih odnosa s djetetom. Nakon davanja pristanka na posvojenje centar za socijalnu skrb dijete stavlja pod skrbništvo, osim ako je djetetu skrbnik već imenovan. Iznimno i s obzirom na okolnosti slučaja, roditelju se može dopustiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 2. propisuje da pristanak na posvojenje gubi pravni učinak ako je opozvan u zakonskom roku od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika ili ako dijete nije posvojeno u roku od tri godine od dana kada je izjava o pristanku bila dana.

Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb može trideset dana prije isteka roka od tri godine od dana kada je izjava o pristanku bila dana predložiti sudu mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. U pravilu će to biti lišenje prava na roditeljsku skrb, a što se bilježi u maticu rođenih. Na taj način će se roditelj koji je dao pristanak na posvojenje djeteta onemogućiti u eventualnom kasnijem posvajanju djeteta, budući da će činjenica lišenja prava na roditeljsku skrb biti zabilježena u matici rođenih.

Ovom se odredbom popunjava zakonska praznina iz važećeg Obiteljskog zakona, kojemu nedostaju pravne posljedice pristanka roditelja na posvojenje, što je od posebnoga značaja u okolnostima u kojima dijete nije posvojeno. Pravni učinci zasnivanja posvojenja u odnosu na zabranu osporavanja porijekla djeteta, srodstvo, osobno ime i narodnost posvojenika te pravo nasljeđivanja iz članaka 196., 197., 198. i 199. Prijedloga obiteljskog zakona uređeni su jednako kao i u važećem Obiteljskom zakonu.

Članak 200.

Ova odredba propisuje da procjenu prikladnosti za posvojenje i postupak zasnivanja posvojenja provodi centar za socijalnu skrb.

Prijedlogom obiteljskog zakona se za razliku od važećeg Obiteljskog zakona posebna pažnja posvećuje zakonskomu uređenju postupka procjene prikladnosti za posvojenje osoba koje imaju namjeru posvojiti, te se postupak procjene formalno odvaja od postupka zasnivanja posvojenja. Ovaj pristup je u skladu s člankom 10. revidirane Europske konvencije o posvojenju (2008).

Članak 201.

Stavak 1. propisuje da je za procjenu prikladnosti za posvojenje nadležan centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta osoba koje imaju namjeru posvojiti. Stavak 2., jednako kao i važeći Obiteljski zakon, propisuje da postupak zasnivanja posvojenja po službenoj dužnosti provodi centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta djeteta.

Članak 202.

Ovom se odredbom, jednako kao i važećim Obiteljskim zakonom, propisuje da je u postupku zasnivanja posvojenja javnost isključena te se dodaje obveza svim sudionicima postupka da su dužni poštovati pravo na zaštitu osobnih podataka.

Članak 203.

Ovom se odredbom propisuje da će prije pokretanja postupka za zasnivanje posvojenja bračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti podnijeti centru za socijalnu skrb svojega prebivališta pisanu prijavu namjere posvojenja i zahtjev za izdavanje mišljenja o prikladnosti za posvojenje.

Članak 204.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb na temelju prijave namjere posvojenja i zahtjeva za ocjenu prikladnosti za posvojenje najprije utvrditi ispunjavaju li osobe koje žele posvojiti dijete zakonske pretpostavke koje se odnose na dob, status i državljanstvo posvojitelja te na zabrane za posvojenje na strani posvojitelja, a potom će procijeniti njihovu prikladnost za posvojenje.

Stavak 2. propisuje da procjena prikladnosti za posvojenje mora sadržati podatke u odnosu na osobu koja ima namjeru posvojiti o:

- dosadašnjem ponašanju i osobnim svojstvima,
- tjelesnoj i mentalnoj sposobnosti, posebno u odnosu na obnašanje roditeljske uloge,
- životnoj dobi,
- zdravstvenom stanju,
- motivima posvojenja,
- partnerskoj i obiteljskoj stabilnosti,
- društvenom okruženju,
- stambenim i gospodarskim prilikama i uvjetima života,
- zaposlenosti,
- osuđivanosti i
- poželjnim karakteristikama djeteta.

Elementi procjene prikladnosti posvojenja propisani su u skladu s člankom 10. točka 2. revidirane Europske konvencije o posvojenju (2008). U odnosu na dob posvojitelja, potrebno je istaknuti da dob posvojitelja ne može sama po sebi predstavljati razlog zbog kojega osoba koja želi posvojiti dijete ne bi bila za to prikladna, premda razlika u godinama među djetetom i posvojiteljem ne bi trebalo da bude veća od 40 godina. Unatoč tome, procjena prikladnosti se ne smije temeljiti isključivo na dobnoj razlici, premda starija dob posvojitelja prema uobičajenom životnom iskustvu upućuje na smanjene fizičke predispozicije koje bi roditelj trebalo da ima za podizanje i odgoj, posebice mlađega, djeteta. U nekim će slučajevima okolnost da je jedan bračni drug znatno mlađi od drugoga bračnog druga, kao i dobro zdravstveno stanje posvojitelja, moći utjecati na pozitivnu ocjenu prikladnosti posvojitelja. Napokon, svakomu pojedinomu slučaju je potrebno pristupiti sveobuhvatno te nije dopustivo negativno procijeniti prikladnost za posvojenje isključivo na temelju dobi posvojitelja.

Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb može utvrđivati i druge činjenice za potrebe procjenjivanja prikladnosti za posvojenje. Ovo je ovlaštenje centra za socijalnu skrb

propisano u skladu s člankom 10. točka 2. revidirane Europske konvencije o posvojenju (2008).

Stavak 4. određuje da se podaci za procjenu prikladnosti za posvojenje iz stavka 2. i 3. ovoga članka uzimaju u obzir svi zajedno u svojoj ukupnosti. Elementi na temelju kojih se procjenjuje prikladnost za posvojenje ne smiju se procjenjivati matematički, jer će se gdjekada prednosti određenih elemenata procjene moći nadomjestiti u odnosu na nedostatke drugih elemenata procjene. Konačna sveobuhvatna procjena prikladnosti za posvojenje mora se temeljiti na ocjeni svih elemenata procjene zajedno.

Stavak 5. propisuje da osobe koje su podnijele zahtjev za procjenu prikladnosti za posvojenje, i koje zadovoljavaju zakonske pretpostavke za posvojenje, centar za socijalnu skrb uputi na obvezu sudjelovanja u programu stručne pripreme za posvojenje.

Stavak 6. propisuje da će centar za socijalnu skrb, ako su ispunjeni uvjeti za posvojenje, tj. zakonske pretpostavke, i obavljena stručna priprema za posvojenje, načiniti mišljenje o prikladnosti za posvojenje u roku koji nije dulji od šest mjeseci od zaprimanja pisane prijave i zahtjeva.

Stavci 7. i 8. propisuju da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi sadržaj stručnoga mišljenja o prikladnosti za posvojenje te načinu vođenja Registra o potencijalnim posvojiteljima i posvojenjima.

Članak 205.

Stavak 1. propisuje da su osobe koje ispunjavaju zakonske uvjete za posvojenje dužne sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje. Stavak 2. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisati obvezan sadržaj, trajanje i uvjete provođenja programa stručne pripreme potencijalnih posvojitelja.

Članak 206.

Pravo djeteta da od posvojitelja dozna da je posvojeno jednako je odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 207.

Ova odredba propisuje da će centar za socijalnu skrb na temelju pozitivnoga mišljenja o prikladnosti za posvojenje potencijalne posvojitelje upisati u Registar potencijalnih posvojitelja.

Članak 208.

Ova odredba, jednako kao i važeći Obiteljski zakon, propisuje da postupak zasnivanja posvojenja pokreće i vodi centar za socijalnu skrb prebivališta ili boravišta djeteta po službenoj dužnosti.

Članak 209.

Stavak 1. propisuje da su stranke u postupku zasnivanja posvojenja pred centrom za socijalnu skrb djeteta i najprikladniji potencijalni posvojitelj. Stavak 2., jednako kao i važeći Obiteljski zakon, propisuje da roditelj koji je pristao da djeteta posvoje njemu nepoznati posvojitelji nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku nije stranka u postupku posvojenja.

Stavak 3. propisuje da u slučajevima u kojima djeteta posvaja maćeha ili očuh njegov bračni drug jest stranka u postupku, a drugi roditelj djeteta nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku na posvojenje nije stranka u postupku posvojenja. Stavak 4. propisuje da roditelj čiji je pristanak za posvojenje djeteta nadomješten odlukom suda nije stranka u postupku posvojenja.

Pravo roditelja da sudjeluje u postupku posvojenja svojega djeteta ostvaruje se u prethodnom sudskom postupku u kojemu se donosi odluka kojom se nadomješta pristanak roditelja na posvojenje djeteta. U ovom je sudskom postupku roditelj upoznat s činjenicom da će djeteta biti posvojeno te mu se omogućuje da izrazi svoje mišljenje u vezi s posvojenjem djeteta.

Članak 210.

Ova odredba propisuje da će centar za socijalnu skrb saslušati po potrebi i bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

Članak 211.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta odnosno boravišta djeteta između mogućih potencijalnih posvojitelja, koji su upisani u Registar potencijalnih posvojitelja, izabrati onoga koji je najprikladniji za određeno djeteta uzimajući u obzir karakteristike i potrebe djeteta opisane u izvješću o djetetu te stručno mišljenje centra za socijalnu skrb o prikladnosti potencijalnih posvojitelja, kao i njegove želje u vrijeme upisa u Registar potencijalnih posvojitelja.

Stavak 2., jednako kao i važeći Obiteljski zakon, propisuje da će centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta potencijalnih posvojitelja preispitati jesu li se promijenile okolnosti ako je od izrade mišljenja o prikladnosti za posvojenje do pokretanja postupka posvojenja proteklo više od godinu dana.

Članak 212.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb prije donošenja rješenja o zasnivanju posvojenja djeteta smjestiti u obitelj najprikladnijega potencijalnoga posvojitelja u trajanju do šest mjeseci radi procjene hoće li zasnivanje posvojenja biti u skladu s dobrobiti djeteta.

Stavak 2. propisuje da se smještaj djeteta s ciljem posvojenja može odrediti samo u odnosu na najprikladnijega potencijalnoga posvojitelja i nakon što su roditelji dali pristanak na posvojenje.

Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb iznimno može smjestiti dijete u obitelj najprikladnijega potencijalnoga posvojitelja i bez pristanka na posvojenje djetetovih roditelja, ako je pokrenut postupak pred sudom radi donošenja odluke koja nadomješta pristanak roditelja na posvojenje iz sljedećih razloga:

- ako roditelj dulje vrijeme zloupotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete, ili
- ako je roditelj nesposoban ili su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene, da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi i nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika, a posvojenje bi bilo za dobrobit djeteta.

Stavak 4. propisuje da će centar za socijalnu skrb pružiti obitelji stručnu pomoć i potporu te će procjenjivati budući odnos djeteta i posvojitelja za vrijeme trajanja smještaja djeteta s ciljem posvojenja.

Stavak 5. propisuje prava i dužnosti potencijalnoga posvojitelja kod kojega je dijete smješteno prije posvojenja:

- da se svakodnevno skrbi o djetetu,
- da zastupa dijete u pitanjima svakodnevne skrbi uz primjenu odgovarajućih odredaba o ostvarivanju roditeljske skrbi, i
- da uzdržava dijete za vrijeme dok je dijete kod njega smješteno s ciljem posvojenja.

Revidirana Europska konvencija o posvojenju (2008) u članku 19. propisuje mogućnost da države stranke Konvencije predvide mogućnost smještaja djeteta kod potencijalnih posvojitelja s ciljem posvojenja dovoljno dugo da bi se mogao ocijeniti budući odnos posvojitelja i djeteta, pri čemu smještaj djeteta mora biti poglavito u interesu djeteta.

Uz to se u Konvenciji o posvojenju na nekoliko mjesta spominje vrijeme skrbi i zajedničkoga života potencijalnoga posvojitelja s djetetom prije zasnivanja posvojenja kao jedan od važnijih elemenata na temelju kojega se procjenjuje budući odnos među djetetom i posvojiteljem.

U komentaru Konvencije o posvojenju nadalje se navodi kako se državama strankama Konvencije ostavlja sloboda izbora u vezi s reguliranjem smještaja djeteta s ciljem posvojenja kod potencijalnoga posvojitelja, pri čemu se ističe velika važnost ovoga instituta u postupcima zasnivanja posvojenja (točka 57. i 62. uz komentar članka 10. Konvencije).

Prednosti tzv. probnog smještaja prije zasnivanja posvojenja, osobito u odnosu na stariju djecu, ističe i Dijana Jakovac - Lozić u: Posvojenje, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet, Split, 2000, str. 123. i 124. Međunarodno posvojenje, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006, str. 288.

Članak 213.

Stavak 1. propisuje sadržaj izreke odluke centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje tako da ona mora sadržati:

1. za posvojenika: osobno ime i prezime, spol, dan, mjesec, godinu i sat rođenja, mjesto rođenja, nacionalnost i državljanstvo, godinu i redni broj upisa u matici rođenih,
2. za roditelje: OIB, osobno ime i prezime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, te prebivalište i adresu stanovanja roditelja,
3. za posvojitelje: OIB, osobno ime i prezime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, prebivalište i adresu stanovanja,
4. određenje da se posvojitelji upisuju odnosno ne upisuju kao roditelji,
5. određenje da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski i matični broj koji će se upisati u maticu rođenih ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.

Stavak 2. propisuje da izreka odluke sadrži i nove podatke o učincima posvojenja ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka posvojenika.

Odredba stavka 1. ovoga članka usklađena je s člankom 9. Zakona o državnim maticama (NN 96/1993 i 76/2013) kojim se uređuje upis u maticu rođenih.

Članak 214.

Odredba o žalbi protiv odluke o posvojenju jednaka je odredbi važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 215.

Odredbe koje uređuju upis osobnih podataka na temelju posvojenja u maticu rođenih jednake su odredbama važećeg Obiteljskog zakona s tim što se u stavku 3. Prijedloga obiteljskog zakona propisuje da je za upis posvojitelja kao roditelja potreban pristanak posvojenika starijega od četrnaest godina, osim ako mu odlukom suda nije ograničeno pravo na poduzimanje pravnih radnja prema članku 89. ovoga Zakona. Stavak 6. propisuje da će matičar djetetu odrediti i upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski i matični broj na temelju rješenja o posvojenju ne bi li se postigla jača zaštita tajnosti posvojenja u odnosu na posvojiteljsku obitelj, ako je to potrebno sukladno rješenju o posvojenju.

Članak 216.

Ovom se odredbom nalaže centru za socijalnu skrb da djetetu i posvojitelju pruža potrebnu pomoć i potporu i nakon što je posvojenje zasnovano, sve do djetetove punoljetnosti.

Članak 217.

Odredbe o pravu na uvid podataka o posvojenju jednake su odredbama važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 218.

Pojam skrbništva u Prijedlogu ostaje nepromijenjen u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Članak 219.

Svrha skrbništva Prijedlogom ostaje nepromijenjena u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Članak 220.

Pojam štićenika u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaje nepromijenjen. Prijedlogom se ističe nepovredivost dostojanstva štićenika i zaštita od zlostavljanja i ponižavajućeg postupanja.

Članak 221.

Prijedlogom se određuje da skrbnička zaštita mora biti primjerena, individualizirana te u skladu s dobrobiti štićenika. Dobrobit je nov, sveobuhvatan pojam unutar instituta skrbništva kojime se Prijedlogom obiteljskog zakona želi postići kvalitetnija zaštita štićenika.

Članak 222.

Prijedlogom se definira tko obavlja poslove skrbništva. Jasno se precizira da skrbnik može biti samo fizička osoba. Naime, prema važećem Obiteljskom zakonu ovakva odredba ne postoji, pa se u praksi pogrešno smatralo da centar za socijalnu skrb kao ustanova može biti skrbnik. Kako je isto nemoguće (centar može "obavljati poslove" skrbništva u smislu imenovanja skrbnika, kontrole rada skrbnika itd., ali ne i biti skrbnik), odredbom se jasnije definira tko može biti skrbnik, a tko je nadležan obavljati poslove skrbništva.

Članak 223.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje nepromijenjena.

Članak 224.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon, pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu ostaju uglavnom nepromijenjene. Točke 3. i 4. Prijedloga usklađene su s novim institutom mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi prema članku 114. Novina koja se predlaže točkom 6. ovoga članka jest da se skrbnik djetetu imenuje ne samo kada roditelji daju (formalni) pristanak na posvojenje, nego i kada izjavljuju namjeru o tome da svoje dijete "daju" na posvojenje. Naime, postoji opasnost da se roditelj/roditelji u ovoj situaciji neće brinuti na najbolji način o pravima i interesima djeteta, pa je svrha novoga rješenja kvalitetnija zaštita djeteta.

Članak 225.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon stavci 1 i 4. ostaju nepromijenjeni.

Novinu predstavljaju stavci 2. i 3. Prijedloga. Naime, stavak 2. predviđa se da će se pri imenovanju skrbnika djetetu pribaviti mišljenje i uzeti u obzir želje maloljetnoga štićenika o izboru osobe skrbnika, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štićenika. Ovakva odredba bolje štiti prava i interese maloljetnoga štićenika i u skladu je s međunarodnim dokumentima za zaštitu prava djece (Konvencija o pravima djeteta i Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava).

Novinu u Prijedlogu predstavlja i stavak 3., kojim se predviđa da se prije izražena želja roditelja (u obliku tzv. anticipirane izjave), koja mora biti sastavljena u obliku javnobilježničke isprave, a o (eventualnoj budućoj) potrebi imenovanja skrbnika njihovom

djetetu bude uzeta u obzir. Naime, ovakvo rješenje kojim se Prijedlogom Obiteljskog zakona uvode anticipirane naredbe (obvezujuće naredbe, za slučaj buduće nesposobnosti, koje se sastavljaju u vrijeme kada osoba ima sposobnost za odlučivanje) u skladu s mnogim komparativnim rješenjima (Austrija, Njemačka, SAD, Velika Britanija, gotovo sve skandinavske zemlje, Australija...).

Također, uvođenje anticipiranih naredaba (a time i poštovanje načela samoodređenja osobe) predviđa se i Preporukom Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), te Rezolucijom (1859/2012) i Preporukom (199372012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta. Ovim se institutom poštuju i zahtjevi iz Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom iz 2006. godine, Haške konvencije o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. godine, Preporuke Vijeća Europe (R 99/4) o načelima pravne zaštite nesposobnih odraslih osoba te Preporuke Vijeća Europe (Rec 2006/5) o akcijskom planu promicanja prava i punopravnoga sudjelovanja osoba s invaliditetom u društvu.

Članci 226. do 231.

Iz razloga sistematičnosti odredba koja se odnosi na dostavu odluke o skrbništvu Prijedlogom se predviđa odmah iza odredbe koja se odnosi na odluku o stavljanju pod skrbništvo i imenovanje skrbnika. Novina Nacrta jest da se predviđa dostava maloljetnomu štićeniku koji je sposoban shvatiti značenje takve odluke ako je mlađi od četrnaest godina, štićeniku starijemu od četrnaest godina uvijek, te skrbniku i osobi imenovanoj skrbnikom anticipiranom naredbom, ako ona postoji.

Odredbe članaka 227. do 231. Prijedloga obiteljskog zakona kojima se uređuju dužnosti skrbnika, odluke skrbnika za koje je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, dužnost štićenika doprinositi za svoje uzdržavanje, pravo na izražavanje mišljenja i prestanak skrbništva nad maloljetnim štićenikom u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene.

Članak 232.

Prijedlogom obiteljskog zakona precizno se određuje pojam punoljetne osobe za potrebe ovoga dijela Zakona. Pritom se pod tim pojmom smatra i maloljetnik koji je poslovnu sposobnost stekao prije punoljetnosti, nekom od za to Prijedlogom Obiteljskog zakona propisanih osnova. Naime, i takvu se osobu može lišiti poslovne sposobnosti te se na nju primjenjuju odredbe o skrbništvu za osobe lišene poslovne sposobnosti, a ne odredbe o skrbništvu za maloljetnike.

Članak 233.

Prijedlogom obiteljskog zakona definiraju se temeljna načela instituta skrbništva za odrasle osobe. U skladu s odredbama UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom iz 2006. (Republika Hrvatska je 2007. godine ratificirala Konvenciju i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom. U odnosu na Republiku Hrvatsku, stupili su na snagu 3. svibnja 2008. godine). Pri donošenju odluka i postupanju s osobama pod

skrbništvom moraju se uzeti u obzir osobnost i stavovi (sadašnji i prije iskazani) te osobe. Potrebno je osigurati zaštitu dostojanstva i dobrobiti osobe.

Novina Prijedloga jest da se izrekom (u stavku 1.) predviđa da zaštitu odrasle osobe treba osigurati drugim institutima i sredstvima predviđenim posebnim propisima (npr. Zakon o socijalnoj skrbi), ako je to moguće, prije postupka lišenja poslovne sposobnosti i određivanja skrbništva. Trebalo bi da skrbništvo bude supsidijarno, odnosno do skrbništva (kojemu je pretpostavka lišenje poslovne sposobnosti) trebalo bi doći samo ako nema drugih načina pomoći i zaštite osobe. Pritom se Prijedlogom predviđa da ograničenja prava osobe imaju biti što manja.

Prijedlogom se predviđa i potiče samostalno donošenje odluka kada god je to moguće, te pružanje podrške u donošenju odluka odraslim osobama pod skrbništvom. Novina predviđena Prijedlogom jest da je skrbnik dužan prihvatiti želje i osobne stavove štićenika, osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti. Ovakva odredba u skladu je s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i pretpostavlja aktivniju ulogu skrbnika u provođenju skrbničke zaštite.

Članak 234.

Najveća Novina u poglavlju koje se odnosi na skrbništvo za odrasle osobe predviđena Prijedlogom jest ukidanje instituta potpunoga lišenja poslovne sposobnosti (stavak 2. Prijedloga). Takav institut postoji u važećem Obiteljskom zakonu. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 12. među ostalim određuje:

"...2. Države stranke će prihvatiti da osobe s invaliditetom imaju pravnu sposobnost i poslovnu sposobnost na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života."

Zbog potrebe usklađivanja hrvatskoga skrbničkoga zakonodavstva s obvezama preuzetim Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, Prijedlogom se predviđa ukidanje potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. U ovom trenutku predlagatelj procjenjuje da nije moguće potpuno ukinuti institut lišenja poslovne sposobnosti zbog nemogućnosti sustava da osigura primjerenu pravnu zaštitu kao i sve druge oblike podrške osobama s invaliditetom (u kontekstu skrbništva služit ćemo se terminom duševne smetnje). U ovom trenutku, u Republici Hrvatskoj je oko 18.000 osoba lišeno poslovne sposobnosti, od toga više od 16.000 potpuno. Ovakvo stanje u praksi u potpunom je neskladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, a također upitna je i sudska praksa koja očito nije dovoljno vodila računa o individualizaciji i kriteriju razmjernosti u primjeni instituta lišenja poslovne sposobnosti. Novim Zakonom o registru birača lišenje poslovne sposobnosti nije više smetnja upisu u registar birača, a time i pravu na glasanje na izborima, svim osobama lišenim poslovne sposobnosti. Na ovaj način se indirektno, ali stvarno odustalo od koncepta potpunoga lišenja poslovne sposobnosti u hrvatskom pravnom sustavu.

U ovom trenutku predlagatelj je Prijedlogom predvidio najveći opseg promjena koji je moguće ostvariti. Pritom je predlagatelj vodio računa da opseg promjena ne smije biti nerealno velik jer bi u stvarnosti isto moglo dovesti do nezaštićenosti odraslih osoba kojima je

pomoć potrebna. Procjena je Predlagatelja da će se na izmjenama instituta skrbništva u smislu prilagodbe zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, zahtjevima iz presuda Europskoga suda za ljudska prava (npr. X v. Croatia, X i Y v. Croatia, Krušković v. Croatia) te shvaćanjem navedenoga Suda da lišenje poslovne sposobnosti zadire u pravo na poštovanje privatnosti iz članka 8., morati raditi i dalje.

Slijedom navedenoga, Prijedlogom se u stavku 1. predviđa dužnost suda da ocijeni o kojim se pravima (ili skupini prava) osoba nije u stanju brinuti (ili ugrožava tuđa prava). U ostalom odrasla osoba zadržava poslovnu sposobnost. Ovakav normativni zahtjev u potpunosti je moguće ostvariti jer i prema važećemu Obiteljskomu zakonu postoji mogućnost djelomičnoga lišenja poslovne sposobnosti. Problem je često nastajao u praksi, iz različitih razloga, te od strane više nadležnih tijela ili osoba (sudovi, centri za socijalnu skrb, vještaci). Prijedlogom se odustaje od mogućnosti potpunoga lišenja poslovne sposobnosti i započinje se s procesom usklađivanja s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom.

Slijedom navedenoga, sud će Prijedlogom (stavak 4.) biti dužan precizno odrediti radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati. Prijedlogom se u odnosu na važeći Obiteljski zakon detaljnije navode spomenute mjere i radnje.

Novina predviđena Prijedlogom (stavak 5.) je i ta da: "Ako je osoba koja je roditelj djeteta lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja nastupa mirovanje roditeljske skrbi sukladno članku 114. ovoga Zakona."

Odredbom se ne implicira sadržaj odluke, ali je nedvojbeno da u slučaju ispunjenja pretpostavke lišenja poslovne sposobnosti roditelja u dijelu koji se odnosi na strogo osobna stanja nastupa mirovanje roditeljske skrbi. Sve mogućnosti i posljedice za roditeljsku skrb, detaljno su obrazložene u dijelu (Obrazloženja) koji se odnosi na roditeljsku skrb.

Prijedlogom se predviđa ukidanje instituta roditeljske skrbi nakon punoljetnosti koji postoji u važećem obiteljskom zakonu. Ratio ovakvoga rješenja jest da sličan institut praktički ne postoji u komparativnim sustavima, ali je, ponajprije, u potpunom neskladu s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Naime, navedenim su se institutom odrasle osobe lišene poslovne sposobnosti praktički izjednačivale s djecom (maloljetnicima) u smislu ovlasti, dužnosti i prava roditelja iz roditeljske skrbi. Postojanje instituta roditeljske skrbi nakon punoljetnosti u neskladu je s zahtjevima Konvencije te načelima autonomije i samoodređenja. Ali, ukidanjem ovoga instituta ne poništava se, uglavnom, dobra praksa brige roditelja za svoju punoljetnu djecu lišenu poslovne sposobnosti. Ukidanjem ovoga instituta, osim usklađivanja s zahtjevima za zaštitu ljudskih prava osoba s invaliditetom, ne onemogućavaju se roditelji u nastavku brige za svoje dijete. Dapače, Prijedlogom se u čl. 247. stavak 2. i dalje određuje:

"...(2) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelja ili roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti se o svom punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti, centar za socijalnu skrb će takvom roditelju/roditeljima u pravilu dati prednost pred ostalim osobama prilikom odluke o izboru skrbnika."

Također, Prijedlogom se u članku 247. stavku 3. predviđa mogućnost imenovanja više (dvaju) skrbnika istodobno, pa će navedena odredba omogućiti da oba roditelja, ako to žele i imaju sposobnosti, budu skrbnici svom djetetu.

(3) Centar za socijalnu skrb može šticeniku imenovati i više skrbnika i pri tome odlučiti moraju li odluke donositi zajednički ili svaki za posebno određene radnje ili postupke."

Moguća zamjerka koja se odnosi na činjenicu da će roditelji formalno biti imenovani skrbnicima, a ne kao što je važećim Obiteljskim zakonom moguće, da imaju "roditeljsku skrb nakon punoljetnosti" uglavnom je terminološke naravi. Ovakva izmjena zakonodavstva nužna je za usklađivanje s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i zahtjevima zaštite ljudskih prava osoba s invaliditetom.

Članak 235.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba se neznatno mijenja na način da svatko može obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja pravne zaštite. Izbjegava se izričaj "svatko je dužan..." iz važećeg Obiteljskog zakona jer je takva odredba predstavljala tzv. *lex imperfecta*, odnosno nije postojala sankcija za kršenje odredbe.

Odredbom iz stavka 2. određuje se dužnost zdravstvenih ustanova da na zahtjev centra za socijalnu skrb dostave podatke o zdravstvenom stanju osobe koji mogu utjecati na potrebu skrbničke zaštite. Međutim, stavkom 3. propisano je ograničenje u smislu da osoba na koju se ti podaci odnose mora dati pristanak za uvid, što je u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka.

Članak 236.

Ovlasti centra za socijalnu skrb u postupku lišenja poslovne sposobnosti Prijedlogom su precizirane, na način da se nastoji izbjeći sukob interesa kakav postoji u važećem Obiteljskom zakonu, prema kojemu je centar za socijalnu skrb u pravilu istodobno pokretao postupak lišenja poslovne sposobnosti i imenovao skrbnika za poseban slučaj koji bi imao štiti prava i interese osobe o kojoj se postupak vodi. Također, ako je neka druga ovlaštena osoba pokrenula postupak lišenja, Prijedlogom se predviđa da ista ne može biti imenovana skrbnikom za poseban slučaj zbog zaprječivanja mogućega sukoba interesa.

Novina Prijedloga jest da se predviđa da osoba sama može imenovati punomoćnika. Moguće je da osoba anticipiranom naredbom imenuje osobu skrbnika koja u postupku lišenja poslovne sposobnosti ima ulogu posebnoga skrbnika, o čemu centar za socijalnu skrb donosi rješenje. Opravdanje uvođenja anticipiranih naredbi nalazimo u već spomenutim komparativnim rješenjima, Preporuci Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), Rezoluciji (1859/2012) i Preporuci (1993/2012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta.

Članak 237.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje nepromijenjena.

Članak 238.

U odnosu na sličnu postojeću odredbu važećeg Obiteljskog zakona, Prijedlogom se predviđa dužnost skrbnika pribaviti mišljenje o stanju zdravlja štićenika od štićenikova obiteljskog doktora medicine zasnovana na mišljenju doktora medicine specijalista. Rok se smanjuje s važeće tri godine na Prijedlogom predloženu jednu godinu. Ovakvom odredbom pojačava se zaštita osobnih interesa štićenika.

Članak 239.

U odnosu na važeću odredbu Obiteljskog zakona predložena odredba iz Prijedloga uglavnom ostaje nepromijenjena, uz nužnu napomenu da se institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti ukida.

Članak 240.

U odnosu na odredbu važećeg Obiteljskog zakona smisao i sadržaj odredbe iz čl. 240. Prijedloga uglavnom ostaje nepromijenjen. Novost je dužnost imenovanja posebnoga skrbnika u slučaju razvoda braka roditelja koji je pokrenut tužbom i u slučaju donošenja odluke koja nadomješta pristanak na posvojenje.

Daljnja novost je da poseban skrbnik mora biti osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u ustanovi za zastupanje djece i osoba s invaliditetom. Ustanovu za zastupanje djece utemeljuje Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležna za poslove socijalne skrbi.

Poseban skrbnik dužan je odmah se odazvati pozivu da sudjeluje u postupku kao zastupnik djeteta te zastupati interese djeteta u postupku za koji je imenovan, obavijestiti dijete o predmetu spora, tijeku i ishodu na način koji je primjeren djetetovoj dobi, govoriti s roditeljem ili drugim osobama koje su djetetu bliske ako to smatra potrebnim ili ga na to obveže sud.

Ovakvo rješenje u skladu je sa zahtjevima iz Konvencije o ostvarivanju prava djeteta (1996) i Smjernicama Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenomu djeci (2011), a ovakvim se rješenjem osigurava najveći stupanj zaštite prava djece.

Članak 241.

Odredba iz čl. 241. Prijedloga sadržajno uglavnom ostaje nepromijenjena u odnosu na važeći Obiteljski zakon. Novina predviđena Prijedlogom jest da se osobama iz stavka 1. točke 2. (osobe kojima nije poznato boravište ili nije dostupna) poseban skrbnik imenuje samo u slučaju kada se odlučuje u stvarima prema odredbama Obiteljskog zakona. Ovakvim rješenjem Prijedloga predviđa se ukidanje imenovanja posebnih skrbnika za osobe i postupke

koji nisu iz područja ubiteljskog prava te se navedenim rješenjem očekuju znatne uštede iz sredstava proračuna namijenjenih socijalnoj skrbi.

Daljnja novina odnosi se na posebnoga skrbnika koji će biti osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u ustanovi za zastupanje djece i osoba s invaliditetom, imenovani punomoćnik odnosno osoba određena javnobilježničkim aktom na temelju anticipirane naredbe, ako ista postoji. Na dužnosti posebnoga skrbnika štíćenika ili druge osobe iz ovoga članka na odgovarajući način primjenjuju se odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti posebnoga skrbnika za dijete u postupku u kojem je imenovan. Ovakvo rješenje osigurava najveći stupanj zaštite prava osoba u postupku.

Članak 242.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena.

Članak 243.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon Prijedlogom se odredba precizira na način da se ovlasti i dužnosti posebnoga skrbnika u pravilu ograničavaju samo ..."na zastupanje u postupku lišenja poslovne sposobnosti i poduzimanje hitnih mjera nužnih za osiguranje štíćenikove imovine ili zaštitu zdravlja" (stavak 2.).

Članak 244.

Novina predviđena Prijedlogom jest da se osobama kojima nije poznato boravište ili koje nisu dostupne poseban skrbnik imenuje samo u slučaju kada se odlučuje u stvarima prema odredbama Obiteljskog zakona. Ovakvim rješenjem Prijedloga predviđa se ukidanje imenovanja posebnih skrbnika za osobe i postupke koji nisu iz područja Obiteljskog prava te se navedenim rješenjem očekuju znatne uštede iz sredstava proračuna namijenjenih socijalnoj skrbi.

Članak 245.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena, uz iznimku da se Prijedlogom izrijekom predviđa da prijedlog iz stavka 1. može podnijeti i sam štíćenik.

Članak 246.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje nepromijenjena.

Članak 247.

Prijedlogom se predviđa da izbor osobe skrbnika, uz jednake pretpostavke kao i prema važećemu Obiteljskomu zakonu, ima i jednu dodatnu, a ta je da to mora biti za dobrobit štíćenika.

Prijedlogom se proširuju mogućnosti prigodom imenovanja skrbnika, pa je tako moguće štíćeniku istodobno imenovati više skrbnika, pri čemu je centar za socijalnu skrb dužan odrediti sadržaj i granice njihovih ovlasti kao i način djelovanja. Također, Prijedlogom se

uvodi novina u smislu mogućnosti imenovanja zamjenika skrbniku. Sve navedene odredbe bolje štite prava štíćenika. Moguće je, npr., da jedan skrbnik bude imenovan za odluke o imovinskim stvarima, a drugi za odluke o osobnim stanjima. Uvođenjem zamjenika osigurava se neprekidnost rada, bez zastoja u slučaju privremene nesposobnosti, bolovanja djelatnika centara za socijalnu skrb ili sl.

Novina Prijedloga jest i imenovanje punomoćnika ili skrbnika u anticipiranoj punomoći od strane same osobe (budućega štíćenika) u vrijeme kada je osoba imala poslovnu sposobnost.

Opravdanje uvođenja anticipiranih naredaba nalazimo u već spomenutim komparativnim rješenjima, Preporuci Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), Rezoluciji (1859/2012) i Preporuci (199372012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta.

Želja je predlagatelja u kasnijoj fazi izmjena skrbničkoga zakonodavstva ograničiti broj štíćenika po skrbniku, uvesti specijalizirane skrbničke agencije, sudove i dr. U ovom trenutku sustav nije pripremljen (zakonodavno, materijalno, vremenski, organizacijski) za osnivanje i rad novih tijela (agencija, skrbničkih sudova ili sl.) i ne raspolaže materijalnim sredstvima za trenutno zapošljivanje tolikoga broja stručnih djelatnika centara za socijalnu skrb kojima bi broj štíćenika po skrbniku bio ograničio na optimalan broj.

Procjena je predlagatelja da će uvođenjem mogućnosti imenovanja skrbnika od strane same odrasle osobe (eventualnoga štíćenika) narasti broj tako imenovanih skrbnika (anticipiranim naredbama) te da bi i to bio način smanjenja angažmana tzv. neposrednih skrbnika u praksi.

Članak 248.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena, uz iznimku da se Prijedlogom izrijekom predviđa proširenje zapreka i na činjenicu sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Članak 249.

Odredba Prijedloga u odnosu na važeći Obiteljski zakon preciznije određuje dužnosti centra, pri čemu se Prijedlogom predviđa i dužnost centra za socijalnu skrb da s dužnostima, ovlastima i pravima iz skrbništva upozna i štíćenika i skrbnika.

Članak 250.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena. Stavkom 2. propisuje se da je prigodom određivanja dužnosti i prava skrbnika centar za socijalnu skrb dužan voditi računa o opsegu i sadržaju lišenja poslovne sposobnosti punoljetnoga štíćenika te, u skladu s tim, primjenjivati odgovarajuće odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti skrbnika. Ovom odredbom uzima se u obzir da je napušten institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti.

Članak 251.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena.

Članak 252.

Odredbe o dužnostima skrbnika uglavnom ostaju nepromijenjene u odnosu na važeći Obiteljski zakon. Stavak 1. propisuje da je skrbnik dužan poduzimati mjere da se štíćenik osposobi za samostalan život i rad, savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama te dobrobiti štíćenika. Skrbnik za punoljetne štíćenike ostvaruje skrb u skladu s odlukom o lišenju poslovne sposobnosti odnosno odlukom o imenovanju skrbnikom.

Novina predviđena Prijedlogom u stavku 2. jest da se mišljenje, želje i osjećaji štíćenika moraju uvažiti, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štíćenika. Ovom odredbom pojačava se autonomija u odlučivanju samoga štíćenika. Tome doprinosi i odredba iz stavka 3. Prijedloga, prema kojoj se poduzete mjere ili odluka o odbijanju istih uz obrazloženje moraju unijeti u izvješće o radu skrbnika. Idenična argumentacija vrijedi i za prijedlog iz stavka 5. Prijedloga.

Članci 253. do 256

Prijedlogom se uvodi novina u staccima 2. i 3., kojima se predviđa da ako štíćenik ima nepokretnu imovinu, centar za socijalnu skrb procijenit će njenu vrijednost ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela. Također propisano je da ako to centar za socijalnu skrb smatra potrebnim, procijenit će vrijednost pokretne imovine ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela. Navedene odredbe doprinose zaštiti imovinskih prava štíćenika.

Odredbe od članka 254. do članka 256. Prijedloga obiteljskog zakona, kojima se uređuje osiguranje imovine štíćenika prije donošenja odluke o skrbništvu, mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika te izdatci za životne potrebe štíćenika u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene.

Članak 257.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba se u Prijedlogu dopunjuje novim stavkom 2. Radi sustavnosti zakonskoga teksta, iz Prijedloga se na ovom mjestu izostavlja odredba o upravljanju imovinom.

Članak 258.

Prijedlogom se sustavno uređuju različite vrste odluka (odluke koje donosi štíćenik sam, odluke za koje je centrima za socijalnu skrb potrebno prethodno odobrenje te odluke koje donosi sud). Prijedlogom se izrijekom određuje da izjave o strogo osobnim stanjima može dati samo štíćenik osobno, a primjerice se navode neke od njih te izuzimaju one koje donosi sud.

Članak 259.

Prijedlogom se na sustavan način u odnosu na važeći Obiteljski zakon određuje sadržaj i način poduzimanja važnijih mjera glede osobe, osobnoga stanja, zdravlja ili imovine. Posebice se u odnosu na norme važećeg Obiteljskog zakona detaljnije navode slučajevi koji se smatraju važnijim mjerama glede osobe i zdravlja štićenika.

Članak 260.

Prijedlogom se uvodi sudska kontrola donošenja pojedinih iznimno važnih odluka glede zdravlja štićenika. Naime, osim navedene materijalne odredbe propisuje se i poseban sudski postupak kao jamstvo zaštite ljudskih prava štićenika. Predviđena je nadležnost županijskoga suda te Vrhovnoga suda po žalbi, a oba odlučuju u vijećima.

Prema važećem Obiteljskomu zakonu (i drugim tzv. medicinskim propisima) odluke u navedenim situacijama za osobe pod skrbništvom donosio je skrbnik, uz pretpostavku da se radi o osobito važnim odlukama, uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb. Kako navedeno nije bilo izrijeком određeno zakonom, postojala je mogućnost da ovakve iznimno osjetljive odluke donese i sam skrbnik. To je u praksi mogla biti osoba s kojom je štićenik u sukobu interesa ili koja ima osobine koje je čine neprikladnom za osobu skrbnika u konkretnom slučaju (npr. član obitelji imenovan skrbnikom za poseban slučaj, imenovan iz razloga žurnosti, a da za sukob interesa centar niti ne zna) ili tzv. neposredan skrbnik (djelatnik centra za socijalnu skrb koji štićenika vidi npr. jednom godišnje). U praksi je također iz činjenice nepostojanja izričite odredbe u Obiteljskom zakonu postojala i veća mogućnost eventualnih zloupotreba u praksi.

Navedena odredba znači jaku razinu pravne zaštite, od sudova najvišega stupnja, u iznimno važnim pitanjima koje se tiču zdravlja pa i života štićenika. Prema važećim propisima odluku za štićenika u navedenim situacijama mogla je praktično donijeti samo jedna osoba, uz pretpostavljeno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Članak 261.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje uglavnom nepromijenjena. Prijedlogom se predviđa novina iz stavka 4. kojom se osigurava zaštita od rasprodaje štićenikove imovine u cijelosti.

Članak 262.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje uglavnom nepromijenjena. Novina je dužnost skrbnika da dostavlja primjerak izvješća o radu i stanju štićenikove imovine štićeniku koji je navršio četrnaest godina.

Članak 263.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba ostaje uglavnom nepromijenjena, uz novinu Prijedloga u smislu stavka 2.

Članci 264. do 269.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredbe iz članaka 264. do 269. uglavnom ostaju nepromijenjene.

Članci 270. do 277.

Uređuju mjesnu nadležnost, mjesnu nadležnost za dijete smješteno izvan obitelji, promjenu mjesne nadležnosti, pokretanje postupka skrbništva i imenovanje skrbnika, mjere za zaštitu interesa osobe u postupku stavljanja pod skrbništvo, mjesnu nadležnost u vezi s nekretninama, dužnost suradnje tijela i osoba u poslovima skrbništva, dužnost centra za socijalnu skrb na praćenje prilika u kojima šticećenik živi u odnosu na važeći Obiteljski zakon, ostaju nepromijenjene.

Članak 278.

U odnosu na važeći obiteljski zakon Prijedlogom se predviđa da bi pravo na žalbu na odluke o imenovanju ili razrješenju skrbnika kao i o drugim odlukama o njihovim pravima i dobrobiti imao maloljetni šticećenik stariji od 14 godina (važeći zakon predviđa dobnu granicu od 15 godina). Ovakvo rješenje u skladu je s odredbama Prijedloga o poslovnoj sposobnosti djece. Također, pravo na žalbu Ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi ima svaka osoba lišena poslovne sposobnosti (rješenje važećeg Obiteljskog zakona govori samo o osobama potpuno lišenim poslovne sposobnosti). Ovakva odredba Prijedloga u skladu je s prijedlogom o ukidanju potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. Novina predviđena Prijedlogom jest i mogućnost da osoba imenovana skrbnikom na temelju anticipirane naredbe bude ovlaštenik na žalbu. Sve navedene odredbe Prijedloga doprinose boljoj zaštiti (ljudskih) prava osoba pod skrbništvom.

Članak 279.

Pravo na pritužbu iz stavka 1. Prijedlogom se proširuje i na udruge koje se bave zaštitom i promicanjem prava osoba s invaliditetom, pružateljci usluga u sustavu socijalne skrbi, pravobranitelji. Ovakvom odredbom bolje se štite prava šticećenika. Prijedlogom se u stavku 2. nameće dužnost centru za socijalnu skrb da o poduzetim mjerama i osnovanosti pritužbe izvješćuje osobe iz stavka 1. ovoga članka te ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, čime se osigurava kvalitetnija zaštita prava šticećenika.

Članak 280.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon odredba uglavnom ostaje nepromijenjena. Prijedlogom se predviđa samo novi očevidnik koji se odnosi na sastavljene anticipirane naredbe i dane punomoći.

Članci 281. i 282.

Uređuje se dužnost i pravo na uzdržavanja i načelo razmjernosti u odnosu na važeći Obiteljski zakon, ostaju nepromijenjene.

Članak 283.

Ovom se odredbom na jednom mjestu sustavno uređuje redosljed osoba s pravom na uzdržavanje, kako je to s više odredaba na različitim mjestima uređeno važećim Obiteljskim zakonom, pri čemu se izričito određuje da uzdržavanje djece ima prednost pred uzdržavanjem ostalih članova obitelji te da bračni i izvanbračni drugovi uzdržavanje ostvaruju najprije međusobno, a potom od ostalih srodnika. Ujedno se propisuje da baka i djed ostvaruju pravo na uzdržavanje najprije od svoje djece, a tek onda od svoje unučadi.

Članci 284. do 287.

Odredbe od Prijedloga obiteljskog zakona, kojima se uređuje uzdržavanje od strane više obveznika, promijenjene okolnosti u vezi s obvezom uzdržavanja, zabrana odricanja i pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje u odnosu na važeći Obiteljski zakon, ostaju nepromijenjene. U članku 287. stavku 3. unesena je nova odredba, prema kojoj je onaj roditelj koji je plaćao uzdržavanje u većem iznosu od onoga na koji je bio dužan zato što drugi roditelj nije plaćao uzdržavanje za dijete ovlašten tražiti naknadu toga isplaćenoga iznosa.

Članak 288.

Odredbe ovoga članka o uzdržavanju maloljetnoga djeteta sadržane su i u važećem Obiteljskom zakonu u nekoliko odredaba na različitim mjestima. Ovom odredbom ostaju sadržajno nepromijenjene u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Članak 289.

Odredba o uzdržavanju maloljetnoga djeteta za prošlo vrijeme ostaje nepromijenjena u odnosu na važeći Obiteljski zakon, s tim što se u stavku 2. ovoga članka visina obveze uzdržavanja koja nije određena sudskom odlukom ili sporazumom vezuje za iznos koji se može odrediti prema članku 314. ovoga Zakona. O visini uzdržavanja za maloljetno dijete roditelj obveznik bi trebalo da ima informaciju već prigodom nastanka te obveze odnosno od dana kada roditelj i dijete više ne stanuju zajedno, a na temelju tablice koja će se svake godine objavljivati prema članku 314. stavak 5. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 290.

Ova odredba u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaje nepromijenjena, osim što se zakonski određuje gornja dobna granica zdrava punoljetnoga djeteta koje se redovito školuje u odnosu na njegovo pravo na uzdržavanje, a to je navršena dvadeset i šesta godina života.

Članci 291. do 293.

Ovom se odredbom dodaje dužnost punoljetnoga djeteta koje prima uzdržavanje radi školovanja obavijestiti roditelje o redovnom ispunjavanju obveza najkasnije do 01. studenoga za svaku akademsku godinu. Uređuje se uzdržavanje roditelja te maćehe i očuha u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene.

Članak 294.

Ovom se odredbom punoljetno unuče obvezuje uzdržavati baku odnosno djeda ako baka odnosno djed nisu sposobni za rad, a nemaju dosta sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su oni unuče uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme. Kako je temelj instituta uzdržavanja načelo solidarnosti, predlaže se uvesti recipročnu obvezu punoljetnoga unučeta da uzdržava baku i djeda ako oni to sami nisu u mogućnosti i ako su oni njega uzdržavali kada je to bilo potrebno.

Članak 295.

Ovom se odredbom predlaže uvođenje dodatnih kriterija prigodom određivanja uzdržavanja za bračne drugove po uzoru na načelo 2:4, Načela europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp - Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Prema ovoj odredbi, kada sud određuje uzdržavanje za bivšega bračnog druga posebno treba uzeti u obzir:

- ostvarivanje skrbi o djeci,
- podjelu obiteljskih obveza za trajanja braka, i
- životni standard bračnih drugova za trajanja braka.

Članci 296. do 301.

Stavak 1. propisuje da se uzdržavanje za bračne drugove određuje u redovitim mjesečnim obrocima i unaprijed. Stavak 2. propisuje da sud može na zahtjev jednoga ili obaju bračnih drugova odrediti jednokratnu isplatu iznosa za uzdržavanje uzimajući u obzir okolnosti slučaja. Ovom se odredbom uvodi mogućnost isplate jednokratnoga iznosa za uzdržavanje bračnih drugova, što se procjenjuje s obzirom na okolnosti slučaja po uzoru na načelo 2:5 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Uređuje se podnošenje zahtjeva za uzdržavanje, trajanje uzdržavanja, okolnost očite nepravde na obvezu uzdržavanja, prestanak uzdržavanja te pravo na povrat isplaćenoga uzdržavanja bračnog druga ostaju uglavnom nepromijenjene u odnosu na važeći Obiteljski zakon. Uzdržavanje bračnih drugova se u pravilu određuje na određeno vrijeme u trajanju do godine dana s mogućnošću produljenja obveze, a u opravdanim slučajevima se uzdržavanje može odrediti na neodređeno vrijeme.

Novina u vezi s trajanjem uzdržavanja sadržana je u odredbi članka 298. stavak 3. Prijedloga obiteljskog zakona, prema kojoj sud samo iznimno može odrediti obvezu uzdržavanja bračnog druga na neodređeno vrijeme ako za to postoje opravdane okolnosti, poput duljega trajanja braka, broja zajedničke djece i skrbi o djeci za vrijeme trajanja braka, raspodjele obiteljskih obveza na način da se jedan bračni drug više posvetio obvezama u obitelji i podršci

u profesionalnom napredovanju drugoga bračnog druga, što mu je omogućivalo napredovanje i bolju poziciju na tržištu rada, i slično.

Uzor ovoj odredbi je načelo 2:8 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Članak 302.

Stavak 1. propisuje da bračni drugovi mogu sklopiti sporazum o uzdržavanju u slučaju razvoda braka. Stavak 2. propisuje da sporazum o uzdržavanju bračnih drugova može sadržati sporazum o visini uzdržavanja, načinu ispunjavanja obveze te trajanje i prestanak obveze plaćanja uzdržavanja. Stavak 3. propisuje da sporazum o uzdržavanju bračnih drugova mora biti u pisanom obliku i da mora biti odobren u sudskom postupku.

Ovom se odredbom uvodi mogućnost sporazumijevanja bračnih drugova o uzdržavanju nakon prestanka braka, pri čemu se određuje sadržaj sporazuma kao i pisana forma te odobrenje od strane suda prema načelu 2:10 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Članci 303. do 305.

Uređuje se podnošenje zahtjeva za uzdržavanje izvanbračnog druga, primjena odredaba o načinu, trajanju, prestanku i odbijanju zahtjeva za uzdržavanje bračnih drugova i na izvanbračne drugove te uzdržavanje majke izvanbračnog djeteta u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene. Jedina novina sadržana je u odredbi članka 305. stavka 3. Prijedloga obiteljskog zakona, prema kojoj tražbina za uzdržavanje majke izvanbračnog djeteta prema ocu djeteta zastarijeva za vrijeme od jedne godine od dana nastanka obveze.

Članci 306. i 307.

Uređuje se opća odredba o određivanju uzdržavanja za buduće vrijeme i opće pravilo utvrđivanja visine iznosa za uzdržavanje u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene.

Članak 308.

Stavak 1. propisuje da se uzdržavanje za dijete može tražiti u izvanparničnom pojednostavljenom postupku za određivanje uzdržavanja koji je uređen odredbama od članaka 474. do 477., a u skladu s tablicama za uzdržavanje iz članka 314. stavka 5. Prijedloga obiteljskog Zakona. Stavak 2. propisuje da u slučaju spora o potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja odluku donosi sud prema pravilima parničnoga postupka koja su propisana od članaka 423. do 432. ovoga Zakona.

Na ovaj se način u pravni sustav uvodi mogućnost da se o uzdržavanju djeteta može odlučivati u dvije vrste sudskih postupaka:

1. izvanparničnom postupku kada su potrebe djeteta i mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja nesporni pa se mogu odrediti u paušalnom iznosu prema javno dostupnim tablicama za uzdržavanje koje će svake godine objavljivati ministar nadležan za poslove socijalne skrbi, i

2. u parničnom sudskom postupku kada postoji spor u vezi s potrebama djeteta (npr. dijete ima trajne zdravstvene poteškoće) ili mogućnostima roditelja obveznika uzdržavanja (npr. roditelj prikriva stvarne prihode i zaradu).

Članak 309.

Ova je odredba nepromijenjena u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Članak 310.

Odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka su nepromijenjene u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Dodaje se novi stavak 3., prema kojemu roditelji koji su se na temelju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sporazumjeli da će provoditi podjednako vrijeme s djetetom, pa, u vezi s time, da se oba roditelja podjednako svakodnevno skrbe o djetetu, mogu novčano uzdržavanje za dijete urediti sporazumno u skladu s obiteljskim okolnostima odstupajući od iznosa prema tablici za uzdržavanje.

Ovo će biti iznimni slučajevi u kojima se roditelji mogu sporazumjeti da uzdržavanje bude određeno u skladu s njihovim obiteljskim prilikama, a ne u skladu s tablicama o uzdržavanju, što je sud dužan u svakom pojedinačnom slučaju ispitati. Naime, ako bi sporazum o uzdržavanju očito bio na štetu djeteta (npr. ako su imovinske prilike roditelja u očitom nerazmjeru ili se posumnja da je cilj podjednake raspodjele vremena s djetetom isključivo smanjenje uzdržavanja, a ne interes i dobrobit djeteta), sud će odbiti prijedlog za odobrenje takvoga sporazuma o uzdržavanju odnosno plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 311.

Stavak 1. propisuje da se ukupne materijalne potrebe djeteta koje se utvrđuju u parničnom postupku odnose se na troškove stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja i skrbi o djetetovu zdravlju. Stavak 2. propisuje da se ukupne materijalne potrebe djeteta koje se utvrđuju u parničnom postupku određuju prema životnomu standardu roditelja koji ima obvezu plaćanja uzdržavanja na temelju prava djeteta da prati standard svojega roditelja.

Članak 312.

Ova odredba odnosi se na dijete koje ima potrebu za pojačanom skrbi zbog zdravstvenoga stanja. Dijete koje će u pravilu biti dijete s trajnim posebnim potrebama može imati povećane materijalne potrebe ako mu je potrebna stalna pojačana skrb povezana sa zdravstvenim

stanjem. Ova se okolnost mora uzeti u obzir prigodom određivanja uzdržavanja u parničnom sudskom postupku, pri čemu se o povećanim materijalnim potrebama djeteta roditelji mogu dogovoriti sporazumom (planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi).

Povećane materijalne potrebe mogu se odnositi i na zdravo dijete koje je, npr., iznimno nadareno u sportu, glazbi ili slično, međutim potrebe ovoga djeteta se utvrđuju se kao redovite ukupne materijalne potrebe djeteta u skladu s mogućnostima roditelja u parničnom postupku prema članku 311. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 313.

Stavak 1. propisuje da se ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja u parničnom postupku utvrđuju prema prihodima i imovinskomu stanju roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje u vrijeme za koje se uzdržavanje traži. Stavak 2. propisuje da je roditelj koji ima obvezu plaćati uzdržavanje za dijete dužan prikazati ukupne neto prihode u koje ulaze sva stalna i privremena novčana primanja, a ako to sud s obzirom na okolnosti slučaja zahtijeva, dužan je dati prokazni popis imovine uz odgovarajuću primjenu odredaba Ovršnoga zakona.

Stavak 3. preuzeta je odredba važećeg Obiteljskog zakona, prema kojoj je sud ovlašten po službenoj dužnosti određenih tijela te osoba tražiti podatke relevantne za određivanje uzdržavanja uz odgovarajuću primjenu Ovršnoga zakona.

Stavak 4. propisuje da je sud koji utvrđuje mogućnosti roditelja za uzdržavanje dužan uz prihode i imovinske prilike iz stavka 2. ovoga članka uzeti u obzir i sve druge mogućnosti stjecanja zarade u skladu s dobi, obrazovanjem i radnom sposobnošću roditelja.

Stavak 5. propisuje da se novčane obveze roditelja obveznika uzdržavanja uzimaju u obzir samo u iznimnim slučajevima ako traju dulje vrijeme i ako su nužne za zadovoljenje osnovnih životnih potreba (npr. dugoročni kredit za kupnju nekretnine u kojoj dijete stanuje - obiteljskog doma).

Članak 314.

Stavci 1. i 2. ostaju nepromijenjeni u odnosu na važeći Obiteljski zakon.

Stavci 3. i 4. također ostaju nepromijenjeni u odnosu na važeći Obiteljski zakon, s tom razlikom što se u Prijedlogu Obiteljskog zakona zakonske osnove za određivanje iznosa za uzdržavanje nižega od zakonskoga minimuma (ne manje od jedne polovice) navode na jednom mjestu:

- ako je obveznik uzdržavanja dužan uzdržavati više djece, ili
- ako dijete svom uzdržavanju doprinosi vlastitim prihodima.

Jednako tako se i zakonske osnove za određivanje iznosa većega od zakonskoga minimuma navode na jednom mjestu:

- ako je to u skladu s povećanim mogućnostima roditelja koji ne stanuje s djetetom, ili
- ako dijete ima povećane materijalne potrebe povezane sa zdravstvenim stanjem.

Stavak 5. propisuje da će ministar nadležan za poslove pravosuđa objaviti jednom godišnje, a

najkasnije do 1. travnja tekuće godine, tablice o prosječnim potrebama djeteta u skladu s dobi djeteta, prihodima roditelja obveznika uzdržavanja prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici Hrvatskoj. Najniži iznosi za uzdržavanje prema tablicama su zakonski minimumi.

Članak 315.

Stavak 1. propisuje da u slučajevima u kojima roditelj koji ne stanuje s djetetom ima prihode veće od prihoda iz najvišega platnoga razreda prema tablicama za uzdržavanje sud može zbog posebno opravdanih okolnosti odrediti iznos za uzdržavanje viši od najvišega iznosa predviđena tablicama, vodeći računa o tome da uzdržavanje djeteta ne smije povećati životni standard drugoga roditelja. Stavak 2. propisuje da u slučajevima u kojima roditelji koji su razvedeni i dalje žive zajedno s djetetom sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, donijeti odluku prema kojoj se roditelji zajednički svakodnevno skrbe o djetetu, a materijalne potrebe djeteta zadovoljavaju u skladu s prihodima svakog od njih, sve dok se okolnosti ne promijene.

Članak 316.

Stavak 1. propisuje da su oba roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za maloljetno dijete ako dijete ne stanuje s njima i ako se niti jedno od njih svakodnevno ne skrbi o djetetu. Stavak 2. propisuje da su oba roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za punoljetno dijete, s tim što se roditelju s kojim dijete stanuje u iznos uzdržavanja uračunavaju troškovi stanovanja.

Članak 317.

Stavak 1. propisuje da odluku o uzdržavanju sud donosi u parničnom postupku nakon što je utvrdio ukupne materijalne potrebe djeteta i ukupne imovinske mogućnosti roditelja, pri čemu tablice o prosječnim potrebama djeteta iz članka 314. ovoga Zakona služe kao orijentacijski kriterij. Stavak 2. propisuje da će odluku o uzdržavanju djeteta sud dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Članci 318. i 319.

Uređuje se dužnost centra za socijalnu skrb da vodi očevidnik obveznika uzdržavanja maloljetne djece i kojima se propisuje sadržaj obavijest te upozorenje centra za socijalnu skrb u vezi s uzdržavanjem maloljetnoga djeteta u odnosu na važeći Obiteljski zakon ostaju nepromijenjene. Institut "privremenog uzdržavanja" iz važećeg Obiteljskog zakona se Prijedlogom obiteljskog zakona briše, te se sustavno uređuje posebnim zakonskim propisom o privremenom uzdržavanju djece, koji bi trebao stupiti na snagu istodobno s Obiteljskim zakonom.

Članak 320.

Stavak 1. određuje obvezno savjetovanje kao postupak koji je u određenim Zakonom propisanim slučajevima obavezan, a to su:

- obvezno savjetovanje prije razvoda braka, i

- obvezno savjetovanje prije pokretanja ostalih obiteljskih postupaka u vezi s osobnim pravima djeteta (npr. u vezi s prekidom izvanbračne zajednice).

Stavak 2. određuje obiteljsku medijaciju kao postupak u kojemu članovi obitelji sudjeluju dobrovoljno.

Članak 321.

Stavak 1. određuje obvezno savjetovanje kao jedan oblik pomoći države posredstvom stručnih radnika centra za socijalnu skrb da se članove obitelji informiraju o prednosti sporazumnoga odlučivanja o obiteljskim odnosima, vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete, a po potrebi i pružanja pomoći pri postizanju sporazuma kada ne postoji spor među članovima obitelji. Daljnji sadržaj obveznoga savjetovanja jest informiranje članova obitelji o mogućim načinima rješavanja obiteljskih sporova, tj. o postupku obiteljske medijacije, kao i o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma te o neodzivanju nalogu za sudjelovanje u prvom sastanku obiteljske medijacije prije razvoda braka, odnosno o pravnim posljedicama rješavanja obiteljskih sporova u vezi s djecom u sudskom postupku.

Stavak 2. propisuje nadležnost stručnoga tima centra za socijalnu skrb prema djetetovu prebivalištu odnosno boravištu ili prema zadnjemu zajedničkomu prebivalištu odnosno boravištu bračnih ili izvanbračnih drugova za provođenje obveznoga savjetovanja. Stavak 3. propisuje da se obvezno savjetovanje ne provodi prije pokretanja postupka ovrhe i postupka za izricanje privremenih mjera u vezi s djetetom. Stavak 4. propisuje da u postupku obveznoga savjetovanja sudjeluju članovi obitelji osobno i bez punomoćnika.

Članak 322.

Ova odredba propisuje da se obvezno savjetovanje provodi: a) prije razvoda braka u kojem postoje zajednička maloljetna djeca i b) prije pokretanja ostalih obiteljskih sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom koji se pokreću kada postoji spor među članovima obitelji. Novina je ovoga Prijedloga da za razliku od važećeg Obiteljskog zakona, ne postoji obveza bračnih drugova koji nemaju maloljetne djece, a žele se razvesti tužbom, na sudjelovanje u postupku obveznoga savjetovanja (prema važećemu Obiteljskomu zakonu posredovanja).

Članak 323.

Stavak 1. propisuje da se postupak obveznoga savjetovanja pokreće na zahtjev stranke u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik. Stavak 2. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan u roku od četrnaest dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznoga savjetovanja održati zajednički sastanak sa strankama. Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb može zakazati i provesti odvojene razgovore sa strankama ako procijeni da u okolnostima konkretnoga slučaja zajednički sastanak ne bi bio svrhovit, kao i ako to stranke iz opravdanih razloga zahtijevaju (npr. u slučaju navoda o obiteljskom nasilju).

Članak 324.

Stavak 1. propisuje sadržaj izvješća o provedenu obveznom savjetovanju koje mora sadržati sljedeće podatke:

1. tko je sudjelovao u postupku,
2. spremnost na sporazumno rješavanje spora za svaku stranku,
3. spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji za svaku stranku ili nalog za pristupanje k prvom sastanku,
4. tko misli pokrenuti sudski postupak,
5. jesu li bračni drugovi upoznati s pravnim posljedicama nepostizanja sporazumnoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona, i
6. tvrdnje o obiteljskom nasilju, ako se navode.

Stavak 2. propisuje da se izvješće o obveznom savjetovanju dostavlja strankama po pravilima o osobnoj dostavi u roku od šezdeset dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznoga savjetovanja i da vrijedi šest mjeseci od dana kada je provedeno obvezno savjetovanje.

Članak 325.

Ova odredba u stavku 1. propisuje obveze centra za socijalnu skrb u postupku obveznoga savjetovanja prije razvoda braka:

1. informiranje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na njih i djecu,
2. informiranje bračnih drugova na bračno savjetovanje,
3. upućivanje bračnih drugova na to da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
4. upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju,
5. upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o obvezi odaziva prvomu sastanku obiteljske medijacije ako nema sporazuma, te
6. upoznavanje bračnih drugova sa sudskim postupkom razvoda braka bez plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona.

U stavku 2. propisuje se sadržaj obveznoga savjetovanja u okolnostima obiteljskog nasilja i potrebe izricanja mjera za zaštitu djeteta. U takvim slučajevima i ovisno o okolnostima slučaja sadržaj obveznoga savjetovanja ne odnosi se na informiranje bračnih drugova na bračno savjetovanje, upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije te na informiranje bračnih drugova o obvezi odaziva prvomu sastanku obiteljske medijacije.

Važnost obveznog savjetovanja je u tome što ono ima elemente edukacije kako u području prava, tako i u području psihologije. Istraživanja u području psihologije pokazuju da intervencije koje usporavaju ili preusmjeravaju misli koje potiču osjećaj neprijateljstva mogu ovaj osjećaj držati pod kontrolom ako su poduzete u stadiju pogoršanja partnerskih odnosa koji stoje u rasponu od početnoga do srednjega. To znači da bračne drugove valja što prije

informirati o posljedicama koje stres i negativne emocije u vrijeme razvoda mogu uzrokovati, tako da postoji veća šansa da će se te posljedice ublažiti ili izbjeći. Rana intervencija ujedno može zaustaviti prevladavanje negativnih emocija bračnih drugova, zbog čega je nužna kvalitetna edukacija prije pokretanja sudskoga postupka za razvod braka. Obvezno savjetovanje (zajedno s obiteljskom medijacijom) znači nastojanje društva da pomogne roditeljima u vrijeme razvoda da uspješno organiziraju ostvarivanje roditeljske skrbi u kriznom prijelaznom razdoblju, premda odgovornost za ostvarivanje roditeljske skrbi i dalje ostaje na strani roditelja. Roditelji u postupku obveznoga savjetovanja moraju imati priliku upoznati se s obiteljsko-pravnim sustavom koji uređuje razvod i roditeljsku skrb nakon razvoda (u postupku obveznoga savjetovanja) te priliku unaprijediti svoje ponašanje i komunikaciju (u postupku obiteljske medijacije). Andrew I. Schepard, *Children, Courts, and Custody, Interdisciplinary Models for Divorcing Families*, Cambridge University Press, New York, 2004.

Navedeno obrazloženje u kontekstu Prijedloga obiteljskog zakona odnosi se na sustav obveznoga savjetovanja i obiteljske medijacije zajedno, što predstavlja sustavnu ranu intervenciju u partnerske odnose prije sudskoga postupka razvoda braka. Na taj način se na zakonskoj razini nastoji što prije intervenirati u bračne odnose kako bi se bračni drugovi usmjerili prema sporazumu prije pokretanja sudskoga postupka u kojemu bračni drugovi po izostanku sporazuma nužno zauzimaju suprotne pozicije u "pravnoj bitci" za pravnu zaštitu vlastitih pravnih interesa.

S druge strane, za razliku od važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu bračni drugovi prvo dolaze na sud radi razvoda, gdje njihovi odnosi često eskaliraju, tako da je mogućnost sporazuma i eventualnoga pomirenja, pa i odustanka od razvoda značajno umanjena, prema Prijedlogu Obiteljskog zakona ostavlja im se određeno vrijeme (obiteljsko savjetovanje, bračno savjetovanište kao i obiteljska medijacija) u kojem se njihovi odnosi mogu poboljšati bez obzira hoće li pokrenuti postupak za razvod braka ili ne.

Rješenje iz stavka 2. ovoga članka uzima u obzir razvode brakova u kojima postoji obiteljsko nasilje i kršenje prava djeteta od strane roditelja, u kojim okolnostima je nužno zaštititi žrtvu i dijete, kao i okolnosti kada su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, nesposobni za rasuđivanje te ako je jednom bračnom drugu nepoznata adresa stanovanja najmanje šest mjeseci.

Članak 326.

Ova odredba propisuje da se obvezno savjetovanje prije razvoda braka ne provodi u odnosu na:

1. bračnog druga ili oba bračna druga lišena poslovne sposobnosti ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. jednoga ili oba bračna druga ako su nesposobni za rasuđivanje, ili
3. u odnosu na bračnog druga kojemu je adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Članak 327.

Stavak 1. propisuje ako roditelji ne postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi da će ih centar za socijalnu skrb uputiti na prvi sastanak obiteljske medijacije, osim u slučajevima:

1. obiteljskog nasilja,
2. ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
3. ako su jedan ili oba bračna druga nesposobni za rasuđivanje, i
4. ako je bračnomu drugu adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Stavak 2. propisuje postupanje suda ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sud će:

1. donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete stanovati i odluke o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem i uzdržavanju djeteta,
2. utvrditi mišljenje djeteta,
3. djetetu imenovati posebnoga skrbnika, te
4. sud može odrediti da troškove posebnoga skrbnika djeteta plaćaju roditelji.

Članak 328.

Ovom se odredbom nalaže centru za socijalnu skrb odnosno stručnim radnicima koji provode obvezno savjetovanje po službenoj dužnosti da poduzmu mjere za zaštitu osobnih prava djeteta odnosno bez odgode pokrenu odgovarajući postupak prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji ako procijene da su u obitelji ugrožena prava i dobrobit djeteta ili ako posumnjaju na obiteljsko nasilje.

Bez obzira na eventualni stav žrtve obiteljskog nasilja (izvan/bračnog druga), ovim Prijedlogom se obvezuje centar za socijalnu skrb da pokrene postupak za zaštitu od obiteljskog nasilja ako se u obitelji nalaze djeca. Dužnost je svih da zaštite djecu od ugrožavanja njihovih prava i dobrobiti, a u okolnostima obiteljskog nasilja nad izvan/ bračnim drugom, djeca su također žrtve obiteljskog nasilja.

Članak 329.

Stavak 1. propisuje da su roditelji i drugi članovi obitelji odnosno dijete starije od četrnaest godina, kada je ovlašteno pokretati sudske postupke, dužni prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa u vezi s djetetom pokrenuti i sudjelovati u postupku obveznoga savjetovanja pred centrom za socijalnu skrb. Stavak 2. propisuje da obveza iz stavka 1. ne postoji ako među strankama postoji sporazum u vezi s promjenom postojeće sudske odluke ili sporazuma. Stavak 3. propisuje da se obvezno savjetovanje ne provodi u odnosu na osobu iz stavka 1. ovoga članka lišenu poslovne sposobnosti, a nije u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, nesposobnu za rasuđivanje ili ako joj je adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Članak 330.

Stavak 1. propisuje posebne ciljeve obveznoga savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka o roditeljskoj skrbi i osobnih odnosa s djetetom, i to:

1. upoznavanje članova obitelji na dužnost vođenja računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
2. upoznavanje članova obitelji o negativnim učincima obiteljskog konflikta na dijete i prednostima sporazumnoga uređenja obiteljskih odnosa te dužnosti članova obitelji govoriti s djetetom i uzeti u obzir njegovo mišljenje,
3. upoznavanje članova obitelji o mogućnosti rješavanja spora u obiteljskoj medijaciji.

Stavak 2. propisuje da se obvezno savjetovanje u vezi s prestankom izvanbračne zajednice djetetovih roditelja provodi uz odgovarajuću primjenu odredbe iz članka 325. ovoga Zakona, kojima se uređuje obvezno savjetovanje prije razvoda braka.

Članak 331.

Stavak 1. određuje obiteljsku medijaciju kao postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednoga ili više obiteljskih medijatora. Stavak 2. određuje obiteljskog medijatora kao nepristranu i neutralnu osobu koja je uvrštena na popis obiteljskih medijatora koji se vodi u ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi i mladih. Obiteljski medijator mora biti posebno educiran za provođenje obiteljske medijacije.

Uvođenje obiteljske medijacije u obiteljsko-pravni sustav temelji se na iskustvima koja su pokazala da su tri temeljne prednosti obiteljske medijacije za većinu obitelji, osim one obitelji u kojima postoje elementi obiteljskog nasilja:

1. povećava se osjećaj autonomnoga odlučivanja i sposobnosti komunikacije sudionika obiteljske medijacije odnosno članova obitelji koji su u konfliktnim odnosima,
2. promiče se najbolji interes i dobrobit djeteta koji se na temelju na smanjivanju konflikata i postizanju sporazuma,
3. smanjuju se financijski troškovi i emocionalni stres koji nužno prate sudske postupke u kojima se rješavaju obiteljski sporovi.

Andrew I. Schepard, *Children, Courts, and Custody, Interdisciplinary Models for Divorcing Families*, Cambridge University Press, New York, 2004.

Članak 332.

Ova odredba propisuje da se obiteljska medijacija ne provodi u slučajevima obiteljskog nasilja ako su jedan ili oba bračna druga ili drugi članovi obitelji lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, ako su jedan ili oba bračna druga ili drugi članovi obitelji nesposobni za rasuđivanje i ako je bračnomu drugu ili drugomu članu obitelji adresa stanovanja nepoznata najmanje šest mjeseci.

Članak 333.

Ovom odredbom se propisuje odgovarajuća primjena odredaba Zakona o mirenju na obiteljsku medijaciju, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Članak 334.

Stavak 1. propisuje da se obiteljska medijacija može provoditi neovisno o sudskom postupku, a to znači prije pokretanja sudskoga postupka, za vrijeme njegova trajanja ili nakon svršetka sudskoga postupka. Stavak 2. propisuje da se obiteljska medijacija za vrijeme trajanja sudskoga postupka može provoditi po nalogu suda ili na zahtjev stranaka. Obiteljska medijacija po nalogu suda odnosi se na ovrhu radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom kada sud može naložiti strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije prema članku 522. Stavak 2. Prijedloga obiteljskog zakona. Stavak 3. propisuje da stranke samostalno izbiru jednoga ili više obiteljskih medijatora.

Članak 335.

Stavak 1. propisuje da su obiteljski medijator i druge osobe uključene u postupak obiteljske medijacije dužne čuvati povjerljive informacije i podatke za koje su doznale tijekom postupka obiteljske medijacije u odnosu na treće osobe, osim:

1. ako je priopćenje informacija nužno za provedbu ili ovrhu sporazuma,
2. ako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške psihičke ili fizičke povrede cjelovitosti osobe.

Stavak 2. propisuje da je obiteljski medijator dužan stranke uputiti u opseg načela povjerljivosti u skladu sa stavkom 1. ovoga članka.

Članak 336.

Stavak 1. obvezuje obiteljskog medijatora da vodi računa da stranke razumiju sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum te da ih uputi na mogućnost provjere sporazuma od strane drugoga stručnjaka (odvjetnika, pravnoga savjetnika, socijalnoga radnika i slično). Stavak 2. propisuje da plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazumi postignuti u postupku obiteljske medijacije moraju biti u pisanom obliku i potpisani od svih sudionika postupka. Stavak 3. određuje da plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum postignut u postupku obiteljske medijacije može postati ovršna isprava samo ako ga stranke podnesu sudu radi provjere sadržaja i donošenja rješenja o odobravanju sporazuma.

Članak 337.

Stavak 1. propisuje obvezu obiteljskog medijatora kada stranke nisu postigle sporazum o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno o drugom spornom obiteljskom odnosu da u izvješće o obustavljanju postupka obiteljske medijacije navede jesu li stranke u postupku obiteljske medijacije aktivno sudjelovale. Stavak 2. propisuje obvezu obiteljskog medijatora da uruči strankama sudionicima izvješće o obustavi obiteljske medijacije. Stavak 3. propisuje

obvezu obiteljskog medijatora izvješće o obustavi obiteljske medijacije dostaviti sudu koji je zastao s postupkom radi provođenja obiteljske medijacije.

Članak 338.

Stavak 1. propisuje da će sud na prijedlog stranaka zastati sa sudskim postupkom i ostaviti rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati sporazumno riješiti spor u postupku obiteljske medijacije. Stavak 2. propisuje da sud može strankama predložiti rješavanje spora u postupku obiteljske medijacije. U tom će slučaju zastati s postupkom i ostaviti rok od 3 mjeseca za provođenje obiteljske medijacije. Stavak 3. propisuje da će sud nastaviti sa sudskim postupkom nakon isteka tri mjeseca ili prije ako to stranke predlože. Stavak 4. propisuje da je sud dužan prigodom odlučivanja o provođenju obiteljske medijacije za trajanja sudskoga postupka procijeniti je li to prikladno s obzirom na potrebu žurnoga postupanja u predmetima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta.

Članak 339.

Stavak 1. propisuje da obiteljski medijator u postupku obiteljske medijacije mora informirati sudionike da u prvom redu imaju voditi računa o dobrobiti djeteta. Stavak 2. propisuje da obiteljski medijator može u postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje uz pristanak oba roditelja. Stavkom 3. propisana je dužnost obiteljskog medijatora obavijestiti centar za socijalnu skrb u slučaju sumnje da je djetetova dobrobit ugrožena. Time se posebno štiti dobrobit djeteta u postupku razvoda braka.

Članak 340.

Osoba koja je provodila obiteljsku medijaciju ne smije sudjelovati u načinjanju stručnoga mišljenja, obiteljske procjene ili izvješća za potrebe sudskog postupka, niti smije sudjelovati na drugi način u sudskom postupku u kojem se odlučuje o sporu među strankama obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 335. stavak 1. ovoga Zakona.

Članak 341.

Ova odredba propisuje da je ovlaštenu obiteljski medijator osoba koja je prošla edukaciju o obiteljskoj medijaciji i koja je uvrštena na popis ovlaštenih obiteljskih medijatora u skladu s pravilnikom iz članka 344. ovoga Zakona.

Članak 342.

Stavak 1. propisuje edukaciju o teorijskim i praktičnim aspektima obiteljske medijacije koja mora obuhvaćati:

1. poznavanje načela medijacije i njezina tijeka,
2. tehnike pregovaranja i komunikacije,
3. poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta,
4. poznavanje Obiteljskog zakona, osobito prava djece
5. praktične vježbe, simulaciju i superviziju postupka.

Stavak 2. propisuje dužnost obiteljskog medijatora na kontinuiranu edukaciju u skladu s

pravilnikom o obiteljskoj medijaciji iz članka 344. ovoga Zakona.

Članak 343.

Ova odredba određuje troškove obiteljske medijacije koja se provodi izvan sustava socijalne skrbi. Propisuje se da troškove obiteljskog medijatora podnose stranke. Visina naknade određuje se uz suglasnost ministarstva nadležna za poslove socijalne skrbi.

Članak 344.

Stavak 1. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijeti pravilnik o obiteljskoj medijaciji, koji će detaljno uređivati način formiranja popisa ovlaštenih obiteljskih medijatora i prostora za provođenje obiteljske medijacije, način edukacije ovlaštenoga obiteljskog medijatora, sadržaj kontinuirane edukacije, minimalni broj sati za edukaciju i osposobljavanje, vrijeme unutar kojega edukacija mora biti svršena i način verificiranja stečenoga znanja. Stavak 2. propisuje da popis obiteljskih medijatora formira i vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi te ga prosljeđuje ministarstvu nadležnu za poslove pravosuđa.

Članak 345.

U prvom stavku ovoga članka izmijenjena je formulacija stvari u kojima se postupka prema pravilima Obiteljskog zakona. U novoj formulaciji brisani su izrazi bračne i druge stvari budući da su obiteljske stvari viši rodni pojam koji obuhvaća bračne stvari, ali i stvari očinstva i materinstva, te stvari koje se odnose na djecu. Budući da je postupak radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti uređen ovim Prijedlogom zakona, uz izraz "obiteljske stvari" u ovom stavku koristi se i izraz "druge stvari". Stavak 2. važećeg Obiteljskog zakona koji propisuje žurnost postupaka nije preuzet u Prijedlog ovoga Zakona jer će se načelo žurnosti kao i druga načela obiteljskog sudskoga procesnoga prava urediti Prijedlogom zakona u posebnoj glavi. Novim stavkom 2. Prijedloga zakona određuju se obiteljske stvari. Obiteljske stvari su bračne stvari, maternitetske i paternitetske stvari, stvari koje se tiču roditeljske skrbi, uzdržavanja i druge obiteljske stvari. Određenje obiteljskih stvari slijedi logiku propisivanja posebnih obiteljskih postupaka važećeg Obiteljskog zakona. Jasno su postavljene i određene Prijedlogom novoga Zakona statusne stvari. Statusne stvari su bračne stvari, maternitetske i paternitetske stvari te stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti.

Članak 346.

U ovom članku propisuje se supsidijarna primjena Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) te Ovršnoga zakona (u daljnjem tekstu: OZ) na posebne obiteljske sudske postupke. Različito od uređenja prema važećemu zakonu, novo uređenje sadrži poseban odjeljak o načelima postupka. U ovom odjeljku sadržane su odredbe o načelima prema kojima se postupci regulirani Prijedlogom ovoga zakona razlikuju od redovnoga (parničnoga) postupka.

Članak 347.

Važeći Zakonu uređuje načelo žurnosti kroz odredbe triju članaka (članak 265., članak 266., članak 266.a). Odredbama članaka 265. i 266. propisani su rokovi za zakazivanje prvoga ročišta u postupcima pred sudom te rokovi za donošenje i otpremanje drugostupanjske odluke u tim postupcima.

Novim stavkom 1. deklarirana je žurnost postupaka u obiteljskim stvarima te stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti. Pritom su izdvojene određene obiteljske stvari kao osobito hitne. Postupci o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta jesu osobito hitni postupci. U postupcima o privremenim mjerama prvo ročište zakazuje se u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka, a u postupcima ovrhe u roku od petnaest dana. Ako se odluka o privremenoj mjeri donosi bez održavanja ročišta, mora se donijeti u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka. Prekoračenje roka je dopušteno samo zbog izrazito važnih razloga. O prekoračenju roka u postupcima radi predaje djeteta te ovrhe radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa sudac je dužan izvijestiti predsjednika suda.

U postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.

Nije zadržana odredba članka 266.a važećeg zakona, koja je bila unesena Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine, a koja je propisivala zabranu dvostrukoga ukidanja prvostupanjske presude u postupcima u obiteljskim stvarima u povodu žalbe, jer prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine ovakav način postupanja drugostupanjskih sudova postao je opće pravilo.

Članak 348.

Zadržana je odredba članka 267. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojoj je sud dužan tijekom postupka paziti da se zaštite prava i interesi djece, osoba s duševnim smetnjama ili osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima, s time da je umjesto izraza osobe s duševnim smetnjama prihvaćen izraz osobe s invaliditetom.

Citirane su odredbe članka 348. Prijedloga zakona nazvane "Načelom socijalnosti", prihvaćajući time naziv koji se ustalio u hrvatskoj doktrini. Zadržane su odredbe članka 268. važećeg Obiteljskog zakona uz određene izmjene, prema kojima ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i postaviti joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb radi pokretanja odgovarajućega postupka.

U Prijedlogu zakona određeno da će sud o potrebi pokretanja postupka radi lišenja poslovne sposobnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb. Također, prema novomu uređenju, osim suda

i centar za socijalnu skrb može osobi u odnosu na koju se pokrenuo postupak radi lišenja poslovne sposobnosti postaviti posebnoga skrbnika, u kojem slučaju će sud nastaviti prekinuti postupak.

Članak 349.

U ovom članku sadržane su odredbe članka 270. i 270.a važećeg Obiteljskog zakona. Pritom su mijenjane odredbe o mogućnosti poduzimanja materijalnih procesnih dispozicija u sporovima o uzdržavanju djeteta. Kao i prema važećemu uređenju, u statusnim stvarima stranke se u postupku pred sudom ne mogu odreći svojega zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke niti se nagoditi.

Prijedlogom zakona, po uzoru na germansko uređenje ovoga područja, jasno su razdvojene statusne stvari od stvari koje se tiču djeteta odnosno stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Posljedično, Prijedlog obiteljskog zakona u ovom članku isključuje i materijalne procesne dispozicije u stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Stoga sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. U tim se stvarima, također, ne mogu donijeti presude zbog ogluhe i zbog izostanka.

U postupcima radi uzdržavanja djeteta, prema novom uređenju, stranke se u postupku pred sudom mogu odreći svojega zahtjeva te priznati zahtjev protivne stranke. Stoga se u tim postupcima mogu donijeti presuda na temelju odricanja te na temelju priznanja, neovisno o tome u kojoj se procesnoj ulozi nalazi dijete.

Novim je uređenjem, dakle, dopušteno i zastupanomu djetetu poduzimanje materijalnih dispozicija u postupcima u sporovima o uzdržavanju, uz opća kontrolna ovlaštenja suda. Usvajanjem takva rješenja postiže se pragmatičan kompromis - amortizira se otpor protivnika i doprinosi se procesnoj ravnoteži stranaka u postupku. U prilog tome govore i razlozi postupnosti. Zadržano je prijašnje rješenje prema kojemu se u postupcima radi uzdržavanja može sklopiti sudska nagodba.

Članak 350.

Stavak 2. članka 270. i stavak 4. članka 270.a važećeg Obiteljskog, koji uređuju istražno načelo u postupcima u obiteljskim stvarima, objedinjeni su ovim člankom. Tako je sud ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.

Članak 351.

Kao i prema važećemu uređenju (članak 271.), u postupcima u kojima se odlučuje o statusnim stvarima javnost je isključena. Prijedlogom zakona, po uzoru na germansko uređenje ovoga područja, jasno su razdvojene statusne stvari od stvari koje se tiču djeteta odnosno stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i

dobrobiti djeteta. Posljedično, Prijedlog zakona u ovom članku isključuje i javnost u stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Javnost je Prijedlogom zakona isključena i u stvarima uzdržavanju djeteta, po uzoru na austrijsko i njemačko uređenje. Prijedlog obiteljskog zakona u općem dijelu zakona koji se odnosi na obiteljske sudske postupke sadrži novi odjeljak o organizacijskom ustroju pri sudovima - obiteljskim odjelima.

Članak 352.

Prvim stavkom novoga članka 352. Prijedloga zakona ustrojavaju se obiteljski odjeli na onim općinskim sudovima kao prvostupanjskim sudovima u kojima najmanje dva suca rješavaju obiteljske stvari. O žalbi protiv odluka donesenih u sudskim postupcima odlučuju suci drugostupanjskoga suda koji su godišnjim rasporedom poslova određeni za odlučivanje u obiteljskim i drugim stvarima prema ovom Zakonu. Intencija zakonodavca je potaknuti specijalizaciju na području obiteljskog sudskoga postupanja. Komparativni uzor za osnivanje obiteljskih odjela pri općinskim sudovima je §. 23.b Zakona o ustrojstvu sudova Njemačke (GVG).

Trećim stavkom novoga članka 352. Prijedloga zakona propisuje se obveza trajnoga stručnoga usavršavanja sudaca koji rješavaju obiteljske stvari. Obveza trajnoga stručnoga usavršavanja odnosi se i na suce koji u općinskom sudovima sami rješavaju obiteljske stvari, kao i na suce drugostupanjskih sudova koji su godišnjim rasporedom poslova određeni za odlučivanje u obiteljskim stvarima prema ovom Zakonu. Time se želi naglasiti da neovisno o uspostavi obiteljskog odjela pri općinskom sudu postoji obveza trajnoga stručnoga usavršavanja sudaca prvostupanjskoga i drugostupanjskoga suda koji rješavaju ove predmete.

Četvrtim se stavkom novoga članka 352. Prijedloga zakona, u skladu s prethodnim stavcima, propisuje obveza ministra nadležnoga za poslove pravosuđa da odredi program stalnoga stručnog usavršavanja.

Članak 353.

Prijedlogom zakona napuštena je dvostruka uloga centra za socijalnu skrb kao umješača u postupcima u kojima se odlučuje o pravima i dužnostima u odnosima roditelja i maloljetne djece ili punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti se o svojim pravima i interesima (obvezatna intervencija), odnosno kao umješača kada je to potrebno radi zaštite prava i interesa stranke koja se nije sposobna sama o njima brinuti, a osobito radi zaštite prava i interesa maloljetnoga djeteta ili punoljetnoga djeteta nad kojime roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti (fakultativna intervencija). Razlog tome je što je dosadašnja praksa pokazala da se centar za socijalnu skrb uopće nije služio ovlaštenjima koje je imao kao umješač, odnosno da se komunikacija među sudovima i centrima za socijalnu skrb svodila samo na dostavu podnesaka. Centar za socijalnu skrb nije se odzivao pozivima suda na sudjelovanje u postupku, čime je dolazilo do odugovlačenja postupaka u obiteljskim stvarima.

Budući da se uloga centra za socijalnu skrb kao umješača u postupku u obiteljskim stvarima nije u potpunosti ostvarila, prema novomu uređenju centar za socijalnu skrb u postupku

sudjeluje samo kao stranka, zakonski zastupnik djeteta te pomoćno tijelo suda.

Članak 354.

U Prijedlogu je zadržan prvi stavak članka 274. važećeg Obiteljskog zakona, kojim se propisuje da centar za socijalnu skrb ima položaj stranke kada pokreće one postupke na čije je pokretanje prema Zakonu ovlašten.

Radi jasnoće ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb na području obiteljsko-pravne zaštite, stavkom 2. ovoga članka pobrojani su postupci koje je centar za socijalnu skrb ovlašten pokrenuti prema odredbama Prijedloga ovoga Zakona. To su postupci radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka i radi poništaja braka, radi utvrđivanja očinstva, radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, radi donošenja odluke koja zamjenjuje pristanak roditelja na posvojenje, radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti te radi predaje djeteta.

Centar za socijalnu skrb imat će položaj stranke i u onim slučajevima kada ga na temelju Prijedloga ovoga Zakona treba uključiti u postupak. Tu spadaju oni izvanparnični postupci koje centar za socijalnu skrb neće pokretati iako je na to ovlašten, a u njima sudjeluje načinjanjem nalaza i mišljenja (mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta).

Iako je uloga stranke u redovnom građanskom parničnom (i izvanparničnom) postupku propisana ZPP-om, u Prijedlogu novoga Obiteljskog zakona propisuju se ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb kao stranke radi jasnoće njegova položaja u postupku u obiteljskim i drugim stvarima uređenim Zakonom.

Članak 355.

Budući da je prema važećemu uređenju centar za socijalnu skrb mogao zastupati dijete kao zakonski zastupnik samo u parnicama radi njegova uzdržavanja, novim uređenjem proširena je ovlast i dužnost centra u zakonskom zastupanju djeteta na postupke radi utvrđivanja očinstva. Takvo je rješenje na pragu Konvencije o ostvarivanju prava djeteta, prema kojoj države moraju osigurati zastupanje djeteta u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima. Time je prihvaćen pragmatičan pristup, osobito u početnom stadiju primjene novoga Obiteljskog zakona, u kojem je pretpostaviti da država neće moći raspolagati dovoljnim financijskim sredstvima.

U okviru posebnih postupaka radi utvrđivanja očinstva i radi uzdržavanja djeteta propisat će se detaljnije položaj centra za socijalnu skrb kao zakonskoga zastupnika djeteta, odnosno njegove ovlasti i dužnosti u postupku, kao i ovlasti i dužnosti roditelja u čije područje prava, obveza i odgovornosti pripada zakonsko zastupanje djeteta.

Članak 356.

Prijedlogom zakona izrijekom je određeno u kojim slučajevima centar za socijalnu skrb ima položaj pomoćnoga tijela suda. To su slučajevi kada centar za socijalnu skrb dostavlja nalaz i mišljenje te podatke o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka po nalogu suda

te kada pomaže sudu u postupcima određivanja privremenih mjera i ovrhe radi predaje djeteta i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 357.

Novim je člankom 357. Prijedloga zakona određen trenutku u kojem je centar za socijalnu skrb ovlašten i dužan dostaviti stručnu procjenu odnosno nalaz i mišljenje sudu. Centar za socijalnu skrb dostavlja stručnu procjenu zajedno s prijedlogom kojim pokreće sudski postupak. Ako centar za socijalnu skrb ne pokrene postupak, on sastavlja stručnu procjenu, odnosno nalaz i mišljenje i dostavlja ih sudu u roku koji je sud odredio.

U Prijedlog zakona je unesen odjeljak o sudjelovanju djeteta u postupku. Razlog tome je česta nesigurnost i otvorena pitanja u sudskoj praksi o tome je li dijete stranka postupaka u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima. Također, ovim odjeljkom nastojali su se zadovoljiti međunarodni i europski standardi glede postupovnih prava djeteta.

Vezano za mogućnost sudjelovanja djeteta u postupku, važeći Obiteljski zakon sadrži samo jednu odredbu članka 269. stavka 1., koja na dosta nejasan način propisuje da u statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnja. Dvojbeno je bilo je li se ta odredba odnosila samo na osobe lišene poslovne sposobnosti i/ili dijete, je li sud dužan o tome donositi posebno rješenje, treba li ili je trebalo provoditi poseban postupak provjere sposobnosti je li stranka u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice radnja u postupku te je li protiv toga rješenja dopuštena posebna žalba.

Članak 358.

Člankom 358. izrijekom je propisano da je dijete stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima.

Članak 359.

U skladu s §. 104. stavak 1. Austrijskoga Saveznoga zakona o sudskom postupku u izvanparničnim pravnim stvarima (u daljnjem tekstu: AußstrG) i §. 9. stavak 1. točka 3. njemačkoga Zakona o postupku u obiteljskim stvarima i stvarima dobrovoljne sudbenosti (u daljnjem tekstu: FamFG), dijete koje je navršilo četrnaest godina može u stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima samostalno poduzimati radnje u postupku pred sudom. U stavku 1. ovoga članka pobliže je određeno koje je radnje dijete ovlašteno poduzimati - iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove. Osim toga, dijete je ovlašteno poduzimati i sve druge postupovne radnje za čijim se poduzimanjem u konkretnom postupku ukaže potreba.

Uzimajući u obzir okolnost da je zakonski zastupnik djeteta ovlašten u pravilu poduzimati sve radnje u postupku kao i stranka/dijete, bilo je potrebno propisati položaj zakonskoga zastupnika u slučaju kada dijete paralelno s njim poduzima radnje u postupku. U tom kontekstu, slijedeći austrijsko rješenje (§. 104. stavak 2. AußstrG), prihvaćen je pristup prema

kojemu zakonski zastupnik ne gubi ovlast za poduzimanje radnja u postupku ako se dijete aktivno uključi u postupak. Ovakvo uređenje zahtijeva da se uredi odnos radnja koje poduzimaju zakonski zastupnik i dijete ako su one u suprotnosti. Tako će sud u slučaju suprotnosti radnja djeteta i zakonskoga zastupnika uzeti u obzir sve okolnosti pojedinoga slučaja, rukovoditi se pritom dobrobiti djeteta te prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li kao procesnopravno relevantnu uzeti u obzir radnju djeteta ili zakonskoga zastupnika.

Postupovna sposobnost djeteta u stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima isključena je u slučaju kada sud utvrdi da dijete nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice poduzetih radnja. U tom slučaju sud je dužan donijeti rješenje kojime će djetetu zabraniti poduzimanje postupovnih radnja. Prije donošenja toga rješenja sud je dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb o sposobnosti djeteta da shvati značenje i pravne posljedice poduzetih radnja.

U Republici Sloveniji, prema čl. 409. Zakona o parničnom postupku, djetetu se, također, priznaje mogućnost poduzimanja pojedinih radnja u postupku. Međutim, slovenski je pristup, iako sličan, različit od hrvatskoga rješenja. Naime, prema slovenskomu uređenju sud može djetetu priznati sposobnost da u postupku poduzima radnje ako je dijete navršilo petnaest godina života i ako je sposobno shvatiti značaj i posljedice svojih postupovnih radnja. Prema hrvatskomu uređenju dijete je *ex lege* s navršenih četrnaest godina života postupovno sposobno, a sud će u slučaju ispunjenja pretpostavaka propisanih zakonom djetetu zabraniti poduzimanje postupovnih radnja. Smatramo da je ovakvo rješenje bolje jer osigurava višu razinu zaštite djetetovih postupovnih prava.

Članak 360.

U prvom stavku ovoga članka izrijekom su određene stvari u kojima postoji ovlast odnosno dužnost suda da utvrdi mišljenje djeteta koje je navršilo četrnaest godina, kao i način na koji će se to obaviti. Razlikuju se stvari u kojima se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta te imovinskim stvarima. Sud je u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta te postoji spor među strankama dužan osobno razgovarati s djetetom koje je navršilo četrnaest godina. Razgovor se može obaviti i u postupcima u kojima se odlučuje o imovinskim interesima djeteta. Sud će razgovor s djetetom obaviti na prikladnu mjestu u nazočnosti stručne osobe ako procijeni da je to, s obzirom na okolnosti slučaja, potrebno.

Odredbom drugoga stavka ovoga članka uređeno je utvrđivanje mišljenja djeteta mlađega od četrnaest godina. Ako je dijete mlađe od četrnaest godina, sud će utvrditi njegovo mišljenje ako su za donošenje odluke od osobitoga značaja utvrđivanje privrženosti djeteta roditelju ili drugoj osobi, okolnosti u kojima dijete živi ili ako je to potrebno zbog drugih važnih razloga. Sud će mišljenje djeteta koje nije navršilo četrnaest godina utvrditi uz pomoć posebnoga skrbnika ili druge stručne osobe.

Stavkom 3. ovoga članka određeni su slučajevi kada će sud odustati odnosno neće utvrditi mišljenje djeteta u konkretnom postupku. Ako za to postoje posebno opravdani razlozi, sud nije dužan utvrditi mišljenje djeteta. Međutim, sud je dužan postojanje osobno-opravnanih razloga zbog kojih nije utvrđivao mišljenje djeteta obrazložiti u odluci. Sud je dužan voditi

računa da dijete mora biti obaviješteno o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi, osim ako ne postoji opasnost za razvoj, odgoj i zdravlje djeteta. Obvezu obavješćivanja djeteta, uz sud, imaju posebni skrbnik djeteta te stručna osoba centra za socijalnu skrb. Tko će u konkretnom slučaju obavijestiti dijete o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi ovisi o okolnostima konkretnoga slučaja odnosno o tome tko će osobno govoriti s djetetom. Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će način utvrđivanja mišljenja djeteta.

Članak 361.

Uzimajući u obzir okolnost da je dijete stranka određenih postupaka u kojima se odlučuje prema Prijedlogu ovoga zakona, kao i okolnost da je u nekima od njih zastupano neovisno od svojih roditelja, a i okolnost da on kao stranka ima i pravo na žalbu protiv prvostupanjske odluke suda, novim je člankom 361. Prijedloga obiteljskog zakona izrijekom uređena dužnost upoznavanja djeteta sa sadržajem odluke donesene u stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima. Prvim stavkom ovoga članka propisano je da se odluka suda kojom se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta dostavlja posebnom skrbniku. Posebni skrbnik dužan je upoznati dijete, osobno ili uz pomoć stručne osobe, sa sadržajem odluke i pravom na izjavljivanje žalbe. Trećim stavkom ovoga članka propisano je kada se dijete neće upoznati s obrazloženjem odluke.

Članak 362.

Člankom 362. Prijedloga zakona uređeno pitanje saslušanja roditelja u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. U svim postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, sud je dužan roditelje osobno saslušati. Slučajevi u kojima sud neće saslušavati roditelje propisani su stavkom dva i tri ovoga članka. Sud neće osobno saslušati roditelja ako se odlučuje o stvarima za koje je roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi ili je lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako se postupak vodi radi vraćanja ograničenoga ili oduzetoga prava ili radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje odlukom suda. Uz to, roditelj se neće saslušati ako to zahtijevaju posebne okolnosti slučaja.

Članak 363.

Člankom 363. Prijedloga zakona uređeno pitanje sudjelovanja udomitelja i drugih osoba koje dulje vrijeme žive s djetetom te o njemu skrbe u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta. U Prijedlog zakona unesen je novi odjeljak o sudjelovanju osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku.

Vezano za mogućnost sudjelovanja osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku, važeći Obiteljski zakon sadrži samo jednu odredbu članka 269. stavka 1., koja na dosta nejasan način propisuje da u statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnja. Dvojbeno je odnosi li se ta odredba

samo na osobe lišene poslovne sposobnosti i/ili dijete, je li sud dužan o tome donositi posebno rješenje, treba li provoditi poseban postupak provjere sposobnosti je li stranka u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice radnja u postupku te je li protiv toga rješenja dopuštena posebna žalba.

Članak 364.

Prema novomu članku 364. Prijedloga zakona, u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta sud će dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnja. Prije donošenja rješenja o priznanju sposobnosti za poduzimanja pojedinih radnja, sud je dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb. Protiv rješenja kojim se priznaje sposobnost poduzimanja pojedinih radnja u postupku nije dopuštena posebna žalba. Ratio ove odredbe prije svega je uklanjanje dvojba koje postoje prema važećemu uređenju, a koje se odnose na poduzimanje postupovnih radnja osoba lišenih poslovne sposobnosti, osobito u slučajevima kada je u tijeku postupak za vraćanje njihove poslovne sposobnosti odnosno kada bi ga trebalo pokrenuti zbog u međuvremenu nastalih promjena (npr. poboljšanja zdravstvenoga stanja).

Članak 365.

Zbog žurnosti postupanja u stvarima u kojima se odlučuje o zaštiti osobnih prava i dobrobiti djeteta dostava među sudovima i drugim javnim tijelima može se vršiti neposredno, telefonskim ili elektroničkim putem ili na drugi način koji omogućuje nesumnjiv dokaz o obavljenoj dostavi. U stavku 2. ovoga članka preuzet je, uz određene izmjene, članak 273. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu će sud odluke donesene u statusnim stvarima i o lišenju roditeljske skrbi dostaviti matičaru radi upisa u državne matice. Umjesto izraza statusni sporovi u tekstu Prijedloga novoga Zakona koristi se izraz statusne stvari. Time je postalo suvišnim posebno navoditi i odluke o lišenju poslovne sposobnosti kao odluke koje se moraju dostaviti u državnu maticu budući da su stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti prema članku 1. Prijedloga ovoga Zakona statusne stvari.

Članak 366.

Izmijenjena je odredba o troškovima postupka važećeg Obiteljskog zakona (članak 271. stavak 1.). Prema novomu uređenju kriterij prosuđivanja troškova postupka u statusnim stvarima proširen je i na stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te na stvari uzdržavanja djeteta. Sukladno tome, sud će u tim postupcima odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka. U dosadašnjoj praksi pokazalo se da primjena općih pravila ZPP-a o konačnom snošenju troškova postupka te načela causae kao temeljnoga principa nije primjerena postupcima u sporovima o uzdržavanju djece. Treba imati u vidu da je dijete stranka toga postupka, bilo u ulozi tužitelja bilo u ulozi tuženika, te da su oba roditelja dužna uzdržavati dijete.

Prema stavku 2. ovoga članka, uzimajući u obzir (ne)suradnju roditelja, posebice tijekom obveznoga savjetovanja te obiteljske medijacije, ako se ona provodila, sud može odrediti da troškove posebnoga skrbnika koji je imenovan za dijete snose roditelji, i to jedan u cijelosti, oboje u određenim dijelovima. Visinu naknade za posebne skrbnike i njezinu namjenu propisat će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisom kojim će se urediti ustrojstvo ustanove za zastupanje djece i osoba s invaliditetom, njezina djelatnost, financiranje rada, postupak i način donošenja programa rada i druga važna pitanja za djelovanje ustanove.

Nije preuzeta odredba članka 271. stavka 2. važećeg Obiteljskog zakona o mirovanju postupka odnosno da mirovanja postupka nema u statusnim parnicama i parnicama radi uzdržavanja, jer je prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine napušten institut mirovanja postupka u redovnom parničnom postupku. Također, predmetnim člankom, u stavku 3. propisano je da troškove izvođenja dokaza koje predlaže dijete predujmljuju roditelji u dijelovima koje odredi sud po slobodnoj ocjeni.

Članak 367.

Uzimajući u obzir rješenja ZPP-a, nakon Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine, o isticanju presuda na internetskoj stranici e-oglasna ploča sudova (članak 335. stavak 10. ZPP), okolnost da je u obiteljskim stvarima i stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti isključena javnost (članak 351. Prijedloga) te potrebu zaštite dobiti djeteta, Prijedlogom zakona propisano je da se u postupku u kojem se odlučuje o statusnoj stvari i uzdržavanju djeteta neće objavljivati obrazloženje odluke na e-oglasnoj ploči suda. Uz to, u postupku u kojem se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobiti djeteta neće se objavljivati izreka i obrazloženje presude na e-oglasnoj ploči suda.

Članak 368.

U članku 368. Prijedloga zakona pobrojani su posebni parnični postupci koji su uređeni ovim Zakonom. U Obiteljskom zakonu sadržana su pravila posebnih parničnih postupaka u bračnim sporovima, sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva, sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom te sporovima o uzdržavanju. U odnosu na važeći Obiteljski zakon, izmijenjen je naslov 1. odjeljka posebnih parničnih postupaka iz "Postupak u bračnim sporovima" u "Opće odredbe u bračnim sporovima".

Sporazumni zahtjev za razvod braka, prema Prijedlogu novoga Zakona, pokreće se prijedlogom bračnih drugova. To stoga što među sudionicima ne postoji spor pa po svojoj pravnoj prirodi spada u izvanparničnu proceduru. Iz istih razloga umjesto naziva sporazumni zahtjev za razvod braka u tekstu Prijedloga zakona koristit će se naziv prijedlog za sporazumnu razvod braka. Postupak u povodu prijedloga za sporazumnu razvod braka uređen je Prijedlogom zakona u okviru posebnih izvanparničnih postupaka.

Članak 369.

Ovim člankom uređuju se bračni sporovi. Međutim, za razliku od važećeg uređenja, prema kojemu postupci u bračnim sporovima obuhvaćaju ne samo postupke za razvod braka pokrenute tužbom, nego i postupak u povodu sporazumnoga zahtjeva za razvod braka, Prijedlog novoga Obiteljskog zakona pojmom razvod braka kao bračni spor obuhvaća samo postupke pokrenute tužbom. Naime, postupak za sporazumnu razvod braka pokreće se prijedlogom - riječ o nespornoj stvari koja po svojim obilježjima spada u izvanparničnu proceduru. U skladu s time, odredbe stavaka 2. i 4. članka 280. važećeg Zakona, prenesene su u posebne odredbe koje uređuju postupak u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka.

Preuzeta je u izmijenjenom obliku odredba stavka 3. članka 280. važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj ako jedan bračni drug podnese tužbu, a drugi izjavi da ne osporava osnovanost tužbenoga zahtjeva, smatra se da su bračni drugovi podnijeli prijedlog za sporazumnu razvod braka. Citirana odredba najprije je izmijenjena u pojmovnom smislu time što je umjesto izraza "opravdanost" tužbenoga zahtjeva prihvaćen izraz "osnovanost" tužbenoga zahtjeva jer ima određeno značenje u procesnopravnoj terminologiji. Uzimajući u obzir okolnost da prema novomu uređenju sud o sporazumnom razvodu braka odlučuje u izvanparničnoj proceduri, a prema kojoj će sud nastaviti postupak koji je bio pokrenut tužbom, u ovoj je odredbi izrijekom upućeno na odgovarajuća pravila Prijedloga zakona kojima se postupak za sporazumni razvod braka uređuje kao posebna izvanparnična procedura.

Članak 370.

Predmetnim člankom uređuje se davanje specijalne punomoći punomoćniku.

Članak 371.

Članak sadrži odredbe o protutužbi u bračnim sporovima, prema kojima bračni drug protiv kojega je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istoga suda protiv drugoga bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji ili radi poništaja braka.

Članak 372.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno budući da je prvostupanjski postupak podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, Prijedlogom novoga Zakona izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima u bračnim sporovima.

Članak 373.

Propisuje se (ne)mogućnost podnošenja izvanrednih pravnih lijekova protiv određenih presuda donesenih u bračnim sporovima.

Članci 374. do 376.

Propisuju se rokovi za pokretanje postupka radi poništaja braka zbog određenih razloga.

Izvršena je izmjena razloga zbog kojih sud može odbiti tužbeni zahtjev uzimajući u obzir izvršene intervencije u materijalnom dijelu Prijedloga zakona (pretpostavke za valjanost braka).

Članak 377.

Nije preuzet stavak 1. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu pravo na tužbu u bračnim sporovima, među ostalim, sporovima radi poništaja braka, ne zastarijeva. Pravo na tužbu odnosno zaštitni zahtjev ne može zastarjeti. Zastarjeti može samo pravo koje je posredan predmet spora. Pravo na tužbu može biti samo ograničeno rokom. U tom slučaju radi se o pravovremenosti/neppravovremenosti tužbe.

Preuzeta je odredba stavka 2. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojoj pravo na tužbu radi poništaja braka (ili razvoda braka) ne prelazi na nasljednike, ali osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti postupak radi utvrđenja da je tužba radi poništaja braka (ili razvoda braka) bila osnovana.

Preuzeta je odredba stavka 3. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona o rokovima u kojima se postupak radi poništaja braka (ili razvoda braka) može nastaviti.

Odredba stavka 4. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona koja je propisivala odgovarajuću primjenu odredaba ovoga članka i na postupke u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka prenesena je u odredbe kojima se uređuju ti postupci kao posebni izvanparnični postupci.

Članak 378.

Odredbe članka 41. važećeg Obiteljskog zakona o dokazivanju postojanja braka u tijeku postupka radi poništaja braka premještene su u postupovni dio Obiteljskog zakona - Postupak pred sudom, u dijelu odredaba o sporovima radi poništaja braka.

Članak 379.

U skladu s novim uređenjem i uvođenjem obveznoga savjetovanja te pristupanja na prvi sastanak s obiteljskim medijatorom kao posebne procesne pretpostavke, odredbama članka 379. Prijedloga zakona propisano je odbacivanje tužbe u slučaju da tužitelj ne dokaže postojanje tih pretpostavaka.

Članak 380.

Nije preuzet stavak 1. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu pravo na tužbu u bračnim sporovima, među ostalim, sporovima radi razvoda braka, ne zastarijeva. Pravo na tužbu odnosno zaštitni zahtjev ne može zastarjeti. Zastarjeti može samo pravo koje je posredan predmet spora. Pravo na tužbu može biti samo ograničeno rokom. U tom slučaju radi se o pravovremenosti/neppravovremenosti tužbe.

Preuzeta je odredba stavka 2. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojoj pravo na tužbu radi razvoda braka (ili poništaja braka) ne prelazi na nasljednike, ali osobe koje

ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrlog bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti postupak radi utvrđenja da je tužba radi razvoda braka (ili poništaja braka) bila osnovana.

Preuzeta je odredba stavka 3. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona o rokovima u kojima se postupak radi razvoda braka (ili poništaja braka) može nastaviti.

Odredba stavka 4. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona koja je propisivala odgovarajuću primjenu odredaba ovoga članka i na postupke u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka prenesena je u odredbe kojima se uređuju ti postupci kao posebni izvanparnični postupci.

Članak 381.

Preuzeta je u izmijenjenom obliku odredba stavka 1. članka 284. važećeg Obiteljskog zakona o povlačenju tužbe. Izmjene se odnose na proširenje momenta do kojega se tužba može povući bez pristanka tuženika. Uzimajući u obzir važeće uređenje ZPP-a, prema kojemu se tužba može povući s pristankom tuženika do pravomoćnoga dokončanja postupka, bilo je potrebno u Prijedlogu zakona pomaknuti moment do kojega se tužba može povući bez pristanka tuženika.

Stavak 2. članka 284. Prijedloga zakona preuzet je u dijelu u kojem je reguliran sporazumni razvod braka kao poseban izvanparnični postupak.

U skladu s novim materijalnopравnim uređenjem načina utvrđivanja majčinstva, nisu preuzete odredbe o sudskim postupcima radi utvrđivanja majčinstva. Ostao je samo slučaj u kojem žena koja sebe smatra majkom traži osporavanje majčinstva ženi koja je upisana u maticu rođenih te istodobno utvrđivanje svojega majčinstva.

Članak 382.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno budući da je prvostupanjski postupak podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, Prijedlogom zakona izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva.

Članak 383.

U ovom članku preuzeta je legitimacijska odredba članka 71. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona. Uz preuzete odredbe članka 71. stavak 2. važećeg Obiteljskog zakona o zakonskom zastupanju djeteta u sporovima radi utvrđivanja očinstva, unesene su nove odredbe kojima je propisano zakonsko zastupanje djeteta od strane centra za socijalnu skrb, položaj i ovlasti centra u zastupanju djeteta, posebno u odnosu na majku djeteta. Tako je uz centar za socijalnu skrb, majka djeteta ovlaštena i dalje poduzimati radnje u postupku. U slučaju suprotnosti radnja centra za socijalnu skrb i majke djeteta sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili majke djeteta.

Mogućnost da majka djeteta da suglasnost centru za socijalnu skrb za zastupanje djeteta u sporu radi utvrđivanja njegova očinstva, a koja je propisana člankom 68. stavkom 2. Prijedloga novoga Obiteljskog zakona, zastupljena je i u germanskom pravnom krugu (§. 212. stavak 2. Austrijskoga Općega građanskoga zakonika; §. 52.a stavak 1. Njemačkoga Zakona o socijalnom osiguranju, osma knjiga - Zakon o pomoći djeci i mladeži).

Članak 384.

U ovom članku definira se pitanje legitimacije.

Članak 385.

U ovom članku preuzeta je legitimacijska odredba članka 72. stavka 3. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 386.

U ovom članku preuzeta je legitimacijska odredba članka 74. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 387.

U ovom članku preuzeta je legitimacijska odredba članka 73. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 388.

Preuzeta je odredba članka 286. stavka 2. važećeg Obiteljskog zakona koja određuje tko su stranke u postupku radi utvrđivanja očinstva.

Članak 389.

Preuzeta su odredbe članaka 289. do 291. važećeg Obiteljskog zakona, koje određuju postupanje suda u slučaju kada tužbom radi utvrđivanja očinstva nisu obuhvaćene sve osobe nužnoga suparničarstva, vrstu suparničarstva te mogućnost da se tužbi radi utvrđivanja očinstva kao suparničar pridruži i ona osoba kojoj je istekao rok za podnošenje tužbe.

Članak 390.

U Prijedlog novoga zakona preuzete su odredbe članka 292. važećeg Obiteljskog zakona o izvođenju dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene znanosti u postupcima radi utvrđivanja očinstva.

Članak 391.

U ovom je članku sadržana odredba članka 286. stavak 4. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojoj će se iz sredstava suda isplatiti predujam za troškove vještačenja u postupcima radi utvrđivanja očinstva.

Članak 392.

Preuzeta je odredba članka 293. važećeg Obiteljskog zakona o dopuštenosti revizije protiv drugostupanjske odluke o utvrđivanju očinstva.

Članak 393.

U ovom članku sadržane su odredbe članka 75. važećeg Obiteljskog zakona koje se odnose na osporavanje majčinstva. Izmjene i dopune se odnose na zakonsko zastupanje djeteta kao tužitelja putem posebnoga skrbnika u sporu radi osporavanja majčinstva. Ako dijete pokreće navedene postupke, prema rješenju novoga obiteljskog zakona, kao i prema važećem Obiteljskom zakonu, predviđeno je zakonsko zastupanje djeteta od strane posebnoga skrbnika. U tom slučaju, Prijedlogom obiteljskog zakona izrijekom je propisano da roditelji ne mogu uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku; drugim riječima oni su lišeni prava na zastupanje djeteta u tom konkretnom postupku. Ta se situacija, dakle, razlikuje od one kada centar zastupa dijete uz suglasnost majke u sporovima radi utvrđivanja očinstva u kojima je majka djeteta ovlaštena uz centar poduzimati radnje u postupku.

Članak 394.

U ovom članku sadržane su legitimacijske odredbe članka 76. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 395.

U ovom članku sadržane su legitimacijske odredbe članka 77. važećeg Obiteljskog zakona. Izmjene u odnosu na uređenje prema važećemu Obiteljskom zakonu odnose se na propisivanje da će sud presudom, a ne rješenjem, odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti u slučaju da iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužiteljica nije majka djeteta kojemu osporava majčinstvo. Ta je izmjena bila nužna budući da sud odlučuje o osporavanju majčinstva prema pravilima parničnoga postupka, a da se u parničnom postupku meritorno odlučuje o zahtjevu presudom.

Članak 396.

U ovom članku sadržana je odredba iz članka 80. važećeg Obiteljskog zakona o mogućnosti da osobe s pravnim interesom nastave postupak radi osporavanja majčinstva.

Članak 397.

U ovom članku sadržane su odredbe o određivanju stranaka postupka u sporu radi osporavanja majčinstva iz članka 287. stavak 1. i članka 288. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 398.

U ovom članku sadržane su odredbe iz članka 78. važećeg Obiteljskog zakona o djelovanju pravomoćne presude o osporavanju majčinstva i na očinstvo djeteta.

Članak 399.

Prijedlogom zakona propisana je odgovarajuća primjena odredaba o suparničarstvu stranaka, dokazima i pravnim lijekovima iz postupaka radi utvrđivanja očinstva (članci 389., 390. i 392.) na postupke radi osporavanja majčinstva. To je upućivanje posljedica redakcijskoga uređivanja Prijedloga zakona. Radi se o odredbama koje su preuzete iz važećeg Obiteljskog zakona (članak 286. stavak 4., članci 289. do 293.) i koje su se i prema tome Zakonu primjenjivale na postupke radi osporavanja majčinstva.

Članak 400.

U ovom članku sadržane su odredbe članka 75. važećeg Obiteljskog zakona koje se odnose na osporavanje očinstva. Izmjene i dopune se odnose na zakonsko zastupanje djeteta kao tužitelja putem posebnoga skrbnika u sporu radi osporavanja očinstva. Ako dijete pokreće navedene postupke, prema rješenju novoga obiteljskog zakona, kao i prema važećemu, predviđeno je zakonsko zastupanje djeteta od strane posebnoga skrbnika. U tom slučaju, Prijedlogom zakona izrijekom je propisano da roditelji ne mogu uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku; drugim riječima oni su lišeni prava na zastupanje djeteta u tom konkretnom postupku. Ta se situacija, dakle, razlikuje od one kada centar zastupa dijete uz suglasnost majke u sporovima radi utvrđivanja očinstva u kojima je majka djeteta ovlaštena uz centar poduzimati radnje u postupku.

Članak 401.

U ovom članku sadržane su odredbe članka 79. važećeg Obiteljskog zakona koje se odnose na tužbu majčina muža radi osporavanja očinstva.

Članak 402.

U ovom članku sadržane su legitimacijske odredbe iz članka 82. važećeg Obiteljskog zakona koje se odnose na osporavanje očinstva.

Članak 403.

U ovom članku sadržane su legitimacijske odredbe članka 83. važećeg Obiteljskog zakona. Izmjene u odnosu na uređenje prema važećemu ObZ-u odnose se na propisivanje da će sud presudom, a ne rješenjem, odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti u slučaju da iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužitelj nije otac djeteta kojem osporava očinstvo. Ta je izmjena bila nužna budući da sud odlučuje o osporavanju očinstva prema pravilima parničnoga postupka, a da se u parničnom postupku meritorno odlučuje o zahtjevu presudom.

Članak 404.

U ovom članku sadržane su legitimacijske odredbe iz članka 81. važećeg Obiteljskog zakona koje se odnose na osporavanje očinstva. U odnosu na važeći Obiteljski zakon, uzimajući u obzir novo uređenje predmnijeve bračnog očinstva, izmjene u ovoj odredbi se odnose na mogućnost osporavanja bračnog očinstva onoga djeteta koje je rođeno tijekom tristo dana od prestanka braka, ali samo ako je brak prestao smrću.

Članak 405.

U ovom članku sadržana je odredba iz članka 80. važećeg Obiteljskog zakona o mogućnosti da osobe s pravnim interesom nastave postupak radi osporavanja očinstva.

Članak 406.

U ovom članku sadržana je odredba iz članka 287. stavaka 2. i 3. važećeg Obiteljskog zakona o određivanju stranaka postupka radi osporavanja očinstva.

Članak 407.

Prijedlogom ovoga zakona propisana je odgovarajuća primjena odredaba o suparničarstvu stranaka, dokazima i pravnim lijekovima iz postupaka radi utvrđivanja očinstva (članci 389., 390. i 392.) na postupke radi osporavanja očinstva. To je upućivanje posljedica redakcijskog uređivanja zakona. Radi se o odredbama koje su preuzete iz važećeg Obiteljskog zakona (članak 286. stavak 4., članci 289. do 293.) i koje su se i prema tome Zakonu primjenjivale na postupke radi osporavanja očinstva.

Članak 408.

Ovim se člankom određuje spor o roditeljskoj skrbi kao spor o pitanju s kojim će roditeljem dijete stanovati i načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, uz koji se odlučuje i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom te njegovu uzdržavanju. Spor o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom te njegovu uzdržavanju mogu se voditi i kao samostalni sporovi. Sporovi o ostvarivanju osobnih odnosa kao samostalni sporovi propisani su, također, u ovom odjeljku. Samostalni sporovi radi uzdržavanja djeteta propisani su u odredbama članka 423. do 432. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 409.

U materijalnom dijelu predloženog zakona propisano je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi unutar savjetovanja te uz mogućnost obiteljske medijacije. Ako roditelji nisu uspjeli postići plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili je sud odbio prijedlog za odobravanje postignutoga plana, prema stavku 1. ovoga članka Prijedloga obiteljskog zakona svaki roditelj i dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta. U postupku u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom sud nije vezan zahtjevima stranaka.

Stavkom 3. ovoga članka propisana je odgovarajuća primjena stavka 1. ovoga članka o osobama koje su ovlaštene podnijeti tužbu te stavka 2. ovoga članka o nevezanosti suda za zahtjeve stranaka i na slučaj kada nije postignut sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem. U tom slučaju će se spor radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem voditi kao samostalan spor.

Članak 410.

Uzimajući u obzir novouvedenu obvezu provođenja obveznoga savjetovanja prije pokretanja svakoga postupka koji se odnosi na roditeljsku skrb i njezino ostvarivanje kao i ostvarivanje osobnih odnosa, stavkom 1. ovoga članka propisano je da će sud tužbu odbaciti ako tužitelj koji pokreće postupak radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom ne dokaže da je pokrenuo postupak obveznoga savjetovanja sukladno članku 329. stavku 1. Prijedloga zakona. Od toga su izuzeti oni slučajevi u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje prema članku 329. stavicima 2. i 3. Prijedloga zakona.

Članak 411.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno prvostupanjski postupak je podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, novim Zakonom izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima o roditeljskoj skrbi te osobnim odnosima s djetetom.

Članak 412.

Novom odredbom članka 412. Prijedloga obiteljskog zakona određuje se koncentrirano raspravljanje i odlučivanje o svim pitanjima koja se tiču djeteta uz bračne sporove. Tako, ako je nakon pokretanja postupka o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te o drugim pitanjima roditeljske skrbi pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak o roditeljskoj skrbi s postupkom u bračnom sporu. Ovo je rješenje u skladu s §. 153., §. 137. njemačkoga FamFG-a.

Članak 413.

U ovom su članku Prijedloga obiteljskog zakona sadržane odredbe čl. 294., čl. 300. i čl. 301. važećeg Obiteljskog zakona o adhezijskom (incidentalnom) odlučivanju prema službenoj dužnosti o pitanjima roditeljske skrbi uz postupke u bračnom sporu, maternitetskom te paternitetskom sporu.

Zbog spajanja odredaba članaka 294., 300. i 301. važećeg Obiteljskog zakona u jedan članak, izvršene su nužne izmjene koje se tiču taksativno navedenih slučajeva kada će sud donijeti odluku o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati i o drugim sadržajima roditeljske skrbi te uzdržavanju djeteta odnosno onih koje se tiču slučajeva kada sud može donijeti tu odluku ako smatra da je to s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja moguće i potrebno.

Sud će odlučiti o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa te uzdržavanju djeteta odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi i u drugim slučajevima razdvojenoga života roditelja te odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

Sud može, također, povjeriti ostvarivanje skrbi o djetetu drugoj osobi ili ustanovi zajedno s roditeljima ili umjesto roditelja, ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem sukladno članku 123. Prijedloga zakona, odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe sukladno članku 124. Prijedloga zakona, odlučiti o izricanju mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kada je to prema okolnostima slučaja potrebno te odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s maćehom ili očuhom, ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu.

Članak 414.

U Prijedlogu zakona izrijeком je uređeno sudjelovanje djeteta kao stranke u postupcima u kojima se odlučuje o pitanjima roditeljske skrbi te njegova uzdržavanja, kao i zastupanje djeteta. Dijete je stranka postupka u kojem se rješava pitanje s kojim će roditeljem ono stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te njegovu uzdržavanju, neovisno o tom je li ga pokrenulo. Pritom dijete zastupa poseban skrbnik (članak 240. Prijedloga obiteljskog zakona), a roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta. Kada posebni skrbnik podnese tužbu u ime djeteta, prestaju ovlaštenja roditelja za zastupanje djeteta u tim postupcima.

Članak 415.

U ovom članku preuzete su odredbe čl. 296. važećeg Obiteljskog zakona uz određene terminološke izmjene koje se odnose na potrebu usklađivanja s terminologijom materijalnopravnog dijela Zakona, odnosno umjesto termina "s kojim će roditeljem dijete živjeti" koristi se termin "s kojim će roditeljem dijete stanovati".

Članak 416.

Prijedlogom novoga Zakona određuju se sudske radnje prije donošenja odluke o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom. Sud će: saslušati dijete osobno ili uz pomoć posebnoga skrbnika djeteta, utvrditi na koji način je svaki od roditelja provodio vrijeme s djetetom i na koji način je ostvarivao roditeljsku skrb o djetetu prije pogoršanja obiteljskih odnosa te prema potrebi pribaviti nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb ili ovlaštenoga sudskoga vještaka. Prema stavku 2. ovoga članka, sud će u postupku odlučivanja posebno cijeniti spremnost svakoga od roditelja na suradnju u postupku obveznoga savjetovanja ili spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji te spremnost svakoga od roditelja na poticanje ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem. Spremnost na suradnju, međutim, nije od značaja u slučajevima obiteljskog nasilja.

Članak 417.

Prijedlogom zakona uvedene su posebne dužnosti suda u postupcima u kojima se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem. Tako, sud je dužan upozoriti roditelje da je ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem od posebne važnosti za djetetovu dobrobit; poticati roditelje na postizanje sporazuma i sudjelovanje u postupku obiteljske medijacije i

ako izostane sporazum, voditi računa da mjesto na kojem će se ostvarivati osobni odnosi s djetetom, bude neutralno i prikladno za dijete uzimajući u obzir istodobno stvarne prostorne i vremenske mogućnosti roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Odluka suda o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom mora sadržavati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja odnosno povratka djeteta, a prema potrebi i troškovima ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom. Također, odluka mora sadržavati i pisano upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja odluke: novčana kazna u iznosu do trideset tisuća kuna i mogućnost izricanja zatvorske kazne od jednoga dana do šest mjeseci te mogućnosti promjene odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati.

Članak 418.

Novim su člankom 418. Prijedloga obiteljskog zakona propisane mjere koje sud može odrediti u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako se pretpostavlja da bi roditelj s kojom dijete stanuje odbijao postupati u skladu s odlukom suda o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti osobu koja će pomagati pri provedbi odluke ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, i/ili odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja s kojom dijete stanuje. Pritom je sud dužan, kada određuje mjere kojima se osigurava provedba odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja s kojom dijete stanuje.

Članak 419.

Novim su člankom 419. Prijedloga obiteljskog zakona propisane mjere koje sud može odrediti u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, a kojima se osigurava povratak djeteta ili sprječava protupravno odvođenje djeteta od strane roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom odrediti obvezu predaje putovnice sudu koji je mjeru odredio za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, i/ili odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu roditelju koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom, i/ili odrediti zabranu otuđenja ili opterećenja imovinskih prava uz zabilježbu te upis zabrane u javne upisnike, i/ili odrediti obvezu roditelja koji ostvaruje osobne odnose da se redovito javlja, zajedno s djetetom, ovlaštenom tijelu kao što je centar za socijalnu skrb ili policijska postaja u mjestu gdje se osobni odnosi ostvaruju, i/ili odrediti mjesto gdje se osobni odnosi trebaju ostvarivati i registraciju zabrane odlaska djeteta iz države u kojoj se osobni odnosi trebaju održati u državnom ili prekograničnom informacijskom sustavu. Pritom je sud dužan, kada određuje mjere kojima se osigurava povratak djeteta ili sprječava protupravno odvođenje djeteta, posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Članak 420.

U ovom članku preuzete su odredbe članka 298. važećeg Obiteljskog zakona o mogućnosti roditelja da se i tijekom postupka sporazumiju o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu održavanja osobnih odnosa djeteta s roditeljima i o drugim sadržajima roditeljske skrbi. Uz to, izvršene su terminološke izmjene koje se odnose na potrebu usklađivanja s terminologijom materijalnopravnog dijela zakona, odnosno umjesto termina "s kojim će roditeljem dijete živjeti, o načinu održavanja susreta i druženja djeteta s roditeljima" koristi se termin "s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu održavanja osobnih odnosa djeteta s roditeljima".

Stavkom 2. ovoga članka propisano je da sporazum mora uređivati sva bitna pitanja iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ako roditelji sporazumno odluče ostvarivati zajedničku roditeljsku skrb. Odluka suda donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi izjednačena je s planom o roditeljskoj skrbi koji je odobren od strane suda.

Članak 421.

Prijedlogom zakona propisan je slučaj kada odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena. Tako na prijedlog stranaka odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom može im se uručiti odnosno dostaviti bez obrazloženja.

Članak 422.

Nije preuzeta odredba članka 299. važećeg Obiteljskog zakona o nedopuštenosti revizije protiv drugostupanjske odluke o roditeljskoj skrbi. Prema novomu uređenju dopuštena je tzv. izvanredna revizija, i to zato da bi se osigurala mogućnost da Vrhovni sud osigura jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih. Također, protiv odluke o uzdržavanju djeteta dopuštena je, kao i prema važećem Obiteljskom zakonu, izvanredna revizija.

Prijedlogom zakona izvršena je podjela jurisdikcije na području postupaka u stvarima o uzdržavanju djeteta. Prema novomu uređenju uzdržavanje se ostvaruje u izvanparničnom postupku prema tablicama predviđenim u materijalnom dijelu Prijedloga zakona. Ako protivna stranka prigovori prijedlogu, o uzdržavanju će se odlučiti u parničnom postupku. Propisana je, također, posebna izvanparnična procedura radi odobravanja sporazuma roditelja o uzdržavanju djeteta. Osim toga, o uzdržavanju djeteta odlučuje se u izvanparničnom postupku u povodu prijedloga za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, prijedloga za sporazumni razvod braka te adhezijski uz bračni, maternitetski ili paternitetski spor.

Također, nisu preuzete odredbe članka 305.b važećeg Obiteljskog zakona o dostavi pismena u sporovima o uzdržavanju u kojima je tužitelj dijete budući da su odredbe o dostavi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine znatno funkcionalnije. Nisu preuzete odredbe članka 305.c važećeg Obiteljskog zakona o organizaciji rada suda tijekom prvostupanjskoga postupka i to stoga što je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o

parničnom postupku iz 2013. godine uveo znatno funkcionalniju organizaciju rada sudova u prvostupanjskom postupku, posebno glede strukture postupka, odnosno obvezatnosti pripremnoga ročišta, prethodnoga postupka, mogućnosti odgode ročišta, kao i donošenja, objave i dostave presude, a koje se primjenjuju i u sporovima o uzdržavanju.

Članak 423.

Preuzeta je odredba članka 304. važećeg Obiteljskog zakona o neprimjenjivanju odredaba Zakona o parničnom postupku koje se odnose na postupak u sporovima male vrijednosti.

Članak 424.

U ovom je članku Prijedloga novoga Obiteljskog zakona određeno tko su stranke postupka radi uzdržavanja djeteta. Uz postojeća rješenja o zastupanju djeteta od strane centra za socijalnu skrb, propisuju se novi slučaj prema kojemu centar za socijalnu skrb može zastupati dijete ako na to pristane roditelj kod kojega dijete stanuje.

Preuzeta su rješenja iz odredbe članka 234. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona prema kojima je centar za socijalnu skrb dužan zastupati dijete te pokrenuti postupak radi uzdržavanja ako roditelj s kojim dijete živi to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga dulje od tri mjeseca. Također, ta obveza centra postoji i u odnosu na djecu o kojoj skrbi druga fizička ili pravna osoba. Posebno su propisane ovlasti roditelja u slučaju zastupanja djeteta od strane centra za socijalnu skrb, kao i posljedice konkurencije radnja roditelja i centra.

Članak 425.

Nije preuzeta odredba članka 305.a stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj je sud u sporovima o uzdržavanju dostavljao tuženiku tužbu na odgovor, osim ako okolnosti pojedinoga slučaja nisu zahtijevale da se tuženiku tužba odmah dostavi s pozivom na ročište, radi supsidijarne primjene pravila ZPP-a.

U skladu s novim rješenjem prema kojemu je i urednom zastupanom djetetu dopušteno disponirati predmetom spora u sporovima o njegovu uzdržavanju, preuzete su u izmijenjenom obliku odredbe članka 305.a stavaka 2. i 3. važećeg Obiteljskog zakona. Tako u sporu o uzdržavanju u kojem je tužitelj dijete sud može donijeti presudu zbog ogluhe te presudu zbog izostanka ako ocijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

U sporu o uzdržavanju djeteta sud može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja ako ocijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

Članak 426.

Preuzete su odredbe članka 305. važećeg Obiteljskog zakona, s time što je stavak 3. o dopuštenosti izvanredne revizije protiv drugostupanjskih odluka izdvojen u poseban članak.

U odredbi stavka 1. ovoga članka propisana je mogućnost sporazumijevanja stranaka tijekom postupka o uzdržavanju djeteta. Ako sud ocijeni da je sporazum stranaka u skladu s dobrobiti djeteta, sud će dopustiti strankama da sklope sudsku nagodbu.

Članak 427

Preuzeta je odredba članka 300. stavka 2. važećeg Obiteljskog zakona o dužnosti dostavljanja odluka o uzdržavanju djeteta centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Članak 428.

U ovom članku preuzeta je odredba članka 305. stavka 3. važećeg Obiteljskog zakona o dopuštenosti izvanredne revizije protiv drugostupajskih odluka o uzdržavanju djeteta.

Članak 429.

Preuzete su odredbe članka 212.a važećeg Obiteljskog zakona, s time da su odredbe o određivanju privremenih mjera radi zabrane naplate pojedinih obroka uzdržavanja prema prijašnjoj ovršnoj ispravi prenesene u posebne postupke osiguranja.

Članak 430.

Preuzete su odredbe članka 212.b važećeg Obiteljskog zakona, s time da su odredbe o određivanju privremenih mjera radi zabrane naplate pojedinih obroka uzdržavanja prema prijašnjoj ovršnoj ispravi prenesene u posebne postupke osiguranja.

Članak 431.

U ovom članku preuzete su odredbe članka 212.c važećeg Obiteljskog zakona o zahtjevu za vraćanje neosnovano danoga uzdržavanja prema prijašnjoj ovršnoj ispravi.

Članak 432.

Preuzete su odredbe članka 243. stavka 4. i 6. važećeg Obiteljskog zakona o postupcima radi povećanja uzdržavanja, s time da su odredbe toga članka o određivanju privremenih mjera radi plaćanja uzdržavanja u povećanom iznosu prenesene u posebne postupke osiguranja.

Članak 433.

U članku 433. Prijedloga obiteljskog zakona pobrojani su posebni izvanparnični postupci koji su uređeni ovim Zakonom. U Prijedlogu zakona sadržana su pravila posebnih izvanparničnih postupaka radi: davanja dopuštenja za sklapanje braka, sporazumnoga razvoda braka, odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, odobravanja sporazuma o uzdržavanju, pojednostavljena određivanja uzdržavanja, ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, zaštite obiteljskog doma, nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta, lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti te donošenja odluke o zdravlju štićenika.

Opće odredbe o izvanparničnim postupcima izmijenjene su i dopunjene, u odnosu na opće odredbe o izvanparničnim postupcima važećeg Obiteljskog zakona, u skladu s odgovarajućim odredbama Nacrta prijedloga zakona o izvanparničnom postupku (u daljnjem tekstu: Nacrt prijedloga ZIP-a).

Promijenjen je redoslijed općih odredaba o posebnim izvanparničnim postupcima da bi se taj redoslijed uskladio s procesnopravnim sustavom.

Članak 434.

Preuzeta je odredba članka 307. važećeg Obiteljskog zakona o načelu monokratnosti u prvostupanjskom postupku. Pritom je ta odredba izmijenjena u skladu s Nacrtom prijedloga ZIP-a (članak 10.) prema kojemu će se to načelo primjenjivati i u drugostupanjskom postupku.

Nisu preuzete odredbe članka 308. važećeg Obiteljskog zakona o sudjelovanju sudca i nazočnosti zapisničara na ročištu te mogućnosti da se izjave izvan ročišta daju usmeno na zapisnik pred stručnim savjetnikom. Formulacija stručni savjetnik je zastarjela budući da postojeća zakonska regulativa koristi izraz sudski savjetnik. Budući da je pitanje (ne)sudjelovanja sudskih savjetnika propisano Zakonom o sudovima, nepotrebno je posebno propisivati njihov položaj u obiteljskim izvanparničnim postupcima.

Odredba o sudjelovanju sudca i nazočnosti zapisničara na ročištu nije prihvaćena jer je pitanje sastava suda, odnosno koje osobe mogu biti nazočne ročištima, propisano Zakonom o parničnom postupku kao supsidijarnim izvorom.

Članak 435.

Prihvaćena je odredba članka 322. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj sud može ustupiti predmet drugom sudu koji je postao mjesno nadležan zbog promijenjenih okolnosti nakon podnošenja prijedloga. Nije preuzeta odredba stavka 2. istoga članka o potrebi da se prije toga zatraži mišljenje centra za socijalnu skrb jer se ovdje ne radi o stručnoj ekspertizi ili stvarima u kojima bi se trebale koristiti metode socijalnoga odnosno stručnoga rada centra. Preuzeta je odredba članka 323. važećeg Obiteljskog zakona o zabrani prorogacije mjesne nadležnosti.

Članak 436.

Preuzete su odredbe o načinu određivanja stranaka u izvanparničnom postupku, a koje se predlažu Nacrtom prijedloga ZIP-a (članak 2.).

Članak 437.

Preuzete su odredbe o sadržaju prijedloga koje se predlažu Nacrtom prijedloga ZIP-a (članak 15. stavak 1.).

Članak 438.

Nisu preuzete odredbe članka 306. važećeg Obiteljskog zakona o odnosu među parničnim i izvanparničnim postupkom. Citirane su odredbe prijašnjega Obiteljskog zakona zastarjele u odnosu na predložene odredbe Nacrta prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku. Stoga su prihvaćena rješenja iz Nacrta prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku (članak 37. Nacrta prijedloga ZIP-a).

Članak 439.

Preuzeta je odredba članka 309. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona o mogućnosti suda da odluku donese bez održavanja usmene rasprave u slučajevima u kojima smatra da je to potrebno. Nisu preuzete odredbe o izjavama stranaka koje se mogu dati i izvan ročišta. To je područje uređeno idućim člankom Prijedloga novoga obiteljskog zakona o dokaznom postupku.

Članak 440.

Preuzete su odredbe čl. 33. Nacrta prijedloga zakona o izvanparničnom postupku o dokaznom postupku kao primjerenije, sadržajno obuhvatnije i kao suvremenija rješenja. Nisu preuzete odredbe članka 311. i 312. važećeg Obiteljskog zakona o slučajevima u kojima se sastavlja zapisnik, službena bilješka te neprimjeni odredaba o mirovanju postupaka.

Odredbe o sastavljanju zapisnika i bilješke u spisu su suvišne budući da su uređene Zakonom o parničnom postupku i Sudskim poslovnikom. S obzirom na okolnost da je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine izbrisao odredbe o mirovanju postupka te taj institut više ne postoji u procesnom sustavu, nije preuzeta odredba članka 312. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 441.

Preuzete su odredbe prijedloga zakona o izvanparničnom postupku o prisilnim sredstvima tijekom postupka.

Članak 442.

Preuzeta je odredba članka 313. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona prema kojoj se odluke donose u obliku rješenja. Prihvaćeno je pravilo prema kojem rješenja moraju biti u pravilu obrazložena, osim ako su prihvaćeni prijedlozi stranaka koji međusobno nisu u protivnosti, ako rješenje odgovara izjavljenoj volji svih stranaka, ili ako je rješenje bilo usmeno objavljeno u prisutnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

Članak 443.

Odredbe članka 314. važećeg Obiteljskog zakona preuzete su u izmijenjenu obliku. Naime, uočili su se redakcijski lapsusi koji su zamijenjeni odgovarajućim izrazima.

Članak 444.

Odredbe članka 315. važećeg Obiteljskog zakona preuzete su u izmijenjenu obliku. Naime, bilo je potrebno uskladiti tu odredbu sa standardnom procesnopravnom terminologijom prema kojoj su pravni učinci odluke širi pojam od njezine djelotvornosti.

Članak 445.

Odredbe članka 316. važećeg Obiteljskog zakona preuzete su u izmijenjenu obliku. Naime, bilo je potrebno uskladiti tu odredbu sa standardnom procesnopravnom terminologijom prema kojoj su pravni učinci odluke širi pojam od njezine djelotvornosti.

Članak 446.

Prihvaćene su odredbe članka 317. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 447.

Nisu preuzete odredbe članka 318. važećeg Obiteljskog zakona o izvanrednim pravnim lijekovima. Zahtjev za zaštitu zakonitosti ne egzistira u našem sustavu od Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. godine. Radi jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih pred zakonom trebalo je iznimno dopustiti reviziju, kao izvanrednu reviziju po dopuštenju.

Članak 448.

Nisu prihvaćene odredbe članka 319. važećeg Obiteljskog zakona o nedopuštenosti prijedloga za ponavljanje postupka, uz istodobno dopuštanje da stranka zahtijeva ukidanje ili preinaku odluke kojom je pravomoćno okončan prijašnji postupak zbog novih činjenica i dokaza odnosno da sud zbog tih razloga pokrene postupak prema službenoj dužnosti ako je inače ovlašten na pokretanje toga postupka prema službenoj dužnosti.

Propisane su odredbe o dopuštenosti prijedloga za preinaku ili ukidanje pravomoćnoga rješenja zbog istih razloga zbog kojih se može tražiti ponavljanje postupka prema ZPP-u. Nisu prihvaćene odredbe članka 320. važećeg Obiteljskog zakona koje propisuju supsidijarnu primjenu ZPP-a u posebnim izvanparničnim postupcima budući da je supsidijarna primjena ZPP-a propisana u općim odredbama postupka pred sudom.

Članak 449.

U ovoj odredbi preuzete su, uz određene terminološke izmjene, odredbe članka 26. stavaka 2. do 4. važećeg Obiteljskog zakona. Uz to, izvršene su izmjene glede razloga za davanje dopuštenja za sklapanje braka navođenjem da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe, pritom su ispušteni opravdani razlozi.

Članak 450.

U ovoj odredbi preuzete su odredbe članka 27. stavaka 2. do 4. važećeg Obiteljskog zakona, uz određene terminološke izmjene, uvjetovane okolnošću napuštanja instituta potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. Uz to, izvršene su izmjene glede razloga za davanje dopuštenja za sklapanje braka navođenjem da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe, umjesto da je sklapanje braka očito u njezinu interesu.

Članak 451.

Preuzeta je odredba o mjesnoj nadležnosti za postupke radi davanja dopuštenja za sklapanje braka.

Članak 452.

Preuzete su odredbe članka 333. važećeg Obiteljskog zakona o osobama koje su ovlaštene podnijeti žalbu protiv odluke suda donesene u postupku radi davanja dopuštenja za sklapanje braka. Uklonjen je nesklad između odredaba važećeg Obiteljskog zakona, točnije članka 27. stavaka 2. i 3. i članka 333. stavka 3., prema kojima je propisano da osobe lišene poslovne sposobnosti (ne ograničavajući to samo na osobe potpuno lišene poslovne sposobnosti) mogu tražiti dopuštenje suda za sklapanje braka, a pravo na žalbu je pripadalo samo osobama potpuno lišenim poslovne sposobnosti.

Članak 453.

Odredbe stavaka 2. i 4. članka 280. važećeg Obiteljskog zakona preuzete su u izmijenjenu obliku u posebne odredbe koje uređuju postupak u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka novoga Obiteljskog zakona. Izmjene su posljedica prihvaćanja novoga koncepta prema kojemu će se o prijedlogu za sporazumni razvod braka odlučivati u izvanparničnom postupku.

Članak 454.

Odredba stavka 4. članka 282. važećeg Obiteljskog zakona preuzeta je te terminološki izmijenjena.

Članak 455.

Uzimajući u obzir da je sporazumni razvod braka, prema novomu uređenju, u izvanparničnoj jurisdikciji, bilo je potrebno odrediti mjesnu nadležnost za te bračne stvari. To je učinjeno prema standardnom propisivanju nadležnosti za bračne sporove/stvari - prema poveznici (posljednjega) zajedničkoga prebivališta bračnih drugova. Određena je mjesna nadležnost za stvari s međunarodnim obilježjem u skladu s odgovarajućim odredbama Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZRSZ) i ZPP-a.

Članak 456.

Prema novomu uređenju bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu, ako se žele sporazumno razvesti, moraju postignuti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Uz to, bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu moraju sudjelovati u obveznom savjetovanju koje je uvedeno Prijedlogom novoga Obiteljskog zakona. Stoga su bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu djecu dužni uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 457.

Ovim su člankom propisane procesnopravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za sporazumni razvod braka. Sud će odbaciti prijedlog za sporazumni razvod braka ako bračni drugovi uz prijedlog podnesu izvješće o provedenom obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci.

Članak 458.

Uzimajući u obzir novi institut obveznoga savjetovanja i okolnost da se prema Prijedlogu novoga Obiteljskog zakona prvenstveno roditelji moraju sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi, kao i da sporazumni razvod braka razumijeva sporazum bračnih drugova/roditelja o svim posljedicama razvoda braka, potrebno je uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju te plan o roditeljskoj skrbi. Izriječno je riješeno pitanje zastupanja djeteta u postupku od strane oba roditelja. Polazeći od toga da su roditelji imali intenciju da postignu sporazum o svim pitanjima koja se tiču djeteta, oni i sporazumno zastupaju dijete. Propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće ili plan nisu podneseni, kao i u slučaju da podneseni plan nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 459.

Odredba stavka 2. članka 284. važećeg Obiteljskog zakona preuzeta je uz terminološke izmjene.

Članak 460.

Protiv odluke kojom se prihvaća prijedlog za sporazumnu razvod braka nisu dopušteni pravni lijekovi. Smatra se da time što su se stranke suglasile oko razvoda braka te posljedica koje se tiču djeteta ne bi trebao biti otvoren put pravnih lijekova. U skladu s novim uređenjem, posebno mogućnošću da roditelji postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, propisan je novi poseban izvanparnični postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Odredbe se toga postupka na odgovarajući način primjenjuju i na odobravanje sporazuma o osobnim odnosima s djetetom, kao i na odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i sporazuma o osobnim odnosima u slučaju njihove izmjene.

Članak 461.

U stavku 1. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Pritom je riješeno i pitanje zastupanja djeteta u postupku. Polazeći od toga da su roditelji imali intenciju da postignu sporazum o svim pitanjima koja se tiču djeteta, oni i sporazumno zastupaju dijete.

Članak 462.

Za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi preuzeta je odredba o mjesnoj nadležnosti koja prema članku 321. točki 1. važećeg Obiteljskog zakona vrijedi u svim stvarima odnosa roditelja i djece.

Članka 463.

Prema novomu uređenju roditelji su dužni prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju. Stoga su roditelji dužni uz prijedlog podnijeti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci.

Članak 464.

Ovim su člankom propisane procesnopravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sud će odbaciti prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ako bračni drugovi uz prijedlog podnesu izvješće o provedenom obaveznom savjetovanju starije od šest mjeseci.

Članak 465.

Propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće o provedenom obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nije podneseno, kao i u slučaju da podneseni plan nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnoscitelji nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 466.

Ovim člankom propisana je vrsta odluke koju sud donosi o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Propisano je odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi rješenjem. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem žiga na prijedlogu za odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 467.

Protiv odluke kojom se odobrava postignuti plan o roditeljskoj skrbi nisu dopušteni pravni lijekovi. Budući da je svrha ovoga postupka odobravanje plana o roditeljskoj skrbi, pravni lijekovi su isključeni. Smatra se da time što su se stranke suglasile oko sadržaja roditeljske skrbi i uzdržavanja ne bi trebao biti otvoren put pravnih lijekova.

Članak 468.

Ovim je člankom propisana odgovarajuća primjena odredaba koje se odnose na postupak odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi na postupak odobravanja sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Radi se o odredbama koje propisuju stranke u

postupku (članak 461.), mjesnu nadležnost (članak 462.), priloge uz prijedlog (članak 463.), odbacivanje prijedloga (članak 464.), ispravak i dopunu prijedloga (članak 465.), odluku o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (članak 466.) te pravne lijekove (članak 467.).

Članak 469.

Propisana je odgovarajuća primjena odredaba postupka radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, osim odredaba koje se odnose na dužnost i procesnopravne posljedice (ne)podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju, na postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom u slučaju njihove izmjene.

U skladu s novim uređenjem, posebno mogućnošću da roditelji postignu sporazum o pojedinim pitanjima ostvarivanja sadržaja roditeljske skrbi, propisan je novi poseban izvanparnični postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta. Budući da i bračni drugovi mogu također postići sporazum o uzdržavanju bračnog druga, propisan je i poseban izvanparnični postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga, a koji bi vrijedio i za izvanbračne drugove.

Članak 470.

U stavku 1. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta. Pritom je riješeno i pitanje zastupanja djeteta u postupku. U stavku 3. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga.

Članak 471.

Za odobravanje sporazuma o uzdržavanju djeteta preuzeta je odredba o mjesnoj nadležnosti koja prema važećem Obiteljskom zakonu vrijedi u svim stvarima odnosa roditelja i djece. Određivanje mjesne nadležnosti za odobravanje sporazuma o uzdržavanju bračnog druga učinjeno je prema standardnom propisivanju nadležnosti za bračne stvari - prema poveznici (posljednjega) zajedničkoga prebivališta bračnih drugova, a što je u skladu i s novim uređenjem mjesne nadležnosti za prijedlog za sporazumnu razvod braka koji je prešao u izvanparničnu jurisdikciju. Određena je mjesna nadležnost za stvari s međunarodnim obilježjem.

Članak 472.

Propisano je postupanje suda u slučaju da sporazum o uzdržavanju djeteta odnosno bračnog druga nije podnesen, kao i u slučaju da podneseni sporazum o uzdržavanju djeteta nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 473.

Stavkom 1. ovoga članka propisano je odobravanje sporazuma o uzdržavanju rješenjem.

Sporazum o uzdržavanju je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju sporazuma o uzdržavanju ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem žiga na prijedlogu za odobravanje sporazuma o uzdržavanju. Protiv odluke kojom se odobrava postignuti sporazum o uzdržavanju nisu dopušteni pravni lijekovi. Budući da je svrha ovoga postupka odobravanje sporazuma o uzdržavanju djeteta odnosno bračnog druga, pravni lijekovi su isključeni. Smatra se da time što su se stranke suglasile oko uzdržavanja, ne bi trebao biti otvoren put pravnih lijekova. Uređen je novi izvanparnični postupak u stvarima uzdržavanja djeteta koji zapravo ima krajnji cilj postizanje sporazuma među strankama o iznosu uzdržavanja.

Članak 474.

U ovom članku određeno je tko su stranke pojednostavljena postupka u stvarima uzdržavanja. Propisano je i zastupanje djeteta od strane roditelja kod kojega dijete stanuje.

Članak 475.

Odredbom ovoga članka propisana je mjesna nadležnost suda u slučaju da dijete predlaže donošenje odluke o uzdržavanju. Istodobno propisana je mjesna nadležnost i u ostalim slučajevima o uzdržavanju.

Članak 476.

Predlagatelj u stvarima uzdržavanja djeteta mora naznačiti iznos uzdržavanja čije određivanje predlaže. Pritom taj iznos uzdržavanja za dijete mora biti u skladu s tablicama koje su uvedene Prijedlogom obiteljskog zakona. Protivna stranka može protiv prijedloga uložiti neobrazloženi prigovor u roku od osam dana od dana kada je primila prijedlog. Ako protivna stranka u propisanom roku ne podnese prigovor, sud će bez održavanja ročišta neobrazloženim rješenjem prihvatiti prijedlog. Ako protivna stranka u propisanom roku podnese prigovor, postupak će se nastaviti prema pravilima postupka u sporovima o uzdržavanju iz članaka 423. do 432. ovoga zakona. U tom slučaju sud će odrediti predlagatelju rok od osam dana za usklađivanje njegova prijedloga s odredbama Zakona o parničnom postupku o sadržaju tužbe.

Članak 477.

Protiv odluke kojom se prihvaća prijedlog u stvarima uzdržavanja djeteta nisu dopušteni pravni lijekovi. Budući da je svrha ovoga postupka postizanje sporazuma stranaka o iznosu uzdržavanja, pravni lijekovi su isključeni. Smatra se da time što su se stranke suglasile oko iznosa uzdržavanja ne bi trebao biti otvoren put pravnih lijekova. U slučaju da suglasnost nije postignuta stranke mogu postupak nastaviti u parnici.

Uređuju se postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom prema članku 84. do 126. Prijedloga obiteljskog zakona. Riječ je o nizu postupaka kojima je zajedničko da se u njima odlučuje o ostvarivanju pojedinih sadržaja roditeljske skrbi koji su među roditeljima sporni, njezinu ograničenju i vraćanju.

Uz to, u ovom odjeljku uređuju se i postupci radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim osobama u slučaju da nije postignut sporazum o tim pitanjima. S druge strane, prema Prijedlogu Zakona o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem, ako nije postignut sporazum o tim pitanjima, odlučuje se u pravilu u parničnom postupku.

Također, ovim odjeljkom uređuju se i (samostalni) postupci radi ograničenja ili zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom te radi nadzora nad ostvarivanjem tih odnosa, a koji zapravo imaju narav svojevrsnih mjera radi zaštite prava i dobrobiti djeteta u segmentu ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 478.

U ovoj odredbi određene su stvari ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom o kojima se odlučuje u postupku koji je uređen ovim odsjekom.

Tako u postupku radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom odlučuje se o:

1. medicinskim zahvatima povezanim s rizicima teških posljedica za zdravlje djeteta sukladno članku 88. stavku 3. Prijedloga zakona,
2. ograničavanju prava djeteta na samostalno poduzimanje pravnih radnja i sklapanje pravnih poslova i promjeni te odluke sukladno članku 89. stavcima 1. i 3. Prijedloga zakona,
3. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. Prijedloga zakona,
4. upravljanju i zastupanju djeteta u vezi s vrjednijim imovinskim pravima sukladno članku 98. stavku 3. i članku 101. Prijedloga zakona,
5. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. Prijedloga Zakona,
6. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavku 2. i 4. te članku 121. stavku 5. Prijedloga zakona,
7. potpunom ili djelomičnom ograničavanju i vraćanju prava na ostvarivanje roditeljske skrbi sukladno članku 113. Prijedloga zakona,
8. neslaganju roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 4. Prijedloga zakona,
9. mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi radi stvarnih zapreka te njegovu prestanku sukladno članku 115. stavku 1. i 4. Prijedloga zakona,
10. povjeravanju ostvarivanja roditeljske skrbi drugom roditelju ili drugoj osobi u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka sukladno članku 115. stavku 3. Prijedloga zakona ili smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb sukladno članku 116. stavku 2. Prijedloga zakona,
11. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s osobama iz članka 120. stavka 1. i 2. Prijedloga zakona i promjeni te odluka,
12. ograničenju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i promjeni te odluke sukladno članku 123. Prijedloga zakona,
13. nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 124. Prijedloga zakona,
14. izmjeni odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 125. stavku 4. Prijedloga zakona.

Članak 479.

Pojedine postupke radi ostvarivanja roditeljske skrbi određene člankom 478. Prijedloga zakona, ovisno o kojem je konkretnom postupku riječ, mogu pokrenuti dijete, roditelji ili druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu ili centar za socijalnu skrb. Iznimno pojedine postupke radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim osobama određene člankom 487. Prijedloga zakona, ovisno o kojem je konkretnom postupku riječ, mogu pokrenuti i (polu)braća, (polu)sestre, bake i djedovi, i druge osobe ako su dulje vrijeme živjele u obiteljskoj zajednici s djetetom i za to se vrijeme brinule o djetetu te s njim imaju razvijen emocionalni odnos.

Dijete je stranka postupka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa neovisno o tome je li ga pokrenulo. Izrijeком je uređeno i pitanje zastupanja djeteta u tim postupcima neovisno o roditelju.

Članak 480.

U ovoj odredbi određena je mjesna nadležnost za postupke radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom prema općemjesnoj nadležnosti za dijete. Ako je roditelj bez suglasnosti drugoga roditelja promijenio prebivalište odnosno mjesto stanovanja djeteta, propisana je posebna mjesna nadležnost za stvari o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.

Članka 481.

Prema novomu uređenju roditelj i drugi članovi obitelji odnosno dijete starije od četrnaest godina dužni su prije pokretanja sudskoga postupka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju. Stoga je predlagatelj dužan, uz prijedlog za pokretanje određenih postupaka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci. Savjetovanje te podnošenje izvješća o provedenom savjetovanju je obvezno uz sudske postupke u kojima se odlučuje o:

1. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. Prijedloga zakona,
2. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. Prijedloga zakona,
3. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavcima 2. i 4. te članku 121. stavku 5. Prijedloga zakona,
4. potpunom ili djelomičnom ograničavanju i vraćanju prava na ostvarivanje roditeljske skrbi sukladno članku 113. Prijedloga zakona,
5. neslaganju roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 4. Prijedloga zakona,
6. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s osobama iz članka 120. stavaka 1. i 2. Prijedloga zakona i promjeni te odluke.

Članak 482.

Ovim su člankom propisane procesnopravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za pokretanje određenih postupaka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom. Sud će odbaciti prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 478. točaka 3., 5., 6., 7., 8. i 11. Prijedloga zakona ako predlagatelj uz prijedlog podnese izvješće o provedenom obaveznom savjetovanju starije od šest mjeseci.

Članak 483.

Propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće o provedenom obveznom savjetovanju nije podneseno uz prijedlog za pokretanje postupka iz članka 478. točaka 3., 5., 6., 7., 8. i 11. Prijedloga zakona. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 484.

Ovim člankom propisan je poseban izvanparnični postupak radi donošenja odluke o promjeni prebivališta djeteta. Ako se jedan roditelj protivi promjeni mjesta stanovanja odnosno prebivališta djeteta, drugi roditelj može zahtijevati od suda da donese odluku kojom se odobrava promjena prebivališta djeteta bez suglasnosti drugoga roditelja. Uz prijedlog za pokretanje toga postupka potrebno je priložiti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju budući da se radi o postupcima u kojima se odlučuje o neslaganjima roditelja o odlukama koje su bitne za dijete (članak 478. točka 5., članak 481. Prijedloga obiteljskog zakona). Stavkom 2. ovoga članka određene su okolnosti koje je sud dužan uzeti u obzir pri donošenju odluke o promjeni prebivališta djeteta.

Sud će u odluci kojom odobrava promjenu prebivališta djeteta na zahtjev stranaka odrediti i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

U ovom odjeljku uređuju se posebni izvanparnični postupci radi određivanja mjera za zaštitu osobnih i imovinskih prava i dobrobiti djeteta.

Članak 485.

Stavci 1. i 2. ovoga članka određuju postupke radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Tako u postupku radi određivanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta odlučuje se o:

1. privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 150. do 153. Prijedloga zakona;
2. zabrani približavanja djetetu sukladno članku 154. Prijedlogu zakona;
3. oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 155. do 163. Prijedloga zakona;
4. povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi

socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 164. do 169. Prijedloga zakona te

5. lišenju prava na roditeljsku skrb sukladno člancima 170. do 177. Prijedloga zakona.

U postupku radi određivanja mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta odlučuje se o:

1. lišenju prava roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu na upravljanje djetetovom imovinom i zastupanja djeteta u imovinskim stvarima sukladno članku 178. stavak 2. i članku 179. Prijedloga Zakona te
2. osiguranju na imovini roditelja sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. Prijedloga zakona.

Stavak 3. određuje dužnost suda da u obrazloženju odluke kojom određuje mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta posebno dade razloge za primjenu najblaže mjere sukladno članku 128. Prijedloga zakona u vezi s obvezom određivanja najblaže mjere.

Članak 486.

U odredbama ovoga članka određeno je tko su stranke pojedinih postupaka radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. U materijalnom dijelu Zakona sadržane su odredbe koje propisuju tko je ovlašten pokrenuti određeni postupak radi izricanja mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Članak 487.

Radi uklanjanja nejasnoća, ovim je člankom izrijekom uređeno pitanje zastupanja djeteta neovisno o njegovim roditeljima u pojedinim postupcima radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Članak 488.

Određena je nadležnost suda za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta prema kriteriju opće mjesne nadležnosti za dijete.

Članak 489.

Zbog osobite žurnosti postupaka radi izricanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta propisani su posebni, kraći rokovi za podnošenje žalbe protiv prvostupanjske odluke i donošenje te otpremanje drugostupanjske odluke. Propisana je nesuspendivnost žalbe protiv odluka kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, i to: odluke o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji te povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Uređuju se posebni izvanparnični postupci radi zaštite obiteljskog doma. U odnosu na važeći Obiteljski, odredbe o postupcima radi zaštite obiteljskog doma predstavljaju novost u hrvatskom procesnom sustavu.

Članak 490.

Odredbama ovoga članka određeni su postupci radi zaštite obiteljskog doma. U postupcima radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o davanju odobrenja za otuđenje ili opterećenje nekretnine odnosno otkaz ugovora o najmu stana koji predstavlja obiteljski dom te pravu stanovanja djece i jednoga roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom.

Članak 491.

Određene su stranke postupaka radi zaštite obiteljskog doma te obavješćivanje trećih osoba putem suda o pokretanju postupka radi zaštite obiteljskog doma.

Članak 492.

Propisana je posebna mjesna nadležnost u stvarima zaštite obiteljskog doma. U skladu s novim odredbama o posvojenju u materijalnom dijelu Prijedloga Zakona, propisan je novi izvanparnični postupak radi nadomještanja pristanka roditelja odnosno skrbnika za posvojenje djeteta.

Članak 493.

U ovom članku propisano je tko su stranke postupka radi nadomještanja pristanka roditelja odnosno skrbnika te koje osobe valja saslušati prije donošenja odluke. Uz to, određena je dužnost suda da djetetu imenuje posebnoga skrbnika.

Članak 494.

Za nadomještanje pristanka za posvojenje djeteta propisana je mjesna nadležnost prema sjedištu centra za socijalnu skrb koji je pokrenuo postupak.

Članak 495.

Stavak 1. određuje rok za žalbu protiv odluke donesene u postupku radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta. U stavku 2. ovoga članka propisan jer rok u kojem sud drugoga stupanja mora donijeti i otpremiti odluku o žalbi. Stavak 3. propisuje da protiv pravomoćne odluke suda kojom se nadomješta pristanak roditelja odnosno skrbnika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

Članak 496.

Preuzete su odredbe članka 324. stavaka 1. i 2. važećeg Obiteljskog zakona o osobama, ustanovama odnosno tijelima koji su dužni i ovlaštene pokrenuti postupak. Pritom je u odredbi stavka 1. ovoga članka izvršena izmjena u smislu isticanja da osobe koje su ovlaštene pokrenuti postupak te centar za socijalnu skrb nisu samo poticatelji (u kojem slučaju bi sud po službenoj dužnosti trebao pokrenuti postupak) već predlagatelji.

Članak 497.

Za postupak lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti preuzete su odredbe članka 321. točke 3. važećeg Obiteljskog zakona o mjesnoj nadležnosti. Nisu preuzete odredbe članka 325. stavaka 1. i 2. važećeg Obiteljskog zakona o sadržaju prijedloga za pokretanje postupka jer je to propisano u općim odredbama za sve izvanparnične postupke.

Članak 498.

Preuzeta je odredba članka 326. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona, s time da su izvršene određene terminološke izmjene u smislu korištenja samo termina poseban skrbnik. U drugom stavku ovoga članka istaknuta je dužnost posebnoga skrbnika da se odazove pozivu suda i sudjeluje u postupku prigodom izvođenja dokaza i raspravljanja o rezultatima cjelokupnoga postupka i to stoga što se u praksi pokazalo da posebni skrbnici ne obavljaju one zadatke za koje su imenovani odnosno ne sudjeluju u postupku. Preuzeta je odredba članka 326. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona o saslušanju osoba koje treba lišiti poslovne sposobnosti. Budući da je saslušanje osobe koju treba lišiti poslovne sposobnosti pravilo iz preuzete odredbe ispuštena je riječ "nastojati".

Polazeći od načelnoga stava da bi sve osobe koje treba lišiti poslovne sposobnosti trebalo saslušati preformulirana je odredba stavka 4. članka 326. važećeg Obiteljskog zakona da bi se naglasilo da su slučajevi u kojima se neće saslušati osobe koje treba lišiti poslovne sposobnosti iznimka te da bi o svemu tom trebalo sastaviti bilješku u spisu.

Članak 499.

Preuzeta je odredba članka 327. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona o provođenju vještačenja. Novina je propisivanje obveze vještaka da osobu prema kojoj se provodi postupak lišenja poslovne sposobnosti pregleda neposredno i osobno. Povod su ovoj novini presude Europskoga suda za ljudska prava X. Y. broj 5193/09, od 03. 11. 2011. i M. S. broj 36337/10, presuda od 25. 04. 2013. Nije preuzeta odredba članka 327. stavka 2. važećeg Obiteljskog zakona jer otvara put zloupotrebama time što je sudu ostavljena mogućnost da odustane od liječničkoga pregleda ako je osoba koju bi trebalo pregledati već prema odluci suda smještena u psihijatrijsku ustanovu i ako iz izvješća te ustanove proizlazi da ju je potrebno lišiti poslovne sposobnosti.

Također, nije preuzeta niti odredba članka 327. stavka 3. važećeg Obiteljskog zakona jer je u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama koji propisuje vrlo kratke rokove i postupak prisilne hospitalizacije. Izvršene su terminološke izmjene kojima se umjesto naziva liječnik koristi naziv vještak.

Članak 500.

Preuzete su odredbe članka 328. važećeg Obiteljskog zakona, s time da je propisano da sud može zastati s postupkom i odgoditi donošenje odluke, ako se ta osoba podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi, i zbog drugih razloga.

Članak 501.

U ovom članku preuzeta je odredba članka 329. stavka 1. važećeg Obiteljskog zakona o dostavi odluka suda o lišenju poslovne sposobnosti. Da bi se izbjegle moguće zloporabe pri dostavi odluka osobama kojima su one lišene poslovne sposobnosti, nije preuzeta odredba članka 329. stavka 2. važećeg Obiteljskog zakona. Napušteno je dakle rješenje prema kojemu se odluka neće dostaviti osobi koja se lišava poslovne sposobnosti ako bi to bilo štetno za njezino zdravlje.

Članak 502.

Preuzete su odredbe članka 330. važećeg Obiteljskog zakona. Uzimajući u obzir da je napuštena mogućnost potpunoga lišavanja poslovne sposobnosti, preuzeta je u izmijenjenom obliku odredba stavka 2. članka 330. važećeg Obiteljskog zakona naglašavanjem mogućnosti djelomičnoga ili potpunoga vraćanja poslovne sposobnosti osobi koja je bila lišena poslovne sposobnosti.

Članak 503.

Preuzete su odredbe članka 331. važećeg Obiteljskog zakona, s time da je radi postizanja višega stupnja objektivnosti ovom članku dodan novi stavak 4. prema kojemu se u postupku vraćanja poslovne sposobnosti vještačenje ne može povjeriti osobi koja je u postupku lišenja poslovne sposobnosti obavila vještačenje. Nije preuzeta odredba članka 332. važećeg Obiteljskog zakona budući da je takvo uređenje odnosno slučajevi kada će centar za socijalnu skrb postaviti posebnoga skrbnika sadržano u materijalnom dijelu o institutu skrbništva.

Propisan je novi, poseban izvanparnični postupak radi donošenja odluka koje se odnose na bitna pitanja zdravlja štićenika (prekid trudnoće, doniranje tkiva i organa, sterilizaciju, sudjelovanje u biomedicinskim istraživanjima te mjere za održavanje na životu).

Članak 504.

Ovim su člankom u stavku 1. određene stvari koje se tiču zdravlja štićenika, a o kojima odlučuje sud u izvanparničnom postupku. Stavkom 2. propisuje se rok od petnaest dana za donošenje i otpremanje odluke.

Članak 505.

Postupak radi donošenja odluke o zdravlju štićenika pokreće štićenik ili skrbnik štićenika. Uz to, Prijedlogom novoga Obiteljskog zakona izrijekom je određeno koje se osobe u postupku moraju saslušati, posebice se to odnosi na štićenika. Štićenik se iznimno neće saslušati ako sud utvrdi da saslušanje štićenika nije moguće s obzirom na njegovo zdravstveno stanje. Sud je u slučaju kada nije saslušao štićenika dužan o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti za saslušanje.

Članak 506.

Propisana je prvostupanjska nadležnost županijskih sudova u vijeću od tri sudca za donošenje odluka o zdravlju štićenika. O žalbi protiv odluke o zdravlju štićenika odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću od pet sudaca.

Članak 507.

U postupcima radi donošenja odluke o zdravlju štićenika nadležan je sud koji je općemjesno nadležan za štićenika.

Članak 508.

Uzimajući u obzir okolnost da se radi o važnim odlukama koje se tiču osobe štićenika, posebice potrebi žurna postupanja, određeni su kraći rokovi za podnošenje žalbe te odlučivanje o žalbi protiv odluka o zdravlju štićenika u odnosu na redovan postupak. Uz to, sud može odrediti da žalba ne djeluje suspenzivno, odnosno da djelotvornost odluke o zdravlju štićenika nastupa prije njezine pravomoćnosti, ako je to potrebno radi zaštite štićenika. Određeno je da protiv pravomoćne odluke kojom se prihvaća prijedlog za donošenje odluke o zdravlju štićenika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva, uzimajući u obzir da se radi o važnim odlukama za osobu štićenika te bi mogućnost izmjene tih odluka nakon njihove pravomoćnosti, u povodu podnesenih izvanrednih pravnih lijekova, mogla imati znatne posljedice za osobu štićenika.

Članak 509.

U ovom članku određeni su posebni obiteljski postupci ovrhe. Prijedlogom Zakona propisani su posebni postupci ovrhe radi: (1) predaje djeteta, (2) ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom te (3) uzdržavanja djeteta. Nisu prihvaćene odredbe članka 336. važećeg Obiteljskog zakona koje propisuju supsidijarnu primjenu Ovršnoga zakona (OZ) u posebnim postupcima ovrhe i osiguranja buduća da je supsidijarna primjena OZ-a propisana u općim odredbama postupka pred sudom ove glave Prijedloga zakona.

Članak 510.

Preuzeta je odredba članka 337. važećeg Obiteljskog zakona, uz određene redakcijske izmjene, o pokretanju ovršnoga postupka po službenoj dužnosti.

Članak 511.

Preuzeta je odredba članka 338. važećeg Obiteljskog zakona o nesuspensivnosti žalba protiv rješenja o ovrsi odluka donesenih u postupcima uređenim ovim zakonom.

Članak 512.

Odredba o mjesnoj nadležnosti za ovrhu predaje djeteta preuzeta je iz članka 340. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 513.

Sukladno promjenama u materijalnom dijelu Prijedloga obiteljskog zakona propisuju se ovršne isprave na temelju kojih se ovrha radi predaje djeteta može provesti. To su plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, odluka suda ili privremena mjera o tom s kojim će roditeljem ili drugom osobom dijete stanovati odnosno prebivalištu djeteta ili odluka suda o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. Ovom se odredbom određuju stranke u postupku ovrhe: roditelji, dijete, druga osoba s kojom će dijete na temelju odluke suda stanovati i centar za socijalnu skrb.

Članak 514.

Ovom se odredbom propisuju sredstva ovrhe kao u članku 345. važećeg Obiteljskog zakona, s tom razlikom što se u predloženoj odredbi sredstva ovrhe dalje specificiraju. Tako se ovrha može provesti izricanjem i provedbom naplate novčanih kazna do trideset tisuća kuna, zatvorskih kazna u trajanju od jednoga dana do šest mjeseci i prisilnim oduzimanjem i predajom djeteta.

Sud će s obzirom na okolnosti slučaja procijeniti koje će od sredstava ovrhe biti najefikasnije za provedbu odluke, pri čemu se sredstva ovrhe mogu odrediti i provesti i protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke, osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta. Ako se svrha ovrhe ne može postići jednim od sredstava ovrhe, primjerice novčanom kaznom, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe poput kazne zatvorom.

Jednako kao i u članku 345. važećeg Obiteljskog zakona u prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke. U općim odredbama propisano je da se na postupak ovrhe supsidijarno primjenjuje Ovršni zakon.

Članak 515.

Ovom se odredbom preuzimaju rješenja iz članaka 341. i 342. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 516.

Ovom se odredbom propisuje da će prisilno oduzimanje i predaju djeteta obavljati u suradnji sud, centar za socijalnu skrb i policija na način da zaštite dijete u najvećoj mogućoj mjeri, a ministar nadležan za poslove socijalne skrbi načinit će protokol o oduzimanju i predaji djeteta.

Članak 517.

Ova odredba propisuje da će se prije određivanja sredstava ovrhe osoba protiv koje se ovrha provodi saslušati, dok se osoba protiv koje se određuje i provodi mjera prisilnoga oduzimanja i predaje djeteta ne mora se saslušati ako bi ovrha bila otežana ili onemogućena. Ujedno se

propisuje ovlast suda da može s obzirom na okolnosti slučaja tijekom postupka ovrhe dijete uputiti na stručni razgovor, što će u pravilu biti slučaj kada starije dijete odbija provedbu ovrhe.

Članak 518.

Odredba članka 518. o dostavi rješenja o ovrsi preuzeta je iz članka 347. važećeg Obiteljskog zakona.

Članak 519.

Novom se odredbom Prijedloga Obiteljskog zakona propisuje da sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe radi predaje djeteta kada je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke, kada je u tijeku postupak radi promjene odluke i kada se djetetu nalaže stručni razgovor. Pritom je sud dužan voditi računa da se odgodom ovrhe ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Članak 520.

Odredba o mjesnoj nadležnosti suda u postupcima ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom jednaka je članku 340. važećeg Obiteljskog zakona, prema kojemu se određuje mjesna nadležnost.

Članak 521.

Ovom se odredbom nabrajaju ovršne isprave na temelju kojih se provodi ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, a to su plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom odobren od strane suda, druge odluke suda odnosno privremene mjere o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Kao stranke postupka ovrhe određuju se roditelji, dijete i druge osobe koje na temelju ovršne isprave imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Članak 522.

S obzirom na specifičnost ovrhe ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i trajni karakter ovoga odnosa te uvažavajući dobrobiti djeteta propisuje se dužnost suda da prije donošenja rješenja o ovrsi zakaže ročište na kojem će osobno saslušati stranke kako bi utvrdio činjenice i ocijenio sve okolnosti zbog kojih stranke ne poštuju ovršnu ispravu, a ako je to potrebno, razgovarat će i s djetetom starijim od četrnaest godina, odnosno utvrditi mišljenje djeteta mlađega od četrnaest godina uz pomoć stručne osobe .

U tom smislu sud može nakon što sasluša stranke i s obzirom na okolnosti slučaja odgoditi ovrhu za trideset dana te naložiti strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije radi sporazumnoga rješavanja spora, a ako je to potrebno može posebnom odlukom detaljno precizirati ostvarivanje osobnih odnosa za to vrijeme, kao i provjeravati provođenje odluke. Sud neće odgoditi ovrhu i uputiti stranke na obiteljsku medijaciju ako je obiteljska medijacija prethodno bila neuspješna ili ako je nužno žurno postupanje.

Članak 523.

Ovom se odredbom preciziraju sredstva ovrhe i to: izricanje novčanih kazni do trideset tisuća kuna ili zatvorskih kazni u trajanju od jednoga dana do šest mjeseci, o čijem odabiru i izricanju sud odlučuje s obzirom na okolnosti slučaja. Stoga u prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Konzekvenca nepoštivanja odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom može biti i promjena odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati, odnosno odluke o ostvarivanju roditeljske skrbi, međutim o tom se na zahtjev roditelja odlučuje prema pravilima parničnoga odnosno izvanparničnoga postupka u kojem je činjenica nepoštivanja odluke ili plana o roditeljskoj skrbi i onemogućivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja od posebnoga značaja.

Članak 524.

Ovom odredbom se propisuju razlozi zbog kojih sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe i to kada je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke, kada je u tijeku postupak radi promjene odluke i kada se djetetu nalaže stručni razgovor ili se provodi obiteljska medijacija. Pri tom se odgoda ovrhe može odrediti samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Članak 525.

Ovom se odredbom uzima u obzir okolnost u kojoj se starije dijete protivi ostvarivanju osobnih odnosa zbog čega sud može tijekom postupka ovrhe dijete uputiti na stručni razgovor. Budući da prisilno ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nije u interesu djeteta, sud je dužan, ako se radi o djetetu starijem od četrnaest godina te nakon razgovara sa stručnom osobom, prijedlog za ovrhu odbiti.

Nije preuzeta odredba članka 352. važećeg Obiteljskog zakona o privremenom uzdržavanju za dijete budući da će se to urediti posebnim zakonom.

Članak 526.

Preuzeta je odredba članka 349. važećeg Obiteljskog zakona o mjesnoj nadležnosti za određivanje i provedbu ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika.

Članak 527.

Prijedlogom novog Obiteljskog zakona određeno je da se ovrha radi uzdržavanja djeteta određuje na prijedlog djeteta odnosno centra za socijalnu skrb kao zastupnika djeteta.

Članak 528.

Ovim člankom propisuje se da će se ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja djeteta provesti prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka i predmetu na kojem se ovrha provodi.

Članak 529.

Odredbama ovoga članka određeni su posebni obiteljski postupci osiguranja. Zakonom su propisani posebni postupci osiguranja u kojima sud odlučuje o (1) privremenoj mjeri s kojim će roditeljem dijete stanovati i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom te (2) privremenoj mjeri radi uzdržavanja.

Članak 530.

Ovom se odredbom propisuje da je za donošenje privremene mjere nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, dok u hitnim slučajevima privremenu mjeru može donijeti i onaj sud na čijem je području nastala potreba za donošenje privremene mjere ili na čijem području se nalazi osoba ili stvar na koju će se privremene mjere odnositi.

Privremena mjera može se zahtijevati u svakom postupku koji je u tijeku, a u kojem se prema odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i dobrobiti djeteta.

Članak 531.

Ovom se odredbom propisuje da sud može o privremenoj mjeri odlučiti bez usmene rasprave, a radnje koje su poduzete u postupku radi izricanja privremene mjere neće se ponovno provoditi u postupku u kojem se odlučuje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, osim ako se ne očekuje utvrđivanje novih činjenica.

Članak 532.

Ovom se odredbom propisuje dužnost opravdanja privremene mjere ako je određena prije pokretanja postupka u kojemu se odlučuje o odnosu koji se osigurava. Sud će uputiti stranku da u roku koji ne smije biti dulji od tri mjeseca opravda privremenu mjeru pokretanjem odgovarajućega sudskoga postupka, a ako stranka ne pokrene postupak, sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere.

Članak 533.

Ovom odredbom propisuje se ovlaštenje suda da može u slučajevima postojanja obiteljskog nasilja ili u slučaju drugih otežavajućih okolnosti dopustiti ovrhu privremene mjere i prije dostave odluke suprotnoj strani. U tim slučajevima odluka o privremenoj mjeri postaje ovršna danom donošenja.

Članak 534.

Ova odredba propisuje da sud može privremenu mjeru izmijeniti ili ukinuti na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti ako ju je ovlašten izreći po službenoj dužnosti. Za izmjenu privremene mjere nadležan je sud koji je donio odluku, osim ako je predmet ustupljen drugom sudu, a ako se predmet o privremenoj mjeri nalazi pred žalbenim sudom tada nije dopuštena izmjena ili ukidanje pobijane odluke suda prvoga stupnja.

Ovom se odredbom dalje navode situacije u kojima će sud donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere i to: ako stranka u roku od tri mjeseca ne pokrene postupak o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, ako se zahtjev za odlučivanje o odnosu koji se osigurava povuče ili odbaci i kada je postupak o odnosu koji se mjerom osigurava pravomoćno okončan.

Članak 535.

Ovom se odredbom propisuje da žalba protiv odluke o privremenoj mjeri ne odgađa ovrhu.

Članak 536.

Ovom se odredbom propisuje da sud može izreći privremenu mjeru ako u stvarima o osobnim pravima djeteta koje se odnose na prebivalište odnosno mjesto stanovanja djeteta i ostvarivanje osobnih odnosa djeteta nije moguće postići sporazum, na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti.

Sud će po službenoj dužnosti izreći privremenu mjeru u vezi s mjestom djetetova stanovanja odnosno prebivališta, ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom ili privremenu mjeru zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom kada uputi odnosno naloži strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije ili kada naloži izradu stručne procjene i mišljenja odnosno vještačenje.

U svim navedenim postupcima izricanja privremene mjere obavezno je utvrđivanje mišljenja djeteta, sukladno članku 360. ovoga zakona, stranaka i centra za socijalnu skrb.

Članak 537.

Ovim člankom određeno je da će sud privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta, ako za to postoji potreba, odrediti po službenoj dužnosti. Također, centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje privremene mjere radi uzdržavanja kada je prema odredbama ovoga zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Članak 538.

Preuzete su odredbe članka 356. važećeg Obiteljskog zakona o pretpostavkama za određivanje privremenih mjera radi uzdržavanja, uz određene izmjene. Prve se odnose na okolnosti da Prijedlog novoga zakona više ne poznaje institut roditeljske skrbi nakon punoljetnosti odnosno kategoriju djece nad kojom roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti. Druge izmjene odnose se na okolnost da se prema novomu materijalnopravnom uređenju majčinstvo ne može utvrđivati u sudskom postupku. Treće, uzelo se u obzir i okolnost da su pretpostavke za određivanje privremenih mjera određene OZ-om.

Članak 539.

Preuzete su odredbe članka 305.d važećeg Obiteljskog zakona o dužnosti suda da odredi privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta na prvom ročištu u svakom postupku u sporu radi uzdržavanje djeteta.

Članak 540.

Preuzete su odredbe članka 305.d važećeg Obiteljskog zakona o mogućnosti da sud izmijeni odnosno ukine privremenu mjeru tijekom alimentacijskoga postupka te o ovlasti suda da odredi da žalba ne odgađa ovrhu i u tom slučaju ukine rješenje o privremenoj mjeri odnosno odluči da rješenje o privremenoj mjeri ostane na snazi do njezine pravomoćnosti.

Članak 541.

Preuzete su odredbe članka 212.a važećeg Obiteljskog zakona o privremenim mjerama o zabrani naplate uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je određeno uzdržavanje do pravomoćnoga okončanja spora radi prestanka uzdržavanja.

Članak 542.

Preuzete su odredbe članka 212.b važećeg Obiteljskog zakona o privremenim mjerama o zabrani naplate određenoga dijela uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je određeno uzdržavanje do pravomoćnoga okončanja spora radi smanjenja uzdržavanja.

Članak 543.

Preuzete su odredbe članka 243. važećeg Obiteljskog zakona o određivanju privremenih mjera radi plaćanja povećanoga iznosa uzdržavanja u sporu radi povećanja uzdržavanja.

U odnosu na važeći Obiteljski zakon, nisu preuzete odredbe članka 358. važećeg Obiteljskog zakona o vrstama privremenih mjera radi osiguranja tražbina uzdržavanja jer je to uređeno OZ-om čija je supsidijarna primjena propisana Prijedlogom ovoga zakona.

Članak 544.

U prvom stavku ovoga članka propisana je primjena ovoga zakona i na obiteljske odnose koji su nastali prije dana stupanja na snagu ovoga zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno. Drugim stavkom članka 544. određeno je da se danom stupanja na snagu ovoga zakona ne mijenjaju prava i dužnosti stečena prema prijašnjim propisima.

Članak 545.

Odredbom prvoga stavka ovoga članka propisano je da će se postupci pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršiti primjenom odredaba Obiteljskog zakona. Uz to, ako poslije dana stupanja na snagu ovoga zakona bude poništena ili ukinuta prvostupanjska odluka donesena u postupku pokrenutom prema Obiteljskomu zakonu, tijekom daljnje postupka primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona. Stavkom tri ovoga članka određeno je da će se postupci pokrenuti nakon dana stupanja na snagu ovoga zakona provesti primjenom ovoga zakona.

Članak 546.

Odredbom ovoga članka propisano je da će se postupci o imovinskim odnosima bračnih i izvanbračnih drugova pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršiti prema odredbama zakona po kojem su pokrenuti.

Članak 547.

Uzimajući u obzir okolnost da je predloženim zakonom napušteno rješenje prema kojemu se majčinstvo moglo utvrđivati u sudskom postupku, ova odredba sadrži prijelazno uređenje. Na utvrđivanje majčinstva djeteta rođenoga prije dana stupanja na snagu ovoga zakona propisana je primjena odredaba iz članka 71., članka 72. stavka 1., članka 73. i članka 74. Obiteljskog zakona u dijelu u kojem se odnose na utvrđivanje majčinstva sudskim putem.

Članak 548.

Budući da je Prijedlogom zakona ograničena primjena predmnjeve bračnog očinstva djeteta rođenoga tijekom tristo dana od prestanka braka samo na situaciju da je do prestanka braka došlo smrću, u ovoj odredbi sadržano je prijelazno uređenje o osporavanju bračnog očinstva. Na osporavanje očinstva djeteta rođenoga prije dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe iz članaka 79. i 81. Obiteljskog zakona. U postupcima osporavanja očinstva djeteta rođenoga prije dana stupanja na snagu ovoga zakona ne primjenjuju se odredbe iz članaka 401. i 404. ovoga zakona.

Članak 549.

U ovom je članku propisana iznimka od pravila da se ovaj zakon primjenjuje samo na one postupke koji se pokrenu nakon dana njegova stupanja na snagu. Iznimno, u izvanparničnim postupcima u kojima prije dana stupanja na snagu ovoga zakona nije donesena prvostupanjska odluka suda, primjenjivat će se odredbe o reviziji i prijedlogu za preinaku odluke, novim izvanrednim pravnim lijekovima u izvanparničnim postupcima uređenim Prijedlogom zakona.

Članak 550.

U ovom je članku propisana iznimka od pravila da se ovaj zakon primjenjuje samo na one postupke koji se pokrenu nakon dana njegova stupanja na snagu. Iznimno, izvanparnični postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršit će se prema odredbama ovoga zakona. Također, postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršit će se prema odredbama ovoga zakona.

Članak 551.

Uzimajući u obzir napuštanje instituta potpunoga lišavanja poslovne sposobnosti, odredbama ovoga članka uređeno je pitanje preispitivanja odluka o lišenju poslovne sposobnosti donesenih prema prijašnjim propisima. Odluke o lišenju poslovne sposobnosti donesene prema prijašnjim propisima preispitat će se u izvanparničnom postupku radi vraćanja poslovne sposobnosti.

Stavkom 2. ovoga članka propisana je dužnost centra za socijalnu skrb prebivališta štićenika da pokrene postupak radi preispitivanja odluke o lišenju poslovne sposobnosti odnosno njezinu vraćanju, kao i snošenje troškova toga postupka. Pitanje raspodjele predmeta prema područjima, kao i vremenski raspon pokretanja postupaka radi vraćanja poslovne sposobnosti propisat će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi. Sredstva za preispitivanje odluka o potpunom lišenju poslovne sposobnosti osigurati će se iz državnog proračuna.

Članak 552.

Ovim člankom propisuje se slučajevi kad osoba lišena poslovne sposobnosti, u potpunosti ili djelomično, do dana stupanja na snagu ovoga zakona, osobno pokrene postupak iz članka 551. ovoga zakona, snosi troškove postupka.

Članak 553.

Ovim člankom propisana je iznimka od članka 545. stavka 1. ovoga zakona, prema kojoj će se postupci radi posvojenja pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršiti prema odredbama ovoga zakona. Također, na davanje pristanka roditelja odnosno skrbnika u postupcima radi posvojenja pokrenutih prije dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe ovoga zakona, posebice o sudskom nadomještanju pristanka roditelja odnosno skrbnika.

Stavkom 2. propisana je iznimka od članka 545. stavka 1. ovoga zakona, prema kojoj će se postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršiti prema odredbama ovoga zakona.

Stavkom 3. propisano je da će ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi osnovati Ustavu za zastupanje djece i osoba s invaliditetom iz članka 240. stavka 4. ovoga zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Stavkom 4. propisano je da poslove posebnog skrbnika za dijete iz članka 240. ovoga zakona i posebnog skrbnika za odrasle osobe iz članka 241. ovoga zakona do trenutka osnivanja Ustanove za zastupanje djece i osoba s invaliditetom iz članka 240. stavka 4. ovoga zakona obavlja centar za socijalnu skrb.

Članak 554.

Ovaj članak propisuje obvezu nadležnim ministrima da u određenom roku od dana stupanja na snagu ovoga zakona donesu odgovarajuće provedbene propise.

Članak 555.

Ovim je člankom propisana primjena odgovarajućih propisa do donošenja novih, predviđenih ovim zakonom.

Članak 556.

Propisan je prestanak važenja odredaba Obiteljskog zakona, osim odredaba članka 71., članka 72. stavka 1., te članaka 73., 74., 79. i 81., a koje će se odnositi na utvrđivanje majčinstva odnosno osporavanje bračnog očinstva djeteta rođenoga prije dana stupanja na snagu ovoga zakona. Propisano je da odredbe Obiteljskog zakona o privremenom uzdržavanju (članak 244. stavci 3. do 6., članak 352. Obiteljskog zakona) ostaju na snazi do donošenja posebnog zakona kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

Članak 557.

Ovim člankom propisuje se stupanje na snagu ovoga zakona.

OBRAZAC	
IZVJEŠĆA O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAJNTERESIRANOM JAVNOŠĆU O NACRTU PRIJEDLOGA OBITELJSKOG ZAKONA	
Naslov dokumenta	Izvešće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću o Nacrtu prijedloga Obiteljskog zakona
Stvaratelj dokumenta, tijelo koje provodi savjetovanje	Ministarstvo socijalne politike i mladih
Svrha dokumenta	Izveščivanje o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću o Nacrtu prijedloga Obiteljskog zakona
Datum dokumenta	21.11.2013.
Verzija dokumenta	I.
Vrsta dokumenta	Izvešće
Naziv nacrtu zakona, drugog propisa ili akta	Nacrt prijedloga Obiteljskog zakona
Jedinstvena oznaka iz Plana donošenja zakona, drugih propisa i akata objavljenog na internetskim stranicama Vlade	Redni broj 21
Naziv tijela nadležnog za izradu nacrtu	Ministarstvo socijalne politike i mladih
Koji su predstavnici zainteresirane javnosti bili uključeni u postupak izrade odnosno u rad stručne radne skupine za izradu nacrtu?	<p>U rad stručne radne skupine bili su uključeni:</p> <p>doc.dr.sc. Branka Rešetar, Pravni fakultet u Osijeku, dr. sc. Anica Čulo Margaletić, Pravni fakultet u Osijeku, prof.dr.sc. Branka Sladovic-Franc, Pravni fakultet u Zagrebu, doc.dr.sc. Aleksandra Maganić, Pravni fakultet u Zagrebu, Sutkinja Marina Parać Garma, Općinski građanski sud u Zagrebu, Sutkinja mr. sc. Senija Ledić, Županijski sud u Splitu, Esma Cvjetić, dipl. iur., Centar za socijalnu skrb Zagreb, Marija Knezović, dipl. soc. radnik, Centar za socijalnu skrb Zagreb, Vlasta Grgec Petroci, dipl. soc. radnik, Obiteljski centar grada Zagreba, Ivan Matić, dipl.iur., Ministarstvo socijalne politike i mladih, Jasminka Brstilo, dipl. iur., Ministarstvo socijalne politike i mladih, doc. dr. sc. Ivana Milas Klarić, Pravni fakultet u Zagrebu, dr. sc. Slađana Aras, Pravni fakultet u Zagrebu, Karolina Šestak, dipl. iur., Ministarstvo socijalne politike i mladih, Mirjana Matov, dipl. iur., Ministarstvo pravosuđa, Mr. sc. Zlatko Hamarić, Ministarstvo pravosuđa</p> <p>Naknadno uključeni u rad:</p> <p>Alma Bernat, dipl. soc. radnica, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Duška Bogdanović, dipl. logoped, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Marija Hemar, dipl. iur., Ministarstvo socijalne politike i mladih, Dubravka Marušić, Ministarstvo socijalne politike i mladih</p>

<p>Je li nacrt bio objavljen na internetskim stranicama ili na drugi odgovarajući način?</p> <p>Ako jest, kada je nacrt objavljen, na kojoj internetskoj stranici i koliko je vremena ostavljeno za savjetovanje?</p> <p>Ako nije, zašto?</p>		Internetska stranice Vlade
	Da www.mspm.hr	Internetska stranica Ministarstva socijalne politike i mladih
	Ured za udruge	Neke druge internetske stranice
	Internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnošću trajalo je u razdoblju od 08. kolovoza 2013. do 20. rujna 2013.	
<p>Koji su predstavnici zainteresirane javnosti dostavili svoja očitovanja?</p>	<p>Predstavnici:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ureda pučke pravobraniteljica - Ureda pravobraniteljice za djecu - Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom - Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova - Centara za socijalnu skrb - Obiteljskih centara - Udruga Adopta - Odvjetnički tim i B.a.B.e., „Budi aktivna – Budi emancipiran.“ - Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo - Splitski ogranak udruge za ravnopravno roditeljstvo - Udruga Dijete-razvod - Sjaj – udruga za društvenu afirmaciju osoba s duševnim smetnjama - Autonomna ženska kuća Zagreb - Hrvatski zavod za javno zdravstvo - OŠ Ljudevita Modeca Križevci - Akademske zajednice - HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, Vijeće HBK za život i obitelj - Prof. dr. sc. Aleksandra Korać Graovac - Lana Peto Kujundžić, sutkinja za mladež Županijskog suda u Zagrebu - Građani <p>Ukupno: 40 primjedbi i prijedloga</p>	
<p>Razlozi neprihvatanja pojedinih primjedbi zainteresirane javnosti na određene odredbe nacrta</p>	<p>Primjedbe i prijedlozi dionika na Nacrt prijedloga Obiteljskog zakona te obrazloženja Predlagatelja o prihvaćanju/neprihvatanju istih objavljena su na web stranici Ministarstva socijalne politike i mladih.</p>	
<p>Troškovi provedenog savjetovanja</p>	<p>Provedba javnog savjetovanja nije iziskivala dodatne financijske troškove.</p>	